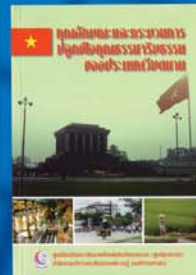
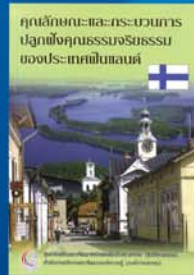
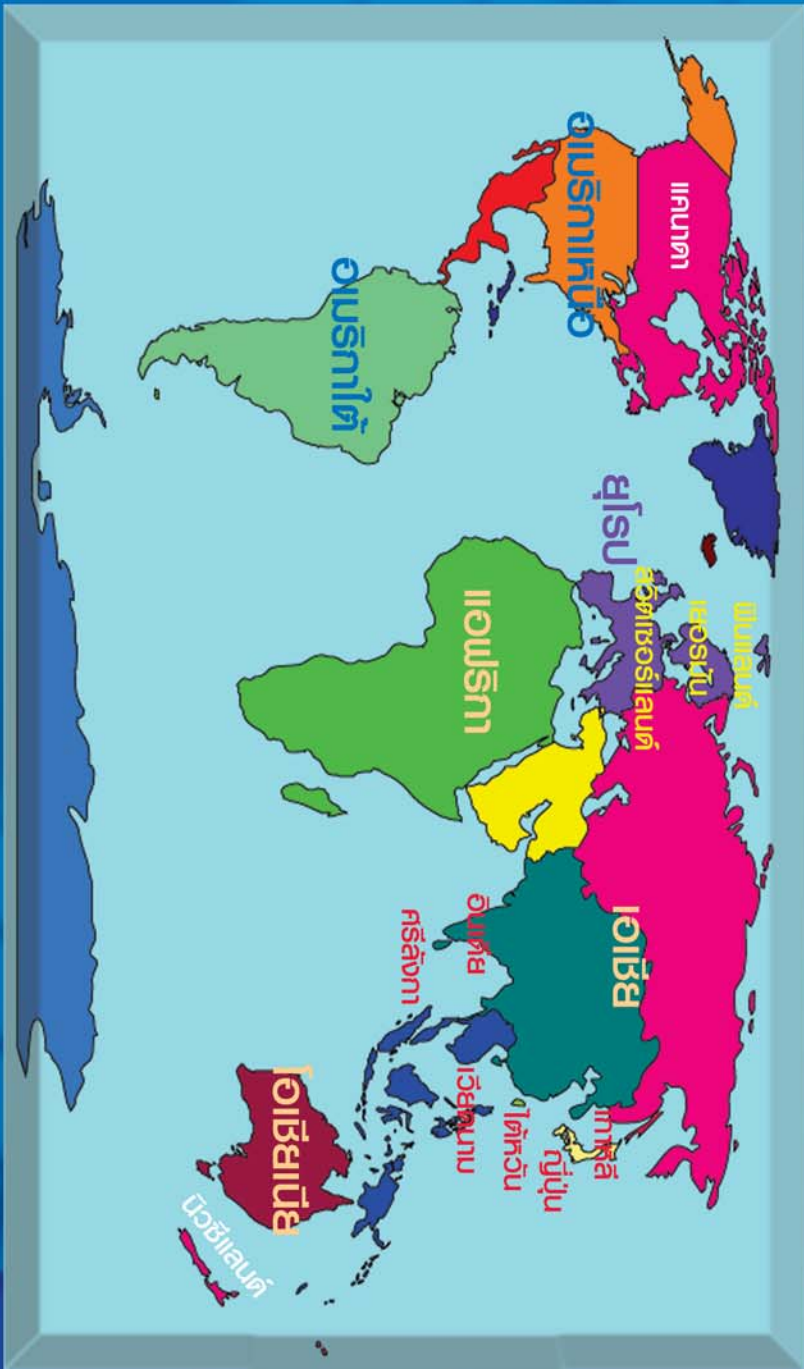

รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย

คุณลักษณะ และกระบวนการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม ของประเทศต่างๆ

รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม)
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

รายงาน
การสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการ
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ

โดย

ดร. เจื้อจันท์ จงสถิตอยู่
ดร. รุ่งเรือง สุชาภิรมย์

เสนอต่อ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

170.07 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
ศ 817 ร รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ
กรุงเทพฯ : ศูนย์คุณธรรม., 2550
236 หน้า
ISBN 978-974-7911-14-5
1. คุณธรรม-วิจัย 2. ชื่อเรื่อง

รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2550 (สิ่งพิมพ์อันดับที่ 7/2550)

จำนวน 3,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
69/16-17 อาคารวิทยาลัยการจัดการ
มหาวิทยาลัยมหิดล ถนนวิภาวดีรังสิต
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0 2644 9900
โทรสาร 0 2644 4901-2
website : <http://www.moralcenter.or.th>

ผู้พิมพ์ บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์
แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0 2424 3249, 0-2424 3252
โทรสาร 0 2424 3249, 0-2424 3252

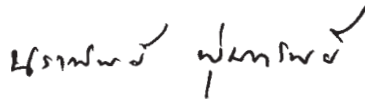
คำนำ

ตามที่ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) ได้ดำเนินโครงการศึกษาวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของ 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศแคนาดา เยอรมัน เกาหลี ศรีลังกา ฟินแลนด์ ไต้หวัน สวิตเซอร์แลนด์ อินเดีย เวียดนาม และนิวซีแลนด์ เพื่อรวบรวมข้อมูล สังเคราะห์และเรียบเรียงให้เห็นถึงสถานการณ์ปัจจุบันและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่าง ๆ โดยครอบคลุมพัฒนาการในแต่ละด้านตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต โดยขอให้นักวิจัยซึ่งเป็นผู้คุ้นเคยกับประเทศนั้น ๆ ในฐานะที่เคยอยู่อาศัยช่วงเวลาหนึ่งและมีความประทับใจคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่อยากจะถ่ายทอดในรูปเอกสารวิชาการ เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับการนำมาปรับใช้กับสังคมไทย และศูนย์คุณธรรมได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้วนั้น

เพื่อให้องค์ความรู้ดังกล่าวเกิดประโยชน์ในวงกว้างและมีพลังขับเคลื่อนคุณธรรมนำสังคมไทย ศูนย์คุณธรรมจึงได้ขอความอนุเคราะห์ให้ ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ อดีตผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาโยบายการศึกษาของประเทศไทย เป็นผู้สังเคราะห์ข้อมูลการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของ 10 ประเทศ โดยใช้กรอบการวิเคราะห์อิทธิพลที่ส่งผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา บทบาทของรัฐบาล บทบาทผู้นำผู้เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา บทเรียนสื่อมวลชน ชุมชนและสังคม สภาพบริบท

ปรัชญา ความเชื่อ การบังคับใช้กฎหมาย ฯลฯ เพื่อเป็นบทเรียนและข้อเสนอแนะ
เบื้องต้นซึ่งนโยบายสำหรับประเทศไทยต่อไป

ศูนย์คุณธรรมขอขอบคุณ ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ ดร.รุ่งเรือง
สุขาภิรมย์ และผู้ทรงคุณวุฒิผู้ร่วมพิจารณาให้ข้อเสนอต่อรายงานฉบับนี้
เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังว่า รายงานฉบับนี้จะมีคุณค่าต่อผู้สนใจ
และผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะในระดับ
นโยบายได้นำข้อเสนอแนะ และองค์ความรู้สู่การปฏิบัติเพื่อให้คุณธรรม
นำสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

(นางสาวนราทิพย์ พุ่มทรัพย์)

ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

คำชี้แจง

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) เลือกลงและจัดให้มีการศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมรวม 10 ประเทศได้แก่ ประเทศ สาธารณรัฐเกาหลี ใต้หวัน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ศรีลังกา อินเดีย ฟินแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และนิวซีแลนด์ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ น่าเรียนรู้ เพราะประเทศเหล่านี้มีภาพลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นรูปธรรมอีกทั้งมีคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะหรือน่าสนใจ

การที่ศูนย์คุณธรรมได้มอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการสังเคราะห์ผล การศึกษาทั้ง 10 ประเทศ รู้สึกเป็นเกียรติและยินดีมาก ที่ยินดีเพราะเป็น เรื่องที่อยู่ในความสนใจ อีกทั้งจะได้เป็นโอกาสที่จะศึกษาเรื่องราวของ ทั้ง 10 ประเทศโดยละเอียด แม้ว่าจะหนักใจเพราะเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและไม่รู้จักประเทศเหล่านั้นดีพอ แต่เห็นว่า การสังเคราะห์ คุณลักษณะและการถ่ายทอดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศ เหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่ทำให้ทราบว่า มีความเหมือนหรือความ แตกต่างของคุณลักษณะของคนในประเทศต่างๆ มากน้อยเพียงใด และใน แต่ละประเทศมีการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมในลักษณะใด ผ่านสถาบัน ใดหรือมีปัจจัยใดบ้างและที่สำคัญจะได้เรียนรู้บทเรียนว่า มีแบบอย่างหรือ ความสำเร็จในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ในประเทศต่างๆ

หรือไม่อย่างไร การได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกประเทศเรา น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาพิจารณาว่า มีข้อเสนอแนะใดบ้างที่จะนำมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับการส่งเสริม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย

ในช่วงของการนำเสนอโครงการสังเคราะห์คุณธรรมจริยธรรม 10 ประเทศเพื่อพิจารณานั้น ได้มีการหารือระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการศูนย์และเจ้าหน้าที่ว่า หากได้มีการศึกษาว่า ในประเทศไทยเอง มีนโยบายใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สภาพการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมของไทยผ่านสถาบันในสังคม/องค์กรหรือเครือข่ายภาคประชาสังคม มีการดำเนินการอย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคข้อขัดข้องอย่างไร และมีบทเรียนใดๆ ใดบ้างที่สถาบันหรือองค์กรต่างๆ ดำเนินการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างได้ผล ฯลฯ แล้วนำมาพิจารณาประกอบกับผลการสังเคราะห์ของประเทศทั้ง 10 จะได้ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยได้ดีขึ้น เพื่อไม่ให้เป็นการเริ่มต้นจากศูนย์ ผู้วิจัยจึงหวังว่า ศูนย์คุณธรรมจะได้ดำเนินการต่อไป เพื่อให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในประเทศได้ผลดีเป็นที่ประจักษ์ เนื่องจากเราทราบกันดีว่า ถึงเวลาแล้วที่ไทยต้องเร่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย อันเนื่องมาจากปรากฏการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นมากมาย ทั้งนี้เพื่อสร้างความเจริญ ความมั่นคงและสมานฉันท์อย่างมีสติ

จากการศึกษางานวิจัยแต่ละประเทศ ทำให้ทราบว่า ผู้วิจัยแต่ละท่านมีความตั้งใจในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นผู้ที่รู้จักและมีประสบการณ์เกี่ยวกับประเทศที่ศึกษาเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในการ

สังเคราะห์งานศึกษาทั้ง 10 ประเทศ ผู้วิจัยไม่สามารถดึงประเด็นได้ครบตามกรอบที่วางไว้ เพราะงานศึกษาบางประเทศไม่ได้ระบุไว้ เข้าใจว่าผู้วิจัยแต่ละประเทศให้ความสนใจและน้ำหนักของแต่ละประเด็นแตกต่างกันออกไป

ในการสังเคราะห์ครั้งนี้ได้ ดร.รุ่งเรือง สุขภิรมย์ มาร่วมดำเนินการซึ่งทำให้งานเสร็จทันตามกำหนดเวลา และการมีผู้ร่วมคิดร่วมทำช่วยให้ได้มุมมองและการวิเคราะห์ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ที่ช่วยกรุณาให้ข้อคิดเห็นในการพิจารณากรอบการสังเคราะห์ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาปรับปรุงจากข้อเสนอเดิม จึงถือโอกาสขอขอบคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ที่กรุณาเขียนรายละเอียดให้ด้วย รวมทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์คุณธรรมฯ โดยเฉพาะ คุณศศิธร เล็กสุขศรี และคุณอมรรัตน์ ชีรสรรเพชญ์ ที่อำนวยความสะดวกและประสานงานตลอดเวลาดำเนินงาน

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่

ธันวาคม 2549

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) ได้ดำเนินการเพื่อการศึกษาวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ รวม 10 ประเทศ แยกเป็นประเทศในเอเชีย 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ใต้หวัน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ศรีลังกา และอินเดีย ในยุโรป 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ และแคนาดาในทวีปอเมริกาเหนือ และประเทศนิวซีแลนด์ในแถบแปซิฟิกใต้ การเลือกประเทศดังกล่าวมีลักษณะการกระจายทั้งในแง่สถานที่ตั้ง ศาสนา วัฒนธรรม และระดับของการพัฒนาประเทศ มีภาพลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นรูปธรรม อีกทั้งมีคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะหรือน่าสนใจ

การสังเคราะห์ผลการศึกษาทั้ง 10 ประเทศมีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อศึกษาว่า ภายใต้สภาพบริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของ 10 ประเทศ มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมใดบ้างที่เป็นคุณลักษณะร่วมสำคัญ และมีคุณลักษณะใดที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ และศึกษาทริเอนว่า ในแต่ละประเทศ การถ่ายทอดหรือต่อยอดคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ มีปัจจัยใดที่เป็นตัวร่วมสำคัญ หรือแตกต่างกัน รวมทั้งดูว่า มีบทเรียนความสำเร็จใดบ้างของประเทศในการถ่ายทอดกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม หรือความสำเร็จในการสื่อสารคุณธรรมจริยธรรมไปสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างได้ผล

การสังเคราะห์ครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาจากรายงานการวิจัยทั้ง 10 ประเทศ โดยตั้งประเด็นและสาระสำคัญตามกรอบการสังเคราะห์รายประเทศ เพื่อใช้เป็นฐานในการสังเคราะห์รวมทุกประเทศ โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ คือ ในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา บทบาทของรัฐ บทบาทผู้นำ บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา บทบาทของสื่อมวลชน ชุมชนและสังคม สภาพบริบทและปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ปรัชญา ความเชื่อ การเมืองการปกครองมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในประเทศเหมือนหรือแตกต่างกันเพียงใด และกระบวนการใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การสังเคราะห์ตามกรอบดังกล่าวมีข้อจำกัดคือ ไม่อาจทำได้ครบทุกมิติทุกด้านของทุกประเทศ เนื่องจากไม่สามารถดึงข้อมูลได้จากรายงานเหมือนกันทุกเล่ม รวมทั้งข้อจำกัดเรื่องความเป็นปัจจุบันของข้อมูล เนื่องจากงานวิจัยในบางประเทศไม่ได้ครอบคลุมข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่มากับกระแสโลกาภิวัตน์

ในรายงานนี้นำเสนอผลการสังเคราะห์ลักษณะคุณธรรมจริยธรรมและกระบวนการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมของประเทศทั้ง 10 ประเทศ ผ่านสถาบันต่างๆ ในสังคม และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตามด้วยการถอดบทเรียนความสำเร็จของกระบวนการปลูกฝัง/ถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละประเทศ และสรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะเบื้องต้นสำหรับประเทศไทย รวมทั้งสรุปสาระสำคัญรายประเทศตามกรอบการวิเคราะห์ที่ใช้เป็นฐานในการสังเคราะห์รวมทุกประเทศ

การศึกษาครั้งนี้ มีข้อค้นพบว่า

1. คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานสำคัญๆ ที่ประเทศส่วนใหญ่มี ไม่ว่าจะ เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา หรือประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อเป็นฐานที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ ร่วมกันพัฒนาความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติได้ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ อดทน ซื่อสัตย์ มีวินัย เคารพในระเบียบ ความรับผิดชอบ รู้หน้าที่ และประหยัด รวมทั้งพบว่า คุณลักษณะเด่นของ คนเอเชียคือความกตัญญู ความรักชาติ ความอ่อนน้อม ขณะที่คุณลักษณะเด่นของคนในยุโรป อเมริกาเหนือ และแปซิฟิกใต้ มีจุดเด่นเรื่องการยอมรับในความแตกต่างและความหลากหลาย

2. บทเรียนของประเทศต่างๆ ชี้ว่า แม้ประเทศจะเสียหายทางวัตถุ หรือจะมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเพียงใดก็ตาม ทุกประเทศยังอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนา วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดีงามให้คงอยู่ต่อเนื่อง แต่แตกต่างกันออกไปในการให้ความสำคัญ

3. ศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ศาสนาพุทธนิกายมหายานและคำสอนของขงจื้อมีอิทธิพลต่อการปลูกฝัง คุณลักษณะและคุณธรรมจริยธรรมเด่นเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความเคารพใน อาวุโส การจัดระเบียบของสังคม ความสัมพันธ์และหน้าที่ระหว่างสมาชิกใน ครอบครัว องค์กร และสังคมโดยรวม ในเกาหลีใต้หันและเวียดนาม ส่วนคำสอนของศาสนาพุทธเถรวาทส่งผลให้ชาวพุทธสิงหลเป็นคนอ่อนน้อม ซื่อสัตย์ และศาสนาฮินดูและคัมภีร์พระเวทส่งผลให้คนอินเดียเคร่งในศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม เชื่อในโชคชะตา มุ่งทำกรรมดี

ปัจจัยต่างๆ รวมทั้งศาสนามีผลต่อคุณลักษณะของคนในยุโรป อเมริกาเหนือ และแปซิฟิก โดยไม่สามารถระบุชัดว่ามีผลจากศาสนาเด่นด้าน

ใดหรืออย่างน้อยเพียงใด แม้ว่าผู้นับถือศาสนาคริสต์ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ยังนิยมไปโบสถ์ในวันอาทิตย์

4. สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่ทุกประเทศยังให้ความสำคัญในการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน

ประเทศในเอเชีย ข้อมูลชี้ไว้อย่างเด่นชัดว่า ครอบครัวถ่ายทอดคำสอนจากศาสนา ลัทธิ และความเชื่อต่างๆ ผ่านพ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ผู้ลูกหลาน ที่ช่วยหล่อหลอมคุณลักษณะเด่นชัดมากโดยเฉพาะเรื่องความเคารพในอาวุโส ความอ่อนน้อม ความกตัญญู ส่วนในประเทศในยุโรป อเมริกาเหนือ ครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวประกอบด้วยพ่อแม่และแม่เลี้ยงดู ลูกที่หล่อหลอมคุณลักษณะด้านการช่วยเหลือตนเอง ความมีวินัย และความมีระเบียบ

สำหรับการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา บางประเทศมีทั้งการจัดสอนเป็นรายวิชา ซึ่งมีทั้งวิชาทางด้านศาสนาโดยตรงหรือวิชาอื่นที่มีเป้าหมายสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่วนประเทศที่มีประชากรนับถือศาสนาหลากหลาย จะไม่สอนวิชาศาสนาโดยตรงในโรงเรียน วิชาที่ใช้สอนเพื่อหล่อหลอมคุณลักษณะ ได้แก่ วิชาว่าด้วยการเป็นพลเมืองดี วิชาปรัชญาชีวิต แต่พบว่า การเรียนการสอนที่สำคัญและได้ผลดีในหลายประเทศ ได้แก่ การสอนผ่านกระบวนการกิจกรรมที่เชื่อมโยงชีวิตจริง สิ่งรอบข้างและสภาพแวดล้อม การสอนให้คิดวิเคราะห์ รู้จักเหตุและผล การยอมรับความแตกต่าง การเคารพในสิทธิผู้อื่น ฯลฯ

5. ปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละประเทศ คือ ผู้นำประเทศ หรือผู้นำศาสนา นักคิด นักปราชญ์ บทบาท

ของสื่อมวลชนและสื่อต่างๆ การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร มูลนิธิ บทบาทของรัฐบาล การออกกฎหมายหรือระเบียบ ประวัติศาสตร์และสภาพภูมิศาสตร์ อิทธิพลของปัจจัยเหล่านี้แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ บางปัจจัยเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือโดยไม่ได้ตั้งใจ แต่บางประเทศได้ใช้ปัจจัยบางด้านเป็นยุทธศาสตร์หลักในการหล่อหลอมคุณลักษณะของประชากรในประเทศ เช่น นำประวัติศาสตร์ของประเทศ หรือคำสอนของผู้นำเป็นรากฐานในการกระตุ้นให้คนในชาติมีความสามัคคี มีความรักชาติ หรือการใช้/การควบคุมสื่อมวลชนในการถ่ายทอดคำสอน การสนับสนุนองค์กร มูลนิธิให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อเด็กและเยาวชน ประชาชน ด้วยวัตถุประสงค์ในการช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นต้น

6. ข้อมูลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องและใช้เวลา และให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต รัฐบาลที่เข้ามามีบทบาทดำเนินการหรือสนับสนุนภาคส่วนต่างๆ ในสังคมด้วยรูปแบบต่างๆ จะเป็นผลดีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมเป็นอย่างดี

ด้วยข้อสรุปจากข้อค้นพบดังกล่าว มีข้อเสนอแนะเบื้องต้นที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อเสริมสร้างการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. ให้เร่งดำเนินการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการสร้างเสริมคุณธรรมของรัฐบาลไทยโดยมีหลักการสำคัญในการดำเนินการ คือ การบูรณาการงานของกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องกับ “คน” ให้สอดคล้องกันและกัน โดยวางระบบการบริหารจัดการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไป

พร้อมกันทุกระบบ ประสานเชื่อมโยงและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน มีแนวทางชัดเจนเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้ได้ รวมทั้งมีระบบการกำกับติดตามที่ดี และการเชื่อมโยงพลังทางสังคม พลังวิชาการความรู้ พลังทางคุณธรรม และพลังทางการเมือง เป็นเครือข่ายขับเคลื่อน

2. สืบทอดหลักคิดและคำสอนศูนย์รวมแห่งศรัทธาของประเทศ ได้แก่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้นำศาสนา เช่น ท่านพุทธทาสภิกขุ ท่านพระธรรมปิฎก ฯลฯ สู่การปฏิบัติโดยวางกลไกการถ่ายทอดผ่านสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว สื่อและสื่อมวลชน และเครือข่ายประชาสังคม

3. เร่งฟื้นฟูและสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวให้มีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาลี้นงดูบุตรหลานด้านคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมไทยควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งนี้รัฐควรมีมาตรการสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น การจัดหลักสูตรฝึกอบรมแก่พ่อแม่หรืออรรถรงค์ การเตรียมความพร้อมก่อนมีบุตร การลดภาษีเพื่อการเลี้ยงดูลูก การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนเด็กและครอบครัว เป็นต้น

4. ปรับการเรียนการสอนในการศึกษาระดับต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน เน้นการสอนคิดวิเคราะห์ รู้เหตุรู้ผล รู้แยกแยะผิดถูก และให้การเรียนการสอนถ่ายทอดแนวคิดคำสอนของศูนย์รวมแห่งศรัทธาของประเทศสู่การปฏิบัติ การเรียนการสอนอาจมีได้ทั้งในการสอนวิทยาศาสตร์โดยตรง และในวิชาที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น วิชาความเป็นพลเมืองดี หรือหน้าที่พลเมือง การเรียนสอนควรเน้นการเรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับสภาพการณ์ หรือสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงให้มากที่สุด

5. สนับสนุนสถาบันศาสนาและพัฒนาศาสนบุคคล รวมทั้งอาจารย์ที่เป็นหลักในสถานศึกษาเพื่อขยายผล ให้เป็นหลักในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมจากฐานศาสนาสู่สังคม

เร่งพัฒนาโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีมาตรฐานและภาพลักษณ์เพื่อดึงดูดให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาวันอาทิตย์ให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมโรงเรียนวิถีพุทธให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตลอดจนพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพได้มาตรฐานทั้งด้านศาสนาและวิชาการทั่วไป รวมทั้งการปรับปรุงการสอนของโรงเรียนสอนศาสนาต่างๆ ให้มีคุณภาพเช่นกัน

6. รัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร มูลนิธิ อาสาสมัคร หรือการรวมตัวในชุมชนที่มีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและประชาชนทั่วไป ด้วยกลไกของรัฐที่มีอยู่หรือสร้างเพิ่มขึ้น

7. รัฐควรมีมาตรการกำกับ ดูแลสื่อมวลชนอย่างเหมาะสมแทนการปล่อยเสรีจนเกินไป อีกทั้ง ควรจัดสรรเวลาผ่านสื่อมวลชนของรัฐเพื่อการเผยแพร่หลักธรรมคำสอน การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตดีงามของไทยมากขึ้นและในเวลาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และรัฐควรสนับสนุนให้มีช่องการศึกษาและศาสนาโดยตรง 1 ช่องเป็นอย่างน้อย

8. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทยผ่านสถาบันสังคมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการวิจัยเพื่อติดตามการดำเนินงานของศาสนสถาน บุคลากร

ทางศาสนา องค์กร มูลนิธิ ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชนอื่นๆ และ
สืบค้นแบบอย่างที่เป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะและขยายผลใน
วงกว้าง

ท้ายที่สุด ศูนย์คุณธรรมควรเป็นหลักในการจัดเวทีอภิปรายระหว่าง
ผู้เกี่ยวข้อง และภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ได้นโยบายและมาตรการที่นำสู่
การปฏิบัติให้ได้ผลและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำชี้แจง	ค
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัย	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตการศึกษาและวิธีดำเนินการ	4
กรอบการสังเคราะห์	4
ข้อจำกัด	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะและกระบวนการ	
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ	9
1. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของ	
ประเทศต่างๆ	9
1.1 คุณลักษณะร่วม	9
1.2 คุณลักษณะที่แตกต่าง	11
2. บทบาทของสถาบันต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จ	
ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	
ของประเทศต่างๆ	15

2.1	ตัวแปรร่วม	15
2.1.1	บทบาทของผู้นำ/บุคคลที่เป็น ศูนย์รวมแห่งศรัทธา	16
2.1.2	ศาสนา/ลัทธิ/ปรัชญา/ความเชื่อ	21
2.1.3	สถาบันครอบครัว	25
2.1.4	สถาบันการศึกษา	30
2.1.5	บทบาทของรัฐ	35
2.1.6	สื่อมวลชนและสื่อต่างๆ	39
2.1.7	การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคมและองค์กรต่างๆ	42
2.2	ตัวแปรที่แตกต่าง: บริบทและปัจจัยต่างๆ	44
2.2.1	ประวัติศาสตร์และประสบการณ์ในอดีต	44
2.2.2	สภาพทางภูมิศาสตร์	47
บทที่ 3	บทเรียนความสำเร็จของกระบวนการปลูกฝัง/ ถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม	49
1	ประเทศไต้หวัน	50
2	ประเทศศรีลังกา	57
3	ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี	61
4	ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	65
5	ประเทศสวีเดน	69
6	ประเทศฟินแลนด์	71
7	ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	73

	8 ประเทศแคนาดา	77
	9 ประเทศนิวซีแลนด์	81
บทที่ 4	บทเรียนและข้อเสนอแนะเบื้องต้นสำหรับประเทศไทย	84
	ข้อสรุปและอภิปรายผล	84
	ข้อเสนอแนะ	96
	คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยสรุป	
	ของแต่ละประเทศ	102
	ประเทศในเอเชีย	
	ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี	103
	ประเทศไต้หวัน	118
	ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	131
	ประเทศศรีลังกา	142
	ประเทศอินเดีย	155
	ประเทศในยุโรป	
	ประเทศฟินแลนด์	167
	ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	180
	ประเทศสวีตเซอร์แลนด์	192
	ประเทศในอเมริกาเหนือและแปซิฟิกใต้	
	ประเทศแคนาดา	204
	ประเทศนิวซีแลนด์	222
	เอกสารอ้างอิง	232

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัย

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมได้ดำเนินการเพื่อการศึกษาวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ รวม 10 ประเทศ แยกเป็นประเทศในเอเชีย 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศไต้หวัน ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศศรีลังกา และประเทศอินเดีย ประเทศในยุโรป 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และประเทศแคนาดาในทวีปอเมริกาเหนือ ประเทศนิวซีแลนด์ในแถบแปซิฟิก

การเลือกประเทศดังกล่าวเพื่อศึกษาปรากฏในคำนำรายงานแต่ละเล่มว่า ทั้ง 10 ประเทศนั้นเป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นรูปธรรม แต่ตามความเห็นของผู้วิจัยที่ทำการสังเคราะห์รายงานเข้าใจว่าประเทศที่เลือกศึกษานั้นมีคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะหรือน่าสนใจอื่นอีก เช่น การพัฒนาประเทศที่ไม่ทอดทิ้งอัตลักษณ์ของชาติแม้จะมีการถาโถมของกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง เช่น ประเทศเกาหลี เป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจนก้าวขึ้นเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำในเอเชีย แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของชาติไว้ได้

ประเทศใต้หวันประสบความสำเร็จเช่นกันแต่ได้พยายามพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมควบคู่เพื่อคุณภาพของประชากร ประเทศเวียดนามเพิ่งพ้นจากสงครามไม่นานแต่น่าสนใจว่า ด้วยคุณลักษณะของประชาชนเป็นอย่างไร จึงพื้นฐานประเทศได้รวดเร็วและกำลังเป็นคู่แข่งทางด้านการค้าและเศรษฐกิจกับประเทศไทย ประเทศอินเดียน่าสนใจที่เป็นประเทศที่มีประชากรหนาแน่นมาก แต่ประชาชนยังเคร่งครัดในศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งมีความสามารถในการพัฒนาความเจริญด้านเทคโนโลยีจนสามารถพัฒนาเป็นสินค้าส่งออกนำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก อีกทั้งเป็นประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดพระพุทธศาสนา และไทยมีวัฒนธรรมบางอย่างที่รับมาจากอินเดีย ส่วนประเทศศรีลังกานั้น คล้ายคลึงกับไทยมากในแง่ของการนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเหมือนกัน และที่น่าสนใจคงจะเห็นว่าคุณครีลังกา (ชาวพุทธสิงหล) จึงยังเคร่งครัดปฏิบัติตามแนวหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ

สำหรับประเทศในยุโรป ซึ่งทั้งหมดเป็นประเทศที่พัฒนาทางเศรษฐกิจ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก ประเทศสวีตเซอร์แลนด์ น่าสนใจเพราะเป็นที่รู้จักกันดีในเรื่องความเที่ยงตรงจนสะท้อนออกมาในผลิตภัณฑ์นาฬิกาที่มีคุณภาพทำรายได้ให้ประเทศอย่างมหาศาลความเป็นกลางและความมีจิตใจบริการที่สะท้อนออกมาในด้านการโรงแรม การธนาคาร เป็นต้น เยอรมันเป็นที่เลื่องลือถึงความมีระเบียบวินัยที่เป็นวิถีชีวิต มีนักปรัชญาที่มีชื่อเสียง ส่วนฟินแลนด์นอกจากมีชื่อเสียงด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารแล้วยังมีชื่อเสียงด้านความโปร่งใสในการบริหารประเทศเป็นอันดับหนึ่ง สำหรับประเทศแคนาดา และนิวซีแลนด์เป็นสองประเทศที่น่าสนใจและมีความคล้ายคลึงกันเินแง่ที่ประชากรต่างชาติพันธุ์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ร่วมมือกันพัฒนาประเทศจนประสบผลสำเร็จ

การสังเคราะห์รายงานการศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศทั้ง 10 ที่มีสภาพบริบทที่แตกต่างกัน และในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศใดที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ ซึ่งอาจเป็นบทเรียนหรือแบบอย่างของการเรียนรู้ ผลการศึกษาดังกล่าวจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการนำมาสังเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

การสังเคราะห์ผลการศึกษาทั้ง 10 ประเทศมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ

1. เพื่อศึกษาว่า ภายใต้สภาพบริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของ 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้ ฮ่องกง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ศรีลังกา อินเดีย ฟินแลนด์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา และประเทศนิวซีแลนด์ มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมใดบ้างที่เป็นคุณลักษณะร่วมสำคัญ และมีคุณลักษณะใดที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ และในแต่ละประเทศมีกระบวนการใดหรือปัจจัยใดที่เป็นตัวร่วมสำคัญ หรือแตกต่างกัน ในการถ่ายทอดหรือต่อย้ำคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของประเทศ

2. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอด กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ของประเทศว่า มีบทเรียนหรือความสำเร็จใดบ้างในการสื่อสารคุณธรรมจริยธรรมไปสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างได้ผล เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเบื้องต้นในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

ขอบเขตการศึกษาและวิธีดำเนินการ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์ผลการศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม 10 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลีใต้ ฮ่องกง สาธารณรัฐสิงคโปร์ เวียดนาม ศรีลังกา อินเดีย ฟินแลนด์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา และนิวซีแลนด์

ในการสังเคราะห์ ใช้วิธีการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารของแต่ละประเทศทั้ง 10 ประเทศที่ได้นำเสนอคุณยคุณธรรมฯ โดยดึงประเด็นและสาระสำคัญตามกรอบการสังเคราะห์ เป็นรายประเทศ เพื่อใช้เป็นฐานในการสังเคราะห์รวมทุกประเทศ

2. สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 10 ประเทศ (ตามข้อ 1.) เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม และบทบาทของสถาบันต่างๆ ที่มีบทบาทในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งได้เพิ่มเติมข้อมูลด้านคุณลักษณะของต่างประเทศที่มีผู้ศึกษาไว้บ้าง เช่น ของประเทศญี่ปุ่น ไปด้วย

3. นำผลการสังเคราะห์เสนอต่อที่ประชุมซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เกี่ยวข้องและนักวิจัยทั้ง 10 ประเทศ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

กรอบการสังเคราะห์

ในการดำเนินการสังเคราะห์ มีกรอบการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละประเทศ โดยศึกษาบทบาทของสถาบันต่างๆ ต่อไปนี้ ว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ

หล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมของประชากรแต่ละประเทศเหมือนหรือแตกต่างกันเพียงใด

- บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา บทบาทผู้นำ
- สถาบันศาสนา / วัถุิ ความเชื่อ
- สถาบันครอบครัว
- สถาบันการศึกษา
- บทบาทของรัฐ
- บทบาทของสื่อมวลชน ชุมชนและสังคม

โดยพิจารณาครอบคลุมถึงสภาพบริบทและปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ปรชญา ความเชื่อ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและการเปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์

2. สรุปคุณลักษณะร่วม/แตกต่าง ด้านคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ และสรุปปัจจัยเหมือนหรือแตกต่างในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละประเทศ

3. ศึกษาบทเรียนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นแบบอย่างความสำเร็จว่าด้วยกระบวนการใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จแล้วสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย

ข้อจำกัด

1. การสังเคราะห์ตามกรอบดังกล่าว ไม่อาจทำได้ครบทุกมิติทุกด้านของทุกประเทศ เนื่องจากข้อจำกัดที่ว่า ไม่สามารถดึงข้อมูลได้จากทุกเล่มเหมือนกัน บางเล่มไม่มีข้อมูลในบางเรื่อง หรือมีข้อมูลแต่มีรายละเอียดแตกต่างกันไป (ดังแสดงในตารางที่ 1) เนื่องจากผู้วิจัยแต่ละประเทศแยกกัน

ดำเนินงานและมีมุมมองหรือความสนใจแตกต่างกัน แม้ศูนย์คุณธรรมฯ จะใช้ข้อกำหนดและเงื่อนไขการดำเนินการวิจัย (TOR :Term of Reference) เดียวกัน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พยายามสังเคราะห์เนื้อหาสาระจากรายงานทั้ง 10 เล่มได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 เนื้อหาสาระการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากรายงานการวิจัยของประเทศต่างๆ

สาระ	ประเทศ									
	เกาหลี	ไต้หวัน	เวียดนาม	ศรีลังกา	อินเดีย	ฟินแลนด์	เยอรมัน	สวีเดน	แคนาดา	นิวซีแลนด์
บทบาทผู้นำ/บุคคล ศูนย์รวมแห่งศรัทธา	✓	✓	✓✓	✓	-	-	✓	(✓)	-	-
ศาสนา/ลัทธิ/ปรัชญา /ความเชื่อ	✓	✓✓	✓	✓✓	✓	✓	✓	-	(✓)	-
สถาบันครอบครัว	✓✓	(✓)	(✓)	(✓)	(✓)	(✓)	✓	(✓)	(✓)	(✓)
สถาบันการศึกษา	✓✓	✓	✓	✓	(✓)	✓	✓	✓	✓	✓
บทบาทรัฐ	✓	✓	✓✓	✓	-	✓	✓	✓	✓✓	(✓)
สื่อมวลชนและสื่อ	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-	(✓)	-
ประวัติศาสตร์/ ประสบการณ์ในอดีต	✓	✓	✓✓	✓	✓	(✓)	✓	✓	✓✓	✓
การมีส่วนร่วมของ สังคม/ชุมชน/องค์กร	✓	✓✓	-	✓	-	✓✓	✓	✓	✓	-

เครื่องหมายแสดง - ไม่ปรากฏข้อมูล
 (✓) ปรากฏข้อมูลเล็กน้อย
 ✓ ปรากฏข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ได้
 ✓✓ ปรากฏข้อมูลเด่นชัดมาก

2. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละประเทศส่วนใหญ่เป็นมุมมองของผู้วิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยแต่ละประเทศมีประสบการณ์และคุ้นเคยกับประเทศที่ศึกษาเป็นอย่างดี แต่ผู้วิจัยบางคนใช้ความรู้และประสบการณ์ในอดีตอธิบายถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมโดยไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยใหม่ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการปลูกฝังคุณธรรม เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ ระบบกระแสทุนนิยมที่มากับกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาดังกล่าว คาดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยหากนำองค์ความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์ประกอบกับผลการศึกษาวิจัยถึงสภาพและกระบวนการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมของไทยเองที่ดำเนินการอยู่ในสังคมไทยเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับสังคมไทยให้มีผลดีเพิ่มขึ้น

การนำเสนอรายงาน

การนำเสนอรายงานการสังเคราะห์คุณลักษณะและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ

บทที่ 3 บทเรียนความสำเร็จของกระบวนการปลูกฝัง/ถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม

บทที่ 4 บทเรียนและข้อเสนอแนะเบื้องต้นสำหรับประเทศไทย
สำหรับสาระสำคัญคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรมทั้ง 10 ประการ ผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาจากรายงานการวิจัยฉบับ
เต็มไว้ด้วยแล้ว โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มประเทศในเอเชีย

1. ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี
2. ประเทศไต้หวัน
3. ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
4. ประเทศศรีลังกา
5. ประเทศอินเดีย

กลุ่มประเทศในยุโรป

1. ประเทศฟินแลนด์
2. ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน
3. ประเทศสวีตเซอร์แลนด์

กลุ่มประเทศในอเมริกาเหนือและแปซิฟิกใต้

1. ประเทศแคนาดา
2. ประเทศนิวซีแลนด์

บทที่ 2

ผลการสังเคราะห์กระบวนการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ

จากการสังเคราะห์คุณลักษณะของประเทศต่างๆ พบว่า ประชาชนในประเทศต่างๆ มีคุณลักษณะร่วมในบางด้านและมีคุณลักษณะที่แตกต่างเฉพาะของประเทศ ดังนี้

1.1 คุณลักษณะร่วม

1.1.1 กลุ่มประเทศในเอเชีย

คุณลักษณะเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นตัวร่วมมากที่สุดระหว่างคนในกลุ่มประเทศเอเชียมี 2 คุณลักษณะได้แก่ ความซื่อสัตย์ในการทำงานหนัก และการรักการศึกษาค้นหาความรู้ ซึ่งประชากรของประเทศที่มีคุณลักษณะเด่นทั้ง 2 ด้าน ไปด้วยกันมี 4 ประเทศ ได้แก่ คนเกาหลีใต้ ฮ่องกง เวียดนาม และอินเดีย คุณลักษณะที่เป็นตัวร่วมรองลงมาคือ ความกตัญญู ซึ่งเป็นคุณลักษณะเด่นของคนเกาหลี เวียดนาม และศรีลังกา

นอกจากนี้ มีคุณลักษณะร่วมระหว่างประเทศ 2 ประเทศ ได้แก่
ความรักชาติ - เป็นคุณลักษณะร่วมของคนเกาหลีและเวียดนาม
อ่อนน้อม - เป็นคุณลักษณะร่วมของคนไต้หวันและศรีลังกา
ประหยัด - เป็นคุณลักษณะร่วมของคนไต้หวันและอินเดีย

ชื่อตรง ชื่อสัตย์ - เป็น คุณลักษณะร่วมของคนศรีลังกาและ ใต้หวัน
มีวินัย เครื่องในระเบียบ - เป็น คุณลักษณะร่วมของคนเกาหลีและ
ใต้หวัน

รู้จักหน้าที่ รับผิดชอบในงาน-เป็นคุณลักษณะร่วมของคนเกาหลี
และอินเดีย

สำหรับคนญี่ปุ่น มีคุณลักษณะร่วมที่สำคัญ คือ ความขยันอดทน
กตัญญู ประหยัด ชื่อตรง ชื่อสัตย์ รู้จักหน้าที่ รับผิดชอบเรื่องงาน ตรงต่อ
เวลา

1.1.2 กลุ่มประเทศยุโรป-อเมริกา-แปซิฟิกใต้

คุณลักษณะร่วม คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เป็น
ลักษณะเด่นที่ปรากฏชัดเจนของประเทศในกลุ่มนี้ (สวีตเซอร์แลนด์ เยอรมัน
ฟินแลนด์ แคนาดา นิวซีแลนด์) ได้แก่ **ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และ
ความซื่อสัตย์สุจริต** (ฟินแลนด์เด่นที่สุด) คุณลักษณะดังกล่าวได้เกิดขึ้นกับ
ประชาชนในประเทศเหล่านี้มานานจนส่งผลให้แต่ละประเทศเกิดลักษณะเด่น
ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตน เช่น ความซื่อสัตย์สุจริตของชนในชาติทำให้
สวีตเซอร์แลนด์กลายเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ด้านการเงิน
การธนาคาร ที่ไม่มีประเทศใดในโลกได้รับความไว้วางใจเท่า ประเทศ
ฟินแลนด์ได้รับการจัดอันดับจากองค์กรความโปร่งใสสากล (Transparency
International) ให้เป็นประเทศที่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงน้อยที่สุด
ติดต่อกันมาหลายปี ประเทศเยอรมันได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่มี
ความเจริญก้าวหน้าอย่างมากในทุกด้านอย่างสมดุลยั่งยืน ด้วยคุณภาพของ
คนเยอรมัน

จากคุณลักษณะข้างต้น จะเห็นว่า คุณลักษณะร่วมเด่นของประชากรในเอเชียแตกต่างจากคุณลักษณะร่วมของประชากรในกลุ่มยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิก แต่ก็พบว่าคุณลักษณะร่วมบางด้านเช่น ความมีวินัย เคารพในระเบียบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของคนเกาหลีและไต้หวัน หรือคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริตอันเป็นคุณลักษณะเด่นของคนศรีลังกา และคนไต้หวันตรงกับคุณลักษณะร่วมของคนในยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิก และคุณลักษณะเด่น ของคนไต้หวันคือ การตรงต่อเวลารวมทั้งของคนญี่ปุ่น ตรงกับคุณลักษณะร่วมของคนในยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิก

1.2 คุณลักษณะที่แตกต่าง

1.2.1 กลุ่มประเทศในเอเชีย

คุณลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศในเอเชียแตกต่างกันคือ คนเกาหลีมีจุดเด่นคือ มีความละเอียดต่อการกระทำผิด เสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม ความตั้งมั่นและมุ่งมั่น ส่วนคนไต้หวันมีจิตสำนึกในเรื่องเวลาสูง ตื่นตัวทางการเมือง กล้าให้ กล้าบริจาค ส่วนคนอินเดียเชื่อในโชคชะตา มุ่งทำกรรมดี ชอบความเรียบง่าย ความสะอาด อหิงสา และคนศรีลังกามีชีวิตที่พอเพียง

คนญี่ปุ่นมีคุณลักษณะเด่นที่แตกต่างคือ ความใส่ใจในรายละเอียด และการทำงานเป็นทีม

1.2.2 กลุ่มประเทศในยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิกใต้

คุณลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะร่วมข้างต้น พบว่า ประเทศสวีตเซอร์แลนด์มีจุดเด่นในเรื่องของการตรงต่อเวลา มีความละเอียดอ่อน สำหรับชาวเยอรมันมีจุดเด่นในเรื่องของความขยันขันแข็ง มีความสามัคคีในการทำงาน ประหยัดและ

มัธยัสถ์ ชาวแคนาดามีจุดเด่นคือความเป็นเหตุเป็นผล มีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน รักสันติ มีความเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่าคุณลักษณะที่แตกต่างกันมาก ระหว่างคนในกลุ่มเอเชียและคนในยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิกใต้ คือ คุณลักษณะเด่นของคนเอเชียด้านความกตัญญู ความรักชาติ อ่อนน้อม กล้าบริจาค เชื่อในโชคชะตา ไม่ปรากฏในกลุ่มคนในยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิกใต้ ในขณะที่กลุ่มคนในยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิกใต้โดยเฉพาะในแคนาดาและนิวซีแลนด์ มีจุดเด่นคือ การรับในความแตกต่างและความหลากหลาย

ในการประมวลคุณลักษณะของประชากรประเทศต่างๆ ดังกล่าว มีข้อสังเกตว่า นักวิจัยแต่ละประเทศแตกต่างกันมากในการระบุถึงคุณลักษณะของประชากรแต่ละประเทศ นักวิจัยบางคนจะระบุคุณลักษณะประชากรไว้โดยละเอียด ในขณะที่บางคนระบุเฉพาะจุดเด่น 2-3 ด้านเท่านั้น โดยอาจมองข้ามคุณลักษณะที่มี ซึ่งอาจคล้ายคลึงกับคุณลักษณะของคนประเทศอื่นๆ อีกหลายด้าน เช่น คุณลักษณะด้านการใฝ่รู้ หรือเรื่องรักการอ่าน อาจพบได้เช่นกันในคนฟินแลนด์ และคนเยอรมัน เป็นต้น

ตารางที่ 2 คุณลักษณะเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในประเทศต่างๆ

ประเทศ	คุณลักษณะ
เกาหลี	ขยันไม่ย่อท้อ พุ่มเทการทำงาน รักชาติ (รักหมู่เหล่า รักในองค์กร) (กตัญญู*) รักการศึกษา มีวินัย เคารพในอาวุโส รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง (ละเอียดต่อการกระทำผิด การพึ่งตัวเองและความร่วมมือ*)
ไต้หวัน	จริงจัง เพียรทำงานหนักด้วยความอดทน ประหยัด ขยันศึกษาหาความรู้ อ่อนน้อม เคารพในระเบียบ เป็นตัวของตัวเอง ตื่นตัวทางการเมือง มีจิตสำนึกเรื่องเวลาสูง เคารพในคุณค่าความเป็นคน กล้าให้ กล้าบริจาค เชื้อต้องต่อสู้ถึงจะชนะ
เวียดนาม	ขยัน อดทน รักชาติ กตัญญู รักการศึกษาเล่าเรียน
ศรีลังกา	อ่อนน้อม กตัญญู เคารพในอาวุโส ซื่อตรง รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีชีวิตพอเพียง
อินเดีย	ขยัน อดทน ประหยัด ขยันอ่านหนังสือ-ค้นคว้าหาความรู้ รู้จักแยกแยะ และรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ซอบความเรียบง่ายและความสะอาด เคารพครัดในศาสนาและวัฒนธรรม เชื่อในโชคชะตาทำกรรมดี จิตใจอ่อนโยน ไม่เบียดเบียน ไม่นิยมความรุนแรง-อหิงสา
สวีตเซอร์แลนด์	ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ และความพิถีพิถัน เป็นตัวของตัวเอง (มีวินัย)
ฟินแลนด์	ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย
เยอรมัน	มีระเบียบวินัย รับผิดชอบต่อ รู้จักหน้าที่ สุจริต ซื่อตรง ตรงต่อเวลา ประหยัด
แคนาดา	มีระเบียบวินัย เป็นคนมีเหตุผล มีจิตใจเข้มแข็ง รักสันติ อดทนอดกลั้น ไม่นิยมใช้ความรุนแรง ให้เกียรติเพื่อนมนุษย์ ใฝ่รู้ รักการอ่าน
นิวซีแลนด์	มีวินัย ซื่อสัตย์ เคารพในความแตกต่าง เคารพคนอื่น
ญี่ปุ่น**	ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อ อ่อนน้อมถ่อมตน ซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดี ประหยัด ใฝ่ใญ่ละเอียด ทำงานเป็นทีม ระลึกบุญคุณ สะอาดเป็นระเบียบ แยกแยะเรื่องส่วนตัวและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำงานอย่างกระตือรือร้น
อังกฤษ**	ตรงต่อเวลา มีระเบียบ รักษาความสะอาด อิสระ ประหยัด รู้ค่าเงิน รักการผจญภัย

(*) ผู้วิจัยไม่ได้รับรู้ไว้โดยตรง แต่ปรากฏในกระบวนการปลูกฝัง

(**) จากงานศึกษาอื่นที่ไม่ได้นำเสนอคุณลักษณะฯ โดยตรง

ตารางที่ 3 คุณลักษณะเด่นร่วม/เฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในประเทศต่างๆ

คุณลักษณะ	คน/ประเทศ	
	เอเชีย	ยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิกใต้
ความซื่อสัตย์	คนเกาหลีใต้ ไต้หวัน เวียดนาม อินเดีย	คนเยอรมัน แคนาดา นิวซีแลนด์
รักการศึกษา ขยันหาความรู้	คนเกาหลีใต้ ไต้หวัน เวียดนาม อินเดีย	คนแคนาดา นิวซีแลนด์ เยอรมัน
กตัญญู	คนเกาหลี เวียดนาม ศรีลังกา ญี่ปุ่น**	
ความรักชาติ	คนเกาหลีและเวียดนาม ญี่ปุ่น**	คนแคนาดา
อ่อนน้อม	คนไต้หวันและศรีลังกา ญี่ปุ่น**	
ประหยัด	คนไต้หวันและอินเดีย ญี่ปุ่น**	คนเยอรมัน สวิส อังกฤษ**
ซื่อตรง ซื่อสัตย์	คนศรีลังกาและไต้หวัน ญี่ปุ่น**	คนสวิส เยอรมัน นิวซีแลนด์
มีวินัย เกรงในระเบียบ	คนเกาหลีและไต้หวัน ญี่ปุ่น**	คนสวิส เยอรมัน ฟินแลนด์ แคนาดา นิวซีแลนด์ อังกฤษ**
รู้จักหน้าที่ รับผิดชอบในงาน	คนเกาหลีและอินเดีย ญี่ปุ่น**	คนสวิส เยอรมัน
จิตสำนึกเรื่องเวลาสูง/ตรงเวลา	คนไต้หวัน ญี่ปุ่น**	คนสวิส เยอรมัน ฟินแลนด์ แคนาดา อังกฤษ**
ตื่นตัวทางการเมือง	คนไต้หวัน	
กล้าให้ กล้าบริจาค	คนไต้หวัน	
เชื่อในโชคชะตา มุ่งทำกรรมดี	คนอินเดีย	
ละเอียดต่อการกระทำผิด	คนเกาหลี	
ยอมรับความแตกต่าง/ ความหลากหลาย		คนแคนาดา นิวซีแลนด์
เคารพคุณค่าความเป็นคน/ ให้เกียรติเพื่อนมนุษย์	คนไต้หวัน	คนแคนาดา นิวซีแลนด์
รักการผจญภัย		คนอังกฤษ**
ใส่ใจในรายละเอียด	คนญี่ปุ่น**	คนสวิส
ทำงานเป็นทีม	คนญี่ปุ่น**	

(**) จากงานศึกษาอื่นที่ไม่ได้นำเสนอคุณลักษณะคุณธรรมฯ โดยตรง

2. บทบาทของสถาบันต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศต่างๆ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลของทุกประเทศ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนั้น มีความหลากหลายทั้งในมิติของสถาบัน อันได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันของรัฐ เอกชน ชุมชน สื่อมวลชน มิติของบุคคล เช่น ผู้นำหรือบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา (นักการเมือง/นักปราชญ์/นักการศึกษา/นักการศึกษา) มิติทางด้านปรัชญาความเชื่อ อุดมการณ์ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศ มิติด้านกฎระเบียบ การเมืองการปกครอง หรือมิติในเชิงบริบทต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของทุกประเทศทั้งสิ้น แต่ปัจจัยดังกล่าวจะมีผลอย่างไร มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับบริบทอื่นๆ ที่อาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม พบว่าตัวแปรทั้งหมดดังกล่าวสามารถจำแนกเป็นตัวแปรร่วมและตัวแปรที่แตกต่างได้ดังนี้

2.1 ตัวแปรร่วม

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พบในทุกประเทศได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษาหรือระบบการศึกษา บทบาทรัฐ การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรเครือข่าย ปรัชญา/ความเชื่อ/อุดมการณ์ ผู้นำ/บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา ประวัติศาสตร์/ประสบการณ์จากอดีต ดังมีสาระสำคัญของแต่ละตัวแปรดังนี้

2.1.1 บทบาทของผู้นำ/บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา

เมื่อศึกษาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นลักษณะเด่นของประเทศต่างๆ กับประวัติศาสตร์ของประเทศ ในส่วนของบุคคลสำคัญ พบว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อการหล่อหลอมคุณลักษณะของประชากรที่เกิดขึ้นจากความเชื่อ ความศรัทธาในคำสอนของบุคคลเหล่านั้น

ในประเทศต่างๆ หรือบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธานั้น มีทั้งผู้นำทางด้านการเมืองการปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้นำขององค์กรศาสนา นักปราชญ์ นักปรัชญา นักการศึกษา หรือแม้แต่ผู้นำการเมืองที่ขึ้นมาบริหารประเทศก็มีบทบาทสำคัญหรือมีอิทธิพลในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศ

ก. ผู้นำทางการเมืองการปกครอง ประเทศที่ศึกษากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 5 ประเทศในเอเชียได้แก่ เกาหลี เวียดนาม ใต้หวัน อินเดีย และศรีลังกา มีประวัติศาสตร์ที่คล้ายคลึงกันในการต่อสู้กับต่างประเทศที่มายึดครองจนได้เอกราช ยกเว้นใต้หวันที่ต้องอพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่มาตั้งประเทศที่เกาะใต้หวัน ส่วนเกาหลีและเวียดนามคล้ายคลึงกันในเรื่องที่ต้องต่อสู้ระหว่างคนในประเทศกันเองด้วยซึ่งมีประเทศมหาอำนาจต่างลัทธิการปกครองสนับสนุนแต่ละฝ่าย

การต่อสู้เพื่อเอกราชหรือเพื่อการรวมประเทศนั้น ผู้นำที่เป็นผู้นำการต่อสู้มิใช่เป็นผู้นำทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตวิญญาณ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่คนในประเทศ สืบทอดกันมา อิทธิพลในการถ่ายทอดอุดมการณ์เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของบทบาทผู้นำแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับยุคโบายในการต่อย้ำของรัฐบาลและสังคมของแต่ละประเทศในช่วงเวลาต่อมา

ประธานาธิบดีโฮจิมินห์แห่งเวียดนาม เป็นผู้นำในการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยประเทศให้เป็นอิสระจากการปกครองของฝรั่งเศส และร่วมในการต่อสู้เพื่อปลดแอกและรวมชาติ แม้โฮจิมินห์เสียชีวิตก่อนโดยไม่ทันเห็นผลงานในการรวมชาติ แต่ได้เป็นผู้นำแห่งศรัทธาของชาวเวียดนามตลอดมา **ผู้นำประเทศนี้ได้เป็นต้นแบบของผู้มีความรักชาติ ความขยันอดทน ความเสียสละ** หลักคำสอนของลุงโฮ 5 ข้อจะติดประกาศไว้ในสถาบันต่างๆ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา หลักคำสอน 5 ข้อได้แก่ 1) รักประเทศชาติ รักประชาชน 2) เรียบเก่ง ทำงานเก่ง 3) รักษาอนามัยดี 4) วินัยดี 5) ซื่อสัตย์ กล้าหาญ เป็นคำสอนที่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนเวียดนามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลปัจจุบันร่วมกับสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชนในการถ่ายทอดอุดมการณ์และตอกย้ำคุณลักษณะเด่นนี้

ประเทศไต้หวันในช่วงรัฐบาลก๊กมินตั๋งมี **ประธานาธิบดีเจียงไคเช็ค** เป็นผู้นำที่อพยพมาพร้อมกับประชากรจำนวนหนึ่งที่เกาะไต้หวันสามารถก่อตั้งประเทศได้รวมทั้งนำพาและพัฒนาประเทศได้ก้าวหน้า **ตัวผู้นำประเทศเจียงไคเช็คเป็นผู้นำมือสะอาดและมีศีลธรรม** ดำเนินชีวิตอย่างสมถะ ซึ่งเป็นอีกต้นแบบผู้นำบริหารประเทศที่มีคุณธรรม และมีชีวิตเรียบง่าย

ส่วนผู้นำในการเรียกร้องเอกราชจากการครอบครองของอังกฤษคือ **มหาตมะ คานธี** ซึ่ง **ใช้การต่อสู้แบบอหิงสาและใช้ชีวิตสมถะ** มหาตมะคานธีเป็นบุคคลแห่งศรัทธาของชาวอินเดียและมีผลในคุณลักษณะของอินเดียด้านการไม่เบียดเบียน และการไม่ใช้ความรุนแรง โดยถือหลักอหิงสาจากรายงานการศึกษาไม่ได้เจาะให้เห็นว่ามีกระบวนการตอกย้ำคุณลักษณะหรือคำสอนของผู้นำทั้งสามประเทศเช่นกรณีศึกษาของเวียดนาม

สำหรับเกาหลีและศรีลังกา เน้นอนว่า ผู้นำประเทศมีบทบาทในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราช แต่บทบาทของผู้นำในช่วงดังกล่าวไม่เด่นชัดในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศ แต่ที่น่าสนใจได้แก่ผู้นำประเทศเกาหลี คือ **ประธานาธิบดีปาร์ค จองฮี** ผู้ให้กำเนิดโครงการแซมฮาอีลุนดง โครงการพัฒนาชนบทแนวใหม่ ซึ่งประสบความสำเร็จจนสามารถสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจในระบบสังคมหมู่บ้านให้แข็งแกร่ง ไม่เกิดช่องว่างระหว่างรายได้ของคนในเมืองกับคนในชนบทมากเกินไป ประธานาธิบดีปาร์ค จองฮีเป็นผู้ที่ประชาชนชื่นชอบ แม้ว่าต่อมาจะมีปัญหาและถูกลอบสังหารก็ตาม แต่กระบวนการดำเนินโครงการที่เขาริเริ่มมีผลต่อการ **ปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน คือความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเองและความร่วมมือ การเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม ความตั้งมั่น และความมุ่งมั่น** เป็นจริยธรรมที่ได้ปลูกฝังและสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังได้สืบสานต่อ ด้วยเหตุผลที่ว่าคุณธรรมดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญของโครงการอีกทั้งการดำเนินโครงการเป็น **ขบวนการทางสังคมระดับชาติที่รวมพลังขนาดใหญ่** จากทุกภาคส่วนทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นจึงส่งผลกระทบได้กว้างขวาง

ส่วนศรีลังกานั้นผู้บริหารประเทศมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันการศึกษา

ข. บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาด้านศาสนา

ประเทศที่มีบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาด้านศาสนาโดดเด่นได้แก่ ใต้หวัน องค์กรศาสนาในใต้หวันมีบทบาทมากในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาและเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและในการถ่ายทอดได้แก่ **ภิกษุณีเจิ้งเหยียน ท่านภิกษุซิงหวิน และท่านภิกษุเซ็งเหยียน** ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งและผู้นำองค์กร ภิกษุณีเจิ้งเหยียน

เป็นผู้ก่อตั้งองค์กรพุทธจิตใจ ใช้หลักการพุทธมหายานคือมีจิตโพธิสัตว์ ที่ให้ มีจิตใจช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยความรักและความเมตตา รู้จักประทับใจ ผู้อื่นและรู้จักเคารพยกย่องให้เกียรติผู้อื่นซึ่งรวมทั้งผู้ที่เป็นผู้รับด้วย การ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ต้องดำเนินผ่านพฤติกรรม สำหรับท่านิกษุซึ่งทวินซึ่ง เป็นผู้ก่อตั้งองค์กรแสงพุทธธรรม มีหลักการในการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคน ช่วยเหลือพัฒนาสังคมและเผยแพร่วัฒนธรรม และท่านิกษุซึ่งเหยียนเป็นผู้ ก่อตั้งองค์กรกรลอมธรรมะ และจัดตั้งมหาวิทยาลัยกรลอมธรรมะเพื่อยก าระดับบุคลิกภาพแห่งมนุษยชาติและสร้างโลกแดนสุขาวดี

ทั้งสามองค์กรยึดหลักการคล้ายคลึงกันคือ การช่วยเหลือสังคม การเผยแพร่วัฒนธรรม การให้การศึกษา การสร้างแหล่งเรียนรู้และค้นคว้าด้าน ธรรมะ ผู้นำองค์กรทั้งสามท่านสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมจริยธรรมไปยัง กลุ่มเป้าหมายอย่างกว้างขวางในประเทศและสามารถขยายการสื่อสารไปยัง กลุ่มเป้าหมายในต่างประเทศด้วยการจัดตั้งสาขา รวมทั้งสาขามหาวิทยาลัย ในต่างประเทศและผ่านเครื่องมือสื่อสารเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อสื่อสารข้ามโลก

ค. บุคคลที่เป็นศูนย์รวมศรัทธา: นักคิด/นักปรัชญา/นักปราชญ์

ในประเทศยุโรป มีนักคิด นักปราชญ์ นักปรัชญา ที่มีอิทธิพล ต่อการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมในประเทศ เช่น

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีนักปรัชญาที่เป็นนักการศึกษาที่มี ชื่อเสียงคือ **“Johann Heinrich Pestalozzi”** ได้พยายามสั่งสอนเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในมนุษย์ตั้งแต่เด็กมานานประมาณ 200 ปี Pestalozzi มีความคิดที่ว่าเป้าหมายของการศึกษาคือการสร้างคนให้มีคุณธรรม โดยแนวคิดว่า ครอบครัวคือฐานที่แท้จริงของการศึกษาในทุกเรื่อง การหล่อ หลอมด้านคุณธรรมจึงเริ่มต้นที่ครอบครัวโดยเฉพาะจากแม่ ซึ่งมีสายใย

ผูกพันกับลูกตามธรรมชาติ และความรู้สึกด้านคุณธรรมจะก่อเกิดขึ้นในตัวเด็กถ้าได้รับการตอบสนองความต้องการจากแม่ด้วยบรรยากาศที่รู้ได้ถึงความรักความปลอดภัย Pestalozzi มีความเชื่อว่าพื้นฐานต้องเริ่มจากการศึกษาที่บ้าน และต่อยอดสืบเนื่องจากสถานศึกษา และไม่มีครูคนไหนจะแทนที่ความเป็นแม่เป็นพ่อได้อย่างสมบูรณ์

ประเทศเยอรมันมีบุคคลสำคัญระดับนักปราชญ์มากมาย ทั้งที่เป็นนักปรัชญา นักการศึกษา นักประพันธ์ นักดนตรี ที่ล้วนเป็นผู้วางรากฐานแนวคิดต่างๆ ในการพัฒนาประชาชนของชาติให้มีคุณภาพ รวมถึงเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง ที่กลายเป็นแรงขับเคลื่อนให้ประเทศสามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้านในระดับแนวหน้าของโลก ปราชญ์เหล่านี้ได้มุ่งมั่นถ่ายทอดวิชาความรู้สู่คนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง มีทั้งตำราวิชาการ ผลการทดลองที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม อยู่ในพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ให้ได้ศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลา มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นของรัฐทั้งหมดมีปราชญ์เหล่านั้นอยู่ ได้ให้การสนับสนุนเชิดชูผู้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ กล่าวได้ว่าประเทศเยอรมันให้โอกาสให้คนได้ศึกษา แสดงความรู้ความสามารถได้อย่างสะดวกสบาย เป็นพลังสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

ปราชญ์ที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมคุณลักษณะของคนในชาติเยอรมันที่สำคัญได้แก่ **มาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther)** นักการศาสนาชาวเยอรมัน ผู้ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาที่เชื่อมโยงไปกับการศาสนา ด้วยแนวคิดว่ารัฐจะต้องสร้างคนให้ฉลาดหลักแหลม รู้จักรักเกียรติยศ โดยไม่ปล่อยให้เป็นที่หน้าของพ่อแม่อย่างเดียว เด็กเล็กต้องอ่านคัมภีร์ให้แตกฉาน เช่นเดียวกับ **ฟรีดริค เฟอร์เบล (Friedrich Froebel)** นักปรัชญาการศึกษา

ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งการอนุบาลศึกษา สืบทอดแนวคิดมาจากรูสโซและ เปสตาลอสซี่ในเรื่องทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็ก เรื่องของการพัฒนาการตามวัย พัฒนาการของสมอง แนวคิดของเขาเป็นรากฐานที่สำคัญของระบบการศึกษา ที่ถือว่าเด็กเป็นสำคัญ (Child Center) เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของแม่ในการเลี้ยงดูเด็ก และเห็นว่าแม่ส่วนใหญ่ยังมีคุณสมบัติไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่นี้ จึงต้องมีสถาบันให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กขึ้น

นอกจากนี้ยังมี **อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant)** เป็นทั้งนักปรัชญา นักคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นักฟิสิกส์ และศิลปิน ผู้เป็นต้นคิดทางปรัชญาบรูสิทซ์ที่กล่าวถึงโครงสร้างจิตมนุษย์ที่เชื่อมโยงระหว่าง Critique of Practical ว่าด้วยจริยธรรมและศาสนา และ Critique of Judgment ที่เชื่อมด้วยสุนทรียะ **โยฮัน ฟรีดริค แฮร์บาร์ต (Johann Friedrich Herbart)** นักการศึกษา นักจิตวิทยา มีแนวคิดว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการสร้างอุปนิสัยและคุณธรรมเพื่อให้เป็นคนดี ด้วยการสร้างระเบียบของความคิด เด็กจะต้องคุ้นเคยกับความคิดที่ชอบธรรม เพื่อนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดี โดยแนวทางคือการให้เด็กมีความคิดที่อิสระ ให้เห็นแจ้งด้วยตนเองในผิดถูกชั่วดี เมื่อเด็กประพฤติถูกต้องแล้วต้องกระตุ้นให้กระทำต่อไป ซึ่งเป็นหนทางของความเจริญทางจิตใจ รวมถึง **โวล์ฟกัง โคลเลอร์ (Wolfgang Kohler)** นักจิตวิทยาที่คิดค้นทฤษฎีสำคัญของการเรียนรู้ของมนุษย์ที่นำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่ถูกต้องสอดคล้องกับหลักธรรมชาติ

2.1.2 ศาสนา/ลัทธิ/ปรัชญา/ความเชื่อ

สถาบันศาสนาของประเทศมีบทบาทโดยตรงในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนในประเทศแต่มีความแตกต่างในระดับความเข้มข้น

ในเอเชีย ประเทศไต้หวัน เวียดนาม และเกาหลีมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน และมีความใกล้ชิดกับจีนมาก จึงได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื๊อมาเป็นระยะเวลายาวนาน คำสอนของขงจื๊อมีผลต่อการจัดระเบียบของสังคม ความสัมพันธ์และหน้าที่ของสมาชิกในสังคม ซึ่งมีรากฐานมาจากความมีเมตตา ความมีมารยาท ความจงรักภักดี ความรู้และความไว้วางใจ คนในประเทศทั้งสามจึงมีคุณลักษณะเด่นในด้านการรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน การมีความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวแน่นแฟ้น ความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กรต่างๆ เช่นระหว่างครูกับลูกศิษย์ บุคลากรในสถานที่ทำงาน หรือระหว่างผู้บริหารกับพลเมืองในประเทศ เป็นไปด้วยดี มีคุณลักษณะด้านการศึกษาหาความรู้ที่ต้องคู่คุณธรรม การเคารพในอาวุโส การเคารพในกฎระเบียบ ความกตัญญู

ปัจจุบัน อิทธิพลของขงจื๊อและศาสนาอาจลดน้อยลงแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่ปรากฏชัดเช่น ในเวียดนาม คนรุ่นเก่าจะเคร่งในศาสนาและในคำสอนของขงจื๊อ ส่วนเยาวชนคนรุ่นใหม่มองมีติศาสนาเป็นเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากกว่า และยึดหลักคำสอนของลุนโฮ ส่วนไต้หวันมีการขับเคลื่อนขององค์กรศาสนาพุทธมหายานซึ่งเป็นกระบวนการที่เข้มแข็ง ใช้การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธที่ช่วยถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความสมดุลกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ส่วนศรีลังกาซึ่งนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ผูกพันกับประเทศอย่างใกล้ชิด หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงเป็นรากฐานคุณธรรมแก่ชาวสิงหลมาอย่างยาวนาน และ มีบทบาท

สำคัญมากในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นคนชื่อตรง อ่อนน้อม กตัญญู รับผิดชอบต่อตนเอง และมีชีวิตที่เพียงพอ ผ่านวัดและโรงเรียนที่ จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษที่มีจำนวนมาก

อินเดียมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู ทำให้คน อินเดียเคร่งครัดในศาสนา (วัฒนธรรมและประเพณี) มุ่งทำแต่กรรมดี

บทบาทของศาสนามีผลต่อเนื่องการถ่ายทอดคุณธรรม จริยธรรมต่อกันในสังคมเป็นระยะเวลายาวนานประเด็นที่สำคัญที่น่าเรียนรู้คือ ปัจจุบันมีกระบวนการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมผ่านองค์กรศาสนาเพียงใด จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าบทบาทขององค์กรศาสนาที่โดดเด่นและชัดเจนใน การถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมของ องค์กรศาสนาในประเทศไต้หวัน การถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมผ่าน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของศรีลังกา และการถ่ายทอดคุณธรรม จริยธรรมจากพระคัมภีร์สำคัญๆในศาสนาฮินดูซึ่งเป็นแบบไม่เป็นทางการ ของอินเดีย

องค์กรศาสนาในไต้หวันซึ่งเป็นองค์กรพุทธที่สำคัญมี 6 องค์กร มีผู้นำองค์กรเป็นตัวอย่างที่โดดเด่นทั้งด้านการปฏิบัติส่วนตัวและการนำ ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างเป็นระบบ เผยแพร่ ธรรมะผ่านสื่อต่างๆ ด้วยรูปแบบหลากหลาย จัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านการ ให้ความช่วยเหลือสังคม การให้การศึกษา การจัดแหล่งเรียนรู้ ฯลฯ ตลอดจน การผลิตนักบวชที่มีคุณภาพเพื่อการเผยแพร่ธรรมต่อไป การถ่ายทอด คุณธรรมจริยธรรมของศาสนาพุทธมหายานขององค์กรศาสนาในไต้หวัน ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มเป้าหมายในประเทศเท่านั้น แต่ยังขยายไปกลุ่ม เป้าหมายอื่นๆ ในต่างประเทศอย่างกว้างขวาง

ในประเทศศรีลังกา โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตยมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากให้ความสำคัญกับเยาวชนว่าเป็นรากฐานของสังคมของชาติ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตยมีจำนวนถึง 8,900 แห่ง มีนักเรียนที่เข้าเรียน 2.2 ล้านคน การจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นระบบและได้มาตรฐานทั่วประเทศ เพราะรัฐเป็นผู้จัดทำหลักสูตรและหนังสือเรียน รวมทั้งจัดสอบในชั้นปีสุดท้าย

ในอินเดีย การถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมผ่านศาสนาฮินดูผ่านคำสอนจากคัมภีร์พระเวท และผ่านมหากาพย์ภารตยูทธและมหากาพย์รามายณะ ภควัตคีตาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหากาพย์ภารตยูทธ ในบทที่ 16 ระบุถึงลำดับความประพฤติทางด้านศีลธรรมและคุณงามความดี ผู้ทำการวิจัยประเทศอินเดียระบุแต่เพียงว่า การถ่ายทอดคำสอนจากพระคัมภีร์เป็นแบบไม่เป็นทางการเป็นระยะเวลายาวนาน แต่ไม่ได้ระบุชัดถึงกระบวนการถ่ายทอดรวมทั้งในห้วงเวลาปัจจุบันหรือที่ผ่านมาในระยะเวลาไม่นานว่า มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการถ่ายทอดมากน้อยเพียงใด

สำหรับประเทศในยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิกใต้ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ สถาบันศาสนาในเยอรมันมีบทบาทที่ถ่ายทอดคุณธรรมโดยตรงและยังมีบทบาทร่วมกับองค์กรอื่น เช่น ร่วมกับสถานศึกษาในการสร้างเด็กและเยาวชน ที่เริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล โดยสถาบันศาสนาจะต้องเป็นหุ้นส่วนหนึ่งในการศึกษาระดับอนุบาล โดยที่โบสถ์นอกจากจะมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตชาวเยอรมัน ที่พ่อแม่จะต้องพาลูกไปในวันอาทิตย์ วันสำคัญแล้ว ทางโบสถ์จะส่งแม่ชีไปช่วยดูแลสั่งสอนเด็กเล็กใน

โรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา ทำให้ชาวเยอรมันส่วนใหญ่ยึดมั่นในคริสต์ศาสนาอย่างมั่นคง

นอกจากนั้น พิธีกรรมต่างๆ ที่สถาบันศาสนาจัดทำขึ้น มีส่วนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กและเยาวชน เช่น ประเทศฟินแลนด์จะมีพิธีศีลมหาสนิท เยาวชนที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานศาสนาในพื้นที่จะเข้ารับศีลมหาสนิทเมื่ออายุ 14 หรือ 15 ปี โดยก่อนเข้าพิธี จะต้องมีการศึกษาอย่างจริงจังด้วย 2 วิธีคือ เข้าเรียนในโบสถ์ใกล้บ้านสัปดาห์ละ 1 ครั้งใน 1 ปี หรือเข้าอบรมช่วงปิดภาคฤดูร้อนเป็นเวลา 2 เดือน เป็นโอกาสที่จะให้ศาสนจักรปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรมให้กับเยาวชน ซึ่งเยาวชนจำนวนมากเรียนอย่างเอาใจจริงเอาใจจนรู้สึกว่าได้เกิดใหม่ จนบางคนเข้าศึกษาวิชาเทววิทยานิการลูเธอรันในมหาวิทยาลัย หรือตัดสินใจที่จะไปทำงานบรรเทาความทุกข์ยากของคนในโลก

2.1.3 สถาบันครอบครัว

ในสังคมของแต่ละประเทศในเอเชีย ครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญในสังคม สถาบันครอบครัวมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน พ่อแม่รวมทั้งญาติผู้ใหญ่จะช่วยถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ แก่บุตรหลานสืบเนื่องกันต่อๆ มา ซึ่งบุตรหลานจะค่อยๆ ซึมซับคำสอนและแบบอย่างจากพ่อแม่ ผู้ใหญ่ในครอบครัว

สถาบันครอบครัวในประเทศเกาหลี ไต้หวันและเวียดนามได้รับอิทธิพลจากคำสอนของขงจื้อเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งสะท้อนออกมากในการถ่ายทอดคุณลักษณะในเรื่องความกตัญญู การเคารพในผู้อาวุโส การไม่ทำผิด การปฏิบัติตามหน้าที่ ฯลฯ

บทบาทของสถาบันครอบครัวในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏเด่นชัดในงานวิจัยได้แก่ **สถาบันครอบครัวของเกาหลี** โดยเกาหลียึดเกณฑ์คำสอนของขงจื้อที่ว่า “ทั่วทั้งจักรวาลมีเพียงครอบครัวเดียว ทุกสรรพสิ่งมีความเกี่ยวข้องกัน” ทำให้ครอบครัวของคนเกาหลีมีระเบียบแบบแผนและมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกอย่างแน่นแฟ้น โดยการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างสามีและภรรยา สามีมีหน้าที่ประกอบอาชีพ ภรรยามีหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัว มารดาจึงมีบทบาทสำคัญในการสั่งสอนบุตรจนเจริญเติบโตอย่างใกล้ชิด ในครอบครัว เด็กจะได้รับการสั่งสอนเรื่องวินัย การช่วยเหลือตนเอง การระมัดระวังการกระทำผิด และสั่งสอนไม่ให้กระทำผิดครั้งที่สอง การรักการศึกษา และแม้ว่าสภาวะสังคมเปลี่ยน ด้วยสภาวะเศรษฐกิจ มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน มารดายังคงดูแลบุตรอย่างใกล้ชิด

ในเวียดนาม เยาวชนเวียดนามจะได้รับการสั่งสอนจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ถึงสิ่งสำคัญที่ทำให้เป็นเด็กดี ได้แก่ความรักชาติ ความขยันหมั่นเพียร เรื่องการศึกษาเล่าเรียนและเรื่องความกตัญญูต่อบุพการี การเคารพผู้ใหญ่ และเช่นกันที่สตรีเวียดนามจะเสียสละให้กับครอบครัวเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นสิ่งที่ปลูกฝังอยู่ในความคิดของสตรีเวียดนามแทบทุกคน สำหรับได้หวั่นผู้ปกครองจะเอาใจใส่กับการเรียนของบุตรหลานอีกทั้งให้ความร่วมมือกับกลุ่มองค์กร ชุมชน หน่วยงานให้เด็กและเยาวชน ศึกษาค่านิยมดั้งเดิมของจีน เพื่อปลูกฝังในความมีจิตสำนึกที่ดี มีคุณภาพ มีความกตัญญู ด้วยการสอนคัมภีร์โบราณของนักปราชญ์จีน โดยจัดชั่วโมงเรียนพิเศษแก่เด็ก

ในศรีลังกา การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเริ่มต้นในบ้านโดยเฉพาะเรื่องความอ่อนน้อม และการเคารพผู้ใหญ่ และเช่นเดียวกับครอบครัว

เกาหลีและเวียดนาม ที่มารดามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่บุตรเนื่องจากการแบ่งหน้าที่โดยปริยาย อย่างไรก็ตาม บิดาก็มีบทบาททางอ้อม เช่น การนำพาสมาชิกในครอบครัวทำกิจกรรมทางศาสนา การไปวัด เป็นต้น

สำหรับอินเดีย เด็กมีความผูกพันกับครอบครัวมากโดยเฉพาะกับมารดาและญาติทางมารดา เด็กจะเรียนรู้ลำดับความสำคัญและความอาวุโสของสมาชิกในครอบครัวเช่นกัน คุณธรรมศีลธรรมตามหลักศาสนาฮินดูได้รับการถ่ายทอดผ่านผู้อาวุโสในครอบครัว

โดยสรุปในครอบครัวของคนเอเชีย มารดามีบทบาทมากในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ส่วนปู่ย่าตายายหรือสมาชิกอาวุโสในครอบครัวก็มีส่วนร่วมสำคัญในการช่วยถ่ายทอดค่านิยมเชิงคุณธรรมหรือคำสอนตามศาสนาแก่สมาชิกผู้เยาว์ เพราะลักษณะโครงสร้างครอบครัวยังเป็นครอบครัวขยายอันเนื่องมาจากเป็นสังคมเกษตร ในปัจจุบันโดยเฉพาะในประเทศไทยได้หันเกาหลีที่พัฒนาประเทศสู่สังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น ลักษณะครอบครัวในเมืองเปลี่ยนเป็นครอบครัวสมัยใหม่ เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น อย่างไรก็ตามมารดายังคงดูแลบุตรใกล้ชิด

ในกลุ่มประเทศยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิกใต้ ทุกประเทศให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเป็นอย่างสูง ด้วยตระหนักว่าครอบครัวมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการวางพื้นฐานในการสร้างคุณลักษณะของประชาชนในทุกด้าน โดยเฉพาะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้วยการสั่งสอนอบรมอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ ครอบครัว ตั้งแต่วัยเยาว์ ที่กลมกลืนไปกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน

ข้อมูลปรากฏชัดว่า **ประชาชนชาวสวิส**ตระหนักในเรื่องนี้อย่างมากจนถือว่า การมีบุตรเป็นเรื่องที่ท้าทายความสามารถทั้งชายและหญิง การแต่งงานจึงต้องมีความพร้อมสูง ต้องสร้างฐานะให้มั่นคง โดยเฉพาะฝ่ายชาย เมื่อมีบุตรฝ่ายหญิงจะต้องออกจากงานมาเลี้ยงลูก ทำหน้าที่แม่บ้านอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ พบว่าคู่แต่งงานใหม่นิยมไปอยู่นอกเมืองใหญ่ ด้วยตระหนักว่าบรรยากาศของสังคมนอกเมือง นอกจากจะช่วยให้เด็กได้รับสิ่งแวดล้อมอากาศที่ดีแล้ว อธิษาค่ายไม่ตริระหว่างเพื่อนบ้านช่วยสร้างวิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกัน ที่หล่อหลอมจิตวิญญาณของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการอยู่นอกเมืองทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น ในวันหยุดชาวสวิสนิยมพาเด็กๆ ไปพักผ่อนอยู่ตามธรรมชาติที่สวยงาม ไม่นิยมการเดินทางเล่นอยู่ตามห้างสรรพสินค้าในเมือง

ในส่วนของ**ประเทศเยอรมัน** แนวคิดเรื่องความสำคัญของสถาบันครอบครัวต่อการหล่อหลอมคุณลักษณะที่ดีของชาวเยอรมันได้เกิดขึ้นมานานกว่า 200 ปี บทบาทของสถาบันครอบครัวจึงถือเป็นเรื่องปกติที่มีความสำคัญอยู่แล้วตามธรรมชาติ แต่ด้วยแนวคิดที่ว่าพ่อแม่บางส่วนอาจมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ รัฐ รวมถึงสถาบันอื่นๆ จึงส่งเสริมสนับสนุนพ่อแม่ให้มีความรู้ความสามารถที่จะอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้มีคุณภาพและสืบทอดจนเป็นหลักปฏิบัติที่กระทำกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนกลายเป็นวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตปกติของครอบครัวชาวเยอรมันมาจนถึงปัจจุบัน แนวคิดดังกล่าวมาจากปราชญ์ชาวเยอรมันที่สืบทอดคำสอนมาจากปราชญ์ชาวสวิส จนทำให้ประชาชนของทั้งสองประเทศเป็นคนที่มีความประพฤติปรากฏชัดแจ้งในปัจจุบัน

ประเทศแคนาดา เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญอย่างยิ่งของบทบาทพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยเฉพาะในวัยเยาว์ และคิดว่าไม่มีบุคคลใดสถาบันใดจะทำหน้าที่นี้ได้ดีเท่า จนถึงขั้นเรียกร้องมิให้รัฐจัดตั้งศูนย์เลี้ยงดูเด็กเพิ่มขึ้น โดยขอให้รัฐเปลี่ยนเป็นจัดให้มีโปรแกรมที่ส่งเสริมและพัฒนาพ่อแม่ให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพแทนการส่งเด็กเข้าศูนย์

อีกตัวอย่างของบทบาทครอบครัวในการหล่อหลอมคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน คือ **ประเทศฟินแลนด์** ครอบครัวเป็นผู้ฝึกสอนบุตรธิดาให้เป็นคนซื่อสัตย์อย่างแท้จริง มีวินัยในตนเองและรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เด็กเล็กจะได้ฝึกความรับผิดชอบเริ่มจากการบริหารเงินค่าขนมรายสัปดาห์ การตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้า การเลือกว่าจะใส่ชุดอะไรไปโรงเรียนอนุบาล เด็กจะได้รับการฝึกให้มีวินัยในตนเองอย่างเข้มงวด เช่น การได้รับอนุญาตให้ซื้อขนมหวานได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ปกติผู้ปกครองจะกันบุตรธิดาไม่ให้อ่านการ์ตูนและเล่นเกมคอมพิวเตอร์ แต่จะอ่านหนังสือให้ฟังแทนหรือพาไปทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น ว่ายน้ำ เล่นสกี เล่นสเก็ตน้ำแข็ง ฝึกลูกเสือหรือเนตรนารี หรือไปเรียนดนตรี เด็กทุกคนจะได้รับบัตรห้องสมุดสาธารณะเมื่อเริ่มอ่านหนังสือได้ และจะมีการกระตุ้นให้เด็กไปแผนกหนังสือเด็กในห้องสมุดสาธารณะซึ่งมีอยู่ในทุกเมือง ชานเมือง และหมู่บ้าน

เช่นเดียวกับ**ประเทศนิวซีแลนด์** คนนิวซีแลนด์ตระหนักว่าหัวใจหลักของการปลูกฝังค่านิยมควรเริ่มต้นที่พ่อแม่ และบทบาทของพ่อแม่จะต้องสมดุลกัน โดยค่านิยมหลักของครอบครัวคือ ความมีอิสระที่จะกำหนดชีวิตของตนเอง การเคารพความคิดของคนอื่นๆ ในครอบครัว แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเรื่องการเลี้ยงดูอบรมบุตรนั้น ไม่ยึดติดกับการ

ศึกษาในระบบอย่างเดียว แต่พ่อแม่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ความเข้าใจ การสร้างความมั่นใจให้กับลูก คนนิวซีแลนด์เชื่อว่าการมีพื้นฐานครอบครัวที่ดี พ่อแม่เอาใจใส่ มีเวลาอบรมสั่งสอน เป็นวิธีสร้างคนที่มีคุณภาพ การปลูกฝัง จึงเกิดจากการฝึกในชีวิตประจำวันจากครอบครัวอย่างจริงจัง

2.1.4 สถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาเป็นอีกสถาบันที่สำคัญในสังคมเพราะเด็กจะใช้เวลาอยู่ในสถานศึกษาเป็นเวลานานหลายปี สถาบันการศึกษาจึงควรมีบทบาทในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมผ่านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทางการกำหนดบทบาทของระบบการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของแต่ละประเทศ

ในเอเชีย ทั้งประเทศเกาหลีและประเทศเวียดนามได้เร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและเร่งปฏิรูปการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อให้สามารถออกไปประกอบอาชีพและเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์

ประเทศเกาหลีได้จัดหลักสูตรใหม่โดยให้มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบและชัดเจนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา เช่น ระดับอนุบาล-ประถมศึกษปีที่ 3 ปลูกฝังเรื่องความเป็นระเบียบในสังคม กฎจราจรและจิตสำนึกการอยู่ร่วมกัน และระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาตอนต้นปลูกฝังเรื่องสิทธิและหน้าที่ของตนในระบบประชาธิปไตย เคารพกฎหมายบ้านเมือง การตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล เป็นต้น ในการจัดการเรียนการสอนมีทั้งการสอนในระดับห้องเรียนตามหลักสูตรที่เป็น

ทางการและการให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง เป็นหลักสูตรแฝง ซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้เรียนอย่างลึกซึ้งและยาวนานมากกว่า หลักสูตรที่เป็นทางการ นอกจากนี้ ในหลักสูตรผู้ใหญ่ได้เพิ่มการเรียนรู้เรื่องหน้าที่พลเมือง (ดูรายละเอียดในตอนต่อไป)

สำหรับเวียดนามการสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน มีวิชา **คุณธรรม** ในหลักสูตรตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้สถาบัน การศึกษายุกระดับยังได้ต่อยอดหลักคำสอนของลุงโฮ 5 ข้อ ดังกล่าวไว้แล้ว ข้างต้น โดยตีตีประกาศไว้ในสถาบันต่างๆ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับ อุดมศึกษา เป็นคำสอนที่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของ ประชาชนเวียดนามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาทาง ภาคกลางของเวียดนาม มีการกำหนดให้เด็กทำการบ้าน 5 ข้อเพื่อให้เด็ก รู้จักตนเอง รู้จักคุณธรรมความดี รู้จักจริยธรรม รู้จักชุมชนตนเอง รู้จัก ครอบครัว รู้จักประเทศชาติและรู้จักสังคมโลก

สำหรับประเทศศรีลังกา การถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมผ่าน โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ คือโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งมี เด็กและเยาวชนเข้าเรียนจำนวนมาก คือ 2.2 ล้านคน ดังที่กล่าวไว้ตอนต้น แล้วว่า มีหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นมาตรฐาน การจัดสอบ ในชั้นสุดท้ายโดยรัฐ

ในไต้หวัน หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนทั่วไปลด ความสำคัญในการศึกษาเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมลง และไม่เน้นหลัก ศาสนาใดโดยตรง มีคุณธรรมบางอย่างที่สอดแทรกไว้ในหลักสูตรวิชาการ **ด้านสังคม-สิ่งแวดล้อม-ชีวิต** อย่างไรก็ตาม องค์การทางศาสนาได้จัดตั้ง

โรงเรียนที่สอนหลักสูตรทั่วไปแต่เน้นการสอนหลักธรรมเพิ่มเติมจำนวนมาก รวมทั้งการจัดตั้งมหาวิทยาลัย และมีสถาบันผลิตแพทย์พยาบาลที่ปลูกฝังจิตใการให้บริการ การเห็นคุณค่าของคน ด้วย เช่น องค์การนิจจีมีสถาบันการศึกษาทุกระดับจนถึงระดับมหาวิทยาลัย องค์การแสงพุทธธรรม มีโรงเรียนอนุบาล 7 แห่ง ประถมศึกษา 6 แห่ง มัธยมศึกษา 3 แห่ง มหาวิทยาลัย 4 แห่ง องค์การวัดจงโถซาน เปิดโรงเรียนประถมศึกษาและกำลังขยายการสอนมัธยมศึกษา องค์การพุทธผู้จื้อเปิดโรงเรียนเด็กวิถีพุทธ โรงเรียนหลายแห่งได้สร้างมาตรฐานโรงเรียนให้กลายเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนทั่วไป นอกจากนี้ องค์การศาสนาเหล่านี้ยังได้มีการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น ค่ายฤดูร้อน ค่ายฤดูหนาวเพื่อฝึกฝนเยาวชนด้านศาสนาและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

สำหรับประเทศอินเดีย การที่อินเดียประกาศเป็น Secular State ทำให้ไม่มีการสอนศาสนาในโรงเรียนของรัฐ ซึ่งนักวิชาการได้วิจารณ์ว่าเป็นการลดรอนสิทธิของเด็กจำนวนล้านๆ คนในอินเดียที่จะได้เรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ส่วนโรงเรียนเอกชนสามารถสอนศาสนาได้ แต่ลดลงและไม่โจ่งแจ้งนักเพราะเกรงว่าชาวฮินดูหัวรุนแรงจะแค้นเคืองเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนกับการสอนศาสนา มหาตมะคานธี เห็นว่า ควรส่งเสริมให้มีการสอนศาสนาในโรงเรียน โดยให้คำแนะนำว่า ควรรวมการศึกษาหลักคำสอนของศาสนาอื่นๆ นอกเหนือจากศาสนาของตนเองด้วย เพื่อความเข้าใจและยกย่องหลักคำสอนของศาสนาหลักๆ หลายศาสนาของโลกด้วยความเคารพ และมีจิตใจเปิดกว้าง

สำหรับประเทศในยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิกใต้ ทุกประเทศให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาและสถาบันการศึกษา ในการหล่อหลอมหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน โดย ทุกประเทศให้ความสำคัญกับการปลูกฝังเรื่องนี้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมหรือการเล่นที่เน้นการสร้างระเบียบวินัย ความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก สำหรับประเทศเยอรมันและสวิตเซอร์แลนด์ พบว่ามีการสอนให้ยอมรับในความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตั้งแต่ระดับอนุบาล สถาบันศาสนามีบทบาทสำคัญร่วมกับสถานศึกษาและครอบครัว ในประเทศฟินแลนด์ ครูและพยาบาลในระดับอนุบาลทุกคนได้รับการอบรมเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา มีทั้งที่จัดเป็นวิชาเฉพาะซึ่งส่วนใหญ่เป็นระดับประถมศึกษาขึ้นไป มีบางประเทศเช่น เยอรมัน ไม่กำหนดเป็นวิชาเฉพาะในระดับอนุบาลและประถมศึกษา แต่เน้นการสอดแทรกในกิจกรรมและการดำเนินชีวิต ที่จัดเป็นวิชาเฉพาะจะใช้ชื่อวิชาต่างๆ กัน เช่น วิทยาศาสตร์ จริยธรรม วัฒนธรรม และเป็นวิชาบังคับที่ทุกคนต้องเรียน ประเทศแคนาดาให้ความสำคัญกับพลเมืองศึกษา ที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ การเป็นพลเมืองของชาติ วัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ ในวิชาอื่นๆ ที่มีวิชาดังกล่าวข้างต้น จะมีจุดมุ่งหมายเสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็กและเยาวชน เช่น การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จะเน้นการพัฒนาความรู้สึกและอารมณ์การมีส่วนร่วม หน้าที่ของบุคคล ความจงรักภักดีต่อชาติ

บางประเทศเช่น ฟินแลนด์ กรณีที่ผู้ปกครองไม่ต้องการให้เด็กเรียนวิชาศาสนา โรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนเรื่องคุณธรรม จริยธรรมไว้

ในวิชาปรัชญาชีวิต ซึ่งใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการนำเสนอคดีในอุดมคติที่คิดจากฐานคุณธรรมจริยธรรม การปฏิบัติตนโดยยึดหลักประชาธิปไตย การพัฒนาที่ยั่งยืน การแก้ไขปัญหาการทำงานเป็นทีม ซึ่งนักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดทักษะการแก้ไขปัญหา ฯลฯ พบว่านักเรียนชอบเรียนด้วยวิธีการดังกล่าวและจะเรียนวิชานี้ลึกยิ่งขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างไรก็ตาม การสอนคุณธรรมจริยธรรมโดยไม่อิงศาสนายังเป็นข้อถกเถียงของสังคมอยู่เนื่องจากมีบางกลุ่มไม่เห็นด้วย

พร้อมๆ กับการเรียนการสอน ประเทศต่างๆ จะเข้มงวดเอาจริงเอาจังกับกฎระเบียบที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น ประเทศเยอรมันซึ่งมีชื่อเสียงในการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เด็กที่เข้าฝึกงานในโรงงานจะต้องมีระเบียบวินัยอย่างสูง ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงงาน ซึ่งกำหนดมาตรฐานการทำงานไว้อย่างชัดเจน ประเทศฟินแลนด์เน้นให้เด็กมีความซื่อสัตย์อย่างแท้จริง การโกงไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดด้วยรูปแบบใด เป็นเรื่องที่สังคมยอมรับไม่ได้ ผู้ที่โกงในการสอบจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง จะถูกให้ออกจากโรงเรียนหนึ่งปี ในกรณีสอบวัดความรู้ในระดับมหาวิทยาลัย คนที่โกงจะถูกห้ามสอบตลอดชีวิต

ในเกือบทุกประเทศ เด็กและเยาวชนจะได้รับการปลูกฝังให้ยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของผู้คน อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการณ์ที่เกิดจากการเลื่อนไหลอพยพย้ายถิ่นของประชากรทั่วโลก และประสบการณ์ความรุนแรงเสียหายที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างชนต่างกลุ่ม ทำให้เกิดความตระหนักถึงความจำเป็นที่

ต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความหลากหลายของผู้คน ประเทศที่มีความสำเร็จโดดเด่นในเรื่องนี้ ทั้งที่เป็นประเทศเกิดใหม่คือ แคนาดา และ นิวซีแลนด์ที่มีประชากรจากหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ที่อพยพมาจากทุก ส่วนของโลก ได้ใช้ระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้คน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม นอกจากการเรียนการสอนต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว สถาบัน การศึกษายังมีการเรียนการสอนที่ว่าด้วยการใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกับที่พบในประเทศสวีตเซอร์แลนด์

2.1.5 บทบาทของรัฐ

พร้อมๆ กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยสถาบัน ครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาแล้ว รัฐบาลของประเทศ ต่างๆมีบทบาทในด้านการเมืองการปกครองมีส่วนสำคัญยิ่ง แนวนโยบายที่ใช้ในการบริหารประเทศ รวมทั้งการผลักดันให้มีการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ อย่างจริงจังต่อเนื่อง ได้มีส่วนผลักดันต่อความสำเร็จในการหล่อหลอม คุณลักษณะของประชาชนในประเทศ หรือมีบทบาทในการใช้มาตรการทาง นิติบัญญัติหรือมาตรการทางกฎหมาย โดยออกกฎหมายระเบียบต่างๆ เพื่อเป็น กติกาของสังคมให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มีบทลงโทษรุนแรงสำหรับผู้ฝ่าฝืน ตัวอย่างประเทศที่รัฐมีบทบาทในการหล่อหลอมคุณลักษณะของประชาชนใน ประเทศ ได้แก่

รัฐบาลของประเทศเกาหลีใต้ใช้ กุลศโลบายที่ใช้กระบวนการทาง สังคมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งมั่น พัฒนาสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งเพราะเป็นรากฐานของสังคม ปฏิรูปการ ศึกษาโดยจัดหลักสูตรใหม่ที่ยังคงเน้นคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรูู้

ความสามารถ รวมทั้งการดำเนินโครงการแซมมาอีลวุนดงของรัฐบาลชุดก่อนๆ ที่ขับเคลื่อนสังคมขนาดใหญ่ปลูกฝังคุณธรรมการทำงานด้านความซื่อสัตย์สุจริต การช่วยเหลือตัวเอง ความร่วมมือกัน รวมทั้งการออกกฎหมายควบคุมความประพฤติ

สำหรับเวียดนามมีระบบการปกครองแบบสังคมนิยม รัฐบาลเวียดนามซึ่งควบคุมสื่อมวลชนทุกแขนงทั้ง หนังสือพิมพ์และสถานีโทรทัศน์ รัฐบาลจึงสามารถใช้สื่อเป็นเครื่องมือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้ดีดังตัวอย่าง ทุกวันนี้คนเวียดนามยังรักชาติอยู่ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์จะนำภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้กับฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ซึ่งวีรบุรุษผ่านการต่อสู้มาอย่างยากลำบากนำเสนอ ในการปฏิรูปการศึกษาวิจัยยังได้กำหนดนโยบายให้มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนโดยให้มีวิชาคุณธรรม รวมทั้งสนับสนุนการตอกย้ำคำสอนของลุงโฮแก่เยาวชน

ในศรีลังกา รัฐบาลให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแนวพุทธ โดยให้ความสำคัญและสนับสนุนการเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผ่านกระทรวงพระพุทธศาสนาโดยรับผิดชอบจัดการดูแลเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน พระพุทธศาสนาทุกระดับทุกชั้นปีเป็นการสร้างมาตรฐานองค์ความรู้เดียวกันทั่วประเทศ และรัฐเป็นผู้รับผิดชอบออกข้อสอบในชั้นที่ 10 และออกไปประกาศนียบัตรแก่นักเรียนที่จบการศึกษาระดับนี้

ตำราเหล่านี้รัฐผลิตให้ฟรีทุกชั้นทุกโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนแม้รัฐไม่มีกำลังคนและทุนทรัพย์ก็ได้ครูที่สอนเป็นอาสาสมัคร แต่รัฐให้ความสำคัญครูอย่างเป็นรูปธรรมโดยจัดงานยกย่องครูที่ทำการสอนมา

10 ปีในระดับจังหวัด มีการจัดการทดลองและชวบนแห่อย่างสมเกียรติ ซึ่ง เป็นวิธีที่สร้างจิตวิทยามวลชนอย่างได้ผล

ส่วนรัฐบาลได้หันมึบบาทสนับสนุนองค์กรศาสนาให้ดำเนินการ ถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างอิสระ และ แม้แต่การจัดตั้งสถาบันการศึกษาทุกระดับ

ในยุโรป ประเทศฟินแลนด์ระบุชัดเจนว่า มาตรการทาง กฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมากกว่าลงโทษ และเชื่อว่าระบบทาง กฎหมายเป็นเครื่องมือในการให้การศึกษาแก่ประชาชน พร้อมๆ กับการออก กฎหมายและบังคับใช้อย่างเข้มงวด รัฐบาลอำนวยความสะดวกเพื่อมิให้คนทำ ผิดควบคู่กันไปด้วย

ส่วนประเทศที่ไม่มีกฏระเบียบบังคับให้ประชาชนประพฤติ ปฏิบัติหรือมีเท่าที่จำเป็นคือประเทศเยอรมัน เนื่องจากการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ผสมผสาน เชื่อมโยง สัมพันธ์ ระหว่างระบบต่างๆ ตั้งแต่สถาบันครอบครัว ศาสนา ชุมชน สื่อสารมวลชน ฯลฯ โดยทุกส่วนจะทำหน้าที่ด้วยสำนึกและรับผิดชอบ และเป็นหลักปฏิบัติที่ กระทำกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนลงรากฝังลึกอยู่ในจิตใจของชาว เยอรมัน จนเป็นวิถีชีวิต เป็นวัฒนธรรมมาจนปัจจุบัน

ประเทศฟินแลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่ถูกจัดอันดับให้เป็น ประเทศที่มีการน้อราชฎ์บังหลวงน้อยที่สุดติดต่อกันมาหลายปี ธรรมภิบาล ในการบริหารรัฐกิจหรือการบริหารจัดการภาครัฐมีความเข้มขันมาก เช่น มีการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือบุคคลในคณะรัฐบาลต้องไม่ดำรง ตำแหน่งอื่นใดในองค์กรของรัฐหรือธุรกิจเอกชนที่อาจเกิดขวางการปฏิบัติ

หน้าที่ในฐานะรัฐมนตรี การกำหนดให้ข้าราชการระดับสูงสุดต้องมุ่งมั่นต่อหน้าที่ โดยไม่ประกอบอาชีพที่สองหรือไม่มีตำแหน่งอื่นใดอีก

ส่วนในประเทศแคนาดา รัฐบาลแคนาดามีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ครบวงจร นับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดสรรงบประมาณให้อย่างชัดเจน และลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการประสานความเข้าใจ ความร่วมมือในแนวทางการปฏิบัติระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบว่าใครต้องทำอะไรในส่วนของแต่ละเรื่อง รวมถึงมีการกำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบ ในการปฏิบัติภารกิจใดๆ หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลของรัฐจะทำตัวเป็นแบบอย่าง เช่น ในนโยบายเรื่องความเสมอภาค การไม่เหยียดสีผิว องค์กรของรัฐจึงมีเจ้าหน้าที่ที่มาจากหลากหลายชนชาติ รัฐบาลเสริมสร้างปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เพื่อเอื้อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดบริการต่างๆ ให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก ดูแลความปลอดภัย จัดสภาพแวดล้อมต่างๆ รัฐบาลจัดตั้งหน่วยงานที่พัฒนาคุณลักษณะของความเป็นคนแคนาดา โดย Canadian Heritage ทำหน้าที่กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น มีส่วนร่วมในแผนการดำเนินงานของรัฐทุกเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของคนแคนาดาผ่านระบบกลไกที่เข้มแข็ง การให้คุณภาพกับระบบการศึกษาและมาตรการการป้องกันที่ดีมีคุณภาพ

สำหรับประเทศนิวซีแลนด์ รัฐได้สร้างระบบสนับสนุนเพื่อหล่อหลอมคนในชาติให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน 2-3 ด้าน เช่น การสนับสนุนให้คนนิวซีแลนด์เป็นนักอ่าน การเอื้อให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่ง

ความรู้ด้วยรูปแบบวิธีการต่างๆ การส่งเสริมให้ทุกคนเล่นกีฬาที่มุ่งให้เกิดความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีเหตุผลรู้แพ้รู้ชนะ อุดหนุน สร้างวินัยในตนเอง

2.1.6 สื่อมวลชนและสื่อต่างๆ

สื่อมวลชนเริ่มทวีความสำคัญมากขึ้นในการช่วยถ่ายทอดค่านิยมด้านคุณธรรมหรือเผยแพร่หลักคำสอนด้านศาสนาโดยตรงเนื่องจากไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวางและรวดเร็วขึ้นด้วยเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้ามากขึ้น

ไต้หวัน เผยแพร่ธรรมะด้วยสื่อต่างๆ และหลายรูปแบบอย่างมีคุณภาพเหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน วัยรุ่น ที่สำคัญคือการใช้ระบบสื่อสารมวลชน คือ จัดตั้งสถานีโทรทัศน์เป็นของตนเอง ในไต้หวันมีสถานีโทรทัศน์ช่องศาสนาพุทธโดยตรงถึง 6 สถานีทำให้สามารถผลิตรายการธรรมะเผยแพร่สู่ประชาชนได้ในวงกว้างและตลอดเวลา ออกหนังสือพิมพ์รายวัน และการประยุกต์ใช้ความเจริญทางเทคโนโลยีสื่อสารธรรมะข้ามประเทศ

ศรีลังกา ยังใช้สื่อง่ายๆ คือวิทยุกระจายเสียง ทุกเช้าเวลา 5.30 น. ไม่ว่าจะอยู่ในละแวกบ้านคนที่มีฐานะดี หรือฐานะปานกลางจะได้ยินเสียงการถ่ายทอดจากวิทยุกระจายเสียงดังชัดเจนเหมือนนาฬิกาปลุก เสียงอาราธนาศีล เสียงพระให้ไตรสรณาคมน์และการให้ศีลทำ ชาวบ้านที่นับถือพุทธหลายคนจะใช้ช่วงนี้รับศีลจากพระโดยไม่ต้องเดินทางไปรับศีลที่วัด เสียงพระให้ศีลในตอนหัวรุ่งกลายเป็นวิถีชีวิตของชาวศรีลังกาไปโดยปริยายเป็นการปลูกฝังคุณธรรมให้ชาวบ้านรู้สึกใกล้ชิดกับพระพุทธรูปศาสนาอย่างง่ายที่สุด โดยที่รัฐบาลไม่ต้องเสียงบประมาณแต่อย่างใด ทุกเช้าเมื่อรับศีลผ่านทาง

วิฤกษ์กระจายเสียงแล้ว บทสวดพระปริตที่พระสวดตามมาคือ มหามงคลสูตร ซึ่งเตือนให้ชาวพุทธผูกพันอยู่กับคุณธรรมอันเป็นเข็มทิศชีวิตในแต่ละวันเนื้อหาในมหามงคลสูตรอาจกล่าวได้ว่าเป็นรากฐานแห่งคุณธรรมของชาวพุทธในศรีลังกา

ในเวียดนาม สื่อมวลชนทุกแขนงอยู่ในความควบคุมของรัฐ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับและสถานีโทรทัศน์รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย สื่อมวลชนจึงเป็นเครื่องมือของรัฐในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่คนในชาติ ทุกวันนี้คนเวียดนามยังรักชาติอยู่ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์จะนำภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้กับฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ซึ่งวีรบุรุษผ่านการต่อสู้มาอย่างยากลำบาก สงครามมีผลกระทบอย่างไรกับครอบครัว มีวิกฤตต่างๆ เยาวชนคนรุ่นใหม่จะมัวหลงอยู่กับความสุขสบายอย่างเดียวไม่ได้ นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์จะมีเนื้อหาจำแนกตามความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ เป็นต้น ส่วนสื่ออื่นๆ เช่นหนังสือพิมพ์ ยังให้ความสำคัญกับการศึกษา คือได้ยกหน้าให้กับข่าวการศึกษาถึง 4 หน้า เป็นประจำทุกวัน

ในเกาหลี สื่อมวลชน มีบทบาทในด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่บ้านว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีงาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรง การช่วยๆ ให้เยาวชนหลงใหลไปกับสิ่งมอมเมาและยาเสพติด

ตัวอย่างประเทศในยุโรป คือประเทศเยอรมัน เด็กเยอรมันจะได้รับการฝึกให้เป็นผู้รักการอ่านการเขียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยครูจะให้ที่บ้านในการอ่านและเขียนเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งในครอบครัวชาวเยอรมันซึ่งเป็นผู้รักการอ่านหนังสืออยู่แล้ว จึงเป็นแบบ

อย่างต่อลูกหลานให้เป็นผู้รักการอ่านหนังสือ จะเห็นได้ว่าในบ้านหนังสือจะมีหนังสือวิชาการ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ นวนิยาย วรรณกรรม รวมทั้งวารสารวิชาการและบันเทิงตามระดับอายุวางขายอยู่มากมาย ตามสถานีรถไฟจะมีหนังสือนิยาย วรรณกรรม วารสาร นิตยสาร หนังสือสำหรับเด็กและหนังสือพิมพ์ คนจะขึ้นรถไฟก็จะซื้อหนังสือไปอ่านแก้เบื่อในการเดินทาง หรือตัวอย่างในนิวซีแลนด์ ห้องสมุดเป็นสถานที่ที่เป็นหัวใจของชุมชน อีกทั้งยังมีห้องสมุดเคลื่อนที่จอดอยู่ตามมุมถนนในสถานที่ต่างๆ กันโดยเฉพาะตามนอกเมือง แม้ว่าจะมีห้องสมุดแล้วก็ตามโดยเหตุผลว่าเพื่อแบ่งปันหมื่นเวียนหนังสือ ในเขตเกษตรกรรมในฤดูหนาวจะมีตารางวันที่นัดหมาย เมื่อถึงเวลาชาวบ้านจะพาลูกหลานไปขึ้นรถไฟห้องสมุด กรณีนี้ช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านแก่เด็ก และพบว่าเด็กนิวซีแลนด์มักได้รางวัลชนะเลิศในการประกวดนักอ่านระดับโลก

ด้านสื่อทีวีในเยอรมัน ช่วงเวลา 17.00-23.00 น. จะเป็นรายการสำหรับเด็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะมีรายการด้านความรู้ เกมวิทยาศาสตร์ รวมทั้งภาพยนตร์ที่มีคติสอนใจให้เด็กเป็นคนดีมีคุณธรรม หลังจากนั้นผู้ปกครองจะให้เด็กเข้านอน และมีภาพยนตร์สำหรับผู้ใหญ่และภาพยนตร์บางเรื่องผ่านการดูแลความเหมาะสมจากหน่วยงานอิสระที่เรียกว่า “Freiwillige Selbstkontrolle” ว่าเหมาะกับเด็กวัยไหน โดยจะมีตัวอักษรแนะนำว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่เหมาะกับเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี เป็นต้น ภาพยนตร์สำหรับผู้ใหญ่จริงๆ จะฉายหลังเที่ยงคืน

วรรณกรรม เป็นสิ่งที่สำคัญอีกประเภทที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมสืบทอดมาเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น วรรณกรรมต่างๆของเวียดนามได้แก่วรรณกรรมพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน เพลงการปลูกฝัง

คุณธรรมและจริยธรรมมาตั้งแต่เด็ก มีระดับเรื่องจะเหมาะสมกับวัยผู้อ่านส่วนระดับสูงส่วนใหญ่แสดงความรักชาติ สะท้อนความซื่อสัตย์ กตัญญู รวมทั้งมีวรรณกรรมถ่ายทอดคำสอนของขงจื้อ เช่นละครร้อง (Hat Boi) ทุกเรื่องจะต้องมีการกล่าวสวดดีคุณงามความดี 5 อย่างของลัทธิขงจื้อ คือความมีมนุษยธรรม ความจงรักภักดี ความอ่อนน้อม ความเฉลียวฉลาดและความยุติธรรม

2.1.7 การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคมและองค์กรต่างๆ

ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมของคนในชุมชน เนื่องจากชุมชนล้อมรอบครอบครัว และมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน มีวัฒนธรรมหรือประเพณีร่วมกันในชุมชน

ในเอเชีย เกาหลีมีข้อมูลที่ดีชี้ให้เห็นว่า ผู้ใหญ่ในชุมชนมีบทบาทในสังคม คนเกาหลีเชื่อว่าผู้ใหญ่อายุจะต้องทำตัวเป็นต้นแบบพฤติกรรมที่ดีงามเพื่อให้เยาวชนได้เลียนแบบ ผู้ใหญ่จะว่ากล่าวตักเตือนเด็กหากเห็นว่าการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แม้จะไม่ใช้ลูกหลานตนเองโดยตรง หรือการรวมตัวประท้วงหน่วยงานเมื่อเห็นมีการดำเนินงานไม่ถูกต้อง โครงการแซมออีลุนดงเป็นโครงการที่ช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานในสังคมชนบทเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

ส่วนในศรีลังกา ความร่วมมือของชุมชนแสดงออกในการร่วมสนับสนุนวัดซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชน นอกเหนือจากการไปปฏิบัติธรรม และแสดงออกโดยให้การสนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตยโดยประชาชนในหมู่บ้านจัดพิธีการแจกรางวัลอย่างเอิกเกริกแก่ผู้สอบได้คะแนนสูงสุดรับรางวัลเพื่อส่งเสริมให้กำลังใจเยาวชน

ในประเทศเวียดนามและอินเดีย ชุมชนน่าจะมีส่วนบทบาทในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม จากจารีตประเพณี เทศกาลทางศาสนาต่างๆ ที่ถ่ายทอดกันมาในชุมชน แต่ข้อมูลไม่ปรากฏ

ในยุโรป ชุมชนของเยอรมันมีส่วนอย่างมากในการล้อมกรอบเด็กให้มีระเบียบวินัย มีความสามัคคีร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ โดยคนในชุมชนจะประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมกีฬา ดนตรี สันทนาการ และบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมที่เป็นสาธารณะจะมีผู้ใหญ่เฝ้าระวังไปร่วมกันทำกิจกรรม เช่น ช่วยเหลือผู้สูงอายุ เป็นต้น ในสวีตเซอร์แลนด์ เพื่อนบ้านจะช่วยการตัดต้นไม้กรณีขั้วรถซึ่งในหมู่บ้าน และถ้ายังทำอีกจะถูกแจ้งจับ การขับขี้ที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บของคนในหมู่บ้าน จะได้รับการตำหนิและวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากเพื่อนบ้าน จนบางครั้งต้องย้ายบ้านหนี คู่แต่งงานใหม่ในสวีตเซอร์แลนด์นิยมย้ายไปอยู่นอกเมือง นอกจากเพื่อธรรมชาติแล้ว ชุมชนในชนบทยังเป็นที่ยื่นชอบในอัยอาศัยไม่ตรีระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ยังช่วยสร้างวิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกัน ที่หล่อหลอมจิตวิญญาณของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้เป็นอย่างดี

ในด้านบทบาทของ**องค์กร/มูลนิธิ**ในการถ่ายทอดคุณธรรมนั้น ประเทศไต้หวันมีองค์กรจื้อจี้ เป็นองค์กรประชาสังคมที่สร้างเครือข่ายประสานสถาบันต่างๆ ได้แก่ วัดหรือองค์กรสงฆ์ เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับครอบครัวผ่านสมาชิกและจากสถาบันการศึกษาของมูลนิธิ ชุมชนในพื้นที่ผ่านศูนย์อาสาสมัคร สถาบันการศึกษาและสื่อซึ่งเป็นกลไกสำคัญขององค์กร สำหรับประเทศฟินแลนด์มีองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของเด็กและเยาวชนจำนวนมาก เช่น องค์กรลูกเสือ องค์กรด้านกีฬา องค์กรการเมืองของเด็ก ฯลฯ ที่รัฐส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณอุดหนุน

เป็นรายปีให้กับองค์กรต่างๆ ดังกล่าว การจัดตั้งองค์กรของประเทศฟินแลนด์เป็นเรื่องไม่ยุ่งยาก ฟินแลนด์ปกป้องเยาวชนจากปัญหาต่างๆ โดยอิงกับชุมชน องค์กรต่างๆ ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบที่เปิดกว้าง องค์กรที่มีสมาชิกมากที่สุดคือ ลูกเสือและเนตรนารี กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเป็นการต่อยอดการศึกษาและฝึกอบรมด้านคุณธรรมให้แก่เยาวชน เช่น ทำงานเป็นทีม รู้จักพึ่งพิงตนเอง รู้จักความร่วมมือ การมีเจตคติทางบวกต่อศาสนา ความภาคภูมิใจต่อแผ่นดิน ความรับผิดชอบต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมของตน เป็นต้น องค์กรด้านกีฬา เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่รัฐส่งเสริมให้เด็กเข้าเป็นสมาชิกให้มาก โดยเสียค่าธรรมเนียมเพียงเล็กน้อย มีอยู่ทุกจังหวัดและตำบล เพื่อช่วยให้เด็กมีพละานามัยที่ดี พร้อมๆ ไปกับป้องกันให้เด็กห่างไกลยาเสพติดและของมีนเมา

ในแคนาดา ทุกชุมชนจะมีศูนย์กิจกรรมชุมชน ที่ดำเนินการโดยสมาชิกของชุมชนนั้นๆ โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณบางส่วน กิจกรรมที่ทำให้กับคนทุกกลุ่มอายุ เช่น เรื่องกีฬาเพื่อส่งเสริมสุขภาพ โดยมีอาสาสมัครเป็นผู้ดำเนินการของศูนย์ ในแคนาดาจึงมีกลุ่มอาสาสมัครมากมายที่ดำเนินการเพื่อส่วนรวมในการดูแลสังคม

2.2 ตัวแปรที่แตกต่าง : บริบทและปัจจัยต่างๆ

2.2.1 ประวัติศาสตร์และประสบการณ์ในอดีต

ประเทศในเอเชียทั้ง 5 ประเทศมีประวัติศาสตร์ที่ผ่านการต่อสู้กับประเทศมหาอำนาจมาแล้ว ประเทศเกาหลีตั้งอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นและมีภาวะสงครามยาวนานจากภาวะถูกยึดจากสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตเป็นเวลายาวนาน ประเทศพบภาวะการขาดแคลน แต่ก็

สามารถพัฒนาประเทศจนก้าวสู่ความเป็นผู้นำประเทศด้วยความอดทน และคุณธรรมจริยธรรมด้านการงานที่สืบทอดมาคือความขยัน การช่วยตัวเอง ความร่วมมือร่วมใจ ความตั้งมั่นและมุ่งมั่น

ประเทศเวียดนามเช่นกัน มีประวัติต่อสู้ยาวนานเคยอยู่ใต้การปกครองของจีนและฝรั่งเศส และต่อสู้กับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาจนประสบชัยชนะสามารถรวมประเทศได้สำเร็จ ทำให้คนเวียดนามมีอิสรภาพและมีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาในชาติว่า ดินแดนแห่งนี้เอานะมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่และมีเทคโนโลยีทันสมัย ด้วยความขยันอดทน รักการศึกษา ประกอบกับการเร่งปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายของรัฐทำให้ประเทศมีแนวโน้มที่ดีในการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ

สำหรับประเทศไต้หวันเมื่อรัฐบาลก๊กมินตั๋งที่มีจอมพลเจียงไคเช็คเป็นผู้นำ พ่ายแพ้ต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนในแผ่นดินใหญ่ได้อพยพผู้คนกว่า 2 ล้านคนมาอยู่ที่เกาะไต้หวันมาอยู่ร่วมกับคนที่เกาะเดิม ซึ่งเกาะไต้หวันเคยตกอยู่ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่นมาก่อน ซึ่งญี่ปุ่นได้ส่งคืนไต้หวันเมื่อแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ไต้หวันเคยมีสถานภาพเป็นประเทศแต่ถูกบีบบังคับให้พ้นจากสมาชิกภาพของสหประชาชาติ ฐานะประเทศถูกลดลง แต่ยังมีหลายประเทศที่ติดต่อกับไต้หวันในฐานะเป็นประเทศ ด้วยเหตุนี้ทำให้ไต้หวันต้องดิ้นรน อดทน มุ่งมั่นพัฒนาประเทศ ขยันและหมั่นศึกษาหาความรู้ จนทำให้ประเทศประสบความความสำเร็จในการส่งออกประชากรจัดว่ามีรายได้ที่เท่าเทียมมากที่สุดประเทศหนึ่ง

ในยุโรปเอง หลายประเทศต่างมีเหตุการณ์ในอดีตที่ก่อให้เกิดวิกฤต เกิดความเสียหายร้ายแรงให้กับประเทศ อันเนื่องมาจากสงครามที่เกิดขึ้นกันยาวนาน ประชาชนอยู่กันอย่างยากลำบาก เกิดความแตกแยก

ระหว่างชนต่างเชื้อชาติศาสนา โดยเฉพาะประเทศที่พ่ายแพ้สงคราม เช่น เยอรมัน ที่ใช้ประโยชน์จากบทเรียนที่เกิดขึ้นมาสร้างประเทศใหม่ จนเป็นประเทศแนวหน้าในปัจจุบัน สำหรับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ วิกฤตที่เกิดขึ้นในอดีตโดยเฉพาะช่วงหลังทศวรรษ 1990 เกิดวิกฤตด้านการธนาคารจนสายการบินแห่งชาติล้มละลาย ไฟไหม้ใหญ่ในอุโมงค์ของถนนกอตฮาร์ด (Gotthard Tunnel) การสังหารหมู่ในรัฐสภาของเขตการปกครอง Zug และเหตุการณ์ย่อยอื่นๆ ทำให้ชาวสวิสช่วยกันลดภาพการเป็นชาติที่มีปัญหา เกิดการค้นหาคติวิญญูณของตัวเองอย่างมากมาย

ประเทศแคนาดา ประวัติศาสตร์การอพยพเข้าสู่ประเทศแคนาดาของชาวอังกฤษ ฝรั่งเศส อเมริกา ที่มีความแตกต่างกันด้านเชื้อชาติ ประเพณี ที่มีความเข้าใจกันและกันน้อยมาก แต่มีความมุ่งมั่นที่จะอาศัยอยู่ร่วมกันบนดินแดนใหม่ของการเป็นสมาพันธ์แคนาดา แม้ว่าจะประสบปัญหารุนแรงในระยะแรก แต่ก็สามารถผ่านอุปสรรคต่างๆ มาได้ จนวิวัฒนาการมาสู่ความเป็นชาติของตัวเองในที่สุด ความสำเร็จของแคนาดาในการเป็นประเทศเอกราชได้โดยผ่านการขัดแย้งของชาติมหาอำนาจถึงสามประเทศ ที่เป็นกระบวนการอย่างสันติค่อยเป็นค่อยไปมากกว่าการใช้ความรุนแรง ทำให้ชาวแคนาดาซึมซับเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รักสันติ มีความเป็นเหตุเป็นผล แม้ว่าปัจจุบันจะกลายเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนามากที่สุดในโลก ไม่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งยาวนานเช่นประเทศในทวีปยุโรปหรือเอเชีย แต่ยอมรับและนำเอาวัฒนธรรมที่หลากหลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประเทศ จนกลายเป็นประเทศที่ไม่มีความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนา และเป็นประเทศที่เป็นสัญลักษณ์ของความ เป็นกลาง ไม่เข้าร่วมหรือฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่จะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประสานไมตรี

สำหรับประเทศนิวซีแลนด์ก็มีประวัติศาสตร์ในการสร้างประเทศที่เจ็บปวดเช่นกัน จากการต่อสู้ดิ้นรนระหว่างชนสองชาติพันธุ์ คือ คนขาวชาวยุโรปผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐานใหม่กับชนพื้นเมืองที่อยู่ก่อน ด้วยประชาธิปไตยระบบรัฐสภาเป็นช่องทางที่ทำให้เปลี่ยนนโยบายการบริหารประเทศจาก “หนึ่งประเทศ หนึ่งชาติพันธุ์” เป็น “หนึ่งประเทศ สองชาติพันธุ์” มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้โอกาสการมีส่วนร่วมของชนเผ่า ทำให้มีการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นชาติพันธุ์ คนสองชาติพันธุ์ดำเนินการสร้างชาติในเวลาต่อมา เป็นการสร้างค่านิยมการยอมรับความแตกต่างมาเป็นวัฒนธรรมหลัก

2.2.2 สภาพทางภูมิศาสตร์

สภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ดินฟ้าอากาศ มีส่วนหล่อหลอมคุณลักษณะของคน เช่น ประเทศไต้หวัน ต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่ทุกปี ความยากลำบากกับภัยธรรมชาติ ช่วยหล่อหลอมคุณลักษณะของคนไต้หวันให้อดทนกับภัยธรรมชาติ กระตือรือร้นและตื่นตัวตลอดเวลา เช่นเดียวกับชาวเกาหลี สภาพภูมิอากาศ ที่มีฤดูกาล 4 ฤดูกาล และคนเกาหลียังแบ่งฤดูกาลย่อยๆ อีก ถึง 24 ฤดูกาล ซึ่งนอกจากจะมีประโยชน์ช่วยให้รู้ขั้นตอนการทำงานด้านเกษตรแล้ว การประมงแล้วยังมีส่วนทำให้คนเกาหลีเป็นคนอดทนด้วย ส่วนอินเดียเป็นประเทศกว้างใหญ่ มีสภาพดินฟ้าอากาศแตกต่างกันมาก การที่คนอินเดียต้องเผชิญกับสภาพดินฟ้าอากาศที่โหดร้ายทำให้คนอินเดียต้องอดทนและการที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล มีประชากรจำนวนมาก การคมนาคมยังล่าช้าทำให้คนอินเดียไม่ค่อยเข้มงวดเกี่ยวกับการตรงเวลา คำพูดวันประกันพรุ่งคือ Tomorrow และ Ek Minute (หนึ่งนาที) จึงเป็นคำที่ได้ยินบ่อย

สภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศสวีตเซอร์แลนด์ ซึ่งขาดวัตถุดิบในการผลิตสินค้า ระบบการนำมาใช้ซ้ำ (recycle) โดยเฉพาะเรื่องแก้ว จึงเป็นตัวผลักดันให้ชาวสวีตเซอร์แลนด์เป็นหน้าที่ที่ต้องช่วยกันปลูกฝังเรื่องนี้ตั้งแต่เล็ก เด็กๆ จะได้รับคำชี้แจงถึงผลเสียหากไม่ปฏิบัติตาม ระบบการเก็บขยะมีส่วนช่วยในเรื่องนี้ โดยจะไม่เก็บให้ ถ้าบ้านใดไม่แยกขยะ น้ำหนักเกิน ขยะประเภทเหล็ก แก้ว อัลลอยด์จะมีจุดรับ ขยะเปียก เศษอาหารจะถูกนำไปทำเป็นปุ๋ยต่อไป

แคนาดาเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่สามารถเป็นที่อยู่อาศัยได้ มีประชากรประมาณ 30 ล้านคนจากหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ที่อพยพมาจากทุกส่วนของโลก จึงถือว่าแคนาดาเป็นดินแดนของผู้อพยพ (Land of Immigrants) รวมถึงเป็นประเทศใหม่ที่มียุคเพียง 125 ปี ที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายที่สุดในโลกรวมทั้งไม่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งยาวนานแบบประเทศในทวีปยุโรปหรือเอเชีย แต่ยอมรับและนำเอาวัฒนธรรมที่หลากหลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประเทศ จึงเป็นตัวอย่างของชาติที่ไม่มีความขัดแย้งหรือแปลกแยกระหว่างเชื้อชาติ ศาสนา แคนาดาสามารถสร้างความเป็นหนึ่ง สร้างอัตลักษณ์ของประเทศตนเอง ด้วยการวางรากฐานคุณธรรม จริยธรรมของประเทศอย่างเป็นระบบ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ประชาชนจึงอยู่กันอย่างสงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

บทที่ 3

บทเรียนความสำเร็จของกระบวนการปลูกฝัง/ ถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม

ในกระบวนการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ มีแบบอย่างในการสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายได้ผลค่อนข้างมากและน่าสนใจต่อการเรียนรู้ กล่าวคือในเอเชีย ประเทศไต้หวัน และประเทศศรีลังกา สถาบันศาสนา มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ไต้หวันมีองค์กรพุทธที่ดำเนินการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยตรงด้วยกิจกรรมต่างๆ โดยผ่านทั้งสื่อและสื่อมวลชนและสถาบันการศึกษา ส่วนศรีลังกาเน้นการปลูกฝังเด็กและเยาวชนผ่านโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทั้งสองประเทศได้รับการสนับสนุนจากรัฐในการดำเนินการ ส่วนเกาหลีและเวียดนาม นอกจากอิทธิพลความเชื่อของขงจื้อและศาสนาแล้ว การถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นจุดเด่น คือรัฐมีบทบาทสนับสนุนมาก ในเกาหลีให้ความสำคัญต่อการถ่ายทอดคุณธรรมผ่านสถาบันการศึกษา และครอบครัว สื่อมวลชน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เวียดนามนั้นยึดคำสอนของผู้นำเป็นศูนย์กลางโดยรัฐให้การสนับสนุนผ่านสถาบันการศึกษาและสื่อมวลชนเป็นสำคัญ ส่วนประเทศอินเดียไม่ได้ให้รายละเอียดเพียงพอในกระบวนการถ่ายทอด

สำหรับประเทศสวีเดน เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ เยอรมัน แคนาดา นิวซีแลนด์ต่างให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ในประเทศแคนาดา

จะเห็นความสำคัญในบทบาทของรัฐอย่างเด่นชัด ส่วนบทบาทของชุมชนและองค์กรต่างๆ เห็นได้ชัดในประเทศฟินแลนด์และแคนาดา
สรุปสาระของบทเรียนแต่ละประเทศ มีดังต่อไปนี้

1. ประเทศไต้หวัน

ในอดีตไต้หวันมีสถานภาพเป็นประเทศแต่ถูกลดบทบาทให้เป็นส่วนหนึ่งของจีนแผ่นดินใหญ่ อย่างไรก็ตาม ยังมีหลายประเทศที่ติดต่อกับไต้หวันในฐานะเป็นประเทศ

ท่ามกลางปัจจัยดังกล่าว สถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่คนไต้หวันที่ช่วยสร้างความสมดุลและยกระดับคุณธรรมจริยธรรมให้สูงขึ้นซึ่งเป็นตัวอย่งที่ดี ได้แก่ องค์กรศาสนา ส่วนสถาบันการศึกษามีบทบาทน้อยมาก ยกเว้นสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งโดยองค์กรศาสนา

บทบาทของคณาจารย์

ไต้หวันมีกฎหมายรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาต่างๆ ได้อย่างมีอิสระเสรี ทำให้ไต้หวันมีการพัฒนาองค์การทางศาสนาอย่างไม่ขาดสาย และรัฐสนับสนุนให้องค์การศาสนาช่วยเหลือรัฐในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของคนไต้หวัน

องค์กรพุทธในไต้หวันได้ปฏิรูปกรอบความคิดเดิมและแนวปฏิบัติ นำมาปรับใช้ให้เข้ากับวิถีสมัยใหม่อย่างมีคุณค่า วิธีการทำโดยละมุนละม่อม ไม่บังคับ ไม่ใช้อำนาจของรัฐเข้าไปจัดการ อีกทั้งได้จัดระบบการศึกษาแบบวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นหลายแห่งทั่วประเทศ ช่วยให้ได้ผลิตบุคลากรที่ทรงความรู้ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานการศึกษาทางโลก ทำให้ภาพลักษณ์ของนักบวชเป็นผู้ทรงความรู้ที่น่ายกย่องและเป็นผู้นำไปเผยแพร่

องค์กรศาสนาได้หันได้วิวัฒนาการแนวคิดและแนวปฏิบัติ จนเป็น “นวัตกรรมทางคุณธรรม” ของโลก เพราะได้ขยายอุดมการณ์จากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในชาติสู่เป้าหมายนอกประเทศ มีการจัดโครงสร้างขององค์กรไว้อย่างเปิดกว้างและปรับประยุกต์เอาความเจริญทางเทคโนโลยีมาเป็นตัวเชื่อมโยง ทำให้ขยายอุดมการณ์ไปทั่วโลกอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการทำงานเชิงรุกที่จะฟื้นฟูจิตใจเชิดชูคุณธรรม ทะนุบำรุง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงจิตใจของชาวโลกโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภาษา

องค์กรพุทธที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ องค์กรพุทธหรือจี องค์กรแสงพุทธธรรม (วัดผอแก้วชาน) องค์กรกลองธรรมะ (ผาแก้วชาน) องค์กรวัดจงไถชาน มูลนิธิเพื่อการศึกษาพุทธศาสนา องค์กรหลังจิวชาน องค์กรพุทธผู้ใจ องค์กรอิกวันเต้า และองค์กรภิกษุณีแห่งไต้หวัน

ผู้นำขององค์กรพุทธมหายานแต่ละหน่วยเป็นตัวอย่างที่ดีเด่น ทั้งด้านการปฏิบัติส่วนตัวและทั้งด้านการพำนักทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์สังคมในวงกว้าง ตั้งแต่การรณรงค์เรื่องการปฏิบัติธรรมส่วนตัว ความกตัญญูในครอบครัว ความเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง ความมีจิตสำนึกต่อสังคม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยสร้างสรรค์สื่อการสอนใหม่ๆ เพื่อโน้มน้าวจิตใจให้คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะเยาวชนให้สนใจ

องค์กรศาสนาพุทธเหล่านี้ได้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ผ่านการดำเนินภารกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่

1. การออกช่วยเหลือสังคม โดยที่องค์กรพุทธในไต้หวันเป็นองค์กรพุทธมหายานที่มีอุดมการณ์พรหมวิหาร 4 แบบโพธิสัตว์ มุ่งช่วย

เหลือสรรพสัตว์เป็นเป้าหมายหลักของชีวิต มีความสุขอยู่ที่ได้ไปช่วยเหลือคนอื่นและถือเป็นการบำเพ็ญกุศล

2. การศึกษาและการอบรม องค์การทางศาสนาได้จัดตั้งโรงเรียนที่สอนหลักสูตรทั่วไปแต่เน้นการสอนหลักธรรมเพิ่มเติมจำนวนมาก เช่น องค์การจือจีมีสถาบันการศึกษาทุกระดับจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยจือจีมีสถาบันผลิตแพทย์และพยาบาลด้วยจิตสำนึกโพธิสัตว์ด้วย **องค์การแสงพุทธธรรม** มีโรงเรียนอนุบาล 7 แห่ง ประถมศึกษา 6 แห่ง มัธยมศึกษา 3 แห่ง มหาวิทยาลัย 4 แห่ง 1 แห่งในสหรัฐอเมริกา 1 แห่งในออสเตรเลีย และ 2 แห่งในไต้หวัน **องค์การธรรมะ (ฝากู่ชาน)** จัดตั้งมหาวิทยาลัยกลองธรรมะ **องค์การวัดจงไถชาน** เปิดโรงเรียนประถมศึกษาผู้ไทและกำลังขยายการสอนมัธยมศึกษา **องค์การพุทธผู้จื่อ** เปิดโรงเรียนเด็กวิถีพุทธ โรงเรียนหลายแห่งได้สร้างมาตรฐานโรงเรียนให้กลายเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนทั่วไป และผู้ปกครองวางใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน

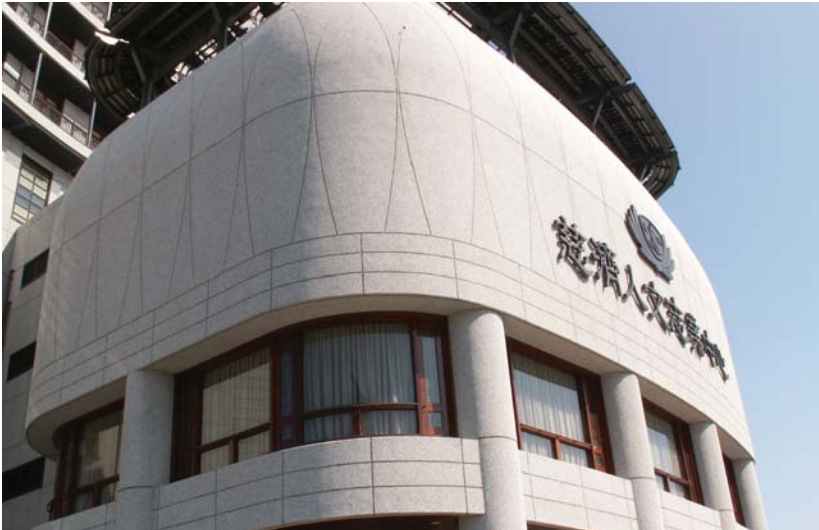
นอกจากนี้ องค์การศาสนาเหล่านี้ยังได้มีการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เช่นค่ายฤดูร้อน ค่ายฤดูหนาวเพื่อฝึกฝนเยาวชนด้านศาสนาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งมีกิจกรรมหนุนให้เยาวชนรักการอ่าน ฯลฯ

มีการจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์เพื่อผลิตนักบวชทั้งชายและหญิงเพื่อให้ได้นักบวชที่มีคุณภาพ บางแห่งได้เปิดให้ฆราวาสเข้าศึกษาด้วย ตัวอย่างวิทยาลัยสงฆ์ เช่น วิทยาลัยสงฆ์ชายและวิทยาลัยภิกษุณี แห่ง**องค์การวัดจงไถชาน** และวิทยาลัยสงฆ์เวี๋ยนกวงของ**องค์การหลังจิวชาน** ซึ่งเป็นวิทยาลัยสงฆ์ที่มีคนไทยไปเรียนทั้งนักบวชและฆราวาส

3. การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อ สื่อมวลชนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้

องค์กรศาสนาดังกล่าวได้ผลิตสื่อทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อมัลติมีเดียในการเผยแพร่ธรรมและการให้ความรู้ด้านต่างๆ เช่น การร่วมรักษาสีงเวดล้อม การดูแลสุขภาพอนามัย การผลิตสื่อมีการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมแก่วัยของกลุ่มเป้าหมาย

สำหรับการเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อมวลชน องค์กรบางแห่งออกหนังสือพิมพ์รายวันและหนังสือรายเดือนเพื่อเผยแพร่ด้วยตนเอง ส่วนการเผยแพร่ผ่านโทรทัศน์นั้น ขณะนี้มีสถานีช่องศาสนาพุทธถึง 6 ช่อง เผยแพร่รายการตลอด 24 ชั่วโมง จึงเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังหลักศาสนา คุณธรรมจริยธรรมตามหลักพุทธมหายาน ได้อย่างกว้างขวาง สถานีโทรทัศน์ต้าอ้ายขององค์กรฉือจี้ ได้รับการโหวตจากชาวไต้หวันว่าเป็นช่องทีวีที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตมากที่สุด ส่วนสถานีโทรทัศน์ขององค์กรแสงพุทธธรรมได้รับรางวัลดีเด่นจากรัฐบาลหลายครั้ง

นอกจากนี้แล้วองค์กรศาสนายังได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งในประเทศและข้ามประเทศ นับเป็นกระบวนการสื่อสารแบบไร้พรมแดน มีจุดมุ่งหมายที่จะเผยแพร่พุทธทั่วโลก พร้อมกับการขยายสาขาไปต่างประเทศ

ในด้านแหล่งเรียนรู้และค้นคว้าด้านศาสนา องค์กรศาสนาได้จัดตั้งแหล่งค้นคว้าและเรียนรู้ทางพุทธศาสนา เช่น องค์กรพุทธแสงธรรมได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทางพุทธศาสนา 8 แห่ง หอสมุดพระพุทธศาสนา 11 แห่ง สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนา องค์กรกลองธรรมะ มีห้องสมุดบริการประชาชน พร้อมอุปกรณ์โสตทัศนอย่างสมบูรณ์ และจัดตั้งสถาบันจังหวัดเพื่อพุทธศึกษาเป็นสถาบันค้นคว้าและวิจัยด้านพุทธระดับสูง องค์กรหลังจิวชานมีพิพิธภัณฑ์ศาสนานานาชาติ รวมความรู้ทุกศาสนา

การดำเนินงานขององค์กรศาสนาในได้วันนี้เป็นแบบอย่างที่ดีในความมุ่งมั่นที่เผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางศาสนาพุทธแก่คนได้วันนี้และเพื่อนมนุษย์ข้ามประเทศ ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานขององค์กรประสบผลสรุปได้ดังนี้

1. ผู้นำองค์กรเป็นแบบอย่างทั้งด้านการปฏิบัติส่วนตัวและเป็นผู้นำทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในวงกว้าง

2. เผยแพร่ธรรมะด้วยสื่อต่างๆ และหลายรูปแบบอย่างมีคุณภาพเหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน วัยรุ่น ที่สำคัญคือการใช้ระบบสื่อสารมวลชน คือ จัดตั้งสถานีโทรทัศน์เป็นของตนเองทำให้สามารถผลิตรายการธรรมะเผยแพร่สู่ประชาชนได้ในวงกว้างและตลอดเวลา ออกหนังสือพิมพ์รายวัน และการประยุกต์ใช้ความเจริญทางเทคโนโลยีสื่อสารธรรมะข้ามประเทศ

3. เผยแพร่ธรรมะผ่านกิจกรรมต่างๆทั้งด้านการบริการสังคม การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเมตตา ความรัก การให้ความรู้ด้านการแพทย์การพยาบาล จัดกิจกรรมต่างๆ สำหรับเยาวชน เช่นจัดค่ายฤดูร้อน ฤดูหนาวเพื่อฝึกทั้งภายนอกและภายใน

4. จัดโครงสร้างองค์กรอย่างเป็นระบบ เปิดกว้าง มีการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ สามารถขยายเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง

5. ให้การศึกษาผ่านสถาบันการศึกษาที่ตั้งขึ้นเองในระดับต่างๆ ถึงอุดมศึกษา เพื่อผลิตบุคคลที่ได้คุณภาพทั้งในด้านวิชาการและมีคุณธรรม และมีวิทยาลัยสงฆ์เพื่อผลิตนักบวชทั้งชายและหญิงที่ทรงความรู้ เป็นนักบวชที่เป็นภาพลักษณ์ที่ดีและสามารถเผยแพร่ธรรมะไปต่างประเทศได้ด้วย สถาบันการศึกษาหลายแห่งที่ตั้งโดยองค์กรศาสนาได้กลายเป็นต้นแบบให้โรงเรียนอื่นๆ

6. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ทางศาสนาพุทธ และพิพิธภัณฑ์ศาสนาต่างๆ รวมทั้งมีสถาบันค้นคว้าและวิจัยด้านพุทธศาสนาระดับสูง

7. รัฐบาลให้การสนับสนุนของค์กรศาสนาดำเนินการได้อย่างอิสระ ประกอบกับสังคมได้หันเปิดรับกับแนวคิดใหม่ๆ จึงทำให้มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาและสมัครเป็นสมาชิกองค์กรมากขึ้น และให้การสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร

2. ประเทศศรีลังกา

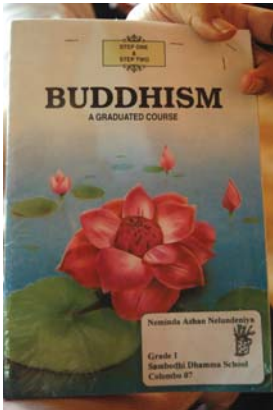
ศรีลังกาเป็นประเทศที่เคยอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศต่างชาติถึง 3 ประเทศ แม้จะถูกบังคับให้เปลี่ยนศาสนา ประเทศโดยชาวลิงหลสามารถรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่มาได้โดยตลอด ศาสนาพุทธเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของชาวศรีลังกา

คุณลักษณะเด่นของชาวศรีลังกาได้แก่ เป็นคนอ่อนน้อม ให้ความสำคัญเคารพต่อผู้อาวุโส มีความกตัญญูกตเวที มีความซื่อตรงไม่ลักขโมยแม้จะยากจน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีชีวิตที่พอเพียง เรียบง่าย กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในศรีลังกาเป็นแบบอย่างที่น่าสนใจอย่างยิ่งโดยเฉพาะอย่างประเทศไทยที่เป็นเมืองพุทธ คือ การจัดระบบโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกวิทยาลัย และการกระจายเสียงให้ศีลและบทสวดผ่านวิทยุกระจายเสียงทุกเช้า

โรงเรียนพุทธศาสนาวินายกวิทยาลัยเป็นแหล่งให้การศึกษาทางศีลธรรมแก่เยาวชนดีที่สุดใน ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมากเนื่องจากให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนเพราะเด็กและเยาวชนคือฐานสำคัญของสังคม

โรงเรียนพุทธศาสนาวินายกวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนครึ่งวัน คือ 8.30 น. ถึง 12.00 น. ทุกวันอาทิตย์ ก่อนเข้าเรียนจะมีการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา แล้วจึงแยกย้ายเข้าห้องเรียน หลักสูตรการเรียนการสอนจัดเป็น 2 ระดับใหญ่ กระจายเป็น 10 ชั้น คือระดับต้น ชั้น 1-5 สอนวิชาพุทธจริต คือพุทธประวัติ ชาดกและภาษาสิงหลและระดับสูงชั้น 6-10 สอนพุทธจริตโดยละเอียด อารยธรรมพุทธศาสนา อภิธรรมและภาษาบาลี

รัฐเป็นผู้จัดรับผิดชอบเรื่องหลักสูตร การเรียนการสอนและผลิตตำราที่ใช้ในการเรียน การสอน เพื่อสร้างมาตรฐานองค์ความรู้เดียวกัน และเป็นผู้ออกข้อสอบในชั้นที่ 10 และเป็นผู้ออก ประกาศนียบัตรแก่นักเรียนที่จบการศึกษาระดับนี้ ส่วนการสอบระดับชั้น 1-4 โรงเรียนเป็นผู้ออก ข้อสอบ และระดับชั้น 5-9 ยูวพุทธิกสมาคมเป็นผู้สอบ

การจัดทำหนังสือเรียนน่าสนใจเพราะ สามารถบูรณาการเนื้อหาทั้งพุทธประวัติ ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาและวัฒนธรรมของ พุทธและศรีลังกาไว้ด้วยกัน หนังสือเรียนจัดทำ เหมาะแก่ยผู้เรียน เช่น สำหรับชั้นเรียนปีที่ 1 ทุก

เรื่องทุกหน้าจะมีรูปภาพ 4 สีประกอบ บางหน้า 2-3 รูป หนังสือตัวโต อ่านง่าย และในการปลูกฝังคุณธรรมใช้ชาดกเป็นตัวเดินเรื่อง

ครูที่สอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์เป็นครูอาสาสมัคร แต่ต้องได้รับประกาศนียบัตรจากสมาคมเสียก่อน จำนวนครูอาสาสมัครมีจำนวนถึง 71,000 คน

ในการสอนครูจะใช้หลักจิตวิทยาไม่สร้างความกดดันให้เด็ก ไม่ได้ว่าเด็กแม้ว่าเด็กจะไม่ทำตาม ด้วยเกรงว่าเด็กจะเกิดความอายถ้าถูกดูแล้วไม่ยอมมาโรงเรียน ในทางตรงข้าม ครูจะใช้วิธีการยกย่องผู้ที่ทำตามคำสอน และพยายามเน้นการจัดกิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วม ให้เด็กมีโอกาสดูออก

โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในศรีลังกาเป็นที่นิยมมาก ปัจจุบันมีโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ถึง 8,900 แห่ง มีจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ประมาณ 2.2 ล้านคน แม้ในวัดที่อยู่ห่างไกลชาวบ้านยากจนยังมีนักเรียนเข้าเรียนเช่นกัน วัดที่มีชื่อเสียงมากมีนักเรียนจำนวนมากประมาณ 3,000 - 4,000 คน

ความนิยมส่งลูกหลานเข้าเรียนนอกจากต้องการให้ลูกหลานได้ปลูกฝังความรู้และคุณธรรมจริยธรรมแล้ว รัฐบาลยังได้สร้างระบบแรงจูงใจ คือผู้ที่สอบผ่านชั้น 10 จะได้คะแนนเพิ่มพิเศษ 10 คะแนน หากประสงค์เข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐ หรือจะได้รับเลือกเข้าทำงานหากมีผู้สมัคร คู่กันและมีคุณสมบัติใกล้เคียงกันเพราะถือว่าได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมมาถึง 10 ปี

โดยสรุป การจัดโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ประสบผลสำเร็จดี เป็นเพราะความร่วมมืออันดีระหว่างบ้าน โรงเรียน วัด ชุมชนและรัฐ กล่าวคือครอบครัวนิยมส่งลูกหลานเข้าเรียนพาลูกมาส่งที่โรงเรียนและบาง

ครอบครัวอยู่ปฏิบัติธรรมในวัดและรื้อปลูกกลับบ้าน โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด พระหรืออุบาสก อุบาสิกาในวัดจะนำอาหารนาศีลก่อนเข้าเรียน ครูมีทั้ง พระสงฆ์และฆราวาส ครูส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครมาสอนให้ฟรีแต่ต้องได้รับ ประจาศนียบัตรจากสมาคมก่อน ชุมชนเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ส่วน รัฐมีบทบาทสำคัญคือรับผิดชอบการจัดทำหลักสูตร ผลิตตำรา แจกตำรา เรียนฟรีทุกระดับ ดูแลเรื่องมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งยังออกมาตรการจูงใจ ในการให้เด็กนิยมเรียนเพิ่มขึ้น และจัดพิธียกย่องครูที่สอนมานาน

ในศรีลังกา **สื่อมวลชนมีบทบาทช่วยให้ชาวพุทธผูกพันกับพระพุทธ ศาสนา** คือ ทุกเช้า ผ่านทางวิทยุกระจายเสียง พระจะให้ไตรสรณาคมน์และ ศีลห้า หลังจากพระให้ศีลแล้ว จะสวดมงคลสูตร มงคลสูตร 38 ประการเป็น แนวทางเพื่อการดำเนินชีวิตที่ยกระดับจิตใจ เนื้อหาในมหามงคลสูตรอาจ กล่าวได้ว่าเป็นรากฐานแห่งคุณธรรมของชาวพุทธในศรีลังกา อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า ศรีลังกาใช้คุณธรรมอันเป็นพื้นฐานจากพระพุทธศาสนาเป็นคุณธรรมหลัก ใน การพัฒนาเยาวชน ชาวพุทธของประเทศ

3. ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

ประเทศเกาหลีมีวัฒนธรรมเก่าแก่มายาวนานกว่า 5,000 ปี และตกอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นมาประมาณ 30 ปี ได้เป็นเอกราชเมื่อญี่ปุ่นแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ไม่นานเมื่อเกาหลีอยู่ในภาวะสงครามการแบ่งค่ายของประชาธิปไตยและค่ายคอมมิวนิสต์ สงครามครั้งนี้เป็นสงครามยืดเยื้อระหว่างชนชาติเดียวกันแต่แตกต่างกันเรื่องแนวคิดการปกครอง เมื่อสงบศึกประเทศได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ คือ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีหลังจากบอบช้ำจากสงครามสามารถพัฒนาจนมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและมีความเจริญทางเทคโนโลยี ในขณะที่ยังสามารถสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม บทเรียนที่น่าสนใจคือ กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนชาวเกาหลีที่มีประสิทธิภาพที่ควบคู่กับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ ประชากรชาวเกาหลีมีทั้งที่นับถือศาสนาพุทธ (ประมาณ ร้อยละ 51) และ ศาสนาคริสต์ โปรเตสแตนต์ (ร้อยละ 34) และคาทอลิก (ร้อยละ 10) แม้หลักธรรมของศาสนาจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต แต่มีอิทธิพลน้อยกว่าแนวคิดและคำสอนของขงจื้อ ที่มุ่งสอนในเรื่องระเบียบของสังคม การดำเนินวิถีชีวิตในครอบครัว การรู้จักหน้าที่ของตนและการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามครรลอง ฯลฯ

คุณลักษณะเด่นที่สะท้อนถึงค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมของคนเกาหลีคือการเคารพอาวุโส ความขยัน การมีวินัยในตนเอง การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง ความรักในหมู่เหล่า ความรักชาติ ความรักในองค์กร คือสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ

องค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จของประเทศเกาหลีในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คือ **เกาหลีมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสถาบันครอบครัวเข้มแข็ง** เพราะเห็นเป็นฐานรากของสังคม ซึ่งโดยพื้นฐานเดิมครอบครัวเกาหลีมีระเบียบแบบแผนและมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวอย่างแน่นแฟ้นอยู่แล้วด้วยอิทธิพลคำสอนของขงจื้อ แม้โดยสภาวะเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่ทำให้มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ครอบครัวเกาหลีโดยมารดายังให้การอบรมดูแลลูกในครอบครัวอย่างใกล้ชิด สถาบันครอบครัวเข้มแข็งเพิ่มขึ้นเมื่อมารดาชาวเกาหลีได้รับการศึกษาสูงขึ้นช่วยให้มีคุณภาพในการอบรมเลี้ยงดูบุตรได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในการปฏิรูปการศึกษา ยังได้คำนึงถึงการให้ความรู้แก่พ่อแม่ด้วยการอบรมระยะสั้นทั้งด้านการปลูกฝังคุณลักษณะที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและตระหนักถึงบทบาทความเป็นพ่อแม่

อีกปัจจัยที่ทำให้เกาหลีประสบความสำเร็จ คือ **ศูไลนโยบายของรัฐ** ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลมีนโยบายและการดำเนินงานเป็นขั้นตอนและเป็นระบบที่ดี ในระยะแรกของนโยบายเศรษฐกิจ ได้รณรงค์เรื่อง **การประหยัด** ทำให้การออมของประเทศดีขึ้น ในระยะต่อมาได้ดำเนิน **โครงการแซมมาอีลวุนดง** เพื่อพัฒนาชนบทที่กระตุ้นให้ชาวบ้านเชื่อมั่นในอนาคตว่าสามารถอยู่ดีกินดีได้ถ้าขยันและร่วมมือกันดี โครงการนี้เป็นการ **ขับเคลื่อนขบวนการทางสังคม** ที่รวมพลังขนาดใหญ่ ที่ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมืออย่างดีจากระดับชาติ ผู้นำทางการเมือง กลุ่มชนชั้นนำในเมือง ในหมู่บ้าน ข้าราชการท้องถิ่นที่ตั้งใจทำงาน โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมกระตุ้นให้ชาวบ้านร่วมพัฒนาหมู่บ้านด้วยการ **ปลูกฝังคุณธรรมในการทำงาน คือความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเองและความร่วมมือ** ซึ่งเริ่มต้นโครงการด้วยการค้นหาผู้นำที่มีความสามารถชักชวนชาวบ้านเข้าร่วมโครงการก่อน จากนั้นจึงขยายผล โครงการนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

นอกจากนี้แล้ว ในการพัฒนาประเทศ เกาหลีได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาควบคู่ไปด้วย เพื่อเตรียมทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะเกาหลีมีความเชื่อมั่นว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเตรียมคนที่ดี ซึ่งในการปฏิรูปการศึกษานั้น นอกจากการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะสำหรับการประกอบอาชีพแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและการสร้างความคิดสร้างสรรค์

ในการจัด **หลักสูตรใหม่** มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบและชัดเจน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา และแม้กระทั่งการศึกษาผู้ใหญ่ยังเพิ่มการเรียนรู้เรื่องหน้าที่พลเมืองด้วย กล่าวคือ ระดับอนุบาล-ประถมศึกษาระดับปีที่ 3 ปลูกฝังเรื่องความเป็นระเบียบในสังคม กฎจรรยา

และจิตสำนึกการอยู่ร่วมกันในสังคม ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง มัธยมศึกษาตอนต้นปลูกฝังเรื่องสิทธิและหน้าที่ของตนในระบอบประชาธิปไตย การเคารพกฎหมายของบ้านเมือง การตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล อย่าง ถูกต้อง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงอุดมศึกษาปลูกฝังเรื่องสิทธิและ หน้าที่การเป็นพลเมืองโลก สันติภาพ ความเข้าใจคุณลักษณะอันเป็นสากล และ ความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ

โดยให้โรงเรียนปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์เข้าไปในทุกรายวิชา นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องปลูกจิตสำนึกในเรื่องเมตตาธรรมและมนุษยธรรม ในกระแสโลกาภิวัตน์

การจัดการเรียนการสอนมีทั้งการสอนในระดับห้องเรียนที่ให้มีการ อภิปรายเน้นการหาเหตุหาผลในการประพฤติตนเป็นคนดีตามหลักจริยธรรม และการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้กำหนดไว้เป็นทางการ(หลักสูตรแฝง) แต่มีอิทธิพล โดยตรงต่อผู้เรียนอย่างลึกซึ้งและยาวนานมากกว่าหลักสูตรที่เป็นทางการ

อีกปัจจัยที่มีส่วนทำให้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเกาหลี ประสบผล คือ การมีส่วนร่วมของสังคมในระดับต่างๆ ดังจะเห็นได้จาก โครงการแซมมาอึลลุนดงประสบความสำเร็จเพราะการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนตั้งแต่ในชนบทจนถึงระดับชาติ นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมจากสื่อมวลชนที่ ช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความสำคัญของการศึกษาที่บ้าน การลดการ เสนอข่าวความรุนแรง และการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ผู้อาวุโส ช่วยอบรม ว่ากล่าว ตักเตือนเด็กในสังคม หรือการรวมตัวประท้วงหน่วยงาน เมื่อเห็นมีการดำเนินงานไม่ถูกต้อง

4. ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

เวียดนามมีประวัติศาสตร์การต่อสู้ยาวนาน แต่ภายหลังสงครามสิ้นสุดลงและหลอมรวมเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้เป็นประเทศเดียวกัน เวียดนามได้เร่งฟื้นฟูประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง รวมทั้งให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาคุณภาพประชากรโดยไม่ทอดทิ้งการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชน

คุณลักษณะเด่นของคนเวียดนาม คือขยันและอดทน รักชาติ รักการศึกษาเล่าเรียน ยึดถือความกตัญญู การหล่อหลอมคุณลักษณะดังกล่าวมีองค์ประกอบหลายประการ ทั้งความศรัทธาในตัวผู้นำประเทศ อิทธิพลของขงจื้อ สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา บทเรียนที่น่าสนใจเรื่องหนึ่งคือ บทบาทของการศึกษา

เมื่อรัฐบาลประกาศใช้นโยบายโดยเมย์ เพื่อพัฒนาประเทศทุกด้านนั้น ได้มีการปฏิรูปการศึกษาด้วย ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาได้เน้นการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ ซึ่งมีทั้งคุณลักษณะสำหรับการเตรียมคนให้มีความสามารถทำงานในเศรษฐกิจสมัยใหม่ได้ ให้รู้เท่าทันอิทธิพลนานาชาติแม้จะเปิดรับแนวคิดค่านิยมเศรษฐกิจทุนนิยมตะวันตกในขณะเดียวกันยังให้สามารถรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของประเทศ และรักษาคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

สถาบันการศึกษาทุกระดับจะตอกย้ำหลักคำสอนของประธานาธิบดีไฮจิมีนโทโดยตีตราประกาศไว้ในสถาบัน หลักคำสอนของลุงโฮ 5 ข้อได้แก่ 1) รักประเทศชาติ รักประชาชน 2) เรียนเก่ง ทำงานเก่ง 3) รักษาอนามัยดี 4) วินัยดี 5) ซื่อสัตย์ กล้าหาญ เป็นคำสอนที่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนเวียดนามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ มีวิชาประวัติศาสตร์ต่อสู้กับชาติตะวันตกของลุงโฮเป็นวิชาหนึ่งที่ทุกคนต้องเรียน เพื่อเรียนรู้ถึงวีรบุรุษของชาติที่เสียสละเพื่อชาติ มีความกล้าหาญ อดทน โดยจัดทำเป็นแบบเรียน สอนในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเรื่อยมา ครูจะพานักเรียนไปคารวะสุสานลุงโฮด้วย ซึ่งโดยรวมแล้วคนเวียดนามจะต้องเดินทางไปสักการะสุสานลุงโฮให้ได้ครั้งหนึ่งในชีวิต

การสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน มีวิชาคุณธรรมบรรจุอยู่ในหลักสูตรตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้น สอนเกี่ยวกับการเป็นคนดีต้องทำอย่างไร เช่น ต้องช่วยเหลือผู้อื่น ต้องรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ต้องรักผู้ใหญ่ และช่วยเหลือเด็ก

ในการจัดการเรียนการสอนของระดับชั้นประถมศึกษาทางภาคกลางของเวียดนาม มีการกำหนดให้เด็กทำการบ้าน 5 ข้อ เพื่อให้เด็กได้ซึมซับการปลูกฝังคุณงามความดีผ่านการเรียนการสอน ดังนี้

1. วันนี้หนูทำความดีอะไรบ้าง เด็กต้องทำความดีทุกวัน ให้เด็กจดจำความดีที่ทำไว้ช่วง 6 ปีที่เรียน

2. วันนี้หนูช่วยคุณพ่อคุณแม่ทำงานอะไรบ้าง เป็นการสร้างความอบอุ่นในครอบครัวมากขึ้น

3. วันนี้ในชุมชนของหนูมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง เด็กต้องออกไปตระเวนยังบ้านเรือนใกล้เคียงเพื่อบันทึกเรื่องราว ทำให้เด็กเกิดความผูกพันกับชุมชน

4. ให้รายงานข่าวหนึ่งข่าวเกี่ยวกับประเทศเวียดนาม เป็นการช่วยสร้างความรักชาติทางอ้อม

5. ให้รายงานข่าวหนึ่งข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์โลกทำให้รู้จักสังคมโลก การบ้าน 5 ข้อ ส่งผลให้เด็กรู้จักตนเอง รู้จักคุณธรรมความดี รู้จักจริยธรรม รู้จักชุมชนตนเอง รู้จักครอบครัว รู้จักประเทศชาติและรู้จักสังคมโลก

ครูในเวียดนามมีคุณภาพ โดยมีแนวคิดที่ว่าคนใดเก่งต้องให้เป็นครู การสอบเข้ามหาวิทยาลัยครูที่ฮานอยมีคะแนนสูงและสอบเข้ายากมาก คนที่สอบเข้าได้คือคนที่เรียนเก่งมาก คนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยครูไม่ได้จะไปสอบเข้าเรียนวิทยาลัยครูประจำจังหวัด เมื่อจบแล้วจะสอนในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลหรือต่างจังหวัด รัฐบาลสนับสนุนคนที่เลือกเรียนครูโดยรัฐบาลออกค่าใช้จ่ายให้หมด ผู้เรียนไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในเวียดนามยกย่องครู เพราะถือว่าเป็นอาชีพที่มีคุณค่าต่อสังคม

โดยที่วัฒนธรรมเวียดนามยกย่องคนเก่งทำให้ทุกคนใฝ่เรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นคนยากดีมีจน ชาวไร่ชาวนาหรือกรรมกรล้วนสนใจการเรียนทั้งนั้น จึงเห็นว่าคนเวียดนามรักการเล่าเรียน

สื่อมวลชนมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับการศึกษา คือได้ยกหน้าให้กับข่าวการศึกษาถึง 4 หน้า เป็นประจำทุกวัน

5. ประเทศสวีตเซอร์แลนด์

ประเทศสวีตเซอร์แลนด์มีชื่อเสียงมากในเรื่องการตรงต่อเวลา ถ้าชาวสวีตส์มีนัดประชุม จะเป็นที่รู้กันว่า 99% จะมาตรงเวลาแน่นอน ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือ การตรงต่อเวลาถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของชาวสวีตส์ แม้แต่เรื่องการจราจรสาธารณะ ทั้งรถประจำทาง รถไฟ รถไฟใต้ดิน เวลาทำงาน การนัดหมาย สถานที่สาธารณะทั่วไปก็จะมีเวลาดำเนินการที่แน่นอน ทำให้ชาวสวีตส์ต้องมีแผนการใช้ชีวิตประจำวันและการเดินทางให้ดี เพื่อที่จะไม่พลาดในเรื่องเวลา และคนที่ไม่ตรงต่อเวลาก็จะมีความลำบากในการใช้ชีวิตและจะไม่ได้ได้รับความเชื่อถือในสังคมชาวสวีตส์ เด็กๆ ที่เกิดหรือโตในสวีตส์จะได้รับการปลูกฝังระบบเหล่านี้มาตั้งแต่เกิด ทุกคนต้องยอมรับระบบนี้เพราะเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับและปฏิบัติตาม ถ้าไม่ยอมรับอาจจะถูกมองเป็นบุคคลแปลกแยก

ชาวสวีตส์จะถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กด้วยการให้เด็กทำโครงการเล็กๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ถึงแม้บางโครงการจะสำเร็จบ้างหรือว่าบางโครงการจะไม่สำเร็จบ้างก็ตาม ทำให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบต่องาน เพราะต้อง

สังเกตและเขียนรายงานส่งครูทุกวัน สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะถูกปลูกฝังมาจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีผลต่อการทำงาน คือจะพยายามทำอย่างดีที่สุดต่องานที่ได้รับมอบหมายงานที่ทำไปแล้ว อาจจะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จแต่ถ้าตั้งใจทำอย่างเต็มที่แล้ว ผู้มอบหมายก็จะมองเห็นถึงความตั้งใจและจะไม่มี การดูถูก

การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของชาวสวิส สอนให้เด็กเรียนรู้การช่วยเหลือตัวเองให้ได้มากที่สุด ทำให้เด็กแข็งแกร่งและเข้าใจความต้องการของตนเอง พ่อแม่ไม่บังคับปล่อยยให้เด็กคิดเองทำเอง จัดตารางชีวิตตัวเองได้อย่างอิสระ และสามารถออกไปเผชิญชีวิตตามลำพังได้ในช่วงอายุที่เหมาะสมหรือประมาณมัธยมปลาย และอีกประการหนึ่งที่เราจะเห็นความเป็นตัวของตัวเองของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ก็คือ การวางตัวเป็นกลางด้านการทหารมานานนับศตวรรษ

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นประเทศที่ไม่มีวีตทูตสำคัญๆ ที่ใช้ในการอุตสาหกรรมต่างๆ รัฐบาลจึงต้องมีมาตรการในการใช้สิ่งต่างๆ ให้คุ้มค่ามากที่สุด ระบบการนำกลับมาใช้ใหม่จึงสำคัญมาก ขยะแต่ละถุงที่นำมาทิ้งนั้นจะต้องมีการชั่งน้ำหนัก ถุงละไม่เกิน 5 กิโลกรัม และต้องมีสติ๊กเกอร์ค่าภาษีติดไว้ด้วย มิเช่นนั้นรถขยะก็จะไม่เก็บให้ ด้วยมาตรการเช่นนี้ทำให้ผู้บริโภคต้องแยกขยะให้ถูกต้อง ถ้าเป็นแก้วต้องนำไปทิ้งที่จุดรับแก้วเก่าได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ถ้าเป็นเหล็กหรืออัลลอยด์ ก็จะมีจุดรับเช่นเดียวกับแก้ว ส่วนขยะเปียก เช่น เศษอาหาร จะถูกนำไปหมักให้เป็นปุ๋ยใช้ในการเกษตรต่อไป ถ้าอาศัยอยู่ในตัวเมืองไม่มีสวนของตนเองก็จะมีจุดรับขยะประเภทนี้เช่นกัน สำหรับกระดาษจะถูกแยกเก็บไว้ โดยทุกๆ 4 เดือน จะมีประกาศจากทางโรงเรียนว่านักเรียนจะไปขอรับเอาวันใดบ้าง แล้วนักเรียนก็นำไปส่งที่จุดรวมซึ่งจะมีบริษัทรับซื้อมาชั่งน้ำหนักและให้เงินนี้แก่โรงเรียน

6. ประเทศฟินแลนด์

ครอบครัวเป็นผู้ฝึกสอนบุตรธิดาให้เป็นคนซื่อสัตย์อย่างแท้จริง มีวินัยในตนเองและรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เด็กเล็กจะได้ฝึกความรับผิดชอบเริ่มจากการบริหารเงินค่าขนมรายสัปดาห์ การตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้า การเลือกว่าจะไปใส่ชุดอะไรไปโรงเรียนอนุบาล เด็กจะได้รับการฝึกให้มีวินัยในตนเองอย่างเข้มงวด เช่น การได้รับอนุญาตให้ซื้อขนมหวานได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ปกติผู้ปกครองจะกันบุตรธิดาไม่ให้ดูโทรทัศน์และเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ผู้ปกครองจะอ่านหนังสือให้ฟังแทน หรือพาไปทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น ว่ายน้ำ เล่นสกี เล่นสเก็ตน้ำแข็ง ฝึกลูกเสือหรือเนตรนารี หรือไปเรียนดนตรี เด็กทุกคนจะได้รับบัตรห้องสมุดสาธารณะเมื่อเริ่มอ่านหนังสือได้ และจะมีการกระตุ้นให้เด็กไปแผนกหนังสือเด็กในห้องสมุดสาธารณะซึ่งมีอยู่ในทุกเมือง ชานเมือง และหมู่บ้าน

โรงเรียนมีการเน้นให้เด็กมีความซื่อสัตย์อย่างแท้จริง การโกงไม่ว่ารูปแบบใดๆ เป็นเรื่องที่สังคมไม่ยอมรับ ผู้ปกครองจะไม่จ่ายเงินค่าอาหารกลางวัน หรือจ่ายเงินใต้โต๊ะให้แก่ครู การสอบวัดความรู้ระดับชาติก็เป็นกลไกสำคัญที่ประกันว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนต้องได้มาตรฐานเดียวกันเพื่อที่ว่าเด็กนักเรียนทุกคนสามารถสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมปลายได้ และโดยที่โรงเรียนทั้งหมดโน้มเอียงไปทางการสอบวัดความรู้ การเรียนการสอนในโรงเรียนจึงต้องมีมาตรฐานทัดเทียมกันทุกโรงเรียนและทุกพื้นที่ของประเทศ

ฟินแลนด์ถือได้ว่าป็นดินแดนแห่งความหวังขององค์กรต่างๆ เพราะง่ายมากที่จะจัดตั้งองค์กร ขอเพียงมีบุคคล 3 คน ก็จัดตั้งและจดทะเบียนองค์กรได้แล้วและมีสิทธิที่จะได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐในการทำกิจกรรมต่างๆ

ดังนั้น จึงมีองค์กรต่างๆ เกี่ยวกับเยาวชนมากมาย ตั้งแต่องค์กรลูกเสือจนถึงชมรมพลศึกษาและองค์กรทางอุดมคติอื่นๆ

ในปัจจุบันงานที่เกี่ยวกับเยาวชนหันไปใช้วิธีการที่อิงชุมชนเพื่อปกป้องเยาวชน เช่น การสอนเพื่อให้ประสบการณ์และการสอนผจญภัย งานที่เกี่ยวกับเยาวชนรูปแบบใหม่ๆ ได้แก่ สภาศาสนาเยาวชน และโครงการประชาธิปไตยทางไกล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนหันมาสนใจเรื่องการตัดสินใจที่เกี่ยวกับสังคม นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมแนะแนวภาคปายสำหรับนักเรียน เพื่อมิให้เด็กต้องอยู่ตามลำพังในขณะที่พ่อแม่ยังทำงานอยู่ องค์กรเยาวชนฟินแลนด์แบบดั้งเดิมค่อนข้างมีขนาดใหญ่และมีความมั่นคง แต่ในระยะหลังนี้เริ่มมีการจัดกลุ่มกิจกรรมเยาวชนในรูปแบบที่เปิดกว้างมากขึ้น ควบคู่ไปกับองค์กรรูปแบบเดิมๆ

กระทรวงการศึกษาได้จัดสรรเงินอุดหนุนเป็นรายปีให้แก่องค์กรเยาวชนแห่งชาติ 85 องค์กร และองค์กรที่ทำงานกับเยาวชนในรูปแบบสมาคมทั้งสิ้น 7,500 สมาคม ซึ่งมีสมาชิก 840,000 คน องค์กรที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดคือ องค์กรลูกเสือและเนตรนารี องค์กรนักศึกษาและองค์กรนักเรียนต่างๆ

7. ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

การศึกษาในระดับอนุบาลของประเทศเยอรมันมีรูปแบบง่ายๆ คือ ทำอย่างไรให้เด็กรักที่จะไปโรงเรียน เข้าๆ เราจะเห็นว่าไม่ว่าจะไปที่ไหนยัง เมืองเล็กๆ จะเห็นเด็กแต่งตัวคอยพ่อแม่ เด็กอยากจะไปโรงเรียน เพราะว่ในระดับอนุบาลจะไม่เน้นเรื่องการเรียนมากนัก แต่จะให้เด็กๆ ได้เล่นกับเพื่อนๆ ฝึกเด็กให้เข้าสู่สังคม ใช้ชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ปฏิบัติภารกิจ ชีวิตร่วมกัน รู้จักถ้อยทีถ้อยอาศัย เห็นใจซึ่งกันและกัน เด็กๆ จะถูกอบรม สั่งสอนให้รู้จักการดูแลตนเอง รู้จักหน้าที่ตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต ในสังคมใหญ่ต่อไป การไปโรงเรียนของเด็กอนุบาลจึงไม่ใช่การคร่ำเคร่ง เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว

ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นหลังสิ่งนี้เป็นเรื่องสำคัญมากเพราะ คนเยอรมันเป็นคนที่มีระเบียบ รักความสะอาด เริ่มต้นจากการปฏิบัติภายใน ครอบครัวก่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในบ้านเรือนแม่บ้านจะเช็ดกระจกทุกวัน พอถึงฤดูกาลจะทาสีบ้านใหม่ให้สดใส เด็กซึมซับการปฏิบัติเหล่านี้จาก ครอบครัว และยึดเป็นแนวปฏิบัตินำไปสู่การทำงาน ผู้ใหญ่จะตักเตือนเด็ก อยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น ถ้ามีเด็กนักเรียนถือกระเป๋ามาเดินหน้าโรงภาพยนตร์ ผู้ใหญ่จะตักเตือนว่าสถานที่แห่งนี้ไม่ใช่ที่ของเด็กและไล่ให้เด็กกลับบ้าน เด็ก ก็ปฏิบัติตามไม่ได้เถียง และผู้ปกครองของเด็กก็ไม่มีกรว่ากล่าวกันเพราะ ทุกคนรู้และเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ที่ตักเตือนเด็กๆ เมื่อเห็นเด็ก ทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม จะเห็นว่าในห้างสรรพสินค้าจะไม่มีเด็กนักเรียนตัวเล็กๆ หรือเด็กมัธยมไปเดินเล่น จะมีเฉพาะผู้ใหญ่ไปเดินหาซื้อสินค้าเป็นส่วนใหญ่

เด็กเยอรมันจะได้รับการฝึกให้เป็นผู้รักการอ่านการเขียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยครูจะให้การบ้านในการอ่านและการเขียนเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งในครอบครัวชาวเยอรมันซึ่งเป็นผู้รักการอ่านหนังสืออยู่แล้ว จึงเป็นแบบอย่างต่อลูกหลานให้เป็นผู้รักการอ่าน จะเห็นได้ว่าในร้านหนังสือจะมีหนังสือวิชาการวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ นวนิยายวรรณกรรม รวมทั้งวารสารทั้งวิชาการและบันเทิงตามระดับอายุวางขายอยู่มากมาย ตามสถานีรถไฟจะมีหนังสือนิยาย วรรณกรรม วารสาร นิตยสาร หนังสือสำหรับเด็กและหนังสือพิมพ์ คนจะขึ้นรถไฟก็จะซื้อหนังสือไปอ่านแก้เบื่อในการเดินทาง

ด้านสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลา 17.00-23.00 น. จะเป็นรายการให้ความรู้ในวิชาการด้านต่างๆ รวมทั้งรายการเสริม

สร้างคุณธรรมสำหรับเยาวชน หลังจากนั้นผู้ใหญ่จะให้เด็กเข้านอน ภาพยนตร์ต่างๆ จะมีหน่วยงานอิสระที่เรียกว่า “Freiwillige Selbstkontrolle” ดูแลความเหมาะสมว่าภาพยนตร์แต่ละเรื่องเหมาะสำหรับเด็กวัยไหน โดยจะมีตัวอักษรแนะนำว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่เหมาะสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี เป็นต้น สำหรับหนังผู้ใหญ่จะฉายหลังเที่ยงคืน เป็นต้น

การทำให้ทุกอย่างปฏิบัติได้ง่ายไม่ซับซ้อนลึกลับ วิธีการนี้ เรียกว่า Simplify หรือทำให้ง่ายขึ้น แม้แต่ตำราการเรียนการสอน นักเรียนสามารถอ่านหนังสือเรียนและทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง เพราะตำราเรียนเขียนให้เข้าใจง่าย ปฏิบัติง่าย ที่จริงแล้วผลของการที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลตามความมุ่งหมายนั้นยากพอๆ แต่เขามีวิธีการจัดการเรียนการสอนหลายๆ ชั้นให้แต่ละชั้นดูง่าย แต่เมื่อรวมทุกชั้นเข้าแล้วตั้งแต่ต้นจนจบ จึงจะรู้ว่างานนี้ยาก

มากแต่ก็ปฏิบัติได้ ไม่เหลือวิสัยที่จะทำให้สำเร็จได้ตามแผนงาน วิธีการ Simplify นี้ใช้กันทั่วไป เริ่มตั้งแต่การศึกษาในระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา ถึงมหาวิทยาลัย เยอรมันจะมีแบบแผนคิดค้นไว้อย่างดี ทบทวนดีแล้วจึงนำมาสอนและได้ผลดี การทำอะไรให้ง่ายขึ้นเป็นการป้องกันการทุจริตไปด้วยในตัว การทำอะไรที่ยุ่งยากซับซ้อนจะทำให้เกิดการทุจริตขึ้นได้ การทำงานให้ได้ผลอย่างง่ายๆ คนก็ติดตามดูผลงานได้ง่าย เท่ากับมีระดับสมอง มีความรู้ทัดเทียมกัน หลอกลวงกันไม่ได้ ความเจริญก้าวหน้าเกิดขึ้นตามมา เป็นการพัฒนามีหลักการเกณฑ์ วิธีแบบนี้ตรวจสอบผลงานกันได้รวดเร็ว พัฒนาได้รวดเร็ว ทุกที่ทุกแห่งก็ทำกันเช่นนี้ เป็นพลังมหาศาล สร้างความเจริญด้านวิชาการ ด้านหัตถกรรม ด้านอุตสาหกรรม

ในประเทศเยอรมันจะรับเด็กเข้าไปฝึกงานโดยไม่มีเงื่อนไขแม้จะต้องจ่ายเงินค่าจ้างให้กับเด็กด้วย สิ่งเหล่านี้ปลูกฝังอยู่ในความรับผิดชอบของชาวเยอรมัน โรงงานอุตสาหกรรมทุกโรงจะรับเด็กที่ต้องการฝึกอาชีพเข้าไปฝึกงานในโรงงานอุตสาหกรรมตามหลักสูตรที่ควรจะมี และในที่สุดต้องสอบให้ได้ประกาศนียบัตรช่างชำนาญงานในสาขาอาชีพนั้นๆ เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพนั้นๆ อย่างแท้จริง เพื่อเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและสร้างงานที่มีคุณภาพ ซึ่งในโรงงานอุตสาหกรรมทำการฝึกให้โดยไม่หวังว่าเด็กทุกคนเมื่อจบแล้วจะอยู่ทำงานกับตน แต่ต้องการฝึกให้เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวได้มากกว่า

8. ประเทศแคนาดา

แคนาดาเป็นประเทศที่ได้เป็นประเทศเอกราชด้วยสันติวิธีและค่อยเป็นค่อยไป จนสามารถสร้างเอกลักษณ์ของประเทศได้ อีกทั้งสามารถพัฒนาประเทศจนเป็นประเทศชั้นนำได้ ประชากรมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชนชาติสูงมาก ได้ชื่อว่าเป็นดินแดนของผู้อพยพ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศ และสามารถสร้างความรู้สึกร่วมเป็นชาติได้

คุณลักษณะเด่นในด้านคุณธรรมจริยธรรมของแคนาดาได้แก่

- 1) ความเสมอภาคด้านเพศ ศาสนาและเชื้อชาติและการให้เกียรติผู้อื่น
- 2) การเป็นบุคคลที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี
- 3) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความมีวินัยและการมีมารยาท
- 4) มีความอดทน อดกลั้นต่อความรุนแรงและการใช้เหตุผล
- 5) ให้ความสำคัญและใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม
- 6) ใฝ่รู้และมีความเชื่อในระบบการศึกษาและสังคมแห่งการเรียนรู้ และ
- 7) ให้คุณค่าต่อสุขภาพและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต

กระบวนการปลูกฝังให้คนแคนาดามีคุณลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่น่าสนใจเรียนรู้ ในแคนาดารัฐมีบทบาทที่สำคัญมาก ดังจะเห็นได้ประการแรกคือรัฐประกาศวิสัยทัศน์ว่า แคนาดาเป็นของทุกคน Canada is for ALL เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน และมีนโยบายที่จะสร้างความเสมอภาคให้แก่ประชากรทุกคนและสร้างแนวปฏิบัติในด้านบริการและการสร้างโอกาสแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

โดยที่รัฐให้ความสำคัญแก่เด็กและเยาวชนดังที่กล่าวว่า เด็กและเยาวชนของเราคืออนาคตของประเทศชาติ “Our children are our future.” รัฐได้ให้ความสำคัญกระบวนการปลูกฝังหรือกระบวนการกลมกลืนทางสังคมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา รวมทั้งยังสนับสนุนการ

มีส่วนร่วมของชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการดูแลเด็กด้วย

รัฐเห็นความสำคัญการพัฒนาเด็กตั้งแต่เป็นทารกด้วยผู้ใหญ่ โดยสนับสนุนให้เป็น**บทบาทของสถาบันครอบครัว**ที่จะให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความอบอุ่น มีความสุข ปลอดภัยในชีวิต เติบโตอย่างมีโภชนาการที่ดี ให้เด็กรู้สึกถึงความเอาใจใส่ รู้สึกดีต่อตนเอง เข้ากับผู้อื่นได้ มีการฝึกวินัยในบ้าน ในการสนับสนุนรัฐได้ดำเนินหลายมาตรการ มาตรการทางการศึกษา เช่น การให้ความรู้ตั้งแต่การเตรียมตัวเป็นพ่อแม่ ตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ การดูแลหลังคลอด ให้ความรู้เรื่องโภชนาการ การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม รวมทั้งเมื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียนยังให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตน โดยมีการจัดทำคู่มือสำหรับผู้ปกครอง มาตรการด้านกฎหมาย เช่นการออกกฎหมายประกันการทำงานของพ่อแม่ 1 ปี เพื่อให้สามารถหยุดงานเลี้ยงบุตรในขวบปีแรก มีระบบภาษีที่เอื้อให้บิดามารดามีโอกาสในการดูแลบุตรของตน เช่น การยกเว้นภาษีรายเดือนเพื่อครอบครัวนำไปเลี้ยงดูลูก (Tax Saving and Fund) การให้เงินเพื่อการเลี้ยงดูบุตรหลานที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (Child Trust Fund) เป็นต้น

นอกจากมีกฎหมายสนับสนุนครอบครัวในการเลี้ยงดูเด็กแล้ว ยังมีกฎหมายคุ้มครองเด็กและเยาวชนไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิในการรับการเลี้ยงดู

ทารกจนอายุ 12 ปี ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของผู้ใหญ่ตลอดเวลา เด็กต้องไม่ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง เฉพาะในช่วงอายุ 10-12 ปี อาจให้ผู้เยาว์ที่มีอายุเกิน 12 ปี ช่วยดูแลในบ้าน แต่ต้องเป็นระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น

ส่วนผู้เยาว์ที่อายุระหว่าง 15- 18 ปี จะทำงานได้ต่อเมื่อได้รับคำยินยอมจากทั้งผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียนเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองเอาเปรียบลูก

สำหรับ**สถาบันการศึกษา** รัฐให้ความสำคัญมากในการพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ นอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะต่างๆ โดยเฉพาะการสร้างนิสัยการเรียนรู้อันแล้ว ในการจัดการเรียนรู้ใน**หลักสูตรการศึกษา ได้จัดให้มีวิชาพลเมืองศึกษาและ/หรือสังคมศึกษา** และให้สถานศึกษาให้ความสำคัญกับวิชานี้ วิชานี้มีวัตถุประสงค์ในการเตรียมคนแคนาดาให้มีค่านิยมและเจตคติที่ดีต่อจริยธรรมของพลเมือง ชื่นชมต่อความซับซ้อนและเอกลักษณ์ของพลเมืองแคนาดา แสดงความเคารพต่อหน้าที่ ความต้องการและความคิดของผู้อื่นและให้ความสำคัญต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติที่เป็นอยู่

โดยรัฐให้แนวทางการจัดการศึกษา**วิชาหน้าที่พลเมือง (Civic education)** ไว้ว่า 1) ต้องสะท้อนและซึมซับค่านิยมและเจตคติที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจจริยธรรมของพลเมือง 2) ให้เข้าใจอุดมการณ์ของประชาธิปไตย เรื่องความเสมอภาค ความเท่าเทียม เสรีภาพและความยุติธรรม 3) ให้เข้าใจอัตลักษณ์ของการเป็นคนแคนาดา มีความสุขกับความเท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิ และความเท่าเทียมกันในสถานภาพของสังคมปัจจุบัน และการตระหนักถึงลักษณะของตนเองและการเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม 4) มีความสามารถในการแก้ปัญหา 5) รู้จักฟังคนอื่นเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดมุมมองของบุคคลอื่น และ 6) ชื่นชมความซับซ้อนของการเป็นคนชาวแคนาดาโดยการแสดงความเคารพต่อสิทธิความต้องการและมุมมองของบุคคลอื่น เห็นความสำคัญของการมีอยู่ของความหลากหลายของวัฒนธรรมกลุ่มย่อย

การเน้นการสอนการเป็นพลเมืองนั้นไม่ใช่แค่สถานภาพทางกฎหมาย แต่เกี่ยวข้องกับระบบค่านิยมและการอุทิศตนเพื่อสังคม มีความจงรักภักดี และหน้าที่ มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักสิทธิและหน้าที่ เป็นอย่างดีสามารถแยกแยะได้ หากมีความขัดแย้งระหว่างสิทธิและหน้าที่ ประชาชนสามารถแก้ปัญหาได้

นอกเหนือจากการสนับสนุนบทบาทของสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาแล้ว รัฐยังสนับสนุนบทบาทของชุมชนให้มีส่วนร่วมของสังคมและชุมชนทั้งในการช่วยเหลือเด็กในชุมชน การพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติ โดยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการสนับสนุนการจัดตั้ง ศูนย์ต่างๆ ในชุมชน เช่นศูนย์ประชุมของชุมชน ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น อีกทั้งรัฐยังเป็นตัวอย่างให้แก่สังคมด้วยการสร้างสังคมธรรมรัฐโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ หรือรัฐบาลเองก็เป็นตัวอย่างในกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นนโยบายของรัฐ รวมถึงตัวอย่างด้วยการไม่เข้าร่วมสงครามระดับประเทศ ไม่เข้าร่วมฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานไมตรี

ความสำเร็จของแคนาดาในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า มั่นคง สร้างคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีในสังคมได้เป็นเพราะบทบาทของรัฐที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง มีกลยุทธ์ที่ดีกล่าวคือให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาให้ทำหน้าที่เป็นกระบวนการกลมกลืนทางสังคมแก่เด็กและเยาวชนที่ได้ผล โดยรัฐมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมสนับสนุน นอกจากนี้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน มีระบบการควบคุมและกำกับการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และมีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าบริบททางด้านประชากรที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ทำให้รัฐมีวิสัยทัศน์และนโยบายและการดำเนินงานดังกล่าว

9. ประเทศนิวซีแลนด์

ชาวนิวซีแลนด์สนับสนุนการแลกเปลี่ยนทางความคิด เคารพสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของคนอื่นนับแต่เด็กเล็กๆ ในครอบครัวจนถึงระดับสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัวมีส่วนช่วยเพาะบ่มเบื้องต้นให้เด็กๆ รู้จักเคารพในสิทธิการแสดงออกของคนอื่น ในขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษา ก็จะเป็นตัวช่วยส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจิตใจที่ยอมรับและเคารพสิทธิของคนอื่น

ชาวนิวซีแลนด์สอนให้ลูกรู้จักฟังตนเองตั้งแต่ยังเด็ก เชื่อมมันในตนเอง มีความคิดเห็นเป็นของตนเองหรือมีอิสระในการคิด ความเชื่อและการแสดงออกเกิดมาจากความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้นจริงๆ รู้ที่มาที่ไป เข้าใจเชิงลึกสนใจในสาระ ความรู้จักพอ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่เป็นพวกวัตถุนิยม จะเห็นได้จาก การที่ไม่ใช้รถหรูๆ ราคาแพง แต่นำเข้ารถมือสองจากญี่ปุ่น ไม่กินทิ้งกินขว้าง ไม่ใช้ของฟุ่มเฟือย ตัวอย่างในการช่วยเหลือตนเอง เช่น การรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ในบ้านด้วยตนเอง เช่น ดายหญ้า ดูแลซ่อมรถ ซ่อมบ้านและเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน อีกทั้งมีการแปรรูปอาหารเก็บไว้ในถาดหวน ส่วนเศษพืชก็เอาไปทำปุ๋ย จึงทำให้สร้างนิสัยในการประหยัดมาตั้งแต่เด็ก เป็นต้น

ชาวนิวซีแลนด์เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย มีความเป็นประชาธิปไตยสูงมาก และมีระบบรัฐสภาที่เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับในความเสมอภาค ตัวอย่างเรื่องการเคารพกฎจราจรเป็นเรื่องที่คนนิวซีแลนด์ปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด ถูกอบรมสั่งสอนนับตั้งแต่เดินได้ พ่อแม่เวลาพาลูกออกไปในชุมชน เช่น ไปซื้อของ เวลาข้ามถนนจะข้ามเฉพาะที่มีทางม้าลาย คนขับรถทุกคนจะหยุดให้คนข้าม เพียงแค่เห็นคนเดินถนนหยุดจะหยุดทันทีข้าง

หนึ่งจากบาทวิถีลงพื้นถนนจราจรเท่านั้น คนขับจะชะลอรถและหยุดทันทีที่ทางม้าลาย เมื่อเด็กโตขึ้นไปโรงเรียนทุกโรงเรียนจะสอนเรื่องการใช้รถใช้ถนน โดยทางโรงเรียนจะมีชั่วโมงให้ตำรวจจราจรมาสาธิตให้ที่โรงเรียนทุกภาคเรียนใหม่

นอกจากนั้นคนนิวซีแลนด์เป็นนักอ่าน ห้องสมุดเป็นสถานที่ที่เป็นหัวใจของทุกชุมชน ทุกเมือง ทุกย่านจะมีห้องสมุดประจำชุมชน แม้ย่านเหล่านี้นั้นจะอยู่ห่างกันไม่มากก็ตาม มีรถห้องสมุดเคลื่อนที่จอดอยู่ตามมุมถนนในสถานที่ต่างๆ กันโดยเฉพาะตามนอกเมือง เป็นบริการของรัฐที่จะเอื้อให้มีการแลกเปลี่ยนหนังสือกันระหว่างเขตต่อเขต และเป็นการแบ่งปันหมุนเวียนหนังสือ ในกรณีที่บางย่านไม่มีหนังสืออะไรและต้องการอ่าน ชาวบ้าน

สามารถเขียนความต้องการของตนได้ ห้องสมุดเคลื่อนที่ก็จะจัดหาเล่มจากห้องสมุดอื่นๆ มาให้ได้อ่าน อีกเหตุผลหนึ่งของการมีห้องสมุดเคลื่อนที่คือ บางแห่งที่เป็นเขตเกษตรกรรมห่างจากตัวเมืองมากๆ ในฤดูหนาวห้องสมุดจะมีตารางวันนัดหมายมาจอดให้บริการตามกำหนด วัน เวลา และสถานที่ เมื่อถึงเวลาชาวบ้านก็จะพากันหลาขึ้นไปที่ห้องสมุด เลือกรหาหนังสือพิมพ์พร้อมส่งคืนหนังสือครั้งเก่าการยืมไม่มีจำนวนจำกัดเพราะแต่ละคนรู้จักคลังของตนเอง ห้องสมุดในเมืองจะมีหนังสือนานาชาติ เป็นที่นัดพบของคนทุกเพศทุกวัย ในห้องสมุดกลางจะมีการจัดนิทรรศการหนังสือใหม่ประจำสัปดาห์บ้าง มีรายการพบนักเขียนที่ชื่นชอบบ้าง ประกวดหนังสือประกอบภาพสำหรับเด็ก มุมอ่านนิทานจะมีมี้อาชีพที่มีเด็กๆ มาล้อมวงฟัง ขณะที่แม่ๆ ไปซื้อของ เด็กจะเพลิดเพลินกับมุมนิทานที่มีกิจกรรมไว้ล้อเด็กให้yakอ่านหนังสือต่อเด็กๆ มีสิทธิยืมหนังสือกลับบ้านได้เหมือนผู้ใหญ่

นิวซีแลนด์ส่งเสริมให้ทุกคนเล่นกีฬา ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน คุณลักษณะรักการกีฬานี้ก่อให้เกิดความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีเหตุผล รู้แพ้ รู้ชนะ มีความอดทน ทุ่มเทฝึกฝน สร้างวินัยในตนเอง เด็กรักที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สร้างความภูมิใจในตนเอง การเล่นกีฬาเป็นหัวใจของคนนิวซีแลนด์ ทุกชุมชนจะมีสนามกีฬาประจำถิ่น ก่อให้เกิดความสามัคคี คนนิวซีแลนด์มีทัศนคติที่ดีต่อการกีฬานับตั้งแต่เยาว์วัย การรวมกลุ่มเพื่อการกีฬาเป็นภาพชินตาในครอบครัว โรงเรียน หมู่บ้านและสถาบันต่างๆ แทบทุกคนจะเป็นสมาชิกไม่ชมรมใดก็ชมรมหนึ่งหรือเป็นหลายๆ ชมรมก็มี

บทที่ 4

บทเรียนและข้อเสนอแนะเบื้องต้น สำหรับประเทศไทย

จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 และบทเรียนหรือตัวอย่างที่เป็นความสำเร็จในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม มีข้อสรุปสำคัญจากบทเรียนและข้อเสนอแนะเบื้องต้นสำหรับประเทศไทย ดังข้อพิจารณาต่อไปนี้

1. ข้อสรุปและอภิปรายผลจากบทเรียน

บทเรียนที่น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับประเทศไทยในการเรียนรู้ประกอบการวางแนวทางการพัฒนาการถ่ายทอดหรือเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องอยู่ที่การประยุกต์ใช้ด้วยความรอบคอบภายใต้สภาพบริบททางสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครองของไทยด้วย ดังมีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาดังนี้

1. คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญๆ ที่ประเทศส่วนใหญ่มี ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา หรือประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อเป็นฐานที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ ร่วมกันพัฒนาความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติได้ ได้แก่ ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ มีวินัย เคารพในระเบียบ ความรับผิดชอบ รู้หน้าที่ และประหยัด อย่างไรก็ตามพบว่า คุณลักษณะเด่นของคนเอเชียคือความกตัญญู ความรักชาติ ความอ่อนน้อม ขณะที่คุณลักษณะ

เด่นของคนในยุโรป อเมริกาเหนือ และแปซิฟิกใต้ มีจุดเด่นเรื่องการยอมรับในความแตกต่างและความหลากหลาย

2. ประสบการณ์ในอดีตทั้ง 10 ประเทศกล่าวได้ว่า ทุกประเทศผ่านประวัติศาสตร์ที่เกิดวิกฤติจากภาวะสงครามหรือความขัดแย้งต่อผู้ของชนเผ่าจนประเทศเกิดความเสียหายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการสร้างชาติ การหล่อหลอมคนเพื่อมิให้เกิดปัญหาซ้ำรอยในอดีต รวมทั้งพัฒนาคนที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาประเทศ

เมื่อพิจารณาประวัติศาสตร์ของประเทศไทย พบว่ามีความแตกต่างกล่าวคือในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจ อีกทั้งยังไม่เคยประสบเหตุการณ์วิกฤติที่เกิดจากการต่อสู้อันระหว่างชนเผ่า หรือการเกิดภาวะสงครามจนประเทศเกิดความเสียหายทั้งในด้านวัตถุและจิตใจของประชาชน จนถึงระดับที่ต้องสร้างชาติใหม่ จึงขาดแรงผลักดันจากปัจจัยดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในภาวะคุณธรรมจริยธรรมของคนในชาติตกต่ำลงดังจะเห็นได้จาก มีปัญหาความรุนแรงในลักษณะต่างๆ เช่น การรุมทำร้าย การฆ่าข่มขืน การคอร์รัปชัน ความแตกแยกกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ และเริ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดต่างๆ รวมทั้งในกรุงเทพมหานคร ฯลฯ การเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักให้เห็นถึงภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ประเทศชาติหากไม่ช่วยกันฟื้นฟูแก้ไข และการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ รู้รักสามัคคี ร่วมใจร่วมพลังพัฒนาประเทศชาติเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งและต้องเร่งกระทำ

3. บทเรียนของประเทศต่างๆ ชี้ว่า แม้ประเทศจะเสียหายทางวัตถุ หรือจะมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเพียงใดก็ตาม ทุกประเทศยังอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนา วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดีงามให้คงอยู่ต่อเนื่อง สังคมไทยในอดีตมีชื่อเสียงที่ชาวต่างชาติยกย่องทั้งในด้านมาตรฐานทางศีลธรรม ผู้คนส่วนใหญ่ประพฤติตามหลักศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด มีวัฒนธรรมอันดีงามที่สะท้อนในวิถีชีวิต เช่น ความเคารพในอาวุโส ความอ่อนโยน ไม่ก้าวร้าว กตัญญู ดังนั้น การธำรงรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย ต้องเร่งดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจด้วย

นอกจากนี้ บทเรียนได้ชี้ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมมีบทบาทต่อการหล่อหลอมคุณลักษณะ ถ้าสังคมโดยรวมฉ้อฉล หรือละเลยต่อการกระทำผิดศีลธรรม ยากที่จะให้เด็กและเยาวชนประพฤติดี ผู้บริหารประเทศ พ่อแม่ ผู้ใหญ่ ฯลฯ ต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กและเยาวชนในสังคม ข้อที่น่าวิตกในขณะนี้ คือ ความคิดเห็นของเยาวชนที่สะท้อนออกมาจากข้อมูลการสำรวจขององค์กรเพื่อความโปร่งใสในปี 2547 ว่า การชื้อมากไปไม่ได้ เพราะจะถูกคนเอาเปรียบ หรือ แม้จะโกงบ้างไม่เป็นไรหากมีผลงาน เริ่มแสดงให้เห็นว่า เยาวชนเริ่มมองเห็นการคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่รับได้เพราะเห็นตัวอย่างจากผู้ใหญ่ในสังคมนั่นเอง การรณรงค์เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ต้องอาศัยความร่วมมือจากสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้นำและผู้บริหารประเทศในระดับต่างๆ คนในสังคมต้องมีสติและร่วมพลังในการต่อต้านความโลภ หรืออบายมุขต่าง ๆ ให้ลดน้อยลง

4. บทเรียนจากประเทศที่พัฒนามากแล้วในยุโรป-อเมริกาเหนือ-แปซิฟิกใต้ หรือประเทศในเอเชียเช่นเกาหลีที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ประเทศหนึ่ง ยืนยันความสำคัญของครอบครัวในการหล่อหลอมเด็กและ

เยาวชน ด้วยเห็นว่าไม่เมืองค์กรใดจะทดแทนบทบาทพ่อแม่ได้ ฉะนั้นความเข้มแข็งของครอบครัว การส่งเสริมให้พ่อแม่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องเป็นภารกิจสำคัญ

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลของประเทศต่างๆ พบว่าประเทศที่ครอบครัวมีความเข้มแข็ง เช่นประเทศทางยุโรป อเมริกาเหนือ หรือแถบแปซิฟิกใต้ เกิดจากปัจจัยหลายด้านที่ช่วยเสริมแรงให้กับสถาบันครอบครัว เช่น ประชากรมีความรู้สูง รัฐมีสวัสดิการที่หลากหลายที่สร้างความมั่นคงแก่ครอบครัว จนทำให้ฝ่ายหญิงสามารถลาออกจากงานมาทำหน้าที่แม่ได้อย่างเต็มที่ บางประเทศ การส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กในท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พ่อแม่ลูกได้อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวอบอุ่น

ขณะที่สถานการณ์ในเรื่องนี้ของประเทศไทยยังห่างไกลจากสภาพดังกล่าว ทั้งในเรื่องการศึกษาของประชาชนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ผลการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ยังไม่เอื้ออำนวยให้รัฐจัดสวัสดิการให้กับประชากรของประเทศได้อย่างกว้างขวาง เพียงพอที่จะช่วยให้มารดาทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่ ประกอบกับการไม่ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทพ่อแม่เท่าที่ควร นอกจากนี้ ทิศทางการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ยังทำให้ผู้คนอพยพจากชนบทสู่ตัวเมืองและเมืองใหญ่เพื่อหางานทำ แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาจะมีการส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมระดับกลางและเล็ก และการสร้างงานให้ท้องถิ่นมากขึ้น แต่ยังไม่กว้างขวางทั่วถึงเพียงพอ การอพยพโยกย้ายเข้าสู่เมือง ทิ้งบุตรหลานไว้กับปู่ย่าตายายยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดมา อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มคนที่มีรายได้ระดับปานกลางขึ้นไป แม้จะมีการศึกษาค่อนข้างสูง แต่ผลการวิจัย

จากหลายๆ กรณี ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบทบาทของครอบครัวของคนกลุ่มนี้ก็เริ่มอ่อนแอลงเช่นกัน อันเป็นผลทั้งจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม

ฉะนั้น การสร้างความเข้มแข็งเพื่อให้ครอบครัวกลับมามีบทบาทต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนดังเช่นที่เคยมีมาในอดีตจะต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการศึกษาวิเคราะห์วิจัยตลอดเวลา พร้อมๆ ไปด้วยกับการพัฒนา มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนตามบริบทต่างๆ เช่น สภาพของพื้นที่ สภาพของปัญหา กำหนดมาตรการที่เหมาะสมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวโดยไม่ลืมนำพัฒนาเชื่อมโยงกับระบบอื่นๆ โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวด้วย

5. สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญในการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรม หลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากในการหล่อหลอมเด็กตั้งแต่ปฐมวัยในระดับอนุบาล เนื่องจากเห็นว่าเป็นการวางรากฐานที่สำคัญ และดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในการศึกษาระดับที่สูงขึ้น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยสถานศึกษาในหลายประเทศที่ได้ผลดี ไม่ได้เน้นเพียงการจัดเป็นรายวิชา แต่สอนผ่านกระบวนการกิจกรรมที่เชื่อมโยงชีวิตจริงสิ่งรอบข้างและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนในหลายวิชาที่มีเป้าหมายสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย โดยเฉพาะในวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น Civic Education ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา ลูกเสือ กีฬา ประเทศหรือสถานศึกษาที่ไม่ได้สอนวิชาศาสนาโดยตรง สถานศึกษาจะสอนวิชาปรัชญาชีวิตแทน รวมถึงสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการช่วยสร้างความสมานฉันท์ สันติสุขด้วย ประเทศที่มีประชาชนหลากหลายชาติพันธุ์

โรงเรียนจะช่วยปลูกฝังให้เด็กยอมรับความแตกต่างในเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมตั้งแต่เล็ก

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตหลายประการในประเด็นของบทบาทของ สถานศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศต่างๆ ดังนี้

1) คุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในประเทศแถบ ยุโรป อเมริกาเหนือและแปซิฟิกใต้ใกล้เคียงกัน ปัญหาการเลือกสถานศึกษา มีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเข้าเรียนในสถานศึกษาที่อยู่ไม่ไกลจากบ้าน มีครู เพียงพอที่จะดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ได้รับ เงินเดือนสูง ขณะที่ประเทศไทยยังมีปัญหาขาดแคลนครู รวมถึงปัจจัยต่างๆ ทำให้คุณภาพของสถานศึกษามีความแตกต่างกันมาก และส่วนใหญ่ยังไม่ได้ คุณภาพตามเกณฑ์ (จากการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา : สมศ.) ฉะนั้น การทำให้สถานศึกษามี คุณภาพในระดับที่ใกล้เคียงเป็นเงื่อนไขหนึ่ง

2) ระบบการศึกษาของหลายประเทศ สร้างลักษณะนิสัยการ กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าถาม จนทำให้เด็กมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์มานาน จนเป็นจุดแข็งของระบบการศึกษาที่ช่วยเสริมสร้างการปลูก ฝังคุณธรรมจริยธรรมได้วิธีหนึ่ง เช่น การใช้วิชาปรัชญาในการเรียนการสอน ให้เด็กได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่ในเรื่องคุณธรรมความดี ที่นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติ ขณะที่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวยังเป็น จุดอ่อนของเยาวชนไทย จึงควรเร่งปรับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เด็ก และเยาวชนไทยมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น จนมีระบบคิดว่า อะไรถูกอะไรผิด อะไรควรทำและไม่ควรทำ และแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่ ถูกต้องดีงาม

3) การเรียนการสอนของหลายประเทศได้สืบทอดอุดมการณ์ แนวคิด แนวปฏิบัติของผู้นำหรือบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธากันอย่างจริงจังและต่อเนื่องจนเห็นผลดีที่เกิดขึ้น เช่น มีคำสอนของประธานาธิบดี ไฮจิมีนห์ 5 ข้อ ของประเทศเวียดนาม การพัฒนาชนบทแนวใหม่ตามโครงการแซมอัสลูนดงของประธานาธิบดีปาร์คจองฮีแห่งประเทศเกาหลี การสร้างคุณธรรมตามแนวของภิกษุซิงหวิน ภิกษุณีเจ็งเหยียน ภิกษุเซ็งเหยียน ผู้เป็นศูนย์รวมศาสนาของไต้หวัน หรือในยุโรป เช่น เยอรมัน ซึ่งมีนักปรัชญา นักการศึกษา นักจิตวิทยา และอื่นๆ มากมาย รัฐได้สร้างระบบการถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ประชากรของประเทศประพฤติปฏิบัติซึ่งแสดงถึงความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นปกติอยู่ในวิถีชีวิตหรือเป็นวัฒนธรรมของชาติ เมื่อวิเคราะห์สภาพของประเทศไทย พบว่า มีบุคคลที่เป็นผู้นำหรือศูนย์รวมแห่งศรัทธามากมายไม่แพ้ประเทศใด เช่น มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเป็นองค์พระประมุขของชาติที่ทรงยึดมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม และได้พระราชทานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านศาสนา มีท่านพุทธทาสภิกขุ ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ฯลฯ ซึ่งได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโกให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก ท่านต่างๆ เหล่านี้ได้ให้แนวทางการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรมไว้อย่างชัดเจน ปรากฏเป็นหลักฐานมากมาย แต่พบว่าการสืบทอดเจตนารมณ์ที่ดั่งงามดังกล่าวไม่มีระบบ กลไก หรือโครงสร้างที่ชัดเจนเช่นที่หลายประเทศดำเนินการ จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องพิจารณาในการกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดแก่ประชาชนไทย

4) ในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความสมานฉันท์ของประเทศต่างๆ นอกจากการสอน

วิชาเฉพาะในเรื่องศาสนา ความเป็นพลเมืองดีแล้ว พบว่าการสอนในวิชาอื่นๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ กีฬา ดนตรี ศิลปะ หรืออื่นๆ ล้วนผูกโยงให้เกิดความรักชาติ ความสามัคคี มีคุณธรรม การยอมรับความแตกต่างหลากหลายมีให้เพียงเรียนประวัติศาสตร์เพื่อให้ความเป็นมาของชาติ เรียนรัฐภูมิศาสตร์เพื่อให้รู้จักพื้นที่ภูมิประเทศ เล่นกีฬาเพื่อออกกำลังกาย และปลูกฝังกันตั้งแต่ในวัยเด็กเล็กโดยต่อยอดอย่างต่อเนื่องในระยะต่อมา

ประเด็นนี้จึงควรพิจารณาถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน วิชาต่างๆ ของประเทศไทยว่ามีเป้าหมายอย่างไร ยังมีจุดประสงค์เพื่อให้จดจำและเข้าใจในเนื้อหาสาระเท่านั้นหรือไม่ กรณีที่พบว่า ไม่ใช่ทิศทางของการก่อให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ ควรมีการปรับเปลี่ยนให้ถูกต้องเหมาะสม โดยไม่เพียงหวังพึ่งวิชาหน้าที่พลเมือง ศีลธรรมเท่านั้น

6. การออกกฎหมาย กฎระเบียบ ไม่ได้เป็นเครื่องมือลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเดียว หลายประเทศใช้เป็นมาตรการเพื่อการป้องกันด้วย กฎหมายบางประเภทออกเพื่อสนับสนุนเชิงสวัสดิการในการดำเนินกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่นในแคนาดาออกกฎหมายเพื่อประกันการทำงานของพ่อแม่เพื่อให้หยุดเลี้ยงลูกในขวบปีแรก ออกกฎหมายเพื่อยกเว้นภาษีรายเดือนเพื่อครอบครัวนำไปเลี้ยงดูลูก เป็นต้น ส่วนเยอรมันเน้นให้ทำหน้าที่ด้วยจิตสำนึกและความรับผิดชอบมากกว่าการออกกฎหมาย ในไทยมีการออกกฎหมายทั้งเพื่อการป้องกันการกระทำผิดและลงโทษผู้กระทำผิด ผู้คนยังมักทำผิดกฎหมายอยู่เป็นประจำเห็นได้ง่ายคือการกระทำผิดกฎจราจร การเมาสุราในระหว่างขับขี่ในช่วงเทศกาลจึงมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ประเทศที่ประชากรมีวินัยจะไม่ฝ่าฝืนกฎจราจร อุบัติเหตุบนท้องถนนน้อยมาก ส่วนการออกกฎหมายเป็นมาตรการเพื่อเอื้อให้ครอบครัวมีโอกาสในการ

อบรมเลี้ยงดูลูก ในสังคมไทยยังไม่ปรากฏเด่นชัด มีมาตรการเล็กน้อยคือ ในการเสียภาษีรายได้ส่วนบุคคล รัฐให้หักค่าเลี้ยงดูบุตรแต่จำนวนไม่มาก หากรัฐเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูลูก ควรจะมีมาตรการสนับสนุนอย่างจริงจังและเพียงพอ หรือเมื่อออกกฎหมายใดๆ ควรมีการบังคับใช้ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ

7. รัฐบาลหลายประเทศส่งเสริมสนับสนุนองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว หรือองค์กรที่จัดตั้งใหม่ให้ช่วยกันดำเนินงานการสื่อสารคุณธรรมจริยธรรมสู่กลุ่มเป้าหมาย ดังตัวอย่างเช่น ในไต้หวัน รัฐสนับสนุนให้องค์กรศาสนาซึ่งเป็นองค์กรเอกชนประสานเครือข่ายภาคประชาสังคม ดำเนินการเผยแพร่หลักธรรมคำสอน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านสังคมสงเคราะห์ และการศึกษา หรือในฟินแลนด์ รัฐสนับสนุนให้จัดตั้งองค์กรได้โดยง่าย และให้เงินสนับสนุนการทำกิจกรรมที่เป็นเป้าหมายของประเทศโดยเฉพาะความเป็นพลเมืองดี ในแคนาดาที่เช่นกัน สนับสนุนอาสาสมัครและองค์กรต่างๆ ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กเยาวชนและคนในสังคม ในแคนาดาทุกชุมชนจะมีศูนย์กิจกรรมชุมชน มีอาสาสมัครมากมายที่ดำเนินการเพื่อส่วนรวมในการดูแลสังคม

ในประเทศไทย มีองค์กรเอกชน มูลนิธิและอาสาสมัคร ดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นการสังคมสงเคราะห์ และมีบางองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนตามหลักศาสนาต่างๆ มีมูลนิธิปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก ฯลฯ การส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรต่างๆ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นเรื่องดีที่รัฐควรสนับสนุนเพื่อแบ่งเบาภาระจากรัฐ ในบริบทของสังคมไทย การสนับสนุนองค์กร/มูลนิธิดำเนินงานด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือสังคมสงเคราะห์ เป็นเรื่องที่กระทำได้ไม่ยาก หากมี

การจัดตั้งองค์กรศาสนาเพื่อเผยแพร่คำสอนหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ในทำนองใกล้เคียงกับองค์กรพุทธในไต้หวัน อาจมีหลายเงื่อนไขที่ต้องนำมา พิจารณา เช่น การยอมรับจากฝ่ายองค์กรปกครองของคณะสงฆ์ไทย การ ยอมรับของสังคมไทยที่องค์กรศาสนามาดำเนินกิจการด้านการสื่อสารถึงกับ จัดตั้งเป็นสถานีโทรทัศน์เป็นของตนเอง เป็นต้น

8. สื่อและสื่อสารมวลชนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเครื่องมือสื่อสารที่รวดเร็วและกว้างขวาง และผู้คนปัจจุบัน ที่ใช้เวลาอยู่กับโทรทัศน์นานมาก หรือใช้เวลากับอินเทอร์เน็ต และ สื่อ มัลติมีเดีย เช่น ซีดี วีซีดี หลายประเทศได้ใช้ประโยชน์จากเครื่องมือดังกล่าว เพื่อสื่อสารสาระคุณธรรมจริยธรรมสู่กลุ่มเป้าหมาย เช่น ไต้หวันและอินเดีย มีสถานีโทรทัศน์เพื่อการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนโดยตรง เวียดนามเผยแพร่ ประวัติและคำสอนของผู้นำที่เป็นวีรบุรุษของประเทศเพื่อตอกย้ำอุดมการณ์ ถวายทอดต่อเด็กและเยาวชนอย่างสืบเนื่อง ในศรีลังกาใช้วิทยุกระจายเสียง บทสวดทุกเช้าจนเป็นวิถีชีวิตและให้ชาวพุทธผูกพันอยู่กับคุณธรรม หลาย ประเทศที่พัฒนาแล้วในยุโรป ยังคงควบคุมรายการและสาระในการสื่อสาร ถึงเด็กและเยาวชน โดยขอความร่วมมือกับครอบครัวในการให้คำแนะนำแก่ บุตรหลาน

ในประเทศไทย มีสถานีโทรทัศน์ของรัฐหลายแห่ง แต่รัฐไม่ได้ใช้ ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านี้เท่าที่ควร รัฐดำเนินการโดยมอบลิขสิทธิ์แก่ เอกชน ทั้งโทรทัศน์และวิทยุต่างเน้นความบันเทิง เนื่องจากเห็นการหารายได้ มากๆ จากการโฆษณาขายสินค้า แม้แต่การเสนอข่าวมิได้มีการกลั่นกรอง เท่าที่ควร รายการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ไม่ได้ เนื่องจากไม่ สามารถหารายได้ให้แก่สถานี สื่อมวลชนไทยจึงเพิ่มแต่ค่านิยมบริโภค และ

นิยมความรุนแรงที่สื่อสารมาจากละครหรือภาพยนตร์ น่าจะถึงเวลาแล้วที่รัฐจะต้องดึงสื่อมวลชนโดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ช่องของรัฐเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังคุณลักษณะ และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทย

9. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต รวมทั้งต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆ กันทุกระบบ เชื่อมโยงกัน และมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน แคนาดาเป็นตัวอย่างที่รัฐมีบทบาทมากโดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีนโยบาย วางแผน การจัดสรรงบประมาณและลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ประสานความเข้าใจ ความร่วมมือ มีแนวทางปฏิบัติสำหรับการดำเนินงานของทุกส่วนอย่างชัดเจน ตลอดจนมีการกำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบ

10. ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขที่ควรกล่าวถึงแม้ว่าจะไม่ได้โดดเด่นเท่าปัจจัยอื่นแต่ในหลายประเทศ ปัจจัยนี้ได้เป็นตัวผลักดันให้เกิดการสร้างคุณลักษณะที่ดีของคนในชาติ คือ สภาพทางภูมิศาสตร์ ซึ่งพบว่า ในประเทศไต้หวัน นอกจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นทุกปีที่ทำให้คนไต้หวันเป็นคนมีลักษณะขี้ขมัน กระตือรือร้นตลอดเวลา การมีทรัพยากรธรรมชาติจำกัดและกำลังเผชิญกับปัญหามลพิษเพราะ การก้าวสู่สังคมอุตสาหกรรม มีพื้นที่น้อยและไม่มีที่ทิ้งขยะ จึงรณรงค์ปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความสามัคคีร่วมมือกันพัฒนาสิ่งแวดล้อม การเก็บและแยกขยะ เกาหลีเช่นกัน สภาพภูมิศาสตร์มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เกาหลีแบ่งฤดูกาลออกเป็นฤดูย่อย ถึง 24 ฤดูกาลเพื่อประโยชน์ต่อการเกษตรและการประมง และทำให้คนเกาหลีมีความอดทน ส่วนประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติจำกัด เช่น สวิตเซอร์แลนด์ เป็นประเทศที่ไม่มีวัตถุุดิบสำคัญๆ ที่ใช้ในการอุตสาหกรรมต่างๆ รัฐบาลจึงต้องให้

มาตรการเพื่อประหยัดทรัพยากร เช่น การนำระบบน้ำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ที่รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างมาก การปฏิบัติในเรื่องนี้ที่ทำกันอย่างจริงจังต่อเนื่อง จนเกิดเป็นวัฒนธรรมของคนในชาติ ที่นอกจากจะเป็นเรื่องของความประหยัดแล้ว ยังทำให้เกิดความมีวินัย ความสะอาดตามมาด้วย หรือประเทศแคนาดา ครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทั้งหมดถูกปกคลุมด้วยน้ำแข็งตลอดทั้งปี อีกหนึ่งในสามเป็นเทือกเขา ฤดูร้อนมีระยะไม่นาน ช่วงเวลาการเจริญเติบโตของต้นไม้มีน้อย ทำให้แคนาดาต้องรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่นำไปสู่การเคารพกฎ กติกา และแนวปฏิบัติที่วางไว้เพื่อจะรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุดอย่างเคร่งครัด

ตัวอย่างของประเทศดังกล่าว ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว ไทยขาดแรงผลักดันจากปัจจัยด้านสภาพภูมิศาสตร์ ด้วยประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในอดีต จนทำให้เกิดความประมาท หรือขาดความตระหนักที่จะช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อม จนเกิดความเสียหายขึ้นมากมายดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องป่าเสื่อมโทรม ขาดต้นน้ำ น้ำท่วมฉับพลัน โคลนถล่ม เพราะไม่มีป่าคอยกักเก็บน้ำ ฯลฯ

จากประเด็นปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ของประเทศดังกล่าว ควรที่ประเทศไทยจะใช้ประโยชน์จากแนวคิด วิธีการที่จะเร่งสร้างวินัยของคนในชาติ ให้ช่วยกันหวงแหน รักษา ดูแลสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติของชาติ ดังที่ประเทศต่างๆ ได้ทำอยู่โดยไม่ต้องรอให้เกิดแรงผลักดันจากวิกฤตที่จะเกิดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปบทเรียนดังกล่าวมีข้อเสนอแนะเบื้องต้นสำหรับประเทศไทย เพื่อสนับสนุนกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ให้เร่งดำเนินการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการสร้างเสริมคุณธรรมของรัฐบาลไทยโดยมีหลักการสำคัญๆ คือ

1) บูรณาการงานของกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องกับ “คน” ให้สอดคล้องกันและกัน โดยวางระบบการบริหารจัดการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกันทุกระบบ ประสานเชื่อมโยงและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน มีแนวทางที่ชัดเจนเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้ได้ รวมทั้งมีระบบการกำกับติดตามที่ดี กล่าวคือให้หน่วยงานวางแผนกลางคือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ฯลฯ กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเสริมสร้างคุณลักษณะและคุณธรรมจริยธรรม และมีกลไกการนำแผนสู่การปฏิบัติ การติดตามผล ซึ่งอาจต้องใช้มาตรการต่างๆ ที่กระทรวงไม่ได้เน้นหรือให้ความสำคัญกับการพัฒนา “คน” โดยตรงต้องดำเนินงานด้วย เช่น การออกหรือแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบ เพื่อเอื้อต่อการดำเนินงานสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เป็นต้นว่า การลดภาษีเพื่อการเลี้ยงดูบุตร การลาหยุดโดยประกันการทำงาน การส่งเสริมองค์กรเอกชนที่สนับสนุนกิจการด้านคุณธรรมของเด็กและเยาวชน เป็นต้น

2) เชื่อมโยงพลังทางสังคม พลังวิชาการความรู้ พลังทางคุณธรรม และพลังทางการเมือง การเชื่อมโยงพลังต่างๆ คือการสร้างเครือข่ายต่างๆ

ทั้งเครือข่ายของนักวิชาการ เครือข่ายบุคลากรทางศาสนา ทางการเมือง ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งประชาชนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันที่จะช่วยกันเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่สังคม ที่สำคัญคือต้องสนับสนุนและมีกลไกให้เครือข่ายเคลื่อนไหวและดำเนินการอย่างแข็งขัน รัฐต้องช่วยสนับสนุนด้วยกลไกต่างๆ ที่มีอยู่อย่างเต็มที่หรือพร้อมที่จะสร้างกลไกเพิ่มเติมถ้าจำเป็น

3) การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านคุณธรรมจริยธรรมต้องมาจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ให้สังคมทุกระดับ ทุกพื้นที่ตระหนักและมีสำนึกร่วมกันถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ นโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมต้องดำเนินการต่อเนื่องระยะยาว เนื่องจากการปลูกฝังหรือการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมต้องอาศัยเวลาดำเนินการ

2. ประเทศไทยโชคดีที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่เป็นองค์ศูนย์รวมแห่งความจงรักภักดีและความศรัทธาของปวงชนชาวไทย พระองค์ทรงปกครองแผ่นดินด้วยทศพิธราชธรรมและโปรดเกล้าฯ พระราชทานหลักการดำเนินชีวิตด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสืบสานหลักคำสอนของพระองค์ท่านลงสู่ภาคปฏิบัติแก่ประชาชนอย่างถ่องแท้และกว้างขวางโดยเร็ว

นอกจากนี้แล้ว สังคมไทยยังมีบุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาด้านศาสนา นักคิด นักปฏิบัติ ควรหาทางสนับสนุนให้มีการสืบทอด สืบสานความคิด ความรู้สู่คนรุ่นต่อๆ ไปผ่านสถาบันการศึกษา สื่อสารมวลชน หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

3. เร่งฟื้นฟูและสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวให้มีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาเลี้ยงดูบุตรหลานด้านคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านต่างๆ โดยให้ความสำคัญในการให้ความรู้ด้านการเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสมในวิถีชีวิตไทย และรณรงค์การเตรียมความพร้อมก่อนมีบุตรหรือก่อนสมรส ทั้งนี้รัฐควรมีมาตรการสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น การให้จัดหลักสูตรฝึกอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การลดภาษีเพื่อการเลี้ยงดูลูก การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน ฯลฯ

พร้อมไปกับการพัฒนาสถาบันครอบครัวเข้มแข็ง ควรพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งด้วยอุบายที่แยบคาย ไม่ใช่การบังคับหรือรัฐจัดการเองทุกเรื่อง ทั้งนี้ ชุมชนและครอบครัวเป็นส่วนที่จะเสริมซึ่งกันและกัน หากชุมชนเข้มแข็งจะเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมและตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนในวิถีชีวิต และเมื่อรวมกันในระดับชาติ จะสร้างเกราะป้องกันการกระทำที่ไม่ถูกต้องของผู้ใหญ่ ผู้บริหารระดับต่างๆ และบุคคลอื่นๆ ในสังคม

การพัฒนาครอบครัวและชุมชนเข้มแข็งควรมีมาตรการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่างๆ โดยเชื่อมโยงกับบริบททางเศรษฐกิจสังคมด้วย

4. ปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนในการศึกษาระดับต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน โดยอาจให้มีทั้งวิชา ศาสนา/ศีลธรรม ว่าด้วยพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาอื่นๆ ที่นักเรียนนับถือ เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ เพื่อเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติของศาสนา หลักธรรมคำสอนของศาสนานั้นๆ โดยตรง และการบูรณาการแนวคิดและกิจกรรมต่างๆ ด้านคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในวิชาต่างๆ ด้วย โดยเฉพาะวิชาหน้าที่การเป็นพลเมืองดี (Civic Education) ประวัติศาสตร์ กีฬา ฯลฯ โดยเน้นการจัด

กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงให้มากที่สุด ด้วยวิธีที่แบบคายในบรรยากาศของความรัก ความเป็นมิตร ปฏิบัติต่อเด็ก อย่างมีศักดิ์ศรี

นอกจากนี้แล้ว การเรียนการสอนควรเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วย ถ่ายทอดแนวคิด อุดมการณ์ ของผู้นำหรือศูนย์รวมแห่งศรัทธาของประเทศ แก่ผู้เรียนด้วย เช่นการถ่ายทอดหลักคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หรือคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุ ท่านพระธรรมปิฎก เป็นต้น

การเรียนการสอนซึ่งใช้เวลา 12 ปีในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมุ่ง เน้นให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักวิเคราะห์ถูกผิด มีเหตุมีผล มีวินัย รู้จักหน้าที่ และเคารพในผู้อื่น เคารพความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม

5. สนับสนุนสถาบันศาสนาและพัฒนาศาสนบุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ เจ้าอาวาส (พระสังฆาธิการ) อุบาสิกา แม่ชี นักวิชาการศาสนา และอาจารย์ที่เป็นหลักในโรงเรียนเพื่อขยายผลต่อครูอาจารย์อื่นๆ ในโรงเรียน

เร่งพัฒนาโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีภาพลักษณ์มีมาตรฐาน เป็นที่นิยมและแพร่หลาย ด้วยมาตรการต่างๆ เพื่อดึงดูดให้เด็กและเยาวชน ใช้เวลาว่างในวันอาทิตย์ให้เป็นประโยชน์มากขึ้นแทนการเดินเล่นตาม ศูนย์การค้า อีกทั้งสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธที่ดำเนินการอยู่ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

ส่วนโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีอยู่กระจายทั่วไปนั้น รัฐด้วยความ ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนมากกว่าที่เป็นอยู่ทั้งด้าน กายภาพห้องเรียน หลักสูตร การเรียนการสอนและครู เพื่อให้การจัดการ เรียนการสอนได้มาตรฐานขึ้น

6. สนับสนุนองค์กร มูลนิธิ หรือการรวมตัวในชุมชน ที่มีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนให้ดำเนินกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ หรือสร้างแหล่งเรียนรู้หรือจัดเวทีให้มีกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนอย่างหลากหลายและทั่วพื้นที่ของประเทศ

7. ให้สื่อสารมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีโทรทัศน์หรือสถานีวิทยุของรัฐจัดสรรเวลาเพื่อการเผยแพร่หลักธรรมคำสอน การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของไทย ด้วยรายการต่างๆ มากขึ้นและในเวลาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเผยแพร่ ลดรายการที่ยังยั่วยุคนิยมบริโภค หรือการนำเสนอตัวอย่างบุคคลที่ไม่สมควรเป็นแบบอย่างในการเลียนแบบ รายการเพื่อเด็กและเยาวชนไม่ควรมีเจตนาแอบแฝงเพื่อประโยชน์ทางการค้ามากเกินไป

ให้สื่อมวลชนทุกแขนงลดการเสนอข่าวอาชญากรรมรุนแรง หรือปรับวิธีการนำเสนอข่าวที่เหมาะสม

รัฐควรมีมาตรการกำกับดูแลสื่ออย่างเหมาะสมแทนการปล่อยเสรีจนเกินไป เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง (ด้านคุณธรรมจริยธรรม) และสันติสุขของสังคมไทยระยะยาว และรัฐควรสนับสนุนให้มีช่องการศึกษาและศาสนาโดยตรง 1 ช่องเป็นอย่างน้อย

8. การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทยผ่านสถาบันสังคมต่างๆ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมควรเร่งให้มีการวิจัยเพื่อติดตามการดำเนินงานของศาสนสถาน บุคลากรทางศาสนา องค์กร มูลนิธิ ชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชนอื่นๆ ที่ส่งเสริม

และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและสืบค้นแบบอย่างที่เป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะและขยายผลในวงกว้าง

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะเหล่านี้เป็นข้อเสนอแนะเบื้องต้นเพื่อเป็นประเด็นพิจารณาเท่านั้นหากจะให้เกิดความสมบูรณ์หรือมีความเป็นไปได้มากขึ้นควรมีการศึกษานโยบายหรือมาตรการต่างๆ ของหน่วยงานควบคุมไปด้วย หรือจัดให้มีเวทีสนทนาจากทุกภาคส่วนเรื่องนโยบายและแผนการดำเนินงาน รวมทั้งความเป็นไปได้ในประเด็นต่างๆ ของข้อเสนอแนะข้างต้น

คุณลักษณะและกระบวนการ
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยสรุป
ของแต่ละประเทศ

ประเทศในเอเชีย

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

เกาหลีเป็นชาติเก่าแก่มากกว่า 5,000 ปี เป็นประเทศที่อยู่ในภาวะสงครามยาวนานได้รับความบอบช้ำจากผลของสงคราม แต่เกาหลีก็สามารถลุกขึ้นและยืนหยัด พัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก จนเป็นประเทศที่ร่ำรวยมั่งคั่ง นอกจากนี้เป็นนักต่อสู้แล้ว เหตุผลที่สำคัญคือ ความเป็นชาติอันมีวัฒนธรรมและประเพณีที่หล่อหลอมให้คนในชาติเป็นหนึ่งเดียวกัน รากที่ฝังลึกในการพัฒนาความเป็นคนเกาหลีได้แก่สถาบันครอบครัว ซึ่งถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของศาสนาและลัทธิขงจื้อ

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และลักษณะเด่น

คนเกาหลีมีคุณลักษณะเด่น ดังนี้

1. การลำดับรุ่นอาวุโส คนเกาหลีให้ความสำคัญต่อลำดับรุ่นอาวุโสอย่างเคร่งครัดไม่ว่าจะเป็นผู้อาวุโสในที่ทำงาน ในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัย ความเป็นรุ่นพี่มีความสำคัญยิ่ง และรุ่นน้องก็ให้ความสำคัญต่อการเคารพเชื่อฟังรุ่นพี่ ดังนั้น ความช่วยเหลือที่รุ่นพี่ให้รุ่นน้องจึงมีให้อย่างเต็มที่ ความสนิทสนม ความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างกัน มีต่อกันอย่างแน่นแฟ้น

2. ความรักในสถาบันการศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์กับศิษย์ วัฒนธรรมที่แสดงออก คือศิษย์ร่วมดื่มและรับประทานอาหารกับอาจารย์ในตอนเย็นด้วยบรรยากาศเป็นกันเอง แต่แฝงไว้ด้วยความเคารพนับถือ นอบน้อมอย่างมีมารยาทของลูกศิษย์

3. ความรักในสถานประกอบการ คนเกาหลีจะรัก กตัญญูและจงรักภักดีต่อบริษัทอย่างยิ่ง เพราะถือว่าบริษัทคือผู้ที่ทำให้พวกเขามีความสุขสบาย มีอาหาร มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ ดังนั้นทุกคนจะทำงานด้วยความทุ่มเท เอาจริงเอาจัง มุ่งมั่นและเห็นแก่ประโยชน์ของบริษัทก่อนจะเห็นประโยชน์ส่วนตน ตลอดจนคิดว่า บริษัทคือครอบครัว ทุกคนในครอบครัวต้องมีความรัก ความสามัคคีกัน มีความเคารพในรุ่นอาวุโสให้เกียรติและเชื่อฟังคำสั่งสอน คำสั่ง และคำแนะนำเสมอ

4. ความทุ่มเทให้แก่การทำงานในหน้าที่ คนเกาหลีจะทำงานด้วยความตั้งใจ ทุ่มเท และมุ่งมั่นให้งานสำเร็จ เวลาปฏิบัติงานจะตั้งใจทำงานสำเร็จแทบไม่มีเวลาพัก หรือพักรับประทานของว่าง รับประทานอาหารในที่ทำงานตามเวลาเสร็จแล้วรีบมาทำงาน และบางครั้งทำงานไปรับประทานไป เมื่อเลิกงานจะร่วมสังสรรค์ร่วมดื่มกับคนที่วางใจเพื่อคลายเครียด

5. ความเป็นหมู่เหล่า คนเกาหลีจะเฉยเมยต่อคนต่างชาติเพราะถือว่าไม่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ต่อเมื่อคบหากันนานและชาวต่างชาติสามารถพิสูจน์ตนเองได้ว่าเป็นคนจริงใจ คนเกาหลีจึงแสดงความจริงใจยอมรับการเป็นคนกลุ่มเดียวกันด้วยการเชิญไปดื่มร่วมกัน

6. ความเป็นชาตินิยม และความรักชาติ คนเกาหลีแสดงความรักชาติด้วยการใช้ของที่ผลิตในประเทศเท่านั้น ทำให้เศรษฐกิจเกาหลีอยู่ในภาวะมั่นคง เงินทองไม่รั่วไหลออกนอกประเทศ นอกจากนี้จะแสดงออกด้วย

การประท้วงรัฐบาลหรือหน่วยงาน หากเห็นว่านโยบายหรือสิ่งใดไม่ถูกต้อง และในการประท้วงแต่ละครั้งจะแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการพิจารณาเพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าได้ไม่เดือดร้อน

7. ความมีวินัยในตนเอง คนเกาหลีจะมีวินัยอย่างเคร่งครัดทุกเรื่อง เพราะได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังมาเป็นอย่างดีจนกลายเป็นอุปนิสัย อีกทั้งกฎหมายก็มีบทลงโทษรุนแรง ผลในเรื่องนี้ทำให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในท้องถนนอย่างมากเพราะทุกคนมีวินัยและรู้กฎกติกา

8. การสร้างความแข็งแกร่งในครอบครัว คนเกาหลีทั้งหญิงชายจะศึกษาเต็มທີ່เพื่อให้ตนเองมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพ เมื่อแต่งงานจะปรากฏชัดเจนน คือสามีมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวและภรรยาทำหน้าที่ปรนนิบัติสามีและดูแลสั่งสอนบุตร ครอบครัวเกาหลีส่วนใหญ่ภรรยาจะเรียนจบปริญญาโทหรือปริญญาเอก คุณภาพของเยาวชนจึงดี เพราะมีความอบอุ่นอยู่ในความดูแลของแม่ที่มีการศึกษา

9. ความขยันและไม่ย่อท้อต่องานหนัก คนเกาหลีเผชิญความยากลำบากมายาวนาน จึงทำทุกวิถีทางเพื่อไม่ให้อดตาย คนเกาหลีจึงมีความอดทน ซึ่งก็ได้จากคำสอนของขงจื้อด้วย นอกจากนี้ มีความรักและมีความร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจแบ่งปันกันไม่ทอดทิ้งกันและกัน

10. การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง ลักษณะเด่นด้านนี้ทำให้คนเกาหลีประสบความสำเร็จในทุกหน้าที่ เช่น นักกีฬาจะฝึกซ้อมอย่างจริงจังและมุ่งมั่น ในชีวิตประจำวันจะพบเห็นเสมอว่า ผู้เฒ่าจะดุสั่งสอนผู้เยาว์ให้รู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ผู้เยาว์จะเคารพเชื่อฟังแม่ผู้เฒ่าจะไม่ใช้ญาติก็ตาม

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆที่มีต่อความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

2.1 ศาสนา ปรัชญา ความเชื่อ

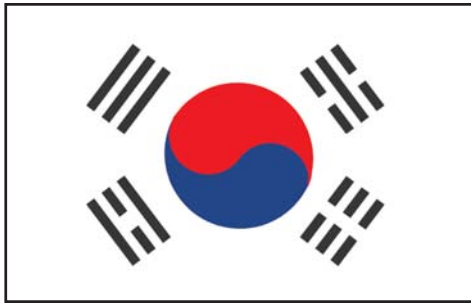
ชาวเกาหลีนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 51.2 ศาสนาคริสต์นิกาย โปรเตสแตนต์ร้อยละ 34.5 และคาทอลิก ร้อยละ 10.6 หลักธรรมของทุก ศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเกาหลี แต่มีอิทธิพลน้อยกว่า คำสอนและแนวคิดของขงจื้อ

ลัทธิขงจื้อกล่าวว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกมีความแตกต่างกัน โดยกำเนิด ระเบียบ ในการดำรงชีวิตในครอบครัว สังคมหรือประเทศย่อมมี ความแตกต่างกันแต่กำเนิด ทุกอย่างควรอยู่ในที่สมควร กษัตริย์ควรมี คุณสมบัติให้สมเป็นกษัตริย์ พ่อควรมีคุณสมบัติให้สมเป็นพ่อ ลูกควรมี คุณสมบัติที่เป็นลูก เป็นต้น เมื่อทุกอย่างปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับบทบาท ตนเองย่อมส่งผลให้สังคมมีระเบียบวินัย นั่นคือสิ่งที่มีมารยาท ซึ่งเป็น กฎระเบียบหรือหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ ประกอบด้วย

- ชัมกัง ลูกควรนับถือพ่อ ชุนนางควรนับถือกษัตริย์ และ ภรรยาควรนับถือสามี
- โอรยุน เป็นกฎปฏิบัติหรือเรียกว่า “บัญญัติ 5 ประการ” ดังนี้
  1. กษัตริย์กับชุนนางควรมีความไว้วางใจกัน
  2. พ่อกับลูกชายควรผูกพันและสืบทอดกัน
  3. สามีกับภรรยาควรมีบทบาทและหน้าที่ต่างกัน
  4. ผู้ใหญ่กับผู้น้อยควรมีบทบาทและหน้าที่ต่างกัน
  5. ระหว่างเพื่อนควรซื่อสัตย์ต่อกัน

จากคำสอนของขงจื้อดังกล่าวจะเห็นว่า มุ่งสอนระเบียบในสังคม วิถีชีวิตการดำเนินของครอบครัวและสังคม การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตาม ครรลอง และการรู้จักหน้าที่ของตนเองพร้อมปฏิบัติตามคำสอนอย่างเคร่งครัด คำสอนของขงจื้อจึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติและแนวทางในชีวิตของคนเกาหลี ต่อชีวิตประจำวันและถ่ายทอดมาจนถึงทุกวันนี้

ธงชาติเกาหลีมีสัญลักษณ์และความหมายที่แสดงให้เห็นถึง อิทธิพลของแนวคิดของขงจื้อที่มีต่อชนชาติเกาหลีอย่างมั่นคงว่า ทุกสรรพ สิ่งในโลกที่ต้องพึ่งพากันและกัน การมีชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนเกาหลีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแม้ว่า โลกจะเปลี่ยนแปลงและมีความก้าวหน้าทางนวัตกรรมเพียงใด สัญลักษณ์ที่ ปรากฏบนธงได้แก่ ตรงกลางของธงชาติคือวงกลมซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตอนบนสีแดงหมายถึงหยาง และตอนล่างสีน้ำเงินหมายถึงอูม หยางและอูม หมายถึงสิ่งคู่กันในโลกซึ่งขาดไม่ได้ คือไฟและน้ำ กลางวันกลางคืน ชาย และหญิง กระทำไม่กระทำ ร้อนและหนาว ฯลฯ ส่วนขีดสามเส้นล้อมวงกลม 4 มุม มีความหมาย ดังนี้ ขีด 3 เส้นไม่ขาดตอน หมายถึงสวรรค์ ขีดสอง เส้นขนานกัน เส้นกลางขาดตอน หมายถึงไฟ ขีดสามเส้นที่ขาดตอน

หมายถึงแผ่นดินโลก ซีด 2 เส้นขาดตอนและซีดต่อเนื่องไม่ขาดตรงกลาง หมายถึงน้ำ พื้นธงเป็นสีเขียว แสดงถึงความบริสุทธิ์สะอาดในทุกเรื่อง

ขงจื้อสอนให้เป็นคนมีคุณธรรม มีความกตัญญู มีความซื่อสัตย์และเป็นคนที่เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ยึดความเมตตากรุณา การระลึกบุญคุณของบรรพบุรุษที่เสียสละ จึงมีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ซึ่งประเพณีเซ่นไหว้นี้ สืบทอดมาจนปัจจุบัน

อิทธิพลคำสอนขงจื้อได้ถ่ายทอดผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา และประเพณีต่างๆ อย่างเหนียวแน่น เป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่คนเกาหลีได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจนถึงปัจจุบัน

2.2 สถาบันครอบครัว

ครอบครัวเกาหลียึดถือตามกฎเกณฑ์คำสั่งสอนของขงจื้อที่ว่า “ทั่วทั้งจักรวาลมีเพียงครอบครัวเดียว ทุกสรรพสิ่งมีความเกี่ยวข้องกันและกัน...” ทำให้ครอบครัวของคนเกาหลีมีระเบียบแบบแผนและมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวแน่นแฟ้นและเคร่งครัด บุตรหลานของแต่ละครอบครัวมีพื้นฐานทางความคิดที่อยู่ในระดับเดียวกัน มีแนวทางปฏิบัติด้านคุณธรรมและจริยธรรมในบรรทัดฐานเดียวกัน ส่งผลให้บุตรหลานของทุกครอบครัวเป็นสมาชิกในสังคมที่มีคุณภาพ

การยึดถือคำสอนของขงจื้อ “บัญญัติ 5 ประการ” ด้วยคำสอนที่ว่า “สามีกับภรรยา มีบทบาทหน้าที่ต่างกัน” สังคมเกาหลีตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันจึงแยกบทบาทสามีและภรรยาออกจากกันอย่างชัดเจน คือสามีมีหน้าที่ประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว ภรรยาทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัวให้มีความสุข อบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดี ดังนั้น แม่เป็นผู้

อบรมเลี้ยงดูลูกจนเติบโต แม่จะเห็นความสำคัญในการสั่งสอนลูก ใกล้ชิดกับลูกดูแลลูกในทุกเรื่องโดยภาวะเศรษฐกิจทำให้สตรีที่แต่งงานแล้วไม่ลาออกจากงานเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และเมื่อมีบุตรแล้วยังคงประกอบอาชีพต่อไปเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่สตรียังคงต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตร

ด้วยคำสอนที่สืบทอดกันมา ทำให้ลูกมีความกตัญญูต่อบุพการีมาก ลูกสะใภ้กตัญญูดูแลบิดาสามีอย่างดีไม่ว่าจะลำบากเพียงใดและไม่บริภาษบ่นส่งผลให้ครอบครัวมีความสุข สามีและภรรยามีความจงรักภักดีและความซื่อสัตย์ต่อกัน มีการเคารพในอาวุโส

ในครอบครัว เด็กๆ ได้รับการสั่งสอนเรื่องวินัย การดูแลตัวเอง ช่วยเหลือตนเอง ภาพที่เห็นเด็กบนรถประจำทางยืนจับราวพนักเก้าอี้ ไม่มีใครลุกให้เด็กนั่งถือเป็นเรื่องปกติ มีการอบรมและปลูกฝังให้เด็กเกิดความรู้สึกละอายต่อการกระทำผิด เมื่อทำผิดเด็กจะได้รับการดุว่าด้วยเหตุผล และสั่งสอนไม่ให้เกิดซ้ำอีกเป็นครั้งที่สอง เด็กเกาหลีไม่เห็นเรื่องการกระทำผิดเป็นเรื่องทำหยาบและน่าท้อลง สิ่งนี้สะท้อนในสังคมของเกาหลีเด่นชัด กล่าวคือ คนเกาหลีจะเกิดความละอายมากเพราะมีทะเบียนตระกูล เกรงว่าเมื่อทำผิดถูกจารึกความชั่วหรือความผิด จะทำให้วงศ์ตระกูลและต้นตระกูลได้รับความอับอาย การปลูกฝังอบรมเช่นนี้ทำให้ผู้กระทำผิดจะโดยตรงหรือมีส่วนต้องรับผิดชอบต่อความผิดแม้ตนเองจะไม่ได้กระทำก็ต้องลาออกเพื่อรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น แม้แต่การข้ามถนนไม่ข้ามทางม้าลายหรือที่มีสัญญาณไฟ เมื่อถูกจับได้ นอกจากจะเสียค่าปรับราคาแพง ยังถูกจรรยาบรรณด้วยเสียงอันดังให้คนสัญจรไปมาได้ยิน การเสียค่าปรับมากไม่เท่ากับความอับอายที่ได้รับ

2.3 สถาบันการศึกษา

เรื่องเร่งด่วนที่รัฐบาลดำเนินการคือ การสร้างเกาหลีใหม่ ด้วยการจัดระบบการศึกษาใหม่ ด้วยแนวคิดว่ารากฐานการศึกษาที่แข็งแกร่งย่อม นำพาเศรษฐกิจให้มั่นคง และการศึกษาช่วยสร้างพลังความรู้ ปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีและเชื่อว่า การศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณค่ามีศักยภาพ การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานโลก

ในการปฏิรูปการศึกษาเกาหลีได้ทำควบคู่ไปกับการส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์ แบบทั้งชีวิตและจิตใจ ระบบการศึกษาแบบใหม่เป็นการศึกษาแบบเปิดและ ตลอดชีวิต

ในการพัฒนาจิตใจ คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาให้ความสำคัญกับการเริ่มจากพื้นรากของสังคม คือครอบครัว ด้วยการศึกษอบรม ระเบียบสั้นๆ ให้แก่พ่อแม่ เน้นการปลูกฝังบุคลิกภาพความคิดที่เห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม ความเสียสละ และให้ตระหนักในบทบาทความเป็นพ่อแม่ ที่จะนำพาให้คำปรึกษาและเสนอแนะแนวทางอันสมควรแก่ลูก ให้ความสำคัญในการเรียนระดับอนุบาลเพื่อให้เด็กมีความพร้อมทั้งด้านร่างกายอารมณ์ และทางด้านสังคม และที่สำคัญให้ผู้ปกครองโดยเฉพาะแม่มีส่วนร่วมในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนที่โรงเรียนและที่บ้านสอดคล้องสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิด

โดยที่คำนึงถึงการพัฒนาอย่างรวดเร็วของสังคมอุตสาหกรรม ที่ส่งผลให้คนในสังคมให้ความสำคัญกับวัตถุเยาวชนเริ่มแสวงหาความสุข กับค่านิยมทางวัตถุ มุ่งเอาประโยชน์แต่ตนเองไม่คำนึงถึงสังคมส่วนรวม ใน

การปฏิรูปการศึกษา จึงใช้หลักสูตรใหม่ที่หันมาให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและการสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดแก่เยาวชน เริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรมอย่างมีระบบ ค่อยเป็นค่อยไปตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ดังนี้

1) ระดับอนุบาล - ประถมศึกษาปีที่ 3 ปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นระเบียบในสังคม กฎจรรยาและจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2) ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ปลูกฝังสิทธิและหน้าที่ของตนในระบบประชาธิปไตย เคารพกฎหมายของบ้านเมือง การตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผลที่ถูกต้อง

3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงอุดมศึกษา ปลูกฝังสิทธิและหน้าที่การเป็นพลเมืองโลก สันติภาพ ความเข้าใจคุณลักษณะอันเป็นสากลและความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ

โดยโรงเรียนต้องปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้าไปในทุกรายวิชา นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องปลูกจิตสำนึกในเรื่องเมตตาธรรม และมนุษยธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์

การสอนคุณธรรมจริยธรรมใช้หลักการแนวคิดของขงจื้อผสมผสานกับแนวคิดสมัยใหม่แล้วสร้างเป็นหลักสูตร วิธีสอนมี 2 ประการ

วิธีที่ 1 การสอนระดับห้องเรียน มุ่งการอภิปรายคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเน้นการหาสาเหตุและเหตุผลที่ดีในการประพฤติตนให้เป็นคนดีตามหลักจริยธรรม มีการยกกรณีปัญหาคุณธรรมจริยธรรมเป็นสื่อเป็นข้อมูลและให้นักเรียนเป็นผู้คิดวิเคราะห์เพื่อหาความเป็นจริงที่ถูกต้องตามหลักการเหตุและผล

วิธีที่ 2 การสอนในหลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) ผู้เรียนจะเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง เป็นหลักสูตรที่ครูผู้สอนในโรงเรียนไม่ได้รับรู้อย่างที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ แต่มีอิทธิพลโดยตรงต่อผู้เรียนอย่างลึกซึ้งและยาวนานมากกว่าหลักสูตรที่เป็นทางการในโรงเรียนหรือในห้องเรียน

วิธีสอนทั้ง 2 วิธี ตรงกับคำสอนของขงจื้อที่กล่าวว่า ทุกสรรพสิ่งในโลกเป็นครูที่จะสอนทุกชีวิตในโลกให้เดินไปตามความเป็นจริง

นอกจากนี้ ยังมีการปรับการศึกษาผู้ใหญ่ให้ส่งเสริมความเป็นพลเมือง เพิ่มเติมจากการฝึกอาชีพอีกด้วย

ในเกาหลี วันรุ่นชายเกาหลีเมื่ออายุครบ 18 ปี ต้องไปฝึกทหารประมาณ 2 ปี ทหารบกฝึก 2 ปี ทหารเรือฝึก 2 ปี 2 เดือนและทหารอากาศฝึก 2 ปี 3 เดือน จึงต้องลาเรียน 2 ปีเต็มหรือมากกว่า 2 ปี เมื่อจบทหารแล้วต้องกลับไปรายงานตัวที่กรมกองทุกปี การฝึกทหารที่เกาหลีฝึกจริงจัง ฝึกอย่างทหารอาชีพ นักศึกษาทหารชายต้องเข้าฝึกตามตารางอย่างเข้มงวด ไม่มีการยกเว้น ทุกคนต้องทำได้ทุกอย่างที่ทหารอาชีพทำ เมื่อสำเร็จการฝึกจะเป็นชายชาติทหารมีความภาคภูมิใจในเครื่องแบบ การฝึกทหารนี้เป็นการฝึกความเป็นระเบียบ ความมีวินัย เมื่อเรียนจบพร้อมจะเป็นผู้นำในสังคม พร้อมกลับมาเรียนต่อ จึงพบว่ารุ่นพี่ที่เป็นชายเพิ่งเรียนปี 1 แต่รุ่นน้องที่เป็นหญิงจะเรียนอยู่ปี 2 หรือ ปี 3 เมื่อกลับมาเรียนจะตั้งใจเรียนมากเพราะต้องการสำเร็จการศึกษาโดยเร็วเพื่อออกไปประกอบอาชีพ สร้างหลักฐานและแต่งงานในที่สุด

2.4 บทบาทภาครัฐ /ประวัติศาสตร์

เกาหลีเดิมปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อญี่ปุ่นเข้าครอบครองเกาหลี สถาบันกษัตริย์จึงล่มสลาย หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นแพ้สงครามโลก เกาหลีจึงได้รับเอกราช แต่ได้รับเอกราชไม่นานเกาหลีตกเป็นประเทศที่ถูกยึดโดยจากผู้นำ 2 ประเทศคือสหรัฐอเมริกาผู้นำค่ายระบอบประชาธิปไตย และสหภาพโซเวียต ผู้นำค่ายคอมมิวนิสต์จนเกิดสงครามเกาหลี และเกาหลีถูกแบ่งเป็น 2 ประเทศคือประเทศสาธารณรัฐเกาหลีและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี หรือเกาหลีเหนือ

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีตกอยู่ในภาวะการเป็นเมืองขึ้นและภาวะสงครามยาวนาน พบกับภาวะการฉ้อฉล แต่ด้วยนโยบายการบริหารประเทศได้นำพาประเทศให้พ้นจากความยากไร้ ก้าวสู่ความเป็นผู้นำแถบภูมิภาค มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ในการพัฒนาประเทศ โดยกระบวนการได้เสริมสร้างการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะที่เด่นให้แก่คนเกาหลีไปด้วยในตัวกล่าวคือในการวางนโยบายเศรษฐกิจ 5 ปี แผนเริ่มแรก เน้นให้ประชาชนประหยัด ทำให้การออมในประเทศสูงขึ้น และเมื่อพัฒนาเศรษฐกิจไปได้ระยะหนึ่งพบว่าประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับผลจากแผนพัฒนา จึงได้เริ่มโครงการพัฒนาชนบทแนวใหม่คือ **โครงการแซมฮาลีลุนดง** ตั้งแต่ ค.ศ. 1981 โครงการนี้ในระดับชาติช่วยกระตุ้นผู้นำและประชาชนในชนบทให้เชื่อมั่นในอนาคตว่า **สามารถอยู่ดีกินดีได้ ถ้าขยันทำงานและร่วมมือกันดี มีจิตใจที่พึ่งตนเอง** โดยบุกเบิกแสวงหาประโยชน์จากธรรมชาติแทนที่จะอาศัยแต่ชะตา

กรรม ความมานะพากเพียร พยายาม อุตุนซึ่งมีอยู่แล้วในประชาชนชาวเกาหลี แต่โดยภาวะสงคราม ทำให้ห่อเหี่ยวไม่มั่นใจ ผากชีวิตไว้กับฟ้าดิน โครงการนี้ ถือเป็น**ขบวนการทางสังคมระดับชาติที่รวมพลังขนาดใหญ่** ได้รับการสนับสนุนจากระดับชาติ ผู้นำทางการเมืองและกลุ่มชนชั้นนำในเมือง ผู้นำหมู่บ้าน ข้าราชการท้องถิ่นที่ทำงานเต็มที่ในการให้บริการ การพัฒนากระบวนการของโครงการ เริ่มต้นด้วยการค้นหาผู้นำหมู่บ้านที่มีความสามารถ ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมที่**มุ่งปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน กล่าวคือ ความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเองและความร่วมมือ** ซึ่งเป็นปรัชญาหลัก ในที่สุดทุกหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการ เมื่อประสบผลรัฐบาลจึงได้ออโครงการนี้ให้เอกชน เรียกว่าศูนย์อำนวยการกลางเซมาอีลุนดง โครงการนี้ประสบความสำเร็จจนสามารถสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจในระบบสังคมหมู่บ้านให้แข็งแกร่ง ไม่เกิดช่องว่างระหว่างรายได้ของคนในเมืองกับคนในชนบทมากเกินไป สามารถพัฒนาจิตใจคนในชนบทและพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าอยู่

จริยธรรมในการทำงานอันเป็นทัศนคติและค่านิยมเชิงพัฒนา ความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเอง ความร่วมมือร่วมใจ การเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม ความตั้งมั่น และความมุ่งมั่น ทำให้สังคมชนบทแข็งแรง ซึ่งจริยธรรมเหล่านี้ได้ปลูกฝังและสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังได้สืบสานต่อ

2.5 กฎหมายปกครองประเทศ

ทุกฝ่ายที่มีหน้าที่ดูแลและรักษากฎหมายจะปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ประชาชนไม่กล้ากระทำความผิดกฎหมาย แม้กระทั่งเรื่องเล็กน้อย การวิ่งราว การข้ามถนน การขับรถ ทำให้สังคมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.6 สื่อมวลชน

มีบทบาทในด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่บ้านว่าด้วยการบ่มเพาะคุณลักษณะที่พึงงาม การสร้างบุคลิกภาพที่ดี ลดการเสนอข่าวอันก่อให้เกิดความรุนแรง การช่วยยู่ให้เยาวชนหลงใหลไปกับสิ่งมอมเมาและยาเสพติด

2.7 สังคมโดยรวม

ผู้ใหญ่ในชุมชนในสังคมโดยรวม คนเกาหลีเชื่อว่าผู้ใหญ่จะต้องทำตัวเป็นต้นแบบพฤติกรรมที่พึงงามเพื่อให้เยาวชนได้เลียนแบบ ผู้ใหญ่จะว่ากล่าวตักเตือนเด็กหากเห็นว่ากระทำการที่ไม่ถูกต้อง แม้จะไม่ใช้ลูกหลานตนเองโดยตรง เด็กจะเคารพผู้อาวุโสแม้จะไม่ใช้เครือญาติโดยตรง

คุณธรรมจริยธรรมอีกประการที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพชนและคนเกาหลีปัจจุบันได้ประพฤติตาม คือ คุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน ซึ่งเป็นค่านิยมเชิงการพัฒนาหรือเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเอง ความร่วมมือร่วมใจ การเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม ความตั้งมั่นและความมุ่งมั่น

2.8 สถาปัตยกรรมศาสตร์

มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตมาก เกาหลีแบ่งฤดูกาล 4 ฤดูกาลออกเป็นฤดูกาลย่อยๆ อีกถึง 24 ฤดูกาลย่อย ซึ่งมีประโยชน์ช่วยให้รู้ขั้นตอนการทำงานด้านการเกษตร การประมง รู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศได้ดี และทำให้คนเกาหลีเป็นคนอดทนด้วย

3. บทเรียนจากเกาหลี

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้พัฒนาประเทศจนมีความเจริญรุ่งเรือง มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้นำทางวิชาการและผู้นำทางอุตสาหกรรมแต่ก็ยังยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม วัฒนธรรมและประเพณีของเกาหลีซึ่งได้รับอิทธิพลจากคำสั่งสอนของขงจื้อ สามารถรักษาลักษณะเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของคนเกาหลี บทเรียนที่ได้จากการศึกษาได้แก่

1. ผู้นำประเทศใช้กลยุทธ์ที่ดีที่ใช้กระบวนการทางสังคม ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ การให้ความสำคัญที่ฐานรากของสังคมคือ สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาที่ยังถ่ายทอดคำสอนของขงจื้อโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักหน้าที่ การเคารพผู้อาวุโส ความกตัญญู ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณลักษณะที่จำเป็นในการทำงานและดำรงชีวิตในโลกการเปลี่ยนแปลง

การดำเนินงานตามโครงการเสมอมาอีลูนดง เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ปัญหาความยากจน โดยเน้นให้ชาวบ้านเชื่อมั่นในอนาคตว่า สามารถอยู่ดีกินดีได้ ถ้ามานะ พากเพียร ขยันทำงานและร่วมมือกันดี มีจิตใจพึ่งตนเอง แทนที่จะอาศัยแต่ชะตากรรม โครงการนี้เป็นขบวนการทางสังคมระดับชาติที่รวมพลังขนาดใหญ่จากทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับชาติจนถึงหมู่บ้าน การเปลี่ยนวิถีคิดใช้กระบวนการฝึกอบรมที่มุ่งปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน คือความขยันหมั่นเพียร การช่วยตัวเองและความร่วมมือ ซึ่งเป็นปรัชญาหลัก จนโครงการนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

2. การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์หนึ่งของเกาหลีแม้โครงสร้างสังคมของเกาหลีจะเปลี่ยนแปลงไป

ภาวะเศรษฐกิจที่ทำให้สตรีที่แต่งงานไปแล้วและมีลูกต้องออกไปทำงานนอกบ้านยังคงให้ความสำคัญในการดูแลลูกอย่างใกล้ชิด

3. การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรให้เตรียมรับกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไม่ได้ละเลยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปด้วย เป็นการพัฒนาเยาวชนเกาหลีให้เป็นคนที่มีคุณภาพพร้อมที่จะพัฒนาประเทศ

ในการจัดหลักสูตรใหม่มีการระบุลักษณะคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องปลูกฝังแก่เด็กและเยาวชนอย่างชัดเจน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา และแม้กระทั่งการศึกษาผู้ใหญ่ยังเพิ่มการเรียนรู้เรื่องหน้าที่พลเมืองด้วย

การจัดการเรียนการสอนมีทั้งการสอนในระดับห้องเรียนที่ให้มีการอภิปรายเน้นการหาเหตุผลในการประพฤติตนเป็นคนดีตามหลักจริยธรรมและการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริงซึ่งเป็นหลักสูตรที่ไม่ได้กำหนดไว้เป็นทางการ

4. การมีส่วนร่วมของสังคมในระดับต่างๆ ดังจะเห็นได้จากโครงการแซมออีลูนดงประสบความสำเร็จเพราะการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตั้งแต่ในชนบทจนถึงระดับชาติ นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมจากสื่อมวลชนที่ช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความสำคัญของการศึกษาที่บ้าน การลดการเสนอข่าวความรุนแรง และการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ผู้อาวุโสช่วยอบรมว่ากล่าว ตักเตือนเด็กในสังคม หรือการรวมตัวประท้วงหน่วยงานเมื่อเห็นว่าการดำเนินงานไม่ถูกต้อง

ประเทศไต้หวัน

ประเทศไต้หวันตั้งอยู่บนเกาะไต้หวัน เคยมีสถานะเป็นประเทศสมาชิกสหประชาชาติ แต่ถูกลดฐานะลงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของจีนแผ่นดินใหญ่ เพราะสหประชาชาติรับรองจีนเดียวคือจีนแผ่นดินใหญ่ อย่างไรก็ตาม มีบางประเทศยังรับรองและติดต่อกับไต้หวันในฐานะประเทศ มีประชากรประมาณ 23 ล้านคน ค่อนข้างหนาแน่น ประชากรร้อยละ 93 นับถือ พุทธ ขงจื้อ และเต๋า ร้อยละ 4.5 นับถือคริสเตียน อีกร้อยละ 2.5 นับถือศาสนาอื่นๆ

ชาวไต้หวันต้องต่อสู้ดิ้นรนกับภัยพิบัติจากธรรมชาติทุกปี ทั้งจากฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน ใต้ฝุ่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ดินถล่ม ฯลฯ มีคนบาดเจ็บล้มตาย บ้านเรือนพังทลายจำนวนมากต่อปี สาเหตุเพราะไต้หวันเป็นเกาะขนาดเล็ก ใต้เกาะยังมีการขยับตัวของเปลือกโลกตลอดเวลา ไต้หวันประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออก ประชากรมีคุณภาพ รายได้ประชากรจัดได้ว่ามีความเท่าเทียมกันมากที่สุดประเทศหนึ่งและได้เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม

ไต้หวันเติบโตมาอย่างมีพลวัต มีกระบวนการปฏิรูปมาอย่างน่าสนใจ กล่าวคือ ปฏิรูปที่ดินทำเกษตรในยุคบุกเบิกหลังญี่ปุ่นส่งคืนให้พรรคก๊กมินตั๋ง ต่อมาปฏิรูปด้านการเมือง ควบคุมไปกับการปฏิรูปเศรษฐกิจ การศึกษา และท้ายสุดคือการปฏิรูปแนวคิดและการปฏิบัติของพุทธมหายาน

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะเด่น

คุณลักษณะเด่นของคนไต้หวัน ได้แก่

1. เป็นตัวของตัวเอง รักอิสระ พึ่งพาคนอื่นน้อยที่สุด การอพยพเข้ามา การต่อสู้กับการรุกราน ทำให้เป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ยอมรับการบังคับ การควบคุม มักแสดงด้นจิตใจว่าต้องต่อสู้ถึงจะชนะ และกล้าหาญวิจารณ์
2. เป็นคนจริงจัง มีความเพียรทำงานหนักด้วยความรอบคอบ อดทน ประหยัด
3. อ่อนน้อม ชยันศึกษาหาความรู้อย่างไม่หยุดนิ่ง
4. ตื่นตัวทางการเมือง สนใจการมีส่วนร่วม
5. มีความสามารถในการตัดสินใจและการจัดการ
6. เชื่อมั่นในความยุติธรรมและซื่อสัตย์
7. เคารพวีรบุรุษเพื่อสังคมและมีจิตสำนึกในเรื่องเวลาสูงมาก
8. อนุรักษ์ขนบวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม
9. มีความเคารพในคุณค่าความเป็นคน กล้าเชื่อว่าทุกคนมีรากฐานเป็นคนดี
10. กล้าให้ กล้าบริจาค ทำบุญกับบุคคลและองค์การการกุศล

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

2.1 สถาบัน/องค์กรศาสนา

ท่ามกลางปัจจัยดังกล่าว สถาบันที่สำคัญในการหล่อหลอม คุณธรรมจริยธรรมให้แก่คนไต้หวันที่ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการ

พัฒนาเศรษฐกิจและคุณธรรมจริยธรรม และยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมให้สูงขึ้น ได้แก่ องค์การศาสนา

การวางรากฐานการพัฒนาด้านศาสนาของไต้หวัน ทำให้ประเทศพัฒนาอย่างสมดุลกว่าหลายประเทศ กฎหมายรัฐธรรมนูญไต้หวันคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาต่างๆ ได้อย่างมีอิสระเสรี ทำให้ไต้หวันมีการพัฒนาองค์กรทางศาสนาอย่างไม่ขาดสาย มีองค์กรเชิงคุณธรรมจำนวนมากจดทะเบียนกับรัฐ คือกระทรวงมหาดไทย ในฐานะเป็นมูลนิธิ สมาคมนิติบุคคล หรือที่เป็นรูปแบบเชิงศาสนาชัดเจน คือเป็นวัดของจื้อ วัดเต๋า วัดพุทธ โบสถ์คริสต์ มัสยิด โดยลักษณะของสังคมไต้หวันจะเปิดรับแนวคิดใหม่ๆ สนใจเข้าไปศึกษาหาความรู้ ให้เกียรติทุกแนวคิด บรรยากาศการเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมในไต้หวันจึงเป็นลักษณะที่มีอิสระ มีความเป็นมิตร มองกันในเชิงบวกไม่มีม่านกั้นระหว่างลัทธินิกาย

องค์กรพุทธในไต้หวันได้ปฏิรูปกรอบความคิดเดิมและแนวปฏิบัติ นำมาปรับใช้ให้เข้ากับวิถีสมัยใหม่อย่างมีคุณค่า วิธีการทำโดยละมุนละม่อม ไม่บังคับ ไม่ใช้อำนาจของรัฐ องค์กรพุทธนอกจากการเผยแพร่ธรรมโดยตรงในรูปแบบต่างๆ แล้ว ยังดำเนินกิจกรรมหลากหลายควบคู่ เช่น การสังคมสงเคราะห์เพื่อเป็นแบบอย่างของการทำความดี การจัดตั้งสถาบันการศึกษาาระดับต่างๆ เพื่อสอนทั้งด้านวิชาการและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนนักศึกษา อีกทั้งได้จัดระบบการศึกษาแบบวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นหลายแห่งทั่วประเทศ เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรที่ทรงความรู้ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานการศึกษาทางโลก ทำให้ภาพลักษณ์ของนักบวชเป็นผู้ทรงความรู้ นำยกย่องและเป็นผู้นำไปเผยแพร่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์กรศาสนาหรือคุณธรรมในไต้หวันได้มีวิวัฒนาการและเจริญเติบโตจนเป็น “นวัตกรรมทางคุณธรรม” ของโลก เพราะได้ขยายอุดมการณ์จากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในชาติสู่เป้าหมายนอกประเทศ เป็นอุดมการณ์ไร้ขอบเขต โดยการจัดโครงสร้างขององค์กรไว้อย่างเปิดกว้างและปรับประยุกต์เอาความเจริญทางเทคโนโลยีมาเป็นตัวเชื่อมโยง ทำให้ขยายอุดมการณ์ไปทั่วโลกอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการทำงานเชิงรุกที่จะฟื้นฟูจิตใจเชิดชูคุณธรรม ทะนุบำรุงอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงจิตใจของชาวโลกโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภาษา ลัทธิ

องค์กรพุทธในไต้หวันเป็นองค์กรพุทธมหายานที่มีอุดมการณ์พรหมวิหาร 4 แบบโพธิสัตว์ มุ่งช่วยเหลือสรรพสัตว์เป็นเป้าหมายหลักของชีวิต หลักแนวคิดของพุทธมหายาน ได้แก่ ความสุขอยู่ที่การช่วยเหลือคนอื่น และการไปช่วยเหลือผู้อื่นต้องผ่านการฝึกอบรม การปฏิบัติธรรมต้องเข้ามู่จึงมีพลังสามัคคี และแม้ตายแล้วอยากกลับมาเกิดอีกเพื่อเลื่อนขั้นเป็นโพธิสัตว์ที่ใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ สุดท้ายสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า รูปเคารพของพุทธมหายานคือพระโพธิสัตว์ปางต่างๆ **ผู้นำขององค์กรพุทธมหายานแต่ละหน่วยเป็นตัวอย่างที่โดดเด่น ทั้งด้านการปฏิบัติส่วนตัวและทั้งด้านการพำนักทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์สังคม** ในวงกว้าง ตั้งแต่การรณรงค์เรื่องการปฏิบัติธรรมส่วนตัว ความกตัญญูในครอบครัว ความเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง ความมีจิตสำนึกต่อสังคม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยสร้างสรรค์สื่อการสอนใหม่ๆ เพื่อให้น้ำใจให้คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะเยาวชนให้สนใจ

ด้วยอุดมการณ์ของพระโพธิสัตว์ องค์กรศาสนาในไต้หวันจึงจัดส่งบุคลากรที่มีคุณภาพออกไปบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มองว่าทุกคนคือเพื่อนร่วมทุกข์ ทำงานอย่างไม่หวังผลตอบแทน

พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ตกทุกข์ได้ยากให้มีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพการครองชีพและหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้เขาเหล่านั้นสามารถยืนหยัดได้ด้วยลำแข้งของตนเอง

องค์กรศาสนาในไต้หวันที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่

องค์กรพุทธจื่อจี้

ผู้ก่อตั้งคือ ท่านภิกษุณีเจิ้งเหยียน มีท่านอื่นชุนเป็นอาจารย์ ซึ่งเป็นต้นแบบอุดมการณ์ขององค์กรคือยินดีช่วยเหลือทุกชีวิตและทุกเมื่อปฏิบัติเพื่อสรรพชีวิต เชื่อมั่นว่า ตายแล้วจะกลับมาเกิดใหม่เพื่อบำเพ็ญธรรม ปัจจุบันมูลนิธินี้มีสาขาและสำนักงานดำเนินงานจื่อจี้ใน 30 กว่าประเทศ และศูนย์ย่อย 164 แห่งทั่วโลก ดำเนินภารกิจด้านบริการสังคม การรักษาพยาบาล การศึกษาและวัฒนธรรม มีการคัดกรองอบรมสมาชิกอย่างมีคุณภาพ สมาชิกระดับนักบวช เป็นภิกษุณีล้วน องค์กรมีการดำเนินงาน 4 สายงาน ได้แก่

1. สังคมสงเคราะห์ คือการออกไปทำความดีร่วมกับคนอื่นโดยเฉพาะกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับสังคม ใช้หลัก ใช้ความรักที่จริงใจเปลี่ยนคนที่ เป็นปัญหาให้กลายเป็นคนที่มีปัญญา แล้วกลายเป็นพระโพธิสัตว์ในร่างมนุษย์ออกไปช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป ในการไปช่วยเหลือผู้อื่นให้ฝึกจิต “ขอบคุณ” ผู้รับด้วย เพราะเป็นผู้ให้โอกาสทำความดี

2. การแพทย์ มีหลักดำเนินการคือ รักษาคนไข้ดูจิตตนเอง เรียนรู้ป้องกันโรคโดยมีหมอและพยาบาลออกไปแนะนำกับชุมชน ให้ความรู้ทางการแพทย์ทางโทรทัศน์แก่ชาวบ้านทั่วไป ดูแลคนเจ็บตามบ้าน หรือในโรงพยาบาลของจื่อจี้ได้ดำเนินงานจนมีสถาบันการผลิตแพทย์ พยาบาลของ

ตนเองที่มีมาตรฐานระดับนานาชาติ หลักสูตรแพทย์ในมหาวิทยาลัยคือจีจะแทรกเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม จิตสำนึกเข้าไปโดยตลอด คือจิตสำนึกโพธิสัตว์ ยินดีบริการผู้อื่นด้วยตั้งแต่ต้น

3. การศึกษา มีเป้าหมายให้คนไต้หวันและชาวฉือจี้ เรียนรู้ให้เข้าใจถึงหลักธรรม 3 ข้อ คือ ความรู้จักประทับใจผู้อื่นได้ รู้จักเคารพยกย่องให้เกียรติผู้อื่น ความรักเพื่อนมนุษย์ องค์การนี้ได้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาทุกระดับ นอกจากจัดการเรียนการสอนหลักสูตรตามมาตรฐานแล้ว ยังได้สอดแทรกองค์ความรู้ด้านคุณธรรมฝึกจริยธรรมไว้ในระบบการศึกษาด้วย

4. วัฒนธรรม ต่อมาเปลี่ยนเป็นมนุษยธรรม เน้นการปลูกฝังคุณธรรมลงไปในชีวิตโดยใช้สื่อต่างๆ เป็นเครื่องมือ มีทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และสื่อซีดี วีซีดี ดีวีดี และที่สำคัญคือ **องค์กรฉือจี้มีสถานีโทรทัศน์เป็นของตนเองชื่อว่า “ต้าอ้าย”** (ความรักที่ยิ่งใหญ่) รายการช่องฉือจี้มีความหลากหลาย สื่อสารกิจกรรมของฉือจี้ทั้ง 4 หมวด เป็นพลังเสริมให้ผู้ชมเกิดความประทับใจในความคิด เพื่อคำจุนคำใช้จ่ายของทีวี ผู้ชมบริจาคให้กับกองทุนบริหารทีวีเดือนละ 100 เหรียญไต้หวัน ปี 2005 นี้ ทีวีของฉือจี้ได้รับการโหวตจากชาวไต้หวันว่าเป็นทีวีช่องที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตมากที่สุด

องค์กรแสงพุทธธรรม (วัดฟอกวงซาน)

มูลนิธิแสงพุทธธรรมเป็นมูลนิธิที่ท่านชิงหวินมหาเถระเป็นผู้ก่อตั้ง ซึ่งเป็นพระที่เดินทางข้ามทะเลมาเกาะไต้หวันพร้อมกับคณะทหารและพลเรือนโดยมุ่งเน้นงานด้านการศึกษาและช่วยเหลือสังคมมีสาขาต่างๆ ทั่วโลกนับร้อยสาขาเติบโตเป็นองค์กรพุทธข้ามชาติ มีหลักการที่ตั้งไว้ว่า พุทธศาสนาของโลกมนุษย์ ซึ่งแสดงถึงการปฏิบัติตามจริยวัตรของพระโพธิสัตว์

ในอดีต อุทิศการณขององค์กร คือให้ความมั่นใจแก่คน ให้ความยินดีแก่คน ให้ความหวังแก่คน และให้ความสะดวกสบายแก่คน ยึดหลักการให้การศึกษารพัฒนาบุคคล บำเพ็ญกุศลในการช่วยเหลือพัฒนาสังคม และ การเผยแพร่วัฒนธรรม ได้ตั้งกองทุนด้านการศึกษา จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทางพุทธศาสนา 8 แห่ง ห้องสมุดพระพุทธรศาสนา 11 แห่ง สำนักพิมพ์พระพุทธรศาสนา โรงพยาบาลเคลื่อนที่ วิทยาลัยสงฆ์ 16 แห่ง โรงเรียนอนุบาล 7 แห่ง โรงเรียนประถม 6 แห่ง โรงเรียนมัธยม 3 แห่ง รวมทั้งมหาวิทยาลัย 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัย ซีเทิล สหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยหนันเทียน ประเทศออสเตรเลีย มหาวิทยาลัยหนานฮว่า และมหาวิทยาลัยฝอกลงที่ไต้หวัน จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การสอนวิธีปรุงอาหารเจ สอนการฝีมือ สอนภาษาจีน การจัดกลุ่มผู้รักหนังสือ และการทัศนศึกษาในที่ต่างๆ เชียงพุทธ เป็นต้น มีการจัดการวัดความรู้ทางพุทธศาสนา หนุนให้เยาวชนรักการอ่าน ผลิตหนังสือพิมพ์รายวัน มีช่องโทรทัศน์ของตนเอง ผลิตรายการโทรทัศน์ด้านการส่งเสริมคุณธรรม ออกอากาศ 24 ชั่วโมง ได้รับรางวัลดีเด่นจากรัฐบาลหลายครั้ง ที่วัดฝอกลงซาน มีพระสงฆ์มากกว่า 1,400 รูป (ทั้งชายและหญิง) ที่บวชในวัดและจัดสรรส่งไปประจำในวัดสาขาต่างๆทั่วโลก เพื่อทำงานด้านศาสนา และให้ความรู้ทางธรรม เน้นความอารี ความสมานสามัคคี ความเคารพซึ่งกันและกัน ความมีภราดรภาพและสันติภาพ

องค์กรกลองธรรมะ (ฝักู่ชาน)

ตั้งโดยท่านเชิงเหยียนมหาเถระและคณะ มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัย กลองธรรมะภายใต้ปรัชญาการศึกษาที่ว่า มนุษยธรรมแห่งสังคม สังคมแห่งมนุษยธรรม และมุ่งยกระดับบุคลิกภาพแห่งมนุษยชาติและมุ่งสร้างโลกแดนสุขาวดี มีห้องสมุดบริการประชาชนพร้อมอุปกรณ์โสตทัศนอย่างสมบูรณ์ พิมพ์

สื่อธรรมะเผยแพร่หลายระดับจัดทำหนังสือพิมพ์รายเดือน จัดตั้งสถาบัน
จังหวัดเพื่อพุทธศึกษาเป็นสถาบันค้นคว้าและวิจัยด้านพุทธระดับสูง องค์กรณ์
ไม่มีช่องโทรทัศน์ของตนเอง แต่มีช่องพุทธอื่นๆ นำเอางานของท่าน
เชิงเขียนเผยแพร่เป็นประจำ

องค์กรวัดจงโถซาน มีชื่อเสียงด้านการฝึกสมาธิกายเซนหรือฉาน
สมาธิ มีสาขาอยู่ทั่วประเทศและต่างประเทศ มีวิทยาลัยสงฆ์ชายและ
วิทยาลัยภิกษุณี มีโรงเรียนผู้เฒ่าเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ชั้น 1-6 ที่ทาง
การรับรองมาตรฐานกลายเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนทั่วไป และกำลังจะขยาย
ระดับมัธยมศึกษาในปีต่อไป จัดทำสื่อและจัดค่ายเยาวชนฤดูหนาว ให้เรียน
ทั้งด้านความรู้ภายนอกควบคู่ภายใน เพื่อหล่อหลอมให้เป็นบุคคลมีคุณค่า เป็น
กำลังสำคัญของสังคมประเทศชาติ ถือหลักว่าการบ่มเพาะหนึ่งคนให้มี
จิตสำนึกเสียสละต่อส่วนรวม จึงจะเป็นสุดยอดของบุญ

มูลนิธิเพื่อการศึกษาพุทธศาสนา หลักการทำงานขององค์กร คือ
เผยแพร่ธรรมะให้ทั่วโลก ศูนย์การศึกษาพุทธศาสนา จัดตั้งสถานีโทรทัศน์
ช่องทีวีพุทธ ชื่อว่าชีวิต เป็นช่องเผยแพร่ทั้งวันทั้งคืน

องค์กรหลังจิวซาน มีสาขา ถึง 21 แห่ง ต่างประเทศอีก 4 แห่ง
จุดเด่น คือมี พิพิธภัณฑสถานนานาชาติ รวมความรู้ทุกศาสนา

องค์กรวิทยาลัยสงฆ์เวียดนามกวง เป็นวิทยาลัยสงฆ์ที่ตั้งขึ้นเพื่อศึกษา
พุทธศาสนา มีหลักสูตรการสอนตั้งแต่ชั้นประถม มัธยม อุดมศึกษาถึง
ปริญญาโท เป็นวิทยาลัยสงฆ์ที่มีคนไทยไปเรียนทั้งนักบวชและฆราวาส

องค์กรพุทธผู้ใจ มีสาขา กระจาย 35 แห่งทั่วประเทศ กิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจ คือ เริ่มเปิดสอน โรงเรียนเด็กวิถีพุทธ ใช้หลักสูตรเดียวกับทางราชการ แต่มีรายละเอียดที่สอดแทรกเนื้อหาของหลักคุณธรรมโบราณของขงจื้อ และพุทธธรรมลงไปในระบบการศึกษาและชีวิตประจำวันในโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองสนใจส่งบุตรหลานมาเรียนอย่างวางใจ โรงเรียนนี้น่าสนใจเพราะเป็นแบบอย่างความร่วมมือระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน

องค์กรอี๊กวันเต้า ดึงเอาธรรมะจากหลายศาสนามาผสมเป็นหลักปฏิบัติ เดิมไม่ได้รับการรับรองจากรัฐบาล แต่ภายหลังได้รับการประกาศเป็นองค์กรถูกต้องตามกฎหมาย เป็นพลังศรัทธา ทำให้คนรุ่นใหม่หันมากินเจ ป้อนสู่ตลาดอาหารเจไปทั่วไต้หวันและทั่วโลก

องค์กรภิกษุณีแห่งไต้หวัน ตั้งกลุ่มอบรมสตรีด้านคุณธรรม พัฒนาองค์ความรู้และทำประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้นเรื่อยๆ ในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งได้มีองค์กรย่อยๆ อีก คือองค์กรภิกษุณีเซี่ยงกงวินี่ชื่อ สถาบันหงษ์ชื่อ องค์กรศากยธิดา

2.2 สถาบันการศึกษา

หลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนทั่วไปได้ลดความสำคัญด้านการศึกษาเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมลงไปมาก และไม่เน้นไปที่หลักธรรมทางศาสนาใดโดยตรง มีคุณธรรมบางอย่างจะเขียนสอดแทรกลงไปไว้ในหลักสูตรวิชาการด้านสังคม-สิ่งแวดล้อม-ชีวิต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม องค์กรทางศาสนาได้จัดตั้งโรงเรียนที่สอนหลักสูตรทั่วไปแต่เน้นการสอนหลักธรรมเพิ่มเติมจำนวนมาก เช่น องค์กรฉือจี้มีสถาบันการศึกษาทุกระดับ จนถึงระดับมหาวิทยาลัย องค์กรแสงพุทธธรรม มีโรงเรียนอนุบาล 7 แห่ง

ประถมศึกษา 6 แห่ง มัธยมศึกษา 3 แห่ง มหาวิทยาลัย 4 แห่ง องค์กรวัด
 จงไถซาน เปิดโรงเรียนประถมศึกษาและกำลังขยายการสอนมัธยมศึกษา
 องค์กรพุทธผู้จัดเปิดโรงเรียนเด็กวิถิปุทธ โรงเรียนหลายแห่งได้สร้าง
 มาตรฐานโรงเรียนให้กลายเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนทั่วไป นอกจากนี้ องค์กร
 ศาสนาเหล่านี้ยังได้มีการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เช่นค่ายฤดูร้อน
 ค่ายฤดูหนาวเพื่อฝึกฝนเยาวชนด้านศาสนาและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

2.3 สื่อมวลชนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

ในไต้หวันมีสถานีโทรทัศน์ผ่านระบบบอกรับเป็นสมาชิกจ่าย
 รายเดือนกว่า 100 ช่อง แต่มีสถานีช่องศาสนาพุทธถึง 6 ช่องเผยแพร่
 รายการตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้ใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังหลักศาสนา
 คุณธรรมจริยธรรมตามหลักพุทธมหายาน ได้อย่างกว้างขวาง องค์กร
 ศาสนาได้ใช้สื่อรูปแบบต่างๆ ในการเผยแพร่ความรู้ทางหลักธรรม การร่วม
 รักษาสิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพอนามัย ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ บางแห่งออก
 หนังสือพิมพ์รายวัน และสื่อมัลติมีเดีย นอกจากนี้แล้วองค์กรศาสนายังได้ใช้
 เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งใน
 ประเทศและข้ามประเทศ เป็นกระบวนการสื่อสารแบบไร้พรมแดน อีกทั้ง
 องค์กรศาสนาได้จัดตั้งแหล่งค้นคว้าและเรียนรู้ทางพุทธศาสนา เช่น องค์กร
 พุทธแสงธรรมได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทางพุทธศาสนา 8 แห่ง ห้องสมุดพระพุท
 ศาสนา 11 แห่ง สำนักพิมพ์พระพุทศศาสนา องค์กรกลองธรรมะ มีห้องสมุด
 บริการประชาชนพร้อมอุปกรณ์ไฮเทคทันสมัยอย่างสมบูรณ์ และจัดตั้งสถาบันจ
 ฬหเพื่อพุทธศึกษาเป็นสถาบันค้นคว้าและวิจัยด้านพุทธระดับสูง องค์กร
 หลิงจิวซานมี พิพิธภัณฑ์ศาสนานานาชาติ รวมความรู้ทุกศาสนา

2.4 ผู้นำประเทศ

ไต้หวันเติบโตมาได้ทุกวันนี้เพราะบทบาทของรัฐบาลก็กมิ่งตั้ง ซึ่งเป็นรัฐบาลในอุดมคติที่มีคุณธรรม ไม่มีปัญหาโกงกิน ผู้นำประเทศ เจียงไคเช็คเป็นผู้นำเมื่อสะอาดและมีศีลธรรมดำเนินชีวิตอย่างสมถะ ไม่สูบบุหรี่ ไม่เล่นการพนัน มักสวมชุดจีนอยู่กับบ้าน ชอบเดินเล่นบนภูเขา

2.5 สภาพภูมิศาสตร์/ประวัติศาสตร์/วัฒนธรรม

ไต้หวันมีชนบทธรรมเนียมจารีตประเพณี วัฒนธรรมแบบจีน แม้ว่า จะเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมใหม่ก็ยังไม่ลืมรากเหง้าวัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมยังเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ชาวไต้หวันยังทำพิธีกรรมทางศาสนาตามประเพณีดั้งเดิมของชาวจีน การกราบไหว้บรรพบุรุษ มีลัทธิขงจื้อเป็นแกนโดยยึดคติคำสอนความเป็นคน ความ เป็นธรรมรัฐของลัทธิเหลาจื้อ ขงจื้อมีส่วนหล่อหลอมให้เป็นคนมีอุปนิสัยดี มี วาจาสุภาพ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สุขุมรอบคอบ

โดยประวัติศาสตร์ที่คนไต้หวันต้องอพยพมาจากแผ่นดินใหญ่ เพราะแพ้ต่อพรรคคอมมิวนิสต์และมาอยู่ร่วมกับคนที่อยู่บนเกาะเดิม และ ยังถูกบีบบังคับให้พ้นจากสมาชิกภาพของสหประชาชาติ ถูกลดฐานะประเทศ จึงทำให้คนไต้หวันต้องดิ้นรน อุดหนุน มุ่งมั่นพัฒนาประเทศ ไต้หวันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมาก เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมขณะเดียวกันยังต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่เป็นประจำ โดยความยากลำบากกับภัยธรรมชาติ ภาวะบีบคั้นทางการเมือง การแข่งขันทางเศรษฐกิจ ล้วนเป็นปัจจัยที่หล่อหลอมคุณลักษณะของคนไต้หวันให้ อุดหนุนกับภัยธรรมชาติ ด้วยภาวะภัยพิบัติที่จะมาถึงเมื่อไรก็ได้ คนไต้หวัน จึงมีลักษณะขมีขมัน กระตือรือร้น ตื่นตัวตลอดเวลา ขยัน ประหยัด ตรง

ต่อเวลา เครื่องคิดในระเบียบ และโดยที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม โดยวัฒนธรรมจึงยังพยายามอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม และขณะนี้กำลังเผชิญกับสิ่งแวดล้อม ปัญหามลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ใต้หวั่นจึงเร่งรณรงค์เรื่องรักษาสีสิ่งแวดล้อม และปลูกฝังคุณธรรม เรื่องความสามัคคีร่วมมือกันรักษาสีสิ่งแวดล้อม

3. บทเรียนจากใต้หวั่น

นอกเหนือจากสภาพทางบริบทต่างๆ เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การแข่งขันทางเศรษฐกิจ ที่ได้มีส่วนหล่อหลอมคุณลักษณะเด่นของคนใต้หวั่น เช่น เป็น คนขยัน อดทน ประหยัด ใฝ่หาความรู้ เป็นตัวของตัวเอง เป็นต้น สถาบันที่กำลังมีบทบาทสำคัญยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่คนใต้หวั่น คือองค์กรศาสนาพุทธ (มหายาน) ที่พยายามสร้างจิตสำนึกของบุคคลต่อสังคม ให้ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม องค์กรศาสนาดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ผู้นำองค์กรเป็นแบบอย่างทั้งด้านการปฏิบัติส่วนตัวและเป็นผู้นำทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในวงกว้าง
2. เผยแพร่ธรรมะด้วยสื่อต่างๆ และหลายรูปแบบอย่างมีคุณภาพเหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน วัยรุ่น ที่สำคัญคือการใช้ระบบสื่อสารมวลชน คือ จัดตั้งสถานีโทรทัศน์เป็นของตนเองทำให้สามารถผลิตรายการธรรมะเผยแพร่สู่ประชาชนได้ในวงกว้างและตลอดเวลา ออกหนังสือพิมพ์รายวัน และการประยุกต์ใช้ความเจริญทางเทคโนโลยีสื่อสารธรรมะข้ามประเทศ

3. เผยแพร่ธรรมะผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านการบริการสังคม การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเมตตา ความรัก การให้ความรู้ด้านการแพทย์ การพยาบาล จัดกิจกรรมต่างๆ สำหรับเยาวชน เช่นจัดค่ายฤดูร้อน ฤดูหนาวเพื่อฝึกทั้งภายนอกและภายใน

4. จัดโครงสร้างองค์กรอย่างเป็นระบบ เปิดกว้าง มีการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ สามารถขยายเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวาง

5. ให้การศึกษาผ่านสถาบันการศึกษาที่ตั้งขึ้นเองในระดับต่างๆ ถึงอุดมศึกษา เพื่อผลิตบุคคลที่ได้คุณภาพทั้งในด้านวิชาการและมีคุณธรรม และมีวิทยาลัยสงฆ์เพื่อผลิตนักบวชทั้งชายและหญิงที่ทรงความรู้ เป็นนักบวชที่เป็นภาพลักษณ์ที่ดีและสามารถเผยแพร่ธรรมะไปต่างประเทศได้ด้วย สถาบันการศึกษาหลายแห่งที่ตั้งโดยองค์กรศาสนาได้กลายเป็นต้นแบบให้โรงเรียนอื่นๆ

6. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ทางศาสนาพุทธ และพิพิธภัณฑ์ศาสนาต่างๆ รวมทั้งมีสถาบันค้นคว้าและวิจัยด้านพุทธศาสนาระดับสูง

7. รัฐให้การสนับสนุนองค์กรศาสนาดำเนินการได้อย่างอิสระ ประกอบกับสังคมได้หันเปิดรับกับแนวคิดใหม่ๆ จึงทำให้มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาและสมัครเป็นสมาชิกองค์กรมากขึ้น และให้การสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร

ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นประเทศที่ประสบกับสงครามมาอย่างยาวนาน เคยอยู่ใต้การปกครองของจีน และฝรั่งเศส ผ่านการต่อสู้กับมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาในสงครามเวียดนามและการปกครองแบบลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงทำให้คนเวียดนามมีทัศนคติและมีความตระหนักร่วมกันในชาติว่า ดินแดนแห่งนี้สามารถเอาชนะมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่และมีเทคโนโลยี

มีประชากร 83.5 ล้านคน ประกอบด้วยชาว Kinh หรือชาวเวียดนามร้อยละ 86.2 และชาติพันธุ์อื่นๆ เป็นชนกลุ่มน้อยประมาณร้อยละ 13 ตั้งถิ่นฐานกระจายบนพื้นที่สูงด้านตะวันตก ชาวเวียดนามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานนอกจากนั้นนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า ลัทธิกาวไต ศาสนาฮินดู ศาสนาอิสลาม ตลอดจนคนผู้ไม่นับถือศาสนาอีกจำนวนหนึ่ง

เวียดนามเหนือและเวียดนามใต้รวมตัวกันอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2519 ใช้ชื่อประเทศว่าประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รูปแบบการปกครองเป็นแบบสังคมนิยม โดยมีรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2535

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะเด่น

คนเวียดนามมีเอกลักษณ์และบุคลิกลักษณะเด่นดังนี้ ขยันและอดทน รักชาติ รักการศึกษาเล่าเรียน ยึดถือความกตัญญู

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของเวียดนามมีประวัติศาสตร์ยาวนานจากวัฒนธรรมดั้งเดิม ศาสนา ตลอดจนคำสอนของบุคคลที่เป็นศูนย์รวมประเทศ เมืองค์ประกอบและปัจจัยสำคัญๆ ดังนี้

2.1 ผู้นำแห่งศรัทธา/คำสอนของประธานาธิบดีโฮจิมินห์

โฮจิมินห์เป็นผู้นำในการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยประเทศให้เป็นอิสระจากการปกครองของฝรั่งเศส จนฝรั่งเศสพ่ายแพ้ และถอยร่นลงไปทางใต้ มีเส้นทางที่ 17 องศาเหนือเป็นเส้นกันพรมแดน ทำให้เวียดนามแบ่งเป็นเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนเวียดนามใต้ ขบวนการคอมมิวนิสต์ในภาคใต้ในนาม เวียดกง เข้มแข็งขึ้นในที่สุดกองกำลังฝ่ายคอมมิวนิสต์บุกเข้ายึดกรุงไซ่ง่อนได้สำเร็จ การต่อสู้ยาวนานของพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อปลดแอกและรวมชาติจึงสำเร็จผลในที่สุดอย่างไรก็ตาม โฮจิมินห์เสียชีวิตก่อน (2512) โดยไม่ทันเห็นผลงาน แต่ได้เป็นผู้นำแห่งศรัทธาของชาวเวียดนามตลอดมา

คำสอนของลุงโฮ นอกจากลัทธิขงจื้อ แล้วคนเวียดนามยึดถือคำสอนของลุงโฮ ซึ่งถือว่าเป็นวีรบุรุษของชาติซึ่งอยู่ในใจชาวเวียดนามเป็นอย่างมาก และสามารถรับรู้ถึงจิตวิญญาณของลุงโฮถึงความรักชาติด้วยความจริงใจ เป็นแบบอย่างสำคัญของชาติ อาทิ ความเสียสละต่อชาติ คำสอนของลุงโฮเกี่ยวกับการเป็นคนดีรักชาติ เป็นคนดีของสังคม ชื่อสัตย์ กตัญญู คำสอนของลุงโฮสอนให้คนสมัยใหม่เลียนแบบลุงโฮได้ทุกอย่าง เว้นสองอย่างที่ไม่เลียนแบบคือ การสูบบุหรี่ กับการไม่แต่งงาน เพราะการ

สูญบุหรือไม่ดีต่อสุขภาพ ส่วนการไม่แต่งงานถือเป็นการผิดธรรมชาติอาจไม่มีลูกหลานสืบสกุล สำหรับชาวเวียดนาม เมื่อศรัทธาในบุคคลใดแล้วไม่ต้องมีศาสนาบังคับ คนรุ่นใหม่ใช้หลักคำสอนของลุงโฮ ยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

การปลูกฝังคำสอนลุงโฮไม่ใช่ปลูกฝังผ่านคนรุ่นปู่ย่าตายายเท่านั้น สื่อสารมวลชนทุกประเภทจะนำเสนอประวัติลุงโฮเป็นระยะๆ ลุงโฮไม่เป็นเพียงวีรบุรุษเป็นผู้นำประเทศ แต่ลุงโฮเสมือนเป็นคนในครอบครัว พ่อแม่จะพูดเสมอว่า ถ้าไม่เป็นคนดีเดี๋ยวลุงโฮจะดุหรือลุงโฮไม่รักทำให้เด็กเสียใจ นอกจากนี้แล้ว ประวัติการต่อสู้กับชาติตะวันตกของลุงโฮเป็นวิชาหนึ่งที่ทุกคนต้องเรียน มีการทำเป็นแบบเรียนสอนในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเรื่อยมา โรงเรียนจะพาไปคารวะสุสานลุงโฮ คนเวียดนามจะต้องเดินทางไปสักการะสุสานลุงโฮให้ได้ครั้งหนึ่งในชีวิต หลักคำสอนของลุงโฮ 5 ข้อ จะติดประกาศไว้ในสถาบันต่างๆ ตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษา หลักคำสอน 5 ข้อได้แก่ 1) รักประเทศชาติ รักประชาชน 2) เรียนเก่ง ทำงานเก่ง 3) รักษาอนามัยดี 4) วินัยดี 5) ซื่อสัตย์ กล้าหาญ เป็นคำสอนที่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนเวียดนามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.2 สถาบันศาสนา/ลัทธิ

ศาสนาในเวียดนามเดิมเป็นคตินิยมเหมือนชาวไทยพุทธ และเปลี่ยนไปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เพราะเกรงว่าศาสนาอาจทำให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพในชนชาติ จึงสร้างกรอบจำกัดความคิดแต่ก็ยังไม่สามารถลบล้างความเชื่อทางศาสนา ที่สืบสานยาวนาน ต่อมาภายหลัง รัฐบาลเวียดนามผ่อนคลายความเข้มงวดโดยให้อิสระในการนับถือศาสนา แต่ไม่มี

ศาสนาประจำชาติ โดยเฉลี่ยแล้วสังคมเวียดนามยังเป็นสังคมชาวพุทธ ศาสนาพุทธในเวียดนามเป็นพุทธนิกายมหายานซึ่งเป็นแบบที่รับมาจากจีน การปฏิบัติธรรมไม่ค่อยเคร่งครัดมากนัก คนเวียดนามมองศาสนาเป็นเพียงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คนที่จะไปฟังเทศน์เป็นคนที่น่าเชื่อถือและเคร่งในศาสนาจริงๆ คริสตศาสนิกชนในเวียดนามมีอยู่กระจายทั่วไป ส่วนมากอยู่ทางตอนใต้ของเวียดนาม กิจกรรมทางศาสนาจะโดดเด่นกว่าศาสนาพุทธในเวียดนาม และมีคนที่น่าเชื่อถือศาสนาอิสลามบ้าง

ลัทธิขงจื้อ เป็นลัทธิที่มีอายุยืนยาวมากกว่า 2500 ปี ขงจื้อเป็นทั้งปราชญ์และครู ในการสอนได้มีการผสมผสานระหว่างการเมือง จริยธรรม และการศึกษาเข้าด้วยกัน คำสอนของขงจื้อเน้นถึงพื้นฐานระเบียบสังคมที่มีรากฐานอยู่บนความเมตตา จรรยาบรรณ ความจงรักภักดี ความรู้และความไว้วางใจ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง พ่อแม่กับลูก สามีกับภรรยา และลูกศิษย์กับครูอาจารย์ มุมมองของขงจื้อที่มีต่อมนุษย์เป็นเพียงสิ่งสร้างของธรรมชาติไม่ใช่อำนาจสูงสุดใดๆ มนุษย์จะดีหรือชั่วย่อมอยู่ที่ตัวเขาเอง และการศึกษามีส่วนช่วยมนุษย์สามารถแยกแยะความดี และความเลวได้ อีกทั้งสามารถเรียนรู้กฎเกณฑ์ตลอดจนแบบแผนประเพณีที่ดีงาม

ขงจื้อสอนเกี่ยวกับหน้าที่ 5 อย่าง คือ รักและมีมนุษยธรรม การกระทำที่ถูกต้องในการแสดงออกซึ่งความรักและมนุษยธรรม พิธีกรรมต่างๆ หรือกฎต่างๆ เกี่ยวกับพิธีกรรมและมารยาท หน้าที่ที่ต้องได้รับการศึกษา เชื่อมั่นในตัวเองและซื่อสัตย์ต่อคนอื่น

ขงจื้อสอนแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน แต่การสอนให้บวงสรวงวิญญาณบรรพชน มีจุดประสงค์ให้คนมีกตัญญูเป็นสำคัญ

ความเชื่อที่รับมาจากลัทธิขงจื้อช่วยปลูกฝังค่านิยมว่า คนที่มีความรู้คือคนที่มีคุณค่าต่อสังคม คนที่มีความรู้ควรได้รับการยกย่องแต่ไม่ได้เห็นความรู้อย่างเดียวเพราะความรู้ต้องคู่คุณธรรมด้วย

ปัจจุบัน ศาสนาพุทธ และลัทธิขงจื้อที่ชาวเวียดนามนับถือส่วนใหญ่เป็นคนเวียดนามรุ่นเก่า

2.3 สถาบันครอบครัว

ลัทธิขงจื้อเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญในเวียดนามเป็นระยะเวลายาวนาน ดังนั้น เยาวชนเวียดนามจะได้รับการสั่งสอนจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ถึงสิ่งสำคัญที่ทำให้เป็นเด็กดี ได้แก่ ความรักชาติ ความขยันหมั่นเพียร เรื่องการศึกษาเล่าเรียนและเรื่องความกตัญญูต่เวที ในแง่ของการปรา้สอนจากผู้ใหญ่

ความอดทนเกิดจากการหล่อหลอมของวิถีชีวิต การซึมซับจากพ่อแม่ แนวคิดของขงจื้อเรื่อง ความกตัญญูรู้คุณ พ่อแม่จะสอนลูกๆ ว่าต้องกตัญญู ถ้าไม่กตัญญูจะไม่มีความก้าวหน้า ให้ความกตัญญูต่อพ่อแม่และบรรพบุรุษ การเคารพผู้ใหญ่

สตรีเวียดนามจะเสียสละให้กับครอบครัวเป็นอันดับแรก เป็นสิ่งที่ปลูกฝังอยู่ในความคิดของสตรีเวียดนามแทบทุกคน

2.4 สถาบันการศึกษา

การจัดการศึกษาในเวียดนามได้รับความสำคัญเป็นอันดับสูงจากรัฐบาลมาเป็นระยะเวลานาน เมื่อได้รับอิสรภาพจากฝรั่งเศส ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ได้ประกาศนโยบายที่จะขจัดปัญหาของชาติ ปัญหาหนึ่งที่ต้องขจัดคือโจรแห่งความโง่เขลา (มุ่งเห็นคุณภาพของประชาชน) โฮจิมินห์ให้ความสำคัญ

สำคัญต่อการศึกษามาก ดั่งมีคำสอนชาวเวียดนามบทหนึ่งว่า “เพื่อประโยชน์
ในสิบปี ปลูกต้นไม้ และเพื่อประโยชน์ในร้อยปีให้การศึกษาดูแลคน”

ตั้งแต่เวียดนามเป็นอิสรภาพจากการยึดครองของฝรั่งเศส ปี
2488 การจัดระบบการศึกษาเป็นภารกิจหลักประการหนึ่ง การจัดการศึกษา
ในช่วงนี้เน้น ลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ ความเป็นชาติ ความเป็นวิทยาศาสตร์
และความเป็นมวลชน

ความเป็นชาติ เนื้อหาการเรียนการสอนจะครอบคลุม
ประวัติศาสตร์ของชาติ ส่งเสริมให้เกิดความรักชาติ ใช้ภาษาประจำชาติ สร้าง
คนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้รับใช้ชาติ

ความเป็นวิทยาศาสตร์ สอนความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์และสิ่ง
ที่เป็นความก้าวหน้าต่างๆ ให้แก่นักเรียนนักศึกษา สอนให้คิดเป็น รู้เหตุ
รู้ผลของความคิดและการกระทำสอนให้เป็นคนกระหายที่จะเรียนรู้

ความเป็นมวลชน เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่มวลชน เพื่อนำความรู้ทาง
วิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต และใช้ในการผลิต การได้รับการศึกษาถือเป็น
สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อมวลชนเป็นแรงจูงใจนำไปสู่การ
พัฒนาทางวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคม

จากนั้นได้มีการปฏิรูปการศึกษาเป็นระยะๆ จนมาในปี 2539
รัฐบาลประกาศนโยบาย **โด่ยเม้ย (Doi Moi)** เพื่อพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน
ได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์
ได้แก่

- การเรียนรู้เป้าหมาย ให้รู้ทิศทางของการพัฒนาในแนวโน้มที่
ยึดแนวทางการเมืองสังคมนิยม แต่เศรษฐกิจเปิดกว้างขึ้น

- สามารถทำงานในเศรษฐกิจสมัยใหม่ได้ดี โดยพัฒนาทักษะใหม่ๆ สำหรับการพัฒนาประเทศด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยี การสื่อสาร การก่อสร้าง ฯลฯ

- สามารถติดต่อสื่อสารตามให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงได้ โดยสนับสนุนนักเรียนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส รวมถึงคอมพิวเตอร์ ติดต่อแลกเปลี่ยนและมีเครือข่ายกับนานาชาติ ได้กว้างขวางขึ้น

- พัฒนาความสามารถเฉพาะทางให้โดดเด่น ส่งเสริมให้เด็กได้เติบโตตามศักยภาพ โดยส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์และสาขาอื่นๆ อย่างเต็มที่

- รักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมเฉพาะของประเทศไว้ ให้ผู้เรียนรู้จักวัฒนธรรมของประเทศ รักษาคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไว้

- มีความตระหนัก สำนึก รู้เท่าทันอิทธิพลของนานาชาติ แม้ประเทศจะเปิดรับแนวคิดค่านิยมเศรษฐกิจทุนนิยมของตะวันตก แต่ประเทศต้องการปลูกฝังให้ประชาชนเฝ้าระวังติดตามและดูแลอิทธิพลของต่างประเทศ

สิ่งเหล่านี้เป็นจุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนในสังคมนิยม ซึ่งได้สร้างและพัฒนาขึ้นในระบบการศึกษาและสังคมของประเทศ

การสอนคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียน มีวิชาคุณธรรมซึ่งสอนเกี่ยวกับการเป็นคนดีต้องทำอะไร เช่น ต้องช่วยเหลือผู้อื่น ต้องรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ต้องรักผู้ใหญ่และช่วยเหลือเด็ก เรื่องเหล่านี้บรรจุอยู่ในหลักสูตรตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้น หรืออายุประมาณ 7 ปี นอกจาก

นี้โรงเรียนยังได้ต่อยอดหลักคำสอนของลู่โฮ 5 ข้อโดยติดไว้ในสถาบัน การศึกษาทุกระดับ

ในการปฏิรูปการศึกษาของระดับชั้นประถมศึกษาทางภาคกลาง ของเวียดนาม มีการกำหนดให้เด็กทำการบ้าน 5 ข้อเพื่อให้เด็กได้ซึมซับการ ปลูกฝังคุณงามความดีผ่านการเรียนการสอน ดังนี้

1. วันนี้หนูทำความดีอะไรบ้าง เด็กต้องทำความดีทุกวัน ให้ เด็กจดจำความดีที่ทำไว้ช่วง 6 ปีที่เรียน

2. วันนี้หนูช่วยคุณพ่อคุณแม่ทำงานอะไรบ้าง เป็นการสร้างความอบอุ่นในครอบครัวมากขึ้น

3. วันนี้ในชุมชนของหนูมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง เด็กต้อง ออกไปตระเวนยังบ้านเรือนใกล้เคียงเพื่อบันทึกเรื่องราว ทำให้เด็กเกิดความ ผูกพันกับชุมชน

4. ให้รายงานข่าวหนึ่งข่าวเกี่ยวกับประเทศเวียดนาม เป็นการ ช่วยสร้างความรักชาติทางอ้อม

5. ให้รายงานข่าวหนึ่งข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์โลก ทำให้รู้จัก สังคมโลก

การบ้าน 5 ข้อ ส่งผลให้เด็กรู้จักตนเอง รู้จักคุณธรรมความดี รู้จัก จริยธรรม รู้จักชุมชนตนเอง รู้จักครอบครัว รู้จักประเทศชาติและรู้จัก สังคมโลก

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ดี นักเรียนจะให้ความเคารพ อย่างสูง ครูมีภาพลักษณ์เช่นเดียวกับความเคารพ และผู้ถือศัตว์โดยไม่มี ความเห็นแก่ตัว มุ่งมั่นเผยแพร่ให้ความรู้แก่เหล่านักเรียนนักศึกษา วันครู

นักเรียนจะหอบหิ้วกระเช้าดอกไม้ ซ่อดอกไม้ ห่อของขวัญไปคารวะคุณครูที่บ้านหรือที่โรงเรียน

ครูในเวียดนามมีคุณภาพ โดยมีแนวคิดที่คนใดเก่งต้องให้เป็นครู การสอบเข้ามหาวิทยาลัยครูที่सानอຍมีคะแนนสูงและสอบเข้ายากมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาคณิตศาสตร์ วิชาวรรณคดี คนที่สอบเข้าได้คือคนที่เรียนเก่งมาก คนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยครูไม่ได้จะไปสอบเข้าเรียนวิทยาลัยครูประจำจังหวัด เมื่อจบแล้วจะสอนในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลหรือต่างจังหวัด คนที่เลือกเรียนครูจะเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ รัฐบาลออกให้หมด ในเวียดนาม ยกย่องครูเพราะถือว่าเป็นอาชีพที่มีคุณค่าต่อสังคม

2.5 สื่อมวลชน

สื่อมวลชนทุกแขนงอยู่ในความควบคุมของรัฐ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับและสถานีโทรทัศน์รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสามารถควบคุมตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่คนในชาติ ทุกวันนี้คนเวียดนามยังรักชาติอยู่ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์จะนำภาพยนตร์ประวัติศาสตร์การต่อสู้กับฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ซึ่งวีรบุรุษผ่านการต่อสู้มาอย่างยากลำบาก สงครามมีผลกระทบอย่างไรกับครอบครัว มีวิกฤตต่างๆ เยวชนคนรุ่นใหม่จะมีหัวใจอยู่กับความสุขสบายอย่างเดียวไม่ได้

นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์จะมีเนื้อหาจำแนกตามความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่นเด็ก ผู้สูงอายุ เป็นต้น ส่วนสื่ออื่นๆ เช่นหนังสือพิมพ์ไม่ค่อยมีข่าวอาชญากรรม และยังให้ความสำคัญกับการศึกษา คือได้ยกหน้าให้กับข่าวการศึกษาถึง 4 หน้า เป็นประจำทุกวัน

2.6 สภาพบริบทและปัจจัยต่างๆ

ในด้านประวัติศาสตร์ คนเวียดนามมีประวัติศาสตร์การต่อสู้ยาวนานตั้งแต่การต่อสู้กับฝรั่งเศส จีน และต่อสู้กับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ทำให้คนเวียดนามมีความกล้าหาญ เสียสละ และอดทนเพราะความรักชาติ

ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณีและวรรณกรรม

ผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเวียดนาม ใช้เป็นปัจจัยในด้านยุทธศาสตร์และการปฏิวัติสังคม ใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิวัติและเป็นชุมทรัพย์แห่งชาติที่จะต้องทำการปกป้องรักษา ผู้นำคอมมิวนิสต์เน้นคือการปลูกเร้าให้ประชาชนสำนึกถึงความรุ่งโรจน์ของชาวเวียดนามในอดีต

วัฒนธรรมของเวียดนามชอบการแข่งขันทางวิชาการ ยกย่องคนเก่ง ทุกคนใฝ่รู้ใฝ่เรียนไม่ว่าจะเป็นคนยากดีมีเงิน ชาวไร่ชาวนาหรือกรรมกร ล้วนสนใจการเรียนทั้งนั้น มีนิสัยชอบเอาชนะปัญหาที่ท้าทาย

วรรณกรรมต่างๆ เช่น วรรณกรรมพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน เพลง การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมมาตั้งแต่เด็ก มีระดับเรื่องเหมาะสมกับวัย ผู้อ่าน ส่วนระดับสูงวรรณกรรมเวียดนามส่วนใหญ่แสดงความรักชาติ สะท้อนความซื่อสัตย์ กตัญญู รวมทั้งมีวรรณกรรมถ่ายทอดคำสอนของขงจื้อ เช่น ละครว้อง (Hat Boi) ทุกเรื่องจะต้องมีการกล่าวสดุดีคุณงามความดี 5 อย่างของลัทธิขงจื้อ คือความมีมนุษยธรรม ความจงรักภักดี ความอ่อนน้อม ความเฉลียวฉลาดและความยุติธรรม

3. บทเรียนจากเวียดนาม

ชาวเวียดนามสามารถรักษาคุณลักษณะเด่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งความรักชาติ ความกตัญญูทวดเทวี ความขยันอดทน และความรักการศึกษาเล่าเรียน บทเรียนสำคัญๆ จากการศึกษได้แก่

1. ผู้นำประเทศในอดีตเป็นต้นแบบของความรักชาติ ความขยันอดทน ความเสียสละ ได้ถ่ายทอดอุดมการณ์และต่อยอดคุณลักษณะเด่นนี้ไว้ตลอดเวลา สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา รวมทั้งรัฐบาลและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมอย่างยิ่งในการช่วยถ่ายทอดด้วย

2. ได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ ซึ่งมีทั้งคุณลักษณะสำหรับการเตรียมคนให้มีทักษะต่างๆสามารถทำงานในเศรษฐกิจสมัยใหม่ได้ในขณะเดียวกันยังให้สามารถรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของประเทศ และรักษาคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

3. เวียดนามมีระบบการปกครองแบบสังคมนิยม สื่อมวลชนทุกแขนงยังอยู่ภายใต้รัฐบาล รัฐบาลจึงสามารถใช้สื่อเป็นเครื่องมือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้ดี

ประเทศศรีลังกา

ประเทศศรีลังกา อยู่ทางตอนใต้สุดของอินเดีย มีประชากร 19.9 ล้านคน ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ คือชาวสิงหลนับถือพุทธ ร้อยละ 75 กลุ่มทมิฬ นับถือศาสนาฮินดู ร้อยละ 18 มุสลิม มีประชากรร้อยละ 9 ส่วนใหญ่เป็นพวกมัวร์ ชาวเวดตะห์เป็นชาวพื้นเมืองเดิม และกลุ่มอื่นๆ ได้แก่แกกลุ่มชาวผิวขาว ชาวจีน และชาวอินเดียตอนใต้ ชาวสิงหลที่ตั้งรกรากที่ศรีลังกา เป็นผู้คนที่อพยพมาจากอินเดียตอนเหนือ ขณะที่กลุ่มทมิฬเป็นผู้ที่อพยพมาจากอินเดียใต้

ภาษาสิงหลเป็นภาษาที่ใช้มากถึงร้อยละ 80 ในขณะที่ภาษาทมิฬ มีอยู่ร้อยละ 18 แต่ทั้ง 2 ภาษาถือเป็นภาษาราชการ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้เชื่อมโยงคนทั้ง 2 กลุ่ม

ศรีลังกามีประวัติศาสตร์ที่ถูกรบกวนจากประเทศอินเดีย และเคยตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศต่างชาติ 3 ประเทศ คือ โปรตุเกส เนเธอร์แลนด์ และอังกฤษ

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะเด่น

คนศรีลังกาเป็นคนอ่อนน้อม ให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส มีความกตัญญูกตเวที มีความซื่อตรงไม่ลักขโมยแม้จะยากจน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีชีวิตที่พอเพียงและชีวิตอันอุดมตามแนวทางพุทธศาสนา

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศศรีลังกา (เฉพาะชาวสิงหลที่นับถือศาสนาพุทธเท่านั้น) สถาบันและปัจจัยที่มีบทบาทได้แก่

2.1 ศาสนา /วัฒนธรรม/ประวัติศาสตร์

ประเทศศรีลังกาตกอยู่ภายใต้การปกครองของต่างชาติ และพยายามเผยแพร่ศาสนาคริสต์โดยบังคับให้ประชาชนนับถือศาสนาคริสต์ หากไม่เปลี่ยนศาสนาก็ถูกจำกัดสิทธิ พระพุทธศาสนาถูกย้าย พระสงฆ์มีบทบาทในการรวมตัวต่อต้านการปกครองของต่างชาติและพยายามรักษาพระพุทธศาสนาให้สืบเนื่องมาได้ ในสมัยที่ดัตช์ปกครองศรีลังกา ศรีลังกาได้ส่งราชทูตมาติดต่อขอพระสงฆ์ไปอุปสมบทพระสงฆ์ ไทยจึงได้ส่งพระสงฆ์ไปอุปสมบท นับเป็นการก่อตั้งนิกายสยามวงศ์ในศรีลังกาเป็นนิกายที่เก่าแก่และยั่งยืนที่สุดมาจนปัจจุบัน ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ศรีลังกามีความภูมิใจที่มีบันทึกทางประวัติศาสตร์ของตนเองสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน นั่นคือพงศาวดารที่อิงพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ของศรีลังกาคือประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาโดยแยกกันไม่ออก พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ศาสนาและการปกครองของศรีลังกาผูกพันพุทธศาสนาและบทบาทของพระสงฆ์อย่างเหนียวแน่น พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อศรีลังกาทั้งในฐานะที่เป็นชาติและวัฒนธรรม คุณค่าของสังคม คุณธรรมและจริยธรรมได้รับการปลูกฝังจากวัฒนธรรมพระพุทธศาสนา

ในศรีลังกามีระบบวรรณะเช่นกันแต่แตกต่างจากระบบวรรณะของอินเดีย การจัดระบบวรรณะในศรีลังกาเป็นการจัดตามหน้าที่และอาชีพ

ในการบวชตามนิกายสยามวงศ์ อนุญาตให้บวชได้เฉพาะผู้ที่มาจากวรรณะ
โคยิคาม ซึ่งเป็นวรรณะสูงของชาวสิงหล ในลังคม

ครีลังการับเอาวัฒนธรรมเป็นใหญ่จากอินเดีย ดังจะเห็นว่า
สมาชิกฝ่ายหญิงจะรับประทานอาหารหลังฝ่ายชาย คือบิดา พี่ชาย น้องชาย
แต่ในลังคมชาวสิงหลที่ใช้ภาษาอังกฤษจะรับประทานอาหารร่วมกันแล้ว โดย
มีคนรับใช้คอยเสิร์ฟอาหาร

มหาหมังคลสูตร 38 ประการเป็นแนวทางเพื่อการดำเนินชีวิตของ
ชาวสิงหล ซึ่งเตือนให้ชาวพุทธผูกพันอยู่กับคุณธรรมอันเป็นเข็มทิศชีวิตใน
แต่ละวัน เนื้อหาในมหาหมังคลสูตรอาจกล่าวได้ว่าเป็นรากฐานแห่งคุณธรรม
ของชาวพุทธในศรีลังกา มหาหมังคลสูตรมีเนื้อหาสำคัญคือ การไม่คบคนพาล
การคบบัณฑิต บูชาบุคคลที่ควรบูชา การอยู่ในประเทศอันควร การได้สั่งสม
บุญมาแล้วแต่ในอดีต การตั้งตนในทางที่ชอบ ความเป็นผู้ได้สติมาก ความ
มีศิลปะ การรักษาพระวินัย วาจาสุภาพ การอุปการะมารดาบิดา การ
สงเคราะห์ภรรยาและบุตรธิดา การงานทั้งหลายที่ไม่อากูล การบำเพ็ญทาน
ธรรมจริยา การสงเคราะห์ญาติ การงานอันไม่มีโทษ การงดและการเว้นจากบาป
การสำรวมจากการดื่มน้ำเมา ความไม่ประมาทในธรรมทั้งปวง ความเคารพ
ความเป็นผู้มีมีความประพฤติดีอดทน ความสันโดษ ความมีกตัญญูรู้คุณ
การฟังธรรมตามกาล ความอดทน ความเป็นผู้ว่าง่าย การเห็นสมณะทั้งหลาย
การได้สนทนาตามกาล การมีตบะ การถือพรหมจรรย์ การเห็นอริยสัง
การทำพระนิพพานให้แจ้ง ความไม่หวั่นไหวในโลกธรรม ความไม่เศร้าโศก
ปราศจากภูลี จิตเกษม

วัดนอกจากเป็นสถานที่ที่ชาวพุทธศรีลังกาเข้าไปปฏิบัติธรรม
และรับศีล ยังมีบทบาทในการช่วยจัดการศึกษาให้พระ เณรและฆราวาส ระบบ

การศึกษานี้เรียกว่า ปิริเวณะ สอนธรรมะ ประวัติพระพุทธศาสนา ภาษาบาลี ภาษาสิงหล ภาษาสันสกฤต ภาษาทมิฬและฮินดี จึงเป็นศูนย์กลางหล่อหลอมพระสงฆ์และชาวพุทธให้มีความรู้ทางพุทธศาสนาที่มั่นคงและสืบทอดคุณค่าทางจริยธรรมและคุณธรรมผ่านระบบการศึกษา นอกจากนี้ยังผลิตบุคลากรให้แก่โรงเรียนพุทธศาสนานานาชาติ

2.2 สถาบันครอบครัว

ศรีลังกาเป็นสังคมที่เน้นครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความหมายสูง กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมเริ่มต้นในครอบครัว โดยเฉพาะเรื่อง ความอ่อนน้อม การเคารพผู้ใหญ่

ในครอบครัว มารดามีบทบาทสำคัญที่สุดในการปลูกฝังค่านิยมในเชิงคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่บุตรหลาน ส่วนบิดามีบทบาทเป็นรองเนื่องจากต้องรับผิดชอบภาระทางเศรษฐกิจ เท่ากับแบ่งหน้าที่กันโดยปริยาย อย่างไรก็ตามบิดาก็มีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเป็นผู้นำให้สมาชิกในครอบครัวทำกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน เช่น นำครอบครัวไปวัด เป็นต้น รวมทั้งล้างเท้าและเช็ดเท้าให้พระเมื่อพระมาถึงบ้าน มารดาจะปลูกฝังเรื่องความเคารพในผู้ใหญ่ซึ่งหมายถึง ปู่ย่า ตายาย บิดา มารดา ตัวอย่างการให้ความเคารพบิดาแสดงออกด้วยการไม่เหยียบข้าวของเครื่องใช้ของบิดาไม่ว่าจะเป็นถ้วยน้ำ จานข้าว มารดาเป็นผู้ปลูกฝังให้ลูกด้วยการเป็นแบบอย่าง โดยตนเองก็ไม่ใช้ของร่วมกับสามี การให้ความเคารพในผู้ใหญ่ ทำให้ลูกหลานเชื่อฟังบิดามารดา และอยู่ในโอวาท การปลูกฝังคุณธรรมอื่นๆ จึงทำได้ง่าย

2.3 สถาบันการศึกษา

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณค่าทางจริยธรรมและคุณธรรมให้แก่ชาวพุทธสิงหลเป็นอย่างมาก โรงเรียนนี้อยู่ภายใต้การดำเนินการของยุวพุทธิกสมาคม (Young Men Buddhist Association) ในเชิงโครงสร้างอาคารออกแบบสมาคมศาสนาคริสต์ คือ (Young Men Christian Association Y.M.C.A.) เท่านั้น แต่ใช้เนื้อหาพุทธศาสนาที่ได้ผลอย่างยิ่ง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการก่อตั้งเพื่อเป็นการสร้างฐานพลังทางจิตใจให้แก่ชาวพุทธเป็นชาวอเมริกัน ชื่อพันเอก เฮนรี สตีล ออลค็อต ระบบโรงเรียนนี้เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2428

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์รวมของครูที่เป็นอาสาสมัครทำงานสอนฟรี มีทั้งครูที่เป็นฆราวาสและพระสงฆ์ โรงเรียนนี้เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานการโจมตีพุทธศาสนาของฝ่ายปรปักษ์อย่างดี ปูพื้นฐานให้เยาวชนมีความรู้ประวัติพระพุทธศาสนา รู้หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี โรงเรียนนี้ช่วยให้เยาวชนได้รับบทเรียนโดยการเลียนแบบความประพฤติไปในตัวพร้อมๆ กับการเรียนจากตำรา ช่วยอบรมให้เยาวชนสร้างนิสัยที่ดี มีคุณค่าการดำเนินชีวิตตามคุณธรรมในแนวพระพุทธศาสนา ให้ทำตนเป็นชาวพุทธสมชื่อ เป็นแหล่งให้การศึกษาศิลปะกรรมแก่เยาวชนอย่างดีที่สุด ศรีลังกาให้ความสำคัญแก่การปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนเพราะเยาวชนเป็นฐานของสังคม

ปัจจุบันมีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ถึง 8,900 แห่ง มีจำนวนนักเรียน ที่เข้าเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 2.2 ล้านคน

วัดที่มีชื่อเสียงในด้านโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คือ วัดวิชิตรามมีนักเรียนมากถึง 3,000 คน วัดกัลยาณีเป็นวัดที่มีความสำคัญทาง

ประวัติศาสตร์ มีนักเรียนเข้าเรียนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 4,000 คน ในขณะที่วัดที่อยู่ห่างไกลในป่าและชาวบ้านรอบข้างยากจนยังมีนักเรียนเข้าเรียนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประมาณ 50 คน

การที่มีผู้เข้าเรียนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำนวนมาก นอกเหนือจากความสนใจของนักเรียนและความสนใจของบิดามารดาที่เป็นชาวพุทธที่อยากให้บุตรธิดาได้รับการปลูกฝังพระพุทธศาสนาแล้ว กลไกสำคัญที่เป็นแรงจูงใจคือ รัฐบาลสร้างระบบรองรับ ถ้านักเรียนที่เรียนจบชั้น 10 ต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ถ้ามีประกาศนียบัตรจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จะได้คะแนนพิเศษ 10 คะแนน ทำนองเดียวกับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการกีฬา สำหรับนักเรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนต่อ ประกาศนียบัตรนี้ยังมีความสำคัญสำหรับการสมัครเข้าทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน กล่าวคือถ้าเข้าสมัครงานคู่กันและมีคุณสมบัติใกล้เคียงกันผู้มีประกาศนียบัตรจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ย่อมได้รับการคัดเลือก เพราะได้รับการรับรองว่าได้รับการอบรมมเปพะพื่อหล่อหลอมคุณธรรมทางพระพุทธศาสนามาถึง 10 ปี

หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีเวลาเรียนครึ่งวัน คือ 8.30 น. ถึง 12.00 น. ทุกวันอาทิตย์ก่อนเข้าเรียนจะมีการประกอบพิธีทางศาสนา แล้วจึงแยกย้ายไปเข้าห้องเรียนของตน จะแบ่งชั้นเรียนเป็น 4 คาบ ครูผู้สอนมีอายุเป็นผู้สอนมาเป็นระยะเวลานาน

หลักสูตรการเรียนการสอน กระจายเป็น 10 ชั้น แบ่งการศึกษาเป็น 2 ระดับใหญ่ คือระดับต้น ชั้น 1-5 สอนวิชาพุทธจริต คือพุทธประวัติ

ชาดกและภาษาสิงหล และระดับสูงชั้น 6-10 สอนพุทธจิติโดยละเอียด อารยธรรม พุทธศาสนา อภิธรรมและภาษาบาลี

เพื่อสร้างมาตรฐานองค์ความรู้เดียวกันทั่วทั้งเกาะ รัฐเป็นผู้ผลิตตำราที่ใช้ในการเรียนการสอน และเป็นผู้ออกข้อสอบในชั้นที่ 10 และเป็นผู้ออกประกาศนียบัตรแก่นักเรียนที่จบการศึกษาในระดับนี้

ในชั้นเล็กๆ โรงเรียนพุทธศาสนาวินายกวิทยาลัยจะเน้นการปลูกฝังคุณธรรมให้เคารพเชื่อฟังบิดามารดา เด็กเล็กๆ ก่อนจะไปโรงเรียนต้องเข้าไปกราบบิดามารดา และมีบทสวดสรรเสริญบิดามารดาเป็นภาษาบาลีสั้นๆ

การจัดทำหนังสือเรียนน่าสนใจเพราะสามารถบูรณาการเนื้อหาทั้งพุทธประวัติ ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาและวัฒนธรรมของพุทธและศรีลังกาไว้ด้วยกัน นอกจากนี้การนำเสนอเนื้อหาให้ผู้เรียนเป็นหลัก เช่น หนังสือเรียนสำหรับชั้นปีที่ 1 มีหนังสือที่น่าเรียน เรื่องทุกอย่าง ทุกหน้าจะมีรูปภาพ 4 สีประกอบบางหน้า 2-3 รูป หนังสือตัวโตชัดเจนอ่านง่าย และการปลูกฝังคุณธรรมใช้ชาดกเป็นตัวเดินเรื่อง

ในการสอนครูจะไม่ดูว่าเด็กแม้ว่าเด็กจะไม่ทำตาม เพราะไม่ต้องการสร้างความกดดันให้เด็ก เกรงว่าเด็กจะเกิดความอายถ้าถูกดูแล้วไม่ยอมมาโรงเรียน เพราะครูและนักเรียนจะได้พบกันเพียงอาทิตย์ละครั้ง ในทางตรงข้าม ครูจะใช้วิธีการยกย่องผู้ที่ทำตามคำสอน

ในโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกวิทยาลัยไม่เน้นเนื้อหาแต่จะเน้นวิธีการตลอดจนจัดกิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วม เช่นการจัดการแสดงให้เด็กมีโอกาสดูออก การให้เกียรติและยกย่องให้ปรากฏนั้น ทำในหลายรูปแบบ เช่นนักเรียนรุ่นพี่จะได้รับการมอบหมายให้ดูแลรุ่นเล็กเป็นชั้นเป็นชั้นไป โดยรุ่นโตที่สุดที่มีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยของห้องๆ จะใส่แถบสามสี สีแดง น้ำเงิน

และเหลือเงิน ขึ้นรองลงไปมีแถบสองสี สีน้ำเงินและเหลือง และชั้นต่ำสุดใต้แถบสีเดียว คือสีเหลือง

นอกเหนือจากภาระหน้าที่ให้ดูแลรุ่นน้องแล้ว ยังต้องทำตัวเป็นตัวอย่าง รักษาวินัย รักษาความเรียบร้อยของตนเองตั้งแต่การแต่งตัวสะอาด พุดจาไพเราะ มีสัมมาคารวะ รู้จักที่ต่ำที่สูง เป็นตัวแทนของรุ่นน้องในโอกาสต่างๆ เป็นต้น เป็นการสร้างบุคลิกภาพโดยการหล่อหลอม โดยการปลูกฝังจากโรงเรียนพุทธศาสนาวัดนาทิตย

ในการสอบ โรงเรียนต่างๆ รับผิดชอบในการจัดสอบชั้นปีที่ 1-4 ชั้น 5-9 การจัดสอบอยู่ในความรับผิดชอบของยุวพุทธิกสมาคม สำหรับนักเรียนที่เรียนจบชั้น 10 จะมีการสอบทั่วประเทศ โดยกระทรวงพระพุทธศาสนาเป็นผู้ดูแลจัดการสอบ ตรวจข้อสอบ และประกาศผลสอบ ในแต่ละปี มีนักเรียนเข้าสอบในชั้น 10 จำนวน 1 แสนคน

การสอบชั้นสูงสุดที่นักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวัดนาทิตยภาคภูมิใจเป็นพิเศษ คือการสอบเป็นธรรมาจารย์ต่อยอดขึ้นไปจากชั้น 10 (เทียบเท่า ม.6 ของไทย) ถือเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดนาทิตย

ครูที่เป็นผู้สอนในโรงเรียน

ครูผู้สอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดนาทิตย เป็นอุบาสก อุบาสิกาที่สอนในโรงเรียนปกติ แต่เป็นอาสาสมัครมาช่วยสอนในโรงเรียนพุทธศาสนา วัดนาทิตยในช่วงครึ่งวันเช้า เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชน จำนวนครูอาสาสมัครที่สอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดนาทิตย มี 71,000 คน ครูอาสาสมัครต้องได้รับประกาศนียบัตรจากสมาคมเสียก่อน เพื่อแสดงว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับ

อนุญาตให้สอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ ครูหลายคนเคยเป็นนักเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาก่อน ด้วยความกตัญญูต่อเจ้าอาวาสจึงยินดีที่จะมาช่วยงานของพระพุทธศาสนาอาทิตย์ละครั้งวัน บางกรณีครูมีบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่นั่นด้วยการมาวัดในเช้าวันอาทิตย์ จึงเป็นกิจกรรมของสมาชิกในครอบครัวร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

2.4 บทบาทของอุบาสกอุบาสิกาและความร่วมมือของชุมชน

บทบาทของอุบาสกอุบาสิกาที่มีต่อโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีอยู่ 2 ฐานะคือ 1) ในฐานะที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งปรารถนาให้บุตรหลานได้มีพื้นฐานคุณธรรมที่มั่นคงเพื่อดำเนินชีวิตของตนอย่างมีความสุข ทำประโยชน์แก่ตนและสังคมตามพระพุทธรประสงค์ จึงสนับสนุนให้ลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้การสนับสนุนในการจัดหาเสื้อผ้า อำนวยความสะดวกในการรับส่งบุตรหลานโดยเฉพาะลูกเล็กๆ ให้การสนับสนุนโดยการแสดงความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน 2) ในฐานะที่เป็นทายาททายิกา ผู้ให้การสนับสนุนวัดทั้งในการจัดหาภัตตาหารมาถวายพระในโอกาสอันควร ช่วยรักษาซ่อมแซมถาวรวัตถุ เข้าร่วมกิจการทางศาสนาของวัด บางคนอยู่ทำสมาธิในวัดจนได้เวลารับลูกหลานกลับบ้าน ฯลฯ

สำหรับความร่วมมือของชุมชน ในการเรียนการสอน แต่ละปีผู้สอบได้คะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัลซึ่งประชาชนในหมู่บ้านนั้นๆ จะเป็นผู้จัดการเพื่อส่งเสริมให้กำลังใจเยาวชน พิธีการแจกรางวัลจะจัดกันอย่างเอิกเกริก โดยทางยุวพุทธิกสมาคมจะเป็นผู้ออกไปประกาศนียบัตรสำหรับชั้นเล็กๆ ส่วนชั้นปีที่ 10 เป็นประกาศนียบัตรจากกระทรวงพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ ครูที่สอนพระพุทธศาสนาดีเด่นก็จะได้รับรางวัลเป็นเกียรติยศและจะมีพิธีแห่เป็นที่รู้จักกันไปในตลาดหรือหมู่บ้านนั้นๆ เป็นผลทางจิตวิทยาอย่างมากเพราะครูเหล่านี้เป็นครูอาสาสมัครและสอนมาเป็นระยะเวลานาน

2.5 บทบาทของวัด

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตั้งอยู่ในวัดทั่วไปในศรีลังกา โดยมีเจ้าอาวาสของวัดเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีครูผู้สอนมาจากพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิในวัดนั้นๆ เอง แต่บางวัดมีจำนวนพระสงฆ์ไม่เพียงพอ ต้องอาศัยครูที่เป็นอาสาสมัคร และส่วนใหญ่พบว่า ครูที่สอนในโรงเรียนมาจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ทุกวันอาทิตย์ก่อนเข้าเรียนพระภิกษุ หรือภิกษุณี (ขึ้นอยู่กับว่าโรงเรียนนั้นตั้งอยู่ในวัดของภิกษุหรือภิกษุณี) จะเป็นผู้นำเด็กนักเรียนทั้งชายและหญิงประกอบพิธีทางศาสนา โดยฝึกให้เด็กรู้จักการสมาทานศีล 5 สอนให้เด็กกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย รู้จักสวดมนต์สรรเสริญพระพุทธรูป พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า แล้วจึงแยกย้ายไปเข้าห้องเรียนของตน

2.6 บทบาทของรัฐ

รัฐให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแนวพุทธโดยให้ความสำคัญและสนับสนุนการเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผ่านกระทรวงพระพุทธศาสนาโดยรับผิดชอบจัดการดูแลเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน โดยผลิตตำราที่ใช้ในการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาทุกระดับทุกชั้นปีเป็นการสร้างมาตรฐานขององค์ความรู้เดียวกันทั่วประเทศ หนังสือเรียนสำหรับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แต่ละชั้นมีเพียงเล่มเดียว แต่บูรณา

การองค์ความรู้รวมอยู่ในเล่มเดียวกันตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างสอดคล้อง และต่อเนื่อง เฉพาะชั้นปีที่ 10 เท่านั้นที่พิเศษกว่าชั้นอื่น หนังสือจะแยกตาม รายวิชาเป็น 4 เล่ม

ตำราเหล่านี้รัฐผลิตให้ฟรีทุกชั้นทุกโรงเรียน ในการจัดการเรียน การสอนรัฐไม่มีกำลังคนและทุนทรัพย์ ครูที่สอนเป็นอาสาสมัคร แต่รัฐให้ความสำคัญมีการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมโดยจัดงานยกย่องครูที่ทำการ สอนมา 10 ปีในระดับจังหวัด มีการจัดการฉลองและชวบนแห่อย่างสมเกียรติ ซึ่งเป็นวิธีที่สร้างจิตวิถีมวลชนอย่างได้ผล

เพื่อสร้างมาตรฐานสากลให้เป็นที่ยอมรับ รัฐเป็นผู้รับผิดชอบ ออกข้อสอบในชั้นที่ 10 และเป็นผู้ออกไปประกาศนียบัตรแก่นักเรียนที่จบ การศึกษาระดับนี้

2.7 สื่อมวลชน

ทุกเช้าเวลา 5.30 น. ไม่ว่าจะอยู่ในละแวกบ้านคนที่มีฐานะดี หรือ ฐานะปานกลางจะได้ยินเสียงการถ่ายทอดจากวิทยุกระจายเสียงดังชัดเจน เหมือนนาฬิกาปลุก เสียงอาราธนาศีล เสียงพระให้ไตรสรณาคมน์และการ ให้ศีลทำ ชาวบ้านที่นับถือพุทธหลายคนจะใช้ช่วงนี้รับศีลจากพระโดยที่ไม่ ต้องเดินทางไปรับศีลที่วัด ชาวศรีลังกาจะนิยมไปรับศีล 8 ที่วัดเฉพาะในวันพระขึ้น 15 ค่ำ นอกนั้นจะรับศีลจากพระทางวิทยุกระจายเสียงเป็นส่วนใหญ่ เสียงพระให้ศีลในตอนหัวรุ่งกลายเป็นวิถีชีวิตของชาวศรีลังกาไปโดยปริยาย เป็นการปลูกฝังคุณธรรมให้ชาวบ้านรู้สึกใกล้ชิดกับพระพุทธรูปศาสนาอย่างง่าย ที่สุดโดยที่รัฐบาลไม่ต้องเสียงงบประมาณแต่อย่างใด

ทุกเช้าเมื่อรับศีลผ่านทางวิทยุกระจายเสียงแล้ว บทสวดพระปริตที่พระสวดตามมาก็คือ มหามงคลสูตร ซึ่งเตือนให้ชาวพุทธผูกพันอยู่กับคุณธรรมอันเป็นเข็มทิศชีวิตในแต่ละวัน เนื้อหาในมหามงคลสูตรอาจกล่าวได้ว่าเป็นรากฐานแห่งคุณธรรมของชาวพุทธในศรีลังกา

3. บทเรียนจากศรีลังกา

ประเทศศรีลังกาเป็นประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แม้ประเทศจะตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศตะวันตกถึง 3 ประเทศ แต่ยังรักษาพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่ประเทศสืบมา พุทธศาสนาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมของศรีลังกาโดยเฉพาะชาวสิงหล บทเรียนจากศรีลังกา ได้แก่

1. ศรีลังกาให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทางพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชนศรีลังกา เพราะเยาวชนเป็นฐานสำคัญของสังคม โดยจัดการศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกวิทยาลัย เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการต่อยอดคุณธรรมของพุทธศาสนา ปัจจุบันมีโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกวิทยาลัยถึง 8,900 แห่ง มีจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกวิทยาลัย 2.2 ล้านคน

2. การจัดโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกวิทยาลัยประสบผลสำเร็จดี เพราะความร่วมมืออันดีระหว่างบ้าน โรงเรียน วัด ชุมชนและรัฐ กล่าวคือ ครอบครัวนิยมส่งลูกหลานเข้าเรียนพาลูกมาส่งที่โรงเรียนและบางครอบครัวอยู่ปฏิบัติธรรมในวัดและรอรับลูกกลับบ้าน โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด พระภิกษุหรือภิกษุณีในวัดจะนำอาหารมาศีลก่อนเข้าเรียน ครูที่สอนส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครที่สอนอยู่ในโรงเรียนปกติมาสอนให้ฟรี ชุมชนเป็นผู้สนับสนุน

กิจกรรมต่างๆ ส่วนรัฐรับผิดชอบการจัดทำหลักสูตรและผลิตตำรา แจกตำราเรียนฟรี ดูแลเรื่องมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งยังมีมาตรการจูงใจในการให้เด็กนิยมเรียนเพิ่มขึ้น เช่น การให้คะแนน พิเศษ 10 คะแนนสำหรับผู้จบระดับ 10 ที่ต้องการเรียนต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐ สนับสนุนครูผู้สอนด้วยการจัดงานยกย่องครูที่สอนมาเป็นระยะเวลาานาน

3. การจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบและได้มาตรฐานทั่วประเทศ ดังจะเห็นได้ว่า รัฐเป็นผู้จัดทำหลักสูตรและหนังสือเรียน มีระบบการตรวจสอบ คือถ้าเป็นระดับชั้น 1-4 โรงเรียนรับผิดชอบตรวจสอบ ชั้น 5-9 ยุวพุทธิกสมาคมเป็นผู้ตรวจสอบ และชั้น10 จะเป็นการสอบทั่วประเทศ โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบการตรวจสอบ

การจัดทำหนังสือเรียนสำหรับเด็กนั้น นำอ่านนำเรียนเหมาะกับวัย ส่วนกระบวนการจัดการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่เป็นครูที่สอนมานานมีใบอนุญาตสอน ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอนและจะเน้นการจัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วม

4. สื่อมวลชนมีบทบาทช่วยให้ชาวพุทธผูกพันกับพระพุทธศาสนาคือ ทุกเช้า ผ่านทางวิทยุกระจายเสียงพระเจ้าให้ไตรสรณาคมณ์และศีล 5 หลังจากพระเจ้าให้ศีลแล้วจะสวดมหามงคลสูตร 38 ประการ เป็นแนวทางเพื่อการดำเนินชีวิตที่ยกระดับจิตใจ ซึ่งวันธรรมดาชาวศรีลังกาจะรับศีล 5 ที่บ้าน ส่วนวันพระชาวศรีลังกาเรียก โปยะ จะรักษาศีล 8 โดยไปรับศีลจากพระที่วัดใกล้บ้าน

ประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียเป็นประเทศกว้างใหญ่ไพศาล มีสภาพดินฟ้าอากาศแตกต่างกันมาก คนอินเดียต้องเผชิญกับสภาพดินฟ้าอากาศที่โหดร้าย มีประชากรมากกว่าพันล้านคน มากเป็นอันดับสองรองจากประเทศจีน พลเมืองมีความแตกต่างมากทั้งในด้านศาสนาและภาษา มีภาษาพูดถึง 1,652 ภาษา มีความแตกต่างด้านวรรณะ ประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 82 นับถือศาสนาฮินดู รองลงมาศาสนาอิสลามร้อยละ 12 การปกครองในระบบอบประชาธิปไตย เป็นประเทศเก่าแก่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 4,000 ปี เป็นแหล่งกำเนิดศาสนาสำคัญ เช่น ฮินดู พุทธ เซน และซิกข์ จึงได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งศาสนา (The Spiritual Land) แต่ศาสนาพุทธได้สูญหายไปจากอินเดียแล้ว

ประชากรส่วนใหญ่ยังยากจน แต่เศรษฐกิจ มีอัตราการเจริญเติบโตดี เนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ จนสามารถผลิตซอฟต์แวร์ในระดับสากลและส่งออกนำรายได้เข้าประเทศมาก วิถีชีวิตของคนอินเดียอยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนาฮินดู และถือปฏิบัติในเรื่องชั้นวรรณะตามความเชื่อในคัมภีร์ของศาสนาฮินดู แม้จะมีหลายศาสนา อินเดียประกาศเป็น Secular State คือแยกศาสนาออกจากการเมือง ไม่ยึดศาสนาใดเป็นศาสนาประจำชาติ

ชาวอารยันเข้ามาในอินเดีย ช่วง 2000 ปี ก่อนคริสต์ศักราช ได้สร้างอารยธรรมอันเป็นพื้นฐานของอารยธรรมฮินดูที่มีอิทธิพลจากทุกวันนี้ เช่น ศาสนาฮินดู ภาษาสันสกฤต คัมภีร์พระเวท และระบบชนชั้นวรรณะ ส่วนอังกฤษได้เข้ามามีอิทธิพลตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 และเข้ายึดครอง

อินเดียในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ภายใต้การปกครองของอังกฤษมีอิทธิพลต่ออินเดียทั้งด้านระบบการศึกษา การปกครอง ระบบรถไฟและระบบไปรษณีย์

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะเด่น

คุณลักษณะเด่นของคนอินเดีย ได้แก่

1. รู้จักแยกแยะและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย คนอินเดียรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจและเคารพในกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตามและไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องที่ตนไม่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างครูอาจารย์รับผิดชอบต่องานสอนและการค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ จะเข้าห้องสมุดหรืออ่านหนังสือทันทีเมื่อว่างจากงานสอน ยามหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะปฏิบัติหน้าที่เคร่งครัด เช่นบริเวณห้ามจอดรถ จะไม่มีใครได้รับอภิสิทธิ์ไม่ว่าจะตำแหน่งใหญ่โตเพียงใด

2. ขยันอ่านหนังสือและค้นคว้าหาความรู้ คนอินเดียชอบอ่านหนังสือและค้นคว้าหาความรู้ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีขยี้มจากห้องสมุด รัฐจะให้การสนับสนุน คือหนังสือดีๆ ที่มีประโยชน์รัฐบาลจะเข้าไปสนับสนุนทำให้มีราคาถูก

3. ไม่ตรงต่อเวลา คนอินเดียส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้มงวดเกี่ยวกับการตรงต่อเวลามากนัก คำผัดวันประกันพรุ่ง คือ Tomorrow กับ Ek Minute หนึ่งนาที จึงเป็นคำที่ได้ยินบ่อย หนึ่งนาทีอาจหมายถึง 10 หรือ 15 นาทีก็ได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า อินเดียเป็นประเทศใหญ่มีประชากรมาก การคมนาคมในพื้นที่บางแห่งยังล่าช้ามาก และยังมีภัยทางธรรมชาติมาก

4. ชอบความเรียบง่ายและความสะดวก ไม่เข้มงวดกับความสะอาดและไม่เป็นระเบียบ ไม่ชอบพิธีรีตอง มีที่เป็นระเบียบที่แสดงออก คือ การเข้าคิวซื้อของคนอินเดีย

5. ประหยัด อดออม และรู้คุณค่าของเงิน คนอินเดียเป็นคนประหยัดมาก ไม่ซื้อของฟุ่มเฟือย จะใช้เงินอย่างรอบคอบ ได้รับอิทธิพลจากมหาตมะคานธี ที่สอนให้ยึดหลัก Simple living, High thinking.

6. มีจิตใจอ่อนโยนและไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน โดยยึดหลักอหิงสา หรือ Non-violence คือความไม่เบียดเบียน

7. เครื่องครัดในศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี คนส่วนใหญ่จะเคร่งครัดในศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมมาก เชื่อในโชคชะตาและให้มุ่งทำแต่กรรมดี เกิดชาติหน้าจะได้ไม่ยากจน ไม่มีอาชญากรรม ยกเว้นกรณีความขัดแย้งเรื่องศาสนาระหว่างคนฮินดูกับคนมุสลิม ที่เป็นเรื่องใหญ่ บางครั้งถึงกับฆ่ากันตาย

8. รู้จริงแต่พูดมาก ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน คนอินเดียไม่ชอบสั้นๆ ต้องเขียนหรือพูดยาว ดูได้จากการทำข้อสอบของนักศึกษาซึ่งเป็นแบบอัตนัย นอกจากตอบถูกต้องแล้ว ต้องเขียนให้มากไม่เช่นนั้นจะได้คะแนนน้อย

9. ขยันและอดทน หากไม่ขยันกลัวตกงาน อดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ คนอินเดียจะอดทนมากต่อสภาพดินฟ้าอากาศ จะไม่ปล่อยให้ดินฟ้าอากาศเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตได้ สภาพดินฟ้าอากาศมีส่วนที่ทำให้คนอินเดียอดทน

10. กล้าออกไปเผชิญโชคในต่างถิ่นหรือต่างแดน

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

คุณลักษณะของคนอินเดียนั้นผ่านการกล่อมเกลาทางสังคมด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

2.1 ศาสนา /ปรัชญา /ความเชื่อ

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นมาแต่ครั้งโบราณกาลด้วยวิธีที่ไม่เป็นทางการ ทุกคนได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้ว่สิ่งไหนดีหรือเลว สิ่งไหนผิดสิ่งไหนถูก ซึ่งพื้นฐานของการเรียนรู้มาจากศาสนาและพระคัมภีร์ที่สำคัญๆ และเรื่องราวแห่งความกล้าหาญที่แปลโดยพราหมณ์ มีส่วนหล่อหลอมโครงสร้างของวัฒนธรรมอินเดียนั้น ในวัดฮินดูท่านผู้รู้ก็พร่ำสอนเกี่ยวกับการดีนรนเพื่อทำความดีละเว้นความชั่วอยู่เสมอ

ศาสนาฮินดู

คำสอนในคัมภีร์พระเวท แม้จะเน้นเรื่องการบูชาบวงสรวง แต่ก็มีความคิดที่ว่า มีธรรมชาติชนิดหนึ่งที่รักษาภาวะเยียบในเอกภาพ มีชื่อว่า “ฤตะ” มีลักษณะคล้ายกฎธรรมชาติในการให้ผลวิบากในการกระทำของบุคคลในโลกนี้ ซึ่งต่อมาได้กลายมาเป็นกฎแห่งกรรมในศาสนาต่างๆ ในอินเดียนอกจากนี้คัมภีร์พระเวทยังให้คำสอนว่ามนุษย์เกิดมาเป็นหนี้เทพเจ้า ฤาษี จะใช้หนี้หมดได้ต้องทำมหาบุญกรรม 5 อย่างคือ ตีक्षाพระเวท บูชาฤษี ให้กำเนิดบุตร ต้อนรับแขกและบริจาคทาน

คำสอนในอุปนิษัต์และภควัทคีตา

อุปนิษัต์เป็นบทสรุปของพระเวท อุปนิษัต์เป็นหัวใจของศาสนา พราหมณ์-ฮินดู มีสาระคำสอนที่สำคัญคือ อาตมัน มีอยู่ใน “ชีวะ” ทุกรูปทุกนาม เมื่อใดที่อาตมันกลับคืนสู่หรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับ “ปารมาตมัน” จะสิ้นสุดการเวียนเกิดเวียนตาย (วัฏสงสาร) ไม่ต้องเกิดมารับทุกข์อีก ในขณะที่เดียวกันคัมภีร์อุปนิษัต์ กล่าวว่าจริยธรรมที่เหมาะสมกับมนุษย์อย่างยิ่ง คือ ความรู้ตนเอง คัมภีร์นี้ประกาศว่า ความคิดเรื่องการรวมตัวเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับพรหม ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดและคัมภีร์นี้ยังกล่าวว่า การที่จะบรรลุมเป้าหมายสูงสุดของชีวิตได้นั้นกล่าวคือ ความหลุดพ้นก็อยู่ที่ความเสียสละเพื่อความมีศีลธรรม สรุปกล่าวคือ การควบคุมตนเอง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเมตตาอยู่ด้วย

อุดมคติและค่านิยมทางสังคมของศาสนาฮินดู อุดมคติของชีวิตคือการดำเนินชีวิตไปตามหลัก “อาศรม” 4 ชั้น คือ 1) พรหมจารี เป็นระยะเวลาศึกษาเล่าเรียนในสำนักของครู จนอายุ 25 ปี 2) คฤหัสถ์ เป็นช่วงที่ 2 แห่งชีวิตคือเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วช่วงแบ่งเบาภาระจากบิดามารดาและแต่งงานเพื่อรักษาตระกูลวงศ์ให้มั่นคง ทำหน้าที่ตามกำหนดไว้ในวรรณะ จนถึงอายุ 50 ปี หรือจนบุตรของตนเข้าอาศรมคฤหัสถ์ 3) ปานปรสัถ์ เป็นช่วงที่ 3 แห่งชีวิต เมื่อบุตรธิดาโต แล้วตนออกมาอยู่อาศรมในป่าทำงานให้แก่สังคม เช่น เป็นครูอาจารย์ทำหน้าที่ให้การศึกษาคิดสร้างสรรค์เพื่อความเจริญของสังคมจนถึงอายุ 75 ปี และ 4) สันยาสี เป็นระยะสุดท้ายแห่งชีวิต สมควรที่จะสละทางโลกโดยสิ้นเชิง บำเพ็ญสมาธิเพื่อโมกษธรรม หรือเพื่อความหลุดพ้นจากสังสารวัฏตามแนวปรัชญาอุปนิษัต์ ส่วนเป้าหมายของชีวิตซึ่ง

เป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมฮินดู คือบุรุษรณะ หรือจุดมุ่งหมายสูงสุดของคน 4 อย่าง ได้แก่ ธรรม กาม อรรถ และโมกษะ ธรรมหมายถึงหน้าที่บังคับในทางศาสนาหรือระเบียบความประพฤติของสังคมเพื่อสันติสุข กาม คือความสุขตามโลกีย์วิสัยเป็นการให้ความสำคัญต่อชีวิต ครอบครัว การหาความสุขมุ่งให้ดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนมากกว่าที่จะเก็บกตไว้ อรรถ คือการแสวงหาทรัพย์หรือสร้างฐานะในทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อสวัสดิภาพของชีวิตและสังคมในโลกนี้ โดยยึดแนวธรรมเป็นหลัก สำหรับโมกษะ คืออิสรภาพทางวิญญาณเป็นอุดมคติและคุณค่าสูงสุดในชีวิต เป็นระดับที่ข้ามพ้นจากสังสารวัฏ ทำให้พ้นจากความตาย เข้าถึงความสุขอันเป็นนิรันดร์

ส่วนภควัตคีตาเป็นส่วนหนึ่งมหากาพย์ มหาภารตยุทธ์ เป็นคัมภีร์ที่เป็นคำสอนของพระกฤษณะ เพื่อกระตุ้นให้อรชุนทำสงครามต่อสู้กับญาติวงศ์ ชาวฮินดูถือว่าเป็นการทำสงครามระหว่างธรรมะกับอธรรมะ และท้ายที่สุดฝ่ายธรรมะเป็นฝ่ายชนะ จริยธรรมเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตของคนฮินดูในประเทศอินเดีย ทั้งหมดของศาสนาเกี่ยวข้องกับความประพฤติ เพราะเป็นวิถีชีวิตมากกว่าหลักคำสอนที่เกี่ยวกับเทพเจ้าหรือระบบพิธีกรรม คุณธรรมในศาสนาฮินดูไม่ได้เป็นเรื่องของกฎระเบียบเท่านั้นหากแต่เป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติซึ่งถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมทางสังคม ในบทที่ 16 ของภควัตคีตา จะพบลำดับความประพฤติทางด้านศีลธรรมและคุณงามความดี เป็นต้นว่าการทำจิตใจให้ผ่องใส การไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ปราศจากความโกรธ การออกบวช ปราศจากความโลภ มีความสุภาพอ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัจจะและมีความซื่อสัตย์ หลักคำสอนในคัมภีร์นี้ ถือความเกลียดชังและความยึดมั่นเป็นเครื่องตัดสิ้นความประพฤติของมนุษย์ ดังนั้นศัตรูที่แท้จริงของมนุษย์ไม่ใช่การกระทำแต่เป็นความอยากนั่นเอง

นอกจากนี้แล้วมนุษย์จะต้องทำหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม โดยปราศจากความคิดเรื่องผลตอบแทนส่วนตน

มหากาพย์มหาภารตะและมหากาพย์รามายณะได้มีอิทธิพลต่อชาวอินเดียโดยสอนให้รู้จักแยกแยะระหว่างธรรมะกับอธรรมะ และฝ่ายธรรมะย่อมเป็นฝ่ายชนะเสมอ จากพากย์ดัดแปลงในรูปแบบต่างๆ ของมหากาพย์ทั้งสองได้แพร่หลายแล้วกลายเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจของประชาชนชาวอินเดีย

ปรัชญาของศาสนาฮินดูมีอิทธิพลมาก ทำให้วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนอินเดียมีลักษณะเด่นดังจะเห็นได้ในพิธีต่างๆ ตั้งแต่การเกิด แต่งงาน การตาย หรือในเทศกาล มีความเชื่อเรื่องความบริสุทธิ์และมลทิน มีการแบ่งชนชั้นวรรณะในสังคมคนมีวรรณะสูงจะบริสุทธิ์กว่าผู้มีวรรณะต่ำกว่า สังคมอินเดียเป็นสังคมที่มีชนชั้นและวรรณะ ในคัมภีร์พระเวท กล่าวถึงต้นกำเนิดของวรรณะต่างๆ วรรณะมี 4 วรรณะคือพราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ และศูทร และมีกลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มจัณฑาล ในแต่ละวรรณะยังมีการแบ่งกลุ่มย่อย แต่ละวรรณะต่างก็มีกฎควบคุมความประพฤติของตน ผู้ที่ล่วงละเมิดจะถูกตัดสินโดยสภาวรรณะ แต่วรรณะจะทราบต่อๆ กันมาว่า วรรณะตนเหมาะที่จะประกอบอาชีพใดบ้าง ความเชื่อเรื่องวรรณะยังเกี่ยวข้องกับการเกิดใหม่ ซึ่งกรรมจะตัดสินว่า แต่ละคนกระทำความอะไรบ้าง ทั้งในชาตินี้และชาติที่แล้วการเกิดใหม่ว่าเหมาะสมกับวรรณะใดก็ขึ้นอยู่กับผลกรรมของตนเป็นสำคัญ

ปัจจุบัน ระบบวรรณะเปลี่ยนแปลงไปมากพอสมควร เพราะรัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิเบื้องต้นแก่คนอินเดียทุกคน รวมทั้งให้โอกาสแก่กลุ่ม Scheduled Caste ด้วยการให้ทุนการศึกษาแก่กลุ่มนี้เพิ่มขึ้น แม้ในภาพรวมจะดีขึ้นแต่ในความเป็นจริงก็ยังคงถูกเอารัดเอาเปรียบ

สังคมนินเดียเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่ จึงให้ความสำคัญกับบุตรชายจนประชากรหญิงลดลง ครอบครัวที่มีบุตรสาวพบปัญหาเรื่องสินสอดที่ต้องมอบให้ฝ่ายชายในช่วงแต่งงาน ค่าสินสอดเพิ่มขึ้นได้คร่าชีวิตสตรีอินเดียไปมากเพราะฆ่าตัวตาย ภรรยาต้องเคารพสามีราวกับพระเจ้า สตรีแต่งงานถือเป็นมงคลกับชีวิต แต่ถ้าแต่งงานไปแล้วหากเกิดเหตุร้ายในครอบครัวจะถูกตำหนิ จึงสร้างความกดดันให้แก่สตรีมาก

การแต่งงาน มองว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะยกเลิกไม่ได้ทั้งคู่เลิกหากันตามลำพังไม่ได้ ทั้งคู่ผูกพันกันจนกระทั่งตายจากกัน และผู้เป็นภรรยาจะต้องผูกพันกับสามีตลอดไปถึงแม้ว่าจะตายไปแล้ว จึงมีพิธีกระโดดเข้ากองไฟตายตามสามี จนกระทั่งได้มีกฎหมายสั่งห้าม แต่ก็ยังมีการลอบทำกันอยู่บางคนเต็มใจเพราะจะได้บุญและนำมาซึ่งเกียรติยศแก่วงศ์ตระกูล บางคนไม่ยอมจะถูกญาติหลักเข้ากองไฟ

ส่วน**ศาสนาอิสลาม**มีหลักศรัทธาสำคัญคือ ศรัทธาในพระเจ้า ศรัทธาในบรรดามลาอิกห์หรือเทวดา หรือทูตสวรรค์ ศรัทธาในคัมภีร์ของพระเจ้า ศรัทธาในนบีหรือรศูล (ศาสนทูต) ศรัทธาในวันพิพากษาหรือวันสิ้นโลก และศรัทธาในกฎสภาวการณของพระเจ้า คือพระเจ้าเป็นผู้สร้างและควบคุมกฎสภาวการณ ศาสนาและอารยธรรมอิสลามเข้ามาเจริญรุ่งเรืองในสมัยราชวงศ์โมกุล ในช่วงระยะเวลานั้นมีการวางกฎเกณฑ์ และการให้สิทธิและฐานะแก่ประชากรฮินดูเท่ากับประชากรมุสลิม

สำหรับ**ศาสนาพุทธ** ดั้งเดิมได้หายไปจากอินเดียแต่ได้เกิดศาสนาพุทธใหม่ขึ้น ผู้ฟื้นฟูศาสนาพุทธใหม่คือ ดร.บีอาร์ อัมเบ็ดการ์ ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นพระโพธิสัตว์แห่งศตวรรษที่ 20 ปัจจุบันมีผู้นับถือศาสนาพุทธในอินเดียประมาณ 6.4 ล้านคน ศาสนาพุทธแม้จะสูญไป แต่ก็

มีอิทธิพลทางด้านความคิดของคนอินเดียอยู่บ้าง เช่นประเพณีสังเวทเจ้าด้วยชีวิตได้สูญสลายไป ความคิดเรื่องอหิงสาได้รับการเน้นหนักจากพระพุทธศาสนา

2.2 สถาบันครอบครัว

เด็กอินเดียจะมีความผูกพันกับครอบครัวมาก โดยเฉพาะผูกพันกับมารดาและญาติทางฝ่ายมารดา เด็กจะเรียนรู้ลำดับความสำคัญของบุคคลในครอบครัวและความอาวุโสของสมาชิกในครอบครัว คุณธรรมศีลธรรมตามหลักศาสนาฮินดูได้รับการถ่ายทอดผ่านผู้อาวุโสในครอบครัว ได้รับการแพร่ขยายจากสมาชิกในครอบครัวที่ออกไปตั้งครอบครัวใหม่ด้วย

2.3 สถาบันการศึกษา

การที่อินเดียประกาศเป็น Secular State ทำให้ไม่มีการสอนศาสนาในโรงเรียน นักวิชาการชาวอินเดีย การ์ัน ซิงค์ (Dr. Karan Singh) ถึงกับวิจารณ์ไว้ว่า ทำให้การศึกษาของเรา (อินเดีย) ทุกวันนี้ขาดคุณค่าไปโดยสิ้นเชิง นับเป็นเรื่องที่น่าสมเพชที่ว่าในดินแดนแห่งคัมภีร์ภควัทคีตาถูกลบถูกห้ามในโรงเรียนโดยสิ้นเชิง ซึ่งเป็นการลิดรอนสิทธิของเด็กจำนวนล้านๆ คนในอินเดียที่จะได้เรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมของพวกเขาเอง นอกจากนี้ยังได้เรียกร้องให้นักวิชาการอินเดียทั้งที่เป็นชาวฮินดู มุสลิม ลิกข์ หรือพุทธให้หันมาสนใจเรื่องนี้ โดยเสนอว่า ควรจะมีตำราเรียนที่กล่าวถึงพื้นฐานทางศาสนาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา และเสริมด้วยวรรณคดีเพื่อกระตุ้นให้เด็กรักการอ่าน ปัจจุบันเริ่มมีการจัดตั้งโรงเรียนที่ยึดเอาพื้นฐานทางศาสนาเป็นหลัก เช่น โรงเรียน Guru Shikha, Vidya Bharati, The Krisnamurti และ Ramakrishna Mission เป็นต้น

เกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนนี้ แม้แต่ มหาตมะคานธี เห็นว่า ควรส่งเสริมให้มีการสอนศาสนาในโรงเรียน โดยให้คำแนะนำว่า หลักสูตร การสอนศาสนาวิชาศาสนา ควรรวมการศึกษาหลักคำสอนของศาสนาอื่นๆ นอกเหนือจากศาสนาของตนเองด้วย และเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ นักเรียนควรจะได้รับ การฝึกให้ปลูกฝังนิสัยของความเข้าใจและยกย่องหลักคำสอนของศาสนา หลักๆหลายศาสนาของโลกด้วยความเคารพและมีจิตใจเปิดกว้าง อีกทั้งได้ กล่าวไว้ว่า “นักเรียนควรจะได้รับการศึกษาภายใต้ระเบียบที่เข้มงวดทางด้าน ศีลธรรม การควบคุมตนเองและมีความคิดที่ถูกต้อง นอกจากนี้แล้วพวกเขา ก็จะต้องให้บริการแก่สังคมโดยส่วนรวมด้วย รวมทั้งการให้ความเคารพ มารดาบิดา ครูอาจารย์และผู้สูงอายุอีกด้วย”

แม้มหาตมะคานธีและนักวิชาการจะเรียกร้องให้มีการสอนหลัก คำสอนของศาสนาต่างๆ ในโรงเรียนแต่ก็ทำไม่ได้ จะทำได้เพียงกว้างๆ เท่านั้น ไม่สามารถเจาะลึกลงในศาสนาใดได้เนื่องจากข้อรัฐธรรมนูญ โรงเรียนของ รัฐบาลสอนไม่ได้แต่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาได้ ซึ่งชาวฮินดูบางคนกล่าวว่า ทำให้พวกตนเสียประโยชน์เพราะโรงเรียนสอนศาสนาเอกชนของมุสลิมทำได้ ส่วนโรงเรียนของชาวคริสต์ต้องลดการเรียนการสอนเรื่องศาสนาไม่ให้โจ่งแจ้ง เพื่อไม่ให้ชาวฮินดูหัวรุนแรงแค้นเคืองได้

2.4 สื่อมวลชน

สถานีโทรทัศน์ในซิงคโปร์อย่างเดียวก็นับว่ามีมากกว่า 100 สถานี มีรายการสำคัญๆ คือ ข่าว กีฬา ภาพยนตร์ ดนตรี การบันเทิงในครอบครัว การศึกษา และศาสนา ในปี พ.ศ. 2546 ได้มี **ช่องรายการทางศาสนาของเอกชน 2 ช่อง ออกรายการทางศาสนาตลอดเวลา 24 ชั่วโมง** ซึ่งขณะนี้ ได้มีผู้เข้าชม มากขึ้น **สถานีของรัฐบาลเริ่มออกอากาศรายการทางศาสนาในช่วงเช้าตรู่** บาง

ช่องได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มศาสนา เช่น ช่อง Golden Age Television ได้รับการสนับสนุนจาก Human Upliftment Organization HUUO เป็นช่องรายการทางศาสนาที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาหรือลัทธิความเชื่อใดๆ หลายช่องก็พยายามขยายรายการทางศาสนาเพิ่มขึ้น จนคนอินเดียตั้งข้อสงสัยว่า อาจเป็นเพราะพระผู้เป็นเจ้าต้องการให้สื่อสารมวลชนช่วยในการที่จะเข้าถึงผู้ที่เลื่อมใสพระองค์ โทรทัศน์จึงอาจเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ช่วยปลูกฝังแนวคิดทางด้านจริยธรรมและศีลธรรมอันมีหลักคำสอนของศาสนาต่างๆ เป็นเครื่องหล่อหลอมให้คนอินเดียเป็นคนคิดดีปฏิบัติชอบตามแรงศรัทธาและความเชื่อที่ตนมีต่อศาสนาของตน

2.5 สภาพดินฟ้าอากาศ ภัยธรรมชาติ การคมนาคมที่ยังล่าช้า มีผลต่อคุณลักษณะบางด้านเช่น ความอดทน ความไม่ตรงต่อเวลา

3. บทเรียนจากอินเดีย

1. ประเทศอินเดียเป็นประเทศกว้างใหญ่ไพศาล มีประชากรมากกว่าพันล้านคน มากเป็นอันดับสองรองจากประเทศจีน พลเมืองมีความแตกต่างมากทั้งในด้านศาสนาและภาษา ประชากรส่วนใหญ่ยังยากจน แต่ประเทศอินเดียยังคงคุณลักษณะเด่นและอัตลักษณ์ของประเทศได้อย่างดี คนอินเดียยังเคร่งครัดในศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี มุ่งทำแต่กรรมดี ทั้งนี้เป็นผลจากพื้นฐานการเรียนรู้จากศาสนาฮินดูและพระคัมภีร์ที่สำคัญๆ และเรื่องราวแห่งความกล้าหาญที่แปลโดยพราหมณ์ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของอินเดียเป็นแบบไม่เป็นทางการ แต่ก็ได้ผลเกินคาด

2. สำหรับสถาบันการศึกษาไม่สามารถสอนหลักศาสนาได้ให้ลึกซึ้งเป็นการเฉพาะได้ เพราะขัดกับรัฐธรรมนูญ ทำให้นักวิชาการวิจารณ์ว่า เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่เด็กขาดโอกาสเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ

3. เป็นที่น่ายินดีที่ว่า สถานีโทรทัศน์ของอินเดียเริ่มมีช่องรายการทางศาสนา 2 ช่อง เป็นของเอกชน ส่วนโทรทัศน์ของรัฐบาลเริ่มออกอากาศรายการทางศาสนาในช่วงเช้าตรู่ ขณะนี้มีหลายช่องเพิ่มรายการทางศาสนา ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการใช้สื่อสารมวลชนในการช่วยเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน

ประเทศในยุโรป

ประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์เป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศนอร์ดิก หรือที่เรียกรวมๆ ว่ากลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ซึ่งประกอบด้วยประเทศอื่นๆ อีก 4 ประเทศ คือ สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก และไอซ์แลนด์ โดยฟินแลนด์อยู่ทางตอนเหนือของทวีปยุโรป เป็นประเทศที่มีประชากรเบาบางคือ 5 ล้านคน บนพื้นที่ 338,000 ตารางกิโลเมตร ร้อยละ 70 ของพื้นที่เป็นป่าไม้ธรรมชาติที่กว้างขวาง ร้อยละ 10 เป็นพื้นที่ที่อยู่ใต้น้ำ และร้อยละ 6 เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นประเทศที่มีทะเลสาบมากที่สุด ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนา Evangelical Lutheran Church ภาษาราชการที่ใช้คือ ภาษาฟินแลนด์และสวีเดน

ในศตวรรษที่ 12 ช่วงสงครามครูเสด ฟินแลนด์ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสวีเดน ปี ค.ศ.1809 สวีเดนแพ้สงครามกับรัสเซีย ต้องโอนจังหวัดทางภาคตะวันออกของประเทศให้กับรัสเซีย ฟินแลนด์จึงเป็นส่วนหนึ่งของรัสเซีย และถูกปกครองโดยรัสเซียประมาณ 100 ปี และเป็นเอกราชภายหลังการปฏิวัติในรัสเซีย ในตอนท้ายของสงครามโลกครั้งที่ 1 ในปี ค.ศ.1917 มีสงครามกลางเมืองเกิดขึ้นระยะหนึ่ง ซึ่งภายหลังสงคราม ฟินแลนด์ต้องใช้เวลาหลายสิบปีในการเยียวยาบาดแผลจากการฆ่ากันเอง และการใช้อำนาจในทางมิชอบ

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1990 เป็นต้นมา สภาพเศรษฐกิจและการให้สวัสดิการของฟินแลนด์ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)

เพิ่มประมาณร้อยละ 5 ต่อปี เมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลาย เศรษฐกิจของฟินแลนด์ได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย และสามารถฟื้นตัวได้เมื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับสหภาพยุโรป โดยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แม้จะไม่เท่ากับช่วงปี ค.ศ.1990

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะเด่น

ชาวฟินแลนด์มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และลักษณะเด่นคือ ความซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย องค์กรความโปร่งใสสากล (Transparency International) ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้จัดอันดับให้ประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงน้อยที่สุดติดต่อกันมาหลายปี

สังคมของฟินแลนด์ที่พึงประสงค์คือ การมีชุมชนที่เข้มแข็ง ที่มีธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการที่ดี มีสวัสดิการที่ดี

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

2.1 สถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัว มีบทบาทสำคัญยิ่งในการอบรมสั่งสอนเพื่อปลูกฝังให้เด็กเป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย และความรับผิดชอบของตนเอง โดยใช้กิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องนี้ให้เกิดขึ้นกับเด็ก เด็กเล็กจะได้ฝึกความรับผิดชอบ เริ่มจากการบริหารเงินค่าขนมรายสัปดาห์

การตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้า การเลือกว่าจะใส่ชุดอะไรไปโรงเรียนอนุบาล เด็ก จะได้รับการฝึกให้มีวินัยในตนเองอย่างเข้มงวด เช่น การได้รับอนุญาตให้ซื้อขนมหวานได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ปกติผู้ปกครองจะกันบุตรธิดาไม่ให้ดูโทรทัศน์และเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ผู้ปกครองจะอ่านหนังสือให้ฟังแทน หรือพาไปทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น ว่ายน้ำ เล่นสกี เล่นสเก็ตน้ำแข็ง ฝึกลูกเสือหรือเนตรนารี หรือไปเรียนดนตรี เด็กทุกคนจะได้รับบัตรห้องสมุดสาธารณะเมื่อเริ่มอ่านหนังสือได้ และจะมีการกระตุ้นให้เด็กไปแผนกหนังสือเด็กในห้องสมุดสาธารณะซึ่งมีอยู่ในทุกเมือง ชานเมือง และหมู่บ้าน

หัวใจของการเลี้ยงลูกของชาวฟินแลนด์คือการเตรียมลูกให้เป็นอิสระ รู้จักดูแลตนเอง มักมีการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้เด็กที่อายุ 18 ปีแยกออกไปอยู่ตามลำพัง โดยที่**ความเป็นอิสระคือความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง** จึงให้เด็กตัดสินใจในชีวิตของตนเองตั้งแต่เยาว์วัยเท่าที่จะเป็นไปได้ เช่น เรื่องเสื้อผ้า เพื่อนฝูง การศึกษา กิจกรรม งานอดิเรก การใช้จ่าย เป็นต้น กฎหมายของฟินแลนด์ ห้ามลงโทษทางร่างกาย ผู้ปกครองต้องอธิบายให้เด็กฟังเพื่อให้เกิดความคิดว่าอะไรผิดอะไรถูก และการทำผิดเกิดอันตรายต่อตัวเองและผู้อื่นอย่างไร

2.2 สถาบันการศึกษา

ในประเทศฟินแลนด์ โรงเรียนมีคุณภาพมาตรฐานเท่าเทียมกันทั้งในเมืองหลวงและในชนบทที่ห่างไกล โรงเรียนจะมีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์หรืออื่นๆ ที่ใกล้เคียงกัน ในระดับการศึกษาพื้นฐานผู้ปกครองต้องส่งลูกไปเรียนที่โรงเรียนที่ใกล้บ้านมากที่สุด ไม่สามารถเลือกโรงเรียนเองได้ โรงเรียนที่มีขนาดเล็กที่สุด อาจมีนักเรียนน้อยกว่า 10 คน โรงเรียนที่อยู่ห่าง

บ้านเด็ก 5 กิโลเมตรขึ้นไป รัฐต้องจัดหาหน้รับส่งให้ ซึ่งส่วนใหญ่ปรากฏในชนบท ในเมืองไม่มีโรงเรียนได้อยู่ห่างจากบ้านเกิน 5 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เด็กจะเดินหรือขี่จักรยานไปโรงเรียน

โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประมาณ 4,300 โรงเรียน โรงเรียนสามารถพัฒนาให้โดดเด่นได้โดยการสร้างความเป็นเลิศในบางวิชา เช่น ด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี กีฬา ศิลปะ

การศึกษาก่อนวัยเรียน จัดอยู่ในรูปศูนย์รับเลี้ยงเด็กและชั้นเด็กเล็ก การศึกษาปฐมวัยมีจุดเน้นเพื่อสร้างบรรยากาศการเล่นและการเรียนรู้แก่เด็ก โดยจัดกิจกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจ ให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างรอบด้าน พัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นรวมถึงด้านจริยธรรม การทำงานเป็นทีม การส่งเสริมให้เด็กกล้าที่จะทำสิ่งที่คิดว่าจำเป็น เหมาะสม โดยการประเมินผลจะเน้นการประเมินพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม จริยธรรม การเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งพบว่าร้อยละ 96 ของเด็กในกลุ่มอายุได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียน

การศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุมตั้งแต่ประถมศึกษาถึงมัธยมต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตใจเมตตา กรุณา และเป็นสมาชิกของสังคมที่มีความรับผิดชอบทางจริยธรรม รวมถึงมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต หลักสูตรครอบคลุมวิชาภาษาแม่ ภาษาต่างประเทศ สิ่งแวดล้อมศึกษา หน้าที่พลเมือง ศาสนาหรือจริยธรรม ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ทัศนกรรมและคหกรรมศาสตร์ พลศึกษา ดนตรี ศิลปะ ระดับมัธยมเพิ่มวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแบ่งออกเป็น สายสามัญและสายอาชีพ ผู้จบอาชีวศึกษาสามารถเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยได้ โดยต้องเรียนเพิ่มเติมด้านภาษาและการศึกษาทั่วไป

รัฐตั้งเป้าหมายว่าประชากรของตนควรได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประมาณ 2 ใน 3 ของประชากรกลุ่มอายุนี้ จึงทำให้ผู้จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนิยมเรียนระดับอุดมศึกษามากขึ้น มหาวิทยาลัยเน้นการทำวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการสอน ส่วนโพลีเทคนิคเน้นการสอนที่เชื่อมโยงกับการทำงาน ชาวฟินแลนด์ส่วนใหญ่จะศึกษาถึงระดับปริญญาโท ขณะนี้ประเทศฟินแลนด์กำลังขยายการศึกษาที่จัดให้กับผู้ใหญ่ที่หลากหลายในรูปแบบและสถาบัน และมีการลงทุนเพิ่มมากขึ้นในการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เหมาะสม การศึกษาทุกระดับในฟินแลนด์เป็นการศึกษาแบบให้เปล่า โดยในระดับพื้นฐานผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ แต่ในระดับอุดมศึกษา นักศึกษาอาจต้องรับภาระค่าวัสดุ ค่าอาหารและค่าพาหนะเอง ชาวฟินแลนด์ถือได้ว่าเป็นชนชาติที่ใฝ่รู้และชวนขวยที่จะได้รับการศึกษา

ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา รัฐและศาสนจักรมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน เมื่อเด็กเข้าเรียนในระดับอนุบาล ครูและพยาบาลในระดับอนุบาลทุกคนได้รับการฝึกอบรมเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก ครูจะไม่ทำโทษทางร่างกายกับเด็ก แต่ใช้วิธีอธิบายซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่าทำผิดอะไรเกิดผลอย่างไรต่อตนเองและผู้อื่น มีการสอนคุณธรรมจริยธรรมในวิชาศาสนาหรือปรัชญาชีวิตตั้งแต่วัยการศึกษาระดับพื้นฐานจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้การอภิปรายเรื่องความถูกต้อง ดี ชั่ว ที่นักเรียนเป็นผู้ให้คำจำกัดความ มิใช่ครูซึ่งมีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริง โรงเรียนมีการเน้นให้เด็กมีความซื่อสัตย์อย่างแท้จริง การโกงไม่ว่ารูปแบบใดๆ เป็นเรื่องที่สังคมยอมรับไม่ได้ ผู้ที่โกงในการสอบจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง โดยจะถูกให้ออกจากโรงเรียน 1 ปี ใน

กรณีสอบวัดความรู้ในระดับมหาวิทยาลัย คนที่โกงจะถูกห้ามสอบตลอดชีวิต คนที่ทำผิดจะเกิดความอับอายมากจนไม่มีใครกล้าทำ

การสอนศาสนาในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นด้าน จริยธรรมและศาสนาในชีวิตของมนุษย์ในความเห็นของนักเรียน และในฐานะเป็นปรากฏการณ์สังคม ถือกันว่าศาสนาเป็นรากฐานอันหนึ่งของ วัฒนธรรมมนุษย์ ในชั่วโมงเรียนศาสนาเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ศาสนาของตนเอง และเน้นที่การเตรียมนักเรียนให้รู้จักศาสนาอื่นๆ และโลกทัศน์ต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างๆ เกี่ยวกับศาสนาและโลกทัศน์ที่ปรากฏในสังคมฟินแลนด์ หลักสูตรเน้น เป้าหมายการสอนศาสนา 5 ประการ ดังนี้ 1) สอนพื้นฐานของศาสนาที่ นักเรียนนับถือ 2) สอนโลกทัศน์พื้นฐานของฟินแลนด์ 3) แนะนำศาสนาอื่นๆ ใ้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ 4) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญของศาสนาในมิติ ทางวัฒนธรรมและมนุษยธรรม และ 5) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญ ของจริยธรรมและมิติด้านจริยธรรมในศาสนา

เป้าหมายของหลักสูตรต้องการให้ 1) นักเรียนมีความรู้มิติ วัฒนธรรมของศาสนา 2) นักเรียนมีความคิด ความรู้ และทักษะ เพื่อใช้ ประกอบการวิเคราะห์คำถามที่เชื่อมโยงกับศาสนา 3) นักเรียนสามารถสร้าง วิเคราะห์ และประเมินมุมมองของตนต่อโลก เอกลักษณะทางวัฒนธรรม รวมถึงมีการยอมรับนับถือวัฒนธรรมของตน และยอมรับวัฒนธรรมประเพณี ทางศาสนาของผู้อื่น 4) นักเรียนควรยอมรับผู้นับถือศาสนาอื่น และสามารถ คบหาสมาคมกับบุคคลที่มีวัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างจากตน 5) นักเรียน ควรเข้าใจความสำคัญของการมีความรับผิดชอบ และตระหนักถึงค่านิยมที่ อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจทางคุณธรรมจริยธรรม และ (6) นักเรียนควรมี

ความชำนาญในทักษะการอภิปราย และวิเคราะห์คำถามทางศาสนาและคุณธรรม และควรมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาสนาด้วยตนเอง รวมถึงมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์วิจารณ์

การสอนศาสนาในโรงเรียน นอกจากเป็นเรื่องพื้นฐานของศาสนาที่นักเรียนนับถือแล้ว ยังสอนให้รู้จักศาสนาอื่นๆ เข้าใจความสำคัญของศาสนาในมิติทางวัฒนธรรม มนุษยธรรม เข้าใจความสำคัญของจริยธรรม และมิติของจริยธรรมในศาสนา

กรณีนี้ที่ผู้ปกครองไม่ต้องการให้เด็กเรียนวิชาศาสนา โรงเรียนจะจัดให้มีการสอนจริยธรรมแทน ที่เรียกว่า วิชาปรัชญาชีวิต ว่าด้วยเรื่องการเกิดการตาย ความถูก ผิด ชั่ว ดี ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับการปลูกฝังคุณธรรม ครูผู้สอนอาจเป็นนักเทววิทยา นักการศาสนา หรือได้รับการอบรมพิเศษในเรื่องจริยธรรม การเรียนการสอนเรื่องจริยธรรมในวิชาปรัชญาชีวิตนี้เริ่มในฟินแลนด์มาแล้วกว่า 10 ปี นักเรียนจะชอบเรียน ด้วยมีการใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ที่เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิชาบังคับที่ต้องเรียนคือ ชีวิตที่ดีงาม การแสวงหาความจริง สังคมที่ดีงาม และจะมีวิชาที่เจาะลึกลงไปในระดับมัธยมปลาย

เนื้อหาสาระของวิชาปรัชญาเป็นคำถามพื้นฐานเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ เช่น การเกิด การตาย ความดี ความชั่ว ความผิด ความถูกต้อง วิธีการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่ในวิชานี้ไม่มีคำตอบสำเร็จรูป ในวิชาปรัชญาชีวิตนี้จะนำเสนอคนดีในอุดมคติจากฐานคิดจริยธรรม สิทธิมนุษยชน คำจำกัดความของคนดีคือ คนที่มีน้ำใจ รู้จักเอาใจเขาใส่ใจเรา ปฏิบัติตนโดยยึดหลักประชาธิปไตยและการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิชานี้มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความคิด ความรู้และทักษะสำหรับแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

นักเรียนจะได้เรียนวิชาการศึกษาทั่วไป ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของยุโรป เอเชีย แอฟริกา และละตินอเมริกา โดยเน้นสาระเกี่ยวกับการเคารพสิทธิมนุษยชน ความเจริญของทางจิตใจ และความสัมพันธ์กับสังคมและธรรมชาติ การมีความรู้ลึกซึ้งในประเด็นเหล่านี้จะช่วยสร้างสรรค์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มั่นคง

อย่างไรก็ตาม สังคมฟินแลนด์ยังตกเถียงกันในเรื่องเป้าหมายการสอนวิชาปรัชญาชีวิต ซึ่งให้เน้นหนักกับการพัฒนาทักษะทางจริยธรรมเท่าๆ กับการพัฒนาทักษะการคิด และการเรียน การสอน ครูเน้นให้นักเรียนเรียนวิธีที่จะเรียนรู้มากกว่าการท่องจำ ทักษะการเรียนรู้และการคิดแบบไตร่ตรองจึงเป็นทักษะที่จำเป็นที่สุด ขณะที่บางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับแนวคิดการสอนจริยธรรมโดยไม่อิงศาสนา

2.3 สถาบันศาสนา

สถาบันศาสนาของประเทศฟินแลนด์ได้จัดพิธีการทางศาสนาที่มีส่วนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนฟินแลนด์ที่สำคัญคือ “พิธีศีลมหาสนิท” เยาวชนที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานศาสนาในพื้นที่จะเข้ารับศีลมหาสนิทเมื่ออายุ 14 หรือ 15 ปี โดยก่อนเข้าพิธี จะต้องมีการศึกษาอย่างจริงจังด้วย 2 วิธีคือ เข้าเรียนในโบสถ์ใกล้บ้านสัปดาห์ละ 1 ครั้งใน 1 ปี หรือเข้าอบรมช่วงปิดภาคฤดูร้อนเป็นเวลา 2 เดือน การเรียนศาสนาเพื่อเข้าพิธีรับศีลมหาสนิทนี้ เป็นโอกาสสุดท้ายที่ศาสนจักรจะได้ปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรมแก่เยาวชน เยาวชนจำนวนมากเรียนอย่างเอาใจจริงเอาใจกระทั่งมี

ความรู้สึกว่าได้เกิดใหม่ และตัดสินใจเข้าศึกษาวิชาเทววิทยาในกายลูเธอรัน ในมหาวิทยาลัยหรือเลือกที่จะไปทำงานบรรเทาความทุกข์ยากของผู้คนในโลกนี้ การเรียนศาสนาที่โบสถ์ โดยเฉพาะการเข้าค่ายที่มีบรรยากาศผ่อนคลาย เป็นโอกาสการเรียนรู้ที่พัฒนาบุคคลไปสู่ความดีเลิศอันเป็นอุดมคติ เพราะมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงปรัชญา และการไตร่ตรองเกี่ยวกับ จุดมุ่งหมายของชีวิตและความตาย

2.4 องค์กรเพื่อเด็กและเยาวชน

นอกจากสถาบันครอบครัวและสถานศึกษาจะมีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนแล้ว ยังพบว่าประเทศฟินแลนด์มีองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของเด็กและเยาวชนมาก เช่น องค์กรลูกเสือ องค์กรด้านกีฬา องค์กรการเมืองของเด็ก ฯลฯ ที่รัฐส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ อุดหนุนเป็นรายปีให้กับองค์กรต่างๆ ดังกล่าว ซึ่งเป็นองค์กรระดับชาติ 85 องค์กร องค์กรที่ทำงานในรูปสมาคมท้องถิ่น 7,500 สมาคม การจัดตั้งองค์กรของประเทศฟินแลนด์เป็นเรื่องไม่ยุ่งยาก มีเพียงบุคคล 3 คนก็สามารถขอจัดตั้งได้ และมีสิทธิขอเงินสนับสนุนจากรัฐในการจัดกิจกรรมต่างๆ ฟินแลนด์ปกป้องเยาวชนจากปัญหาต่างๆ โดยอิงกับชุมชน องค์กรต่างๆ ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบที่เปิดกว้าง

องค์กรที่มีสมาชิกมากที่สุดคือ ลูกเสือและเนตรนารี โดยเฉพาะองค์กรลูกเสือ มีการนำมาเผยแพร่ในฟินแลนด์ตั้งแต่ปี ค.ศ.1910 โดยฝ่ายศาสนาเป็นผู้สนับสนุน กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเป็นการต่อยอดการศึกษาและฝึกอบรมด้านคุณธรรมให้แก่เยาวชน บางครั้งสามารถมีบทบาทเหมือนเป็น

ผู้ปกครอง การฝึกลูกเสือสอนให้คนเป็นอิสระ รู้จักพึ่งพิงตนเองรู้จักความ
ร่วมมือ ทำงานเป็นทีม การมีเจตคติทางบวกต่อศาสนา ความรักดีต่อแผ่นดิน
การให้บริการสังคม การเคารพโลกทัศน์ของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเอง
และสิ่งแวดล้อมของตน การมีพละทานมัย การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดย
อุดมคติของกิจกรรมลูกเสือคือ พัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีความ
เคารพต่อผู้อื่น ช่วยและรับใช้ผู้อื่น มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหน้าที่
ของตน รักและปกป้องธรรมชาติ แสวงหาความจริงของชีวิต

องค์กรด้านกีฬา เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่รัฐส่งเสริมให้เด็กเข้าเป็น
สมาชิกให้มาก โดยเสียค่าธรรมเนียมเพียงเล็กน้อย เพื่อช่วยให้เด็กมี
พละทานมัยที่ดี พร้อมๆ ไปกับป้องกันมิให้เด็กเตร็ดเตร่ตามถนน ช่วยให้ห่าง
ไกลยาเสพติด ของมีเมา องค์กรด้านกีฬานี้มีอยู่ทุกจังหวัดและตำบลของ
ฟินแลนด์ รวมแล้วเป็นพันๆ แห่ง และดำเนินกิจการอย่างแข็งขัน

องค์กรที่น่าสนใจอีกองค์กรหนึ่งคือ องค์กรการเมืองของเยาวชน
โดยทุกพรรคการเมืองจะมีปีกของเยาวชนที่สนใจการเมือง ที่อาจพัฒนาไปสู่
การเป็นนักการเมืองอาชีพ ทุกมหาวิทยาลัยมีชมรมของปีกการเมืองทำหน้าที่
จัดประชุมและจัดหลักสูตรฝึกอบรมในหัวข้อต่างๆ

ปัจจุบันมีชมรม สโมสรอื่นๆ ขึ้นมาแทนปีกเยาวชน เช่น สโมสร
ต่างๆ ของสตรี ชมรมสิ่งแวดล้อม สโมสรเกย์ ชมรมศาสนา ดนตรี การละคร
ภาพยนตร์ และการถ่ายภาพ

2.5 ปรัชญาความเชื่อ

สังคมฟินแลนด์ยึดถือร่วมกันเรื่องจริยธรรมและคุณธรรม และ
ค่านิยมที่มีรากฐานมาจากศาสนา รวมถึงปรัชญาชีวิต อุดมคติทางการเมือง

และแนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ความเป็นธรรม ความรับผิดชอบของบุคคลต่อการกระทำของตนเอง

2.6 ด้านการเมืองการปกครอง

ประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่ยึดหลักการปกครองบ้านเมืองด้วยระบบธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี มีสวัสดิการและความเจริญรุ่งเรือง ในระบบที่มีการบริหารจัดการที่ดีเป็นเรื่องสำคัญมากที่ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือบุคคลในคณะรัฐบาลต้องไม่ดำรงตำแหน่งอื่นใดในองค์กรของรัฐหรือธุรกิจเอกชน รวมถึงข้าราชการระดับสูงสุด ต้องมุ่งมั่นต่อหน้าที่โดยไม่ประกอบอาชีพที่สองหรือไม่มีตำแหน่งอื่นใดอีก ฟินแลนด์เป็นหนึ่งในประเทศแรกๆ ที่มีการจัดสรรงบประมาณแก่พรรคการเมือง มีการประกาศเผยแพร่เรื่องการให้เงินอุดหนุนเพื่อการเลือกตั้งให้รู้กันทั่วไป ซึ่งส่งผลให้สามารถขจัดผลประโยชน์ทับซ้อนและการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้ พรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ 5 ของผู้มาลงคะแนน จะไม่ได้สนับสนุนจากรัฐ

2.7 สังคมและสิ่งแวดล้อม

สังคมของประเทศฟินแลนด์มีบทบาทสนับสนุนการปลูกฝังและหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมในตัวเด็ก โดยในองค์กรต่างๆ จะไม่มีการฉ้อฉลคอร์รัปชันขึ้นไม่ว่าวงการใด การปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนจึงไม่ขัดแย้งกับความเป็นจริงในชีวิต

3. บทเรียนจากฟินแลนด์

1. เด็กในประเทศฟินแลนด์เข้าโรงเรียนช้า คือประมาณอายุ 6 ขวบ โดยครอบครัวมีบทบาทอย่างมากต่อการหล่อหลอมเด็กตั้งแต่เกิดและใน ระยะที่เด็กยังเล็กอยู่

2. ประเทศฟินแลนด์มีการสอนจริยธรรมและหลักคุณธรรมแก่ เยาวชนตั้งแต่เยาว์วัย โดยที่ทางราชการไม่สามารถเข้าไปมีอิทธิพลกับสิ่งที่ เกิดขึ้นในบ้านได้ แต่เมื่อใดที่มีการส่งลูกไปศูนย์รับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาล หรือศูนย์การศึกษาก่อนวัยเรียนในรูปแบบอื่นๆ ฝ่ายศาสนจักรและรัฐจะเริ่ม มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนคุณค่าทางคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน กระบวนการปลูกฝังดังกล่าวเป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งครูและพยาบาลในระดับ การศึกษาก่อนวัยเรียน ได้รับการฝึกอบรมทางคุณธรรมจริยธรรมมาแล้ว และ จะส่งผ่านค่านิยมไปสู่เด็กต่อไป

3. การสอนคุณธรรมจริยธรรมในวิชาศาสนาหรือวิชาปรัชญาชีวิต เริ่ม ตั้งแต่ในระดับการศึกษาพื้นฐานจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย แม้ว่า กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจะขึ้นอยู่กับครูมากก็ตาม แต่การเรียนการสอนค่อนข้างยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการอภิปรายทั่วไปในห้องเรียนเรื่อง ความถูกต้อง ผิด ชั่ว ดี โดยนักเรียนเองเป็นผู้ให้คำจำกัดความไม่ใช่ครู ครูเพียง แต่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคำสอนทางศาสนา ปรัชญา หรือระบบกฎหมาย ท้าย ที่สุดขึ้นอยู่กับผู้เรียนว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธหลักคุณธรรมของสังคม

4. สถานการณ์โดยรวมสนับสนุนการสอนจริยธรรมในโรงเรียน เด็ก นักเรียนมีความเสมอภาคกัน มาตรฐานโรงเรียนทัดเทียมกันทั้งในเมืองหลวง และในชนบทที่ห่างไกล

5. ประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งคือ สังคมที่แวดล้อมมีบทบาทสนับสนุนการเรียนการสอนคุณธรรมและหลักการต่างๆ ของครูและโรงเรียนในการบริหารจัดการภาครัฐ ฟินแลนด์กำหนดให้ข้าราชการระดับสูงสุดต้องแสดงความมุ่งมั่นต่อหน้าที่โดยไม่ประกอบอาชีพที่สองหรือไม่มีตำแหน่งได้อีก รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือบุคคลในคณะรัฐบาลต้องไม่ดำรงตำแหน่งในองค์กรของรัฐหรือธุรกิจเอกชนที่อาจเกิดขบวนการปฏิบัติหน้าที่

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประกอบด้วย 16 รัฐ ตั้งอยู่ตอนกลางของทวีปยุโรป มีพื้นที่ 357,023 ตารางกิโลเมตร ล้อมรอบด้วยประเทศเพื่อนบ้าน 9 ประเทศคือ เดนมาร์ก สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรีย สาธารณรัฐเช็ก โปแลนด์ เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก และฝรั่งเศส ภูมิประเทศมีความหลากหลาย มีทั้งที่เป็นแนวเขาสูงต่ำสลับที่ราบ เนินเขา ทะเลสาบ และที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ เป็นประเทศที่มีประชากร 82.4 ล้านคน หนาแน่นที่สุดในยุโรป ประชากรชาวเยอรมันแต่งงานช้า มีลูกน้อย ส่วนใหญ่ร้อยละ 67 นับถือศาสนาคริสต์ ที่เหลือเป็นศาสนาอื่นๆ เช่น อิสลาม ฯลฯ

เยอรมันมีจุดเด่นในหลายประการ เช่น เป็นประเทศมหาอำนาจทางการศึกษาทุกแขนง เป็นแชมป์ส่งออกสินค้าไปทั่วโลก สินค้าเยอรมันถือว่ามีคุณภาพชั้นยอด ผ่านกระบวนการผลิต การตรวจสอบคุณภาพที่มีมาตรฐานมากกว่าร้อยละ 90 มีผังเมืองที่เป็นระเบียบ จัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นดินแดนแห่งวัฒนธรรม โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน ปราสาทราชวัง วัฒนธรรมพื้นบ้านพื้นเมืองได้รับการเชิดชูรักษาไว้เป็นอย่างดีและผลมกลมกลับไปกับวัฒนธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประชาชนได้รับการศึกษาที่ดี หล่อหลอมให้มีระเบียบ วินัย รักธรรมชาติ และมีสุขภาพดี นอกจากนี้เยอรมันยังมีบุคคลที่ได้รับการยกย่องมากมายหลากหลายสาขา จะเห็นได้จากนับตั้งแต่มีรางวัลโนเบลในปี ค.ศ.1900 มีชาวเยอรมันได้รับรางวัลมาแล้วกว่า 70 คน

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะเด่น

ชาวเยอรมันได้รับการยอมรับว่าเป็นคนมีระเบียบวินัยสูง รวมถึงการเป็นคนดีมีความรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ของตนเอง ซื่อตรงต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความสุจริตไม่คดโกง มีความสามัคคีในการทำงาน ประหยัด มัธยัสถ์ ขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา รักความสะอาด รวมถึงมีนิสัยเป็นนักวางแผน นักคิด นักประดิษฐ์ จึงมีชาวเยอรมันที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ นักเทคโนโลยี นักปรัชญา นักการศึกษา นักประพันธ์ นักดนตรีระดับปราชญ์ที่มีชื่อเสียงก้องโลกมากมาย

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

การปลูกฝังคุณธรรมของชาวเยอรมันเป็นกระบวนการที่ผสมผสานเชื่อมโยง สัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วยระบบสำคัญๆ คือ สถาบันครอบครัว ศาสนา ชุมชน สื่อสารมวลชน ฯลฯ โดยทุกส่วนจะทำหน้าที่ด้วยสำนึกและรับผิดชอบ โดยไม่มีกฎหมายบังคับ ทั้งนี้เพราะเป็นหลักปฏิบัติที่กระทำกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ลงรากฝังลึกอยู่ในจิตใจของชาวเยอรมัน จนกลายเป็นวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตของชาวเยอรมันมาจนปัจจุบัน

2.1 สถาบันศาสนา

ชาวเยอรมันส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งมีนิกายหลักๆ อยู่ 2 นิกายคือ คาทอลิกและโปรเตสแตนต์ โบสถ์ก็มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตชาวเยอรมันมาก และมีกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้าโบสถ์วัน

อาทิศย์ ซึ่งพ่อแม่ส่วนหนึ่งจะพาเด็กเล็กไปเข้าโบสถ์ สวดมนต์ขอพรในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันคริสต์มาสก็จะมีกิจกรรมทั้งในโบสถ์และที่บ้าน นอกจากนี้ทางโบสถ์ก็ยังส่งแม่ชีไปช่วยดูแลสั่งสอนเด็กเล็กในโรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา ทำให้ชาวเยอรมันส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในคริสต์ศาสนาน่าอย่างมั่นคง

2.2 สถาบันครอบครัว

เนื่องจากกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของชาวเยอรมันได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องยาวนานจนเป็นวิถีชีวิต เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นไปอย่างผสมผสานของสถาบันและระบบต่างๆ ของประเทศ บทบาทของครอบครัวในเรื่องนี้ถือว่าเป็นเรื่องปกติที่มีความสำคัญอยู่แล้วตามธรรมชาติ และด้วยแนวคิดของนักปรัชญา นักการศึกษาที่มีชื่อเสียงในอดีตที่เห็นว่า บางครั้งพ่อแม่อาจมีความรู้ ความสามารถไม่เพียงพอจึงต้องช่วยเหลือสนับสนุนให้พ่อแม่มีความรู้ความสามารถที่จะอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีคุณภาพ พร้อมๆ ไปด้วยการมีระบบการศึกษาที่ดี ในระดับอนุบาลและประถมศึกษา จึงมีระบบที่สร้างความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่และโรงเรียนในการพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้าน รวมถึงความมีคุณธรรมจริยธรรมด้วย

นอกจากนั้น ผู้ใหญ่ยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นหลัง สิ่งนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะคนเยอรมันเป็นคนที่มีระเบียบ รักความสะอาด เริ่มต้นจากการปฏิบัติภายในครอบครัวก่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในบ้านเรือนแม่บ้านจะเช็คกระจกทุกวัน พอถึงฤดูกาลจะทาสีบ้านใหม่ให้สดใส เด็กซึมซับการปฏิบัติเหล่านี้จากครอบครัวและยึดเป็นแนวปฏิบัตินำไปสู่การทำงาน ผู้ใหญ่จะตักเตือนเด็กอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น ถ้ามีเด็กนักเรียนถือกระเป๋

มาเดินหน้าโรงภาพยนตร์ ผู้ใหญ่จะตักเตือนว่าสถานที่แห่งนี้ไม่ใช่ของเด็ก และไล่ให้เด็กกลับบ้าน เด็กก็จะปฏิบัติตามไม่ได้เถียง และผู้ปกครองของเด็กก็ไม่มีការว่ากล่าวกันเพราะทุกคนรู้และเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ที่ต้องตักเตือนเด็กๆ เมื่อเห็นเด็กทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม จะเห็นว่าในห้างสรรพสินค้าจะไม่มีเด็กนักเรียนตัวเล็กๆ หรือเด็กมัธยมไปเดินเล่น จะมีเฉพาะผู้ใหญ่ไปเดินหาซื้อสินค้าเป็นส่วนใหญ่

2.3 สถาบันการศึกษา

ระบบการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของเยอรมันที่หล่อหลอมคนให้มีคุณภาพดีอย่างต่อเนื่อง อย่างมีระเบียบแบบแผน และเชื่อมโยงต่อเนื่องกันตั้งแต่อนุบาลจนถึงอุดมศึกษา การศึกษาที่ดีของเยอรมันเกิดจากการวางแผนที่ถูกต้องเหมาะสมกับคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่ต้องการให้เกิดขึ้นในแต่ละระดับการศึกษา โดยสองพี่น้องตระกูล Humboldt ซึ่งคนพี่ Wilhelm von Humboldt (1767-1835) เป็นนักปรัชญา นักภาษาศาสตร์ และรัฐบุรุษ คนน้อง Alexander von Humboldt (1769-1859) เป็นนักวิทยาศาสตร์ฟิสิกส์ผู้โด่งดัง ได้วางแผนการศึกษาที่ควบคู่ไปกับการศึกษาวิทยาศาสตร์ ปรัชญาของทั้งสองนำไปสู่การศึกษาที่ดีมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชาวเยอรมันและนานาชาติ โดยที่ระบบการศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของเยอรมันอย่างเป็นทางการที่ผสมผสานไปกับสถาบันอื่นๆ โดยมีสาระโดยสรุปดังนี้

ระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงวัยของการวางรากฐานชีวิตนั้น องค์กรศาสนาจะมีส่วนสำคัญในการดูแลร่วมกับชุมชนท้องถิ่น องค์กรการกุศลต่างๆ เด็กๆ จะได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การทำกิจกรรมที่เน้นให้เกิดความสามัคคี ความเป็นอกเห็นใจ ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน และค่อยๆ เรียนรู้วิชาการ

ควบคู่ไปกับการสร้างระเบียบวินัย เสริมสร้างความรักชาติ ศาสนา ท้องถิ่น โดยพาเด็กไปโบสถ์ ดูสถานที่ต่างๆ โรงเรียนจะสร้างกิจกรรมที่เป็นความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง ในการร่วมกันพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี ในระดับอนุบาลและประถมศึกษาไม่มีวิชาสอนศีลธรรมเป็นการเฉพาะ การปลูกฝังส่วนใหญ่ถูกถ่ายทอดมาจากครอบครัว ชุมชน ในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา จะเป็นการพัฒนาการที่ต่อเนื่องมาจากอนุบาลและประถมศึกษา ซึ่งจะสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมและการดำเนินชีวิตทั้งในสังคม โรงเรียน และชุมชน ที่เห็นเรื่องความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ เพราะเด็กวัยนี้ความใกล้ชิดกับครอบครัวจะลดลง ความอิสระด้านความคิด ความเป็นอยู่มีมากขึ้น

ความมีระเบียบวินัย เป็นจุดเน้นสำคัญของการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับมัธยมขึ้นไป การเรียนอาชีวศึกษา เด็กที่เข้าฝึกงานในโรงงานจะต้องมีระเบียบวินัยอย่างสูง และอยู่ในความดูแลอย่างใกล้ชิดของครูฝึก ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงงานซึ่งกำหนดมาตรฐานการทำงานไว้ชัดเจน

ระบบการศึกษาของเยอรมันยึดหลักการทำให้ง่าย “Simplify” ฉะนั้น ตำราต่างๆ นักเรียนจึงสามารถอ่านและทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง แม้แต่การเรียนการสอนที่ยากจะถูกทำให้ง่ายโดยแสดงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนที่สามารถนำไปใช้และทำให้ประสบผลสำเร็จได้ แนวคิดเรื่อง “Simplify” นี้จะถูกนำไปใช้ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย ซึ่งการทำให้ง่ายนี้เป็นการป้องกันการทุจริตไปด้วยในตัว เพราะการทำอะไรที่ยุ่งยากซับซ้อนจะทำให้เกิดการทุจริตขึ้นได้

2.4 ชุมชน

ชุมชนของเยอรมันมีส่วนอย่างมากในการล้อมกรอบเด็กให้มีความรอบคอบ มีระเบียบวินัย มีความสามัคคีร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ โดยคนในชุมชนจะประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมกีฬา ดนตรี สันทนาการ และบำเพ็ญประโยชน์ ตัวอย่างเช่น ในวันหยุดสุดสัปดาห์จะเห็นเยาวชนบางส่วนหิ้วเครื่องดนตรีไปเล่นในชมรมซึ่งมีผู้ใหญ่ช่วยสอนและดูแล วันไหนอากาศดีจะมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่มาเล่นหรือแข่งขันกีฬาในสนามกีฬาของชุมชนเป็นจำนวนมาก และเป็นแหล่งบ่มเพาะนักกีฬาที่มีชื่อเสียงเป็นจำนวนมากในฤดูร้อนจะมีกลุ่มทั้งผู้ใหญ่และเด็กเดินป่าหรือขี่จักรยานไปตามชนบท มีการร้องเพลงชื่นชมธรรมชาติ เพลงบ่งบอกถึงความรักชาติและเพลงสนุกสนาน บางครั้งมีกิจกรรมที่เป็นสาธารณะก็จะมีผู้ใหญ่นำเยาวชนไปร่วมกันทำกิจกรรม เช่น ช่วยเหลือผู้สูงอายุ เป็นต้น ด้วยกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ได้ช่วยเหนี่ยวรั้งไม่ให้เยาวชนออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทางได้เป็นจำนวนมาก

2.5 สื่อสารมวลชน

เด็กเยอรมันจะได้รับการฝึกให้เป็นผู้รักการอ่านการเขียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยครูจะให้การบ้านในการอ่านและเขียนเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งในครอบครัวชาวเยอรมันซึ่งเป็นผู้รักการอ่านหนังสืออยู่แล้ว จึงเป็นแบบอย่างต่อลูกหลานให้เป็นผู้รักการอ่านหนังสือ จะเห็นได้ว่าในร้านหนังสือจะมีหนังสือวิชาการวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ นวนิยาย วรรณกรรม รวมทั้งวารสารวิชาการและบันเทิงตามระดับอายุวางขายอยู่มากมาย ตามสถานีรถไฟจะมีหนังสือนิยาย วรรณกรรม

วารสาร นิตยสาร หนังสือสำหรับเด็กและหนังสือพิมพ์ คนจะขึ้นรถไฟก็จะซื้อหนังสือไปอ่านแก้เบื่อในการเดินทาง

ด้านสื่อทีวีในช่วงเวลา 17.00-23.00 น. จะเป็นรายการสำหรับเด็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะมีรายการด้านความรู้ เกมวิทยาศาสตร์ รวมทั้งภาพยนตร์ที่มีคติสอนใจให้เด็กเป็นคนดีมีคุณธรรม หลังจากนั้นผู้ปกครองจะให้เด็กเข้านอน และมีภาพยนตร์สำหรับผู้ใหญ่และภาพยนตร์บางเรื่องผ่านการดูแลความเหมาะสมจากหน่วยงานอิสระที่เรียกว่า “Freiwillige Selbstkontrolle” ว่าเหมาะกับเด็กวัยไหน โดยจะมีตัวอักษรแนะนำว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่เหมาะกับเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี เป็นต้น ภาพยนตร์สำหรับผู้ใหญ่จริงๆ จะฉายหลังเที่ยงคืน

2.6 กฎระเบียบ

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศเยอรมันเป็นกระบวนการผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วยระบบการศึกษา สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา ชุมชน สื่อสารมวลชน ฯลฯ โดยทุกส่วนจะทำหน้าที่ด้วยสำนึกและความรับผิดชอบโดยไม่มีกฎหมายบังคับ เพราะเป็นหลักปฏิบัติที่กระทำกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

2.7 บทบาทผู้นำ/บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา

จากประวัติศาสตร์พบว่าเมื่อประมาณ 200-500 ปีที่ผ่านมา ประเทศเยอรมันมีบุคคลสำคัญระดับนักปราชญ์มากมาย ทั้งที่เป็นนักปรัชญา นักการศึกษา นักประพันธ์ นักดนตรี ที่ล้วนเป็นผู้วางรากฐานแนวคิดต่างๆ ในการพัฒนาประชาชนของชาติให้มีคุณภาพ รวมถึงเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร ที่กลายเป็นแรงขับเคลื่อนให้ประเทศสามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้านในระดับแนวหน้าของโลก เช่น

มาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) นักการศาสนาชาวเยอรมัน ซึ่งเกิดเมื่อปี ค.ศ.1483 เป็นผู้ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาที่เชื่อมโยงและควบคู่ไปกับการศาสนา ในยุคดังกล่าว การศึกษาของยุโรปขยายตัวอย่างกว้างขวาง แนวคิดของเขาคือ รัฐจะต้องสร้างคนให้มีความรู้ ฉลาดหลักแหลม รู้จักรักเกียรติยศ โดยไม่ปล่อยให้เป็นที่ของพ่อแม่อย่างเดียว เนื่องจากพ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านวิชาการที่จะสอนเด็กอาชีพรูมีความสำคัญยิ่ง มีเกียรติรองจากพระทางศาสนา โดยลูเธอร์เห็นว่าในชั้นเด็กเล็กควรให้เด็กอ่านคัมภีร์ให้มาก เน้นการสอนภาษาเพื่ออ่านคัมภีร์ให้แตกฉาน โดยให้หลักการสอนภาษาว่าควรสอนพูดดีกว่าท่องจำไวยากรณ์ และการสอนพูดให้ได้ก่อนจะทำให้เข้าใจหลักหรือไวยากรณ์เร็วขึ้น ด้วยธรรมชาติของมนุษย์เป็นเช่นนั้น

อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ชาวเยอรมันที่เป็นทั้งนักปรัชญา นักคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นักฟิสิกส์และศิลปิน มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ.1724-1804 เป็นต้นคิดทางปรัชญาบริสุทธิ์ (Critique of Pure Reason) กล่าวถึงโครงสร้างของจิตมนุษย์ ที่เชื่อมโยงระหว่าง Critique of Practical ว่าด้วยจริยธรรมและศาสนา และ Critique of Judgment ที่เชื่อมด้วยสุนทรียะ เขามีแนวคิดและสรุปว่า วิธีการทางเมตาฟิสิกส์ที่แท้โดยพื้นฐานแล้วเป็นสิ่งเดียวกับวิธีการของนิเวศ การสอนที่ถูกมิใช่เป็นการเอาข้อเท็จจริงต่างๆ ไปหยิบยื่นให้ศิษย์ แต่เป็นการช่วยให้ศิษย์หาความหมายและกฎเกณฑ์ให้ได้ จากข้อเท็จจริงนั้น หรือความรู้คือการหาความหมายและกฎเกณฑ์ให้ได้จากสิ่งต่างๆ ที่ร่างกายได้รับรู้มา

โยฮัน ฟรีดริค แฮร์บาร์ต (Johann Friedrich Herbart) เป็นนักการศึกษา นักจิตวิทยา และเป็นครู มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ.1776-1841 เป็น

ผู้คิดค้นหลักการสอน 5 ขั้นคือ 1) ขั้นเตรียม ให้เด็กพร้อมที่จะรับความรู้ใหม่ 2) ขั้นสอน โดยการอธิบายสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่ 3) ขั้นเปรียบเทียบ ที่โยงความรู้ใหม่กับความรู้เก่า 4) ขั้นสรุป เป็นการสร้างกฎเกณฑ์และให้คำนิยามเรื่องที่เรียนมาและย่อให้สั้นเพื่อง่ายต่อการเข้าใจและจดจำ 5) ขั้นการนำไปใช้ เป็นการทดสอบความเข้าใจที่เรียนมาโดยเอาหลักเกณฑ์ที่ได้มาใช้

แฮร์บาร์ตมีแนวคิดทางการศึกษาว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการสร้างอุปนิสัยและคุณธรรมทางสังคม การสอนที่ดีต้องเริ่มต้นจากความสนใจและความตั้งใจของผู้เรียนที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจ จุดมุ่งหมายสูงสุดของการสอนจริยธรรมคือการสร้างอุปนิสัยที่ดีงามเพื่อให้เป็นคนดี โดยต้องจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับมนุษยธรรม (Humanistic Studies) ให้เด็กมีความคุ้นเคยกับความคิดที่ชอบธรรม เพื่อนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติดี โดยแนวทางที่จะทำให้เด็กมีความคิดดีคือ 1) ต้องให้เด็กมีความคิดที่อิสระ ให้เห็นแจ้งด้วยตนเองในผิดถูกชั่วดี ไม่ใช่วิธีห้ามปรามแต่อธิบายให้เข้าใจ 2) เมื่อเด็กประพฤติปฏิบัติถูกต้องแล้ว ต้องกระตุ้น ส่งสอนหาทางให้กระทำต่อไปด้วยความตั้งใจ ซึ่งแนวทางของการสร้างระเบียบของความคิดนี้ เขาถือว่าเป็นทางนำไปสู่ความเจริญของจิตใจ

ฟรีดริค เฟอร์เบล (Friedrich Froebel) นักปรัชญาการศึกษาชาวเยอรมัน เกิดเมื่อค.ศ.1782 สืบทอดแนวคิดทางการศึกษามาจากรูสโซและเปสตาลอสซี ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของการอนุบาลศึกษา ที่คิดค้นหลักการให้การศึกษากับเด็กที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามวัย การพัฒนาของสมองตามระยะของความเจริญที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างเหมาะสม ทฤษฎีการศึกษาของเขามุ่งพัฒนาอำนาจที่มีอยู่ในตัวเด็กตามธรรมชาติ โดยอำนาจที่แท้จริงต้องเกิดจากภายใน (Self-motivate Development) ไม่ใช่การ

บังคับจากภายนอก การเรียนรู้ไม่ฝึกเด็กรู้ให้จำอย่างเดียว เน้นความรู้ที่ทำให้เกิดสติปัญญา การเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรม แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ของเขาเป็นรากฐานที่สำคัญของระบบการศึกษาที่ถือว่าเด็กเป็นสำคัญ (Child Center)

โวล์ฟกัง โคลเลอร์ (Wolfgang Kohler) นักจิตวิทยาการศึกษาชาวเยอรมัน เกิดเมื่อ ค.ศ.1887 ที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรม การเรียนรู้ที่เป็นทฤษฎีสำคัญของการเรียนการสอนมากที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ที่มีจุดเน้นในเรื่องการรับรู้ (Perception) โดยการรับรู้เปรียบเสมือนบันไดแรกของการเรียนรู้ (Learning) และการรับรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดการหยั่งรู้ (Insight) ก่อน ผู้สอนมีหน้าที่ทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ สร้างสถานการณ์หรือปัญหาขึ้นมาให้ผู้เรียนรวบรวมประสบการณ์ของตนเองมาแก้ปัญหา มิใช่ผู้สอนเป็นผู้รวบรวมประสบการณ์ให้นักเรียนเสียเอง เช่น บอกคำตอบให้นักเรียนจดจำ

ปราชญ์เหล่านี้ได้มุ่งมั่นถ่ายทอดวิชาความรู้สู่คนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง มีทั้งตำราวิชาการ ผลการทดลองที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมอยู่ในพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ให้ได้ศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลา มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นของรัฐทั้งหมดมีปราชญ์เหล่านั้นอยู่ ได้ให้การสนับสนุนเชิดชูผู้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ กล่าวได้ว่าประเทศเยอรมันให้โอกาสให้คนได้ศึกษาแสดงความรู้ความสามารถได้อย่างสะดวกสบาย เป็นพลังสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

2.8 ประวัติศาสตร์/ประสบการณ์จากอดีต

เยอรมันฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วหลังแพ้สงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เยอรมันเป็นประเทศเดียวที่แพ้สงครามถึง 2 ครั้ง แต่สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจได้เร็วที่สุดทั้งสองครั้ง ประสบการณ์จากการล่มสลายของประเทศ

การแพ้สงครามโลกถึงสองครั้งของเยอรมันทำให้คนเยอรมันมีประสบการณ์สูงสุดในการสร้างประเทศจากกองอิฐหัก นำของเก่ามาใช้ สร้างประเทศขึ้นใหม่ได้อย่างรวดเร็ว เพราะคนเยอรมันทุกคนมีคุณภาพโดยเฉลี่ยสูง เมื่อรวมพลังกันก็ทำได้สำเร็จโดยเร็ว หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ประชาชนได้รับการกดขี่จากประเทศชนะสงคราม จึงทำให้เกิดการรวมพลังความเป็นชาตินิยมขึ้น สร้างกฎเกณฑ์และระเบียบวินัยขึ้นในชาติและมีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มีการพัฒนาการศึกษาอาชีพต่างๆ อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จนเกิดมีนักวิจัย นักประดิษฐ์คิดค้น รวมทั้งช่างฝีมือที่ทำงานตามมาตรฐานมากมาย เมื่อ Adolf Hitler มีอำนาจขึ้นมาเป็นผู้นำที่สามารถรวบรวมจิตใจคนเยอรมันได้ เพียงไม่กี่ปีเยอรมันก็พลิกฟื้นฟื้นฟูบ้านเมืองของตัวเองได้รวดเร็วทันต่อศรัทธาก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เยอรมันเจริญก้าวหน้ากว่าประเทศยุโรปทุกประเทศ

3. บทเรียนจากเยอรมัน

1. พ่อแม่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการหล่อหลอมเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รัฐจึงส่งเสริมให้พ่อแม่มีความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
2. เยอรมันมีระบบการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่หล่อหลอมคนให้มีความประพฤติอย่างต่อเนื่อง
3. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้การศึกษาตั้งแต่อนุบาล และกระบวนการจัดการศึกษาที่เน้นวิชาการกับการทำงานและชีวิตจริง คือ
  - 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ ซื่อตรงต่อหน้าที่ ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่ต้องมีใครควบคุม ตรงต่อเวลา เอาจริงเอาจังกับงานที่ทำ มีวินัยกับงานและชีวิต และ
  - 2) ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ได้แก่ คนเยอรมันมองภาพรวม

ของประเทศได้ดี และพร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อสังคมและประเทศชาติ โดยการถ่ายทอดสิ่งที่ดี มีระบบ มีคุณภาพสู่อนุชนรุ่นหลัง

4. เด็กๆ ได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องของการรักษาสีงแวดล้อม ตั้งแต่เด็ก เช่น การแยกขยะ การเก็บสิ่งของ การจัดระเบียบต่างๆ เป็นการปลูกฝังให้เด็กตั้งแต่เล็กๆ เมื่อเด็กโตขึ้นก็จำไปปฏิบัติ สิ่งนี้กลายเป็นอุปนิสัยประจำตัว เมื่อไปที่ไหนๆ จึงเห็นประเทศเยอรมันเป็นระบบระเบียบสะอาด สะอาดไม่มีการทิ้งขยะ ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่เป็นระเบียบเรียบร้อย

5. ระบบการศึกษาของเยอรมันให้สิทธิกับเด็กทุกคนเท่าเทียมกันรวมถึงคนพิการ หรือแม้แต่เรื่องการเคารพศักดิ์ศรีของคนงานทั่วไป หัวหน้างานหรือผู้บริหารที่เรียนจบสูงๆ ระดับปริญญาเอก จะไม่มีการดูถูกคนงานเหล่านี้ คนเยอรมันภูมิใจที่ตนเป็นช่างชำนาญงาน เพราะฉะนั้นไม่ได้แบ่งระดับคนในสังคมที่ปริญญาเป็นหลัก ทุกคนภูมิใจในอาชีพของตนเอง เพราะว่าเงินเดือนไม่ต่างกันเท่าไร ทุกคนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ถึงขนาดว่าคนที่เห็นหัวหน้าคนงานเสียชีวิตขึ้นมา ก็จะลงหนังสือพิมพ์ของเมืองนั้น เป็นการให้เกียรติคนทุกระดับ

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์หรือสมาพันธรัฐสวิส เป็นประเทศเล็กๆ มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 700 ปี การก่อตั้งสวิตเซอร์แลนด์เริ่มในปี ค.ศ.1291 ประกอบด้วย 26 เขต มีพื้นที่ประมาณ 41,285 ตารางกิโลเมตร ประชากรในปี ค.ศ. 2005 มีประมาณ 7.48 ล้านคน สภาภูมิศาสตร์ตามธรรมชาติแบ่งออกเป็น 3 เขตคือ เขตเทือกเขาแอลป์ เขตมิดแลนด์ และเขตจูรา พื้นที่เพื่อการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติมีน้อย ประชากรประมาณร้อยละ 46 นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ร้อยละ 40 นับถือนิกายโปรเตสแตนต์ ภาษาราชการมี 4 ภาษาคือ เยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี และภาษา Rhaeto Romanic

สมาพันธรัฐสวิสมีลักษณะเด่นคือ เป็นประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยและมีความสงบมากกว่า 500 ปี ในขณะที่ประเทศอื่นๆ พื้นที่ฟูประเทศจากความหายนะของสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ซึ่งไม่ได้รับความกระทบกระเทือน ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นช่วงที่สามารถเพิ่มความสำเร็จของประเทศในด้านต่างๆ ให้มากขึ้นทั้งด้านการเงินและอุตสาหกรรม สวิตเซอร์แลนด์วางตัวเป็นกลางด้านทหารมานานนับศตวรรษเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ United Nation European เป็นประเทศแห่งเอกภาพ มีเกษตรกรรมในรูปแบบพิเศษของตนเอง มีชื่อเสียงด้านความปลอดภัย ชาวสวิสยึดมั่นและให้ความสำคัญกับงานที่มีคุณภาพสูง ผลิตภัณฑ์ของสวิสเป็นเครื่องหมายที่ไว้วางใจได้ จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของสวิตเซอร์แลนด์คือการได้ชื่อว่าเป็นปัจเจกชนแบบผสมผสาน เพราะรับข้อดีของอิทธิพลวัฒนธรรมที่แตกต่างมาปรับใช้จนเป็นที่นิยมของสากล

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะเด่น

เอกลักษณ์และลักษณะเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ทั่วโลกได้รับรู้และเป็นคุณสมบัติที่สำคัญคือ **การตรงต่อเวลา** ที่มีผลตามมาคือความน่าเชื่อถือ ซึ่งตรงกับความมีชื่อเสียงมากด้านการผลิตนาฬิกาของประเทศคุณลักษณะดังกล่าว แสดงออกให้ประจักษ์ด้วยระบบต่างๆ ของประเทศ เช่น การจราจรสาธารณะ รถไฟ รถประจำทาง รถไฟใต้ดิน การทำงาน เวลาค้นหาหมายคนที่ไม่ตรงต่อเวลาจะมีความลำบากในการใช้ชีวิตและไม่ได้รับความเชื่อถือ

คุณลักษณะเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ **ความซื่อสัตย์สุจริต และความรับผิดชอบ** เป็นผลทำให้เกิดอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ด้านการเงิน การธนาคาร การประกัน ซึ่งกล่าวได้ว่า ไม่มีประเทศใดในโลกที่ได้รับความไว้วางใจเท่าประเทศสวิส

นอกจากนั้น **ความเอาใจใส่ ความพิถีพิถัน** ในรายละเอียด ถือว่าเป็นลักษณะเด่นเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการที่ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ได้กลายเป็นผู้นำของโลกอุตสาหกรรมในด้านต่างๆ เช่น เครื่องมือแพทย์ เครื่องวัด นาฬิกา และที่ได้รับการยกย่องมากอีกประการหนึ่งคือ **คุณลักษณะของการมีใจบริการ (Service mind)** ดังเช่นโรงเรียนด้านการโรงแรมของประเทศเป็นที่ต้องการของผู้ที่จะประกอบอาชีพด้านนี้

คุณลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งคือ **ความเป็นตัวของตัวเอง** ชาวสวิสจะเรียนรู้การช่วยเหลือตัวเองให้มากที่สุดตั้งแต่เด็ก ทำให้มีความแข็งแกร่งและเข้าใจในความต้องการของตนเอง สามารถออกไปเผชิญชีวิตตามลำพังได้ในช่วงอายุที่เหมาะสมผลพวงของการที่ชาวสวิสมีลักษณะดังกล่าว

ทำให้ประเทศสวีตเซอร์แลนด์อยู่ในสภาวะที่วางตัวเป็นกลางด้านการทหารมา นับศตวรรษ

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของชาวสวีตเซอร์แลนด์ดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเชื่อมโยงนับแต่เกิดจนถึงตาย ฝังรากลึกจนเกิดเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ที่ปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ด้วยปัจจัยต่างๆ และบทบาทของสถาบันที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 สถาบันครอบครัว

กล่าวได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความสำเร็จในการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนชาวสวีตเซอร์แลนด์ จะได้รับการปลูกฝังในเรื่องนี้มาตั้งแต่เกิด ด้วยการสั่งสอนอย่างใกล้ชิดของพ่อแม่ อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

เหตุสำคัญเบื้องต้นของเรื่องนี้ เกิดจากการที่**ชาวสวีตเซอร์แลนด์** **ว่าเด็กคืออนาคตของชาติ** เด็กต้องเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพที่เหนือกว่าประเทศเพื่อนบ้าน **การมีบุตรเป็นเรื่องที่ทำหายความสามารถอย่างมากทั้งชายและหญิงที่ต้องเตรียมความพร้อมสร้างฐานะให้มั่นคง** โดยเฉพาะฝ่ายชาย จึงมักแต่งงานช้า

ข้อค้นพบที่น่าสนใจที่เป็นปัจจัยของการสร้างมนุษย์ที่มีคุณภาพอย่างหนึ่งของชาวสวีตเซอร์แลนด์ คือ ในระยะหลังๆ คู่แต่งงานใหม่มักนิยมมาอาศัยอยู่นอกเมืองใหญ่ ด้วยเห็นว่าบรรยากาศของสังคมดังกล่าวนอกจากจะช่วยให้

เด็กได้รับสิ่งแวดลอม อากาศที่ดี อัจฉาศัยไมตรีระหว่างเพื่อนบ้าน ยังช่วยสร้างวิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกัน ที่หล่อหลอมจิตวิญญาณของความเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการอยู่นอกเมือง ทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวมาก และในวันหยุดชาวสวิสนิยมพาเด็กๆ ไปเที่ยวพักผ่อนอยู่กับธรรมชาติสวยงาม มิใช่การเล่นอยู่ตามห้างสรรพสินค้าใหญ่ในเมือง

บทบาทแม่หรือความเป็นแม่มีความสำคัญอย่างมาก แม่บ้านถือเป็นอาชีพหนึ่งที่มีสิทธิเท่าเทียมกับอาชีพอื่น เพราะหน้าที่ของอาชีพนี้คือสร้างความอบอุ่นในครอบครัว ต้องใช้เวลาในการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างมาก ผู้หญิงสวิสเมื่อมีบุตร มักจะออกจากงานเพื่อทำหน้าที่แม่บ้านเต็มเวลา ซึ่งถือว่าเป็นการเสียสละอย่างมาก อย่างไรก็ตาม แม่ก็มีอำนาจเต็มที่ในการตัดสินใจ เรื่องการเงิน การเรียนของลูก เป็นครูของลูก **ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ลูกด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน** ขณะที่ฝ่ายชายซึ่งบทบาทใหญ่คือ สร้างฐานะให้มั่นคงเพื่อดูแลครอบครัว จึงมุ่งมั่นกับการทำงานมาก แต่จะช่วยภรรยาดูแลลูก ทำงานบ้านไปพร้อมๆ กัน

พ่อแม่ชาวสวิสจะฝึกให้เด็กยืนอยู่ได้ด้วยตนเองให้เร็วที่สุดแม่แต่เด็ก 5 ขวบที่เรียนอนุบาลก็ต้องเดินไปโรงเรียนด้วยตัวเอง อาจจะช่วยเหลือในช่วงแรกๆ แต่หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ พ่อแม่ก็ไม่จำเป็นต้องไปส่ง เด็กจะสามารถเดินไปโรงเรียนเองได้ เมื่อเด็กเข้าเรียนมัธยม เด็กบางคนจะต้องใช้บริการรถสาธารณะเพราะระยะทางของโรงเรียนที่ไกลขึ้น เด็กจะต้องรู้จักการใช้รถเมล์ รถไฟด้วยตัวเอง การที่พ่อแม่พยายามฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองให้ได้เร็วที่สุดนั้น ด้วยมีความคิดที่ว่าในอนาคตพ่อแม่จะไม่ได้อยู่และช่วยเหลือเด็กได้ตลอดแม้แต่เด็กเข้าเรียนประถมและมัธยมศึกษาแล้ว ถึงแม้จะยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ก็มีความเป็นตัวของตัวเอง เป็น

อิสระ เขาจะจัดตารางเวลาชีวิตของเขาได้อย่างอิสระโดยไม่รบกวนความอบอุ่นของครอบครัว โดยความอบอุ่นของครอบครัวหมายถึง พวกเขายังคงทานข้าว พูดคุย ทำกิจกรรมกับครอบครัว เช่น วันอาทิตย์ก็ยังคงเป็นวันทำกิจกรรมร่วมกันของครอบครัว

ในด้านความซื่อสัตย์ ก็เช่นกัน เด็กจะถูกปลูกฝังตั้งแต่เล็ก เรียนรู้ตั้งแต่อนุบาลด้วยการสั่งสอนอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ ถ้าเด็กทำผิด จะมีการชี้แจงเหตุผล อธิบายให้เข้าใจ เด็กจึงกล้ายอมรับผิดและรู้จักการรับผิดชอบ ประเด็นนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนซื่อสัตย์ สุจริต ไม่คดโกง

2.2 สถาบันการศึกษา

ประเทศสวีเดนให้ความสำคัญกับการศึกษามาก แม้ว่าคุณภาพการศึกษาโดยทั่วไปจะอยู่ในระดับดี รัฐบาลยังจัดสรรงบประมาณให้เป็นจำนวนไม่น้อยในแต่ละปี เช่นในปี 2545 ใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการศึกษาต่อประชากรรายจ่ายทั้งประเทศเป็น 15.1% หรือคิดเป็น 5.8% ของ GDP ชาวสวีเดนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ แม้ว่าโดยรวมแล้วปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 25-64 ปี รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 25 และที่ได้รับการศึกษาอย่างต่ำ มัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 84

ประเทศสวีเดนแลนด์มีโรงเรียน 1-2 โรงอยู่ทุกหมู่บ้าน เด็กไม่ต้องเดินทางไกลไปเรียน โรงเรียนแต่ละแห่งรับเด็กระดับอนุบาลประมาณ 18-20 คน เรียนร่วมกันทั้ง 3 ปี โดยครูคนเดียวมักเป็นผู้ดูแลตลอดทั้ง 3 ปี เช่นเดียวกับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 ครูคนเดียวดูแลตลอด และเปลี่ยนเป็นครูอีกคนหนึ่งในช่วงประถมศึกษาปีที่ 4-6 ห้องเรียนหนึ่งๆ มีนักเรียนไม่มาก ระดับอนุบาลประมาณ 18-20 คน ประถมศึกษาไม่เกิน 25 คน ครูที่สอนในระดับอนุบาลได้รับการศึกษาโดยเฉพาะ และประถมศึกษา

จะไปสอนมัธยมไม่ได้ ระดับประถมศึกษาครูประจำชั้นสอนทุกวิชายกเว้นพลະ
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูประจำชั้นสอน 3-5 วิชา และมีครูเฉพาะวิชา

วิชาที่เรียนนอกความมุ่งหมายเพื่อความรู้อยู่เป็นวิชาการแล้ว การ
ศึกษาของสวิสยังให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต
โดยลำพัง เด็กผู้หญิงจึงต้องเรียนการทำงานพื้นฐานอาชีพ เช่นงานซ่อมแซมสิ่ง
ต่างๆ เปลี่ยนหลอดไฟ งานไม้ งานเย็บปักถักร้อย ขณะที่เด็กผู้ชายจะต้อง
เรียนการทำอาหาร

ระบบการศึกษาทำให้เด็กชาวสวิสได้ค้นพบศักยภาพ รู้ความ
ถนัดความชอบความต้องการของตน เมื่อถึงช่วง มัธยมศึกษาตอนต้น จึง
พร้อมที่จะเลือกเส้นทางการศึกษาว่าจะไปทางสายอาชีพหรือสายสามัญ สำหรับ
ผู้ที่จะไปสายอาชีพ เมื่อจบ มัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องไปสอบเข้าทำงานใน
โรงงานไว้ก่อน เพื่อเป็นการประกันการมีงานทำ จึงทำให้เมื่อจบ มัธยมศึกษา
ตอนปลาย สายอาชีพแล้วมีงานทำทันที

ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนั้น คุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับเด็กระดับอนุบาล คือการช่วยเหลือตนเองขึ้น
พื้นฐาน การมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น การพัฒนาแบบองค์รวม การใช้เวลาให้
เป็นประโยชน์ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การอดทนและแก้ไขความขัดแย้ง
ที่เกิดขึ้น ผ่านกระบวนการกิจกรรมหรือการเล่นต่างๆ อย่างอิสระ โดยเน้น
ความร่วมมือกับผู้ปกครองในการให้การศึกษาและอบรมสั่งสอนเด็ก ระดับ
ประถมศึกษา เน้นให้มีพื้นฐานแข็งแรงมากขึ้น ทั้งการเรียนรู้ การอ่าน การ
เขียน การคิด คำนึงถึงความต้องการของเด็กแต่ละคน ช่วงเพิ่มศักยภาพ ความ
สามารถส่วนตัวเชิงสังคม วิชาการ มีทัศนคติที่คำนึงถึงตนเอง ผู้อื่น สภาพ
แวดล้อม ความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง การยอมรับในความ

แตกต่างของศาสนาและวัฒนธรรม การแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง การจัดระบบชีวิตให้แก่ตนเอง และยังเป็นความร่วมมือกับครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ทั้งในด้านการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินผล การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรม ปรากฏในทุกชั้นปี นอกจากนี้วิชาการแล้ว ยังเน้นความสามารถในการเรียนรู้ การรับมือกับความเครียด ความเอาใจใส่ อดทน

มัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการเรียนเพื่อขยาย/เพิ่มศักยภาพจากระดับประถมศึกษา สำหรับผู้ที่มีทักษะ ความถนัดในเชิงปฏิบัติ ผู้ที่สอบได้ในเกรดที่ดีในแต่ละปี สามารถข้ามไปเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ทุกชั้นต้องเรียนวิทยาศาสตร์/จริยธรรม มัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานจริง ให้ความสำคัญกับด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ผู้ที่สอบได้เกรดที่ดีแต่ละชั้น สามารถข้ามไปเรียนในระดับที่สูงขึ้นไปได้ ทุกชั้นต้องเรียนศาสนาและวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การศึกษาของสวิตเซอร์แลนด์มีคุณภาพคือ “ครู” ประเทศสวิสตระหนักว่าครูมีความสำคัญยิ่งในการทำให้คนมีคุณภาพ อาชีพครูจึงได้รับค่าตอบแทน สวัสดิการที่ดีมาก เทียบเท่ากับพนักงานเอกชน เป็นอาชีพหนึ่งที่ชาวสวิสอยากเป็นมาก คนที่ทำอาชีพครูจะต้องผ่านการศึกษาด้านครู

2.3 บทบาทผู้นำ/บุคคลที่เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ เนื่องจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีนักปรัชญาที่เป็นนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงคือ “Johann Heinrich Pestalozzi” ได้พยายามสั่งสอน

เรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในมนุษย์ตั้งแต่เด็กมานานประมาณ 200 ปี Pestalozzi มีความคิดที่ว่าเป้าหมายของการศึกษาคือการสร้างคนให้มีคุณธรรม โดยมีแนวคิดที่ว่า ครอบครัวยุคก่อนที่แท้จริงของการศึกษาในทุกเรื่อง การหล่อหลอมด้านคุณธรรมจึงเริ่มต้นที่ครอบครัวโดยเฉพาะจากแม่ ซึ่งมีสายใยผูกพันกับลูกตามธรรมชาติ และความรู้สึกด้านคุณธรรมจะก่อเกิดขึ้นในตัวเด็กถ้าได้รับการตอบสนองความต้องการจากแม่ด้วยบรรยากาศที่รู้ได้ถึงความรักความปลอดภัย Pestalozzi มีความเชื่อว่าพื้นฐานต้องเริ่มจากการศึกษาที่บ้าน และต่อยอดสืบเนื่องจากสถานศึกษา และไม่มีครูคนไหนจะแทนที่ความเป็นแม่เป็นพ่อได้อย่างสมบูรณ์

ความจริงแท้ดังกล่าวได้ถูกถ่ายทอดให้ชาวสวิสมานาน ดังที่พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความเข้มแข็งที่มีบทบาทในการปลูกฝังหล่อหลอมให้ชาวสวิสมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมได้สำเร็จอย่างเห็นผลชัดเจน

2.4 บทบาทภาครัฐและสังคม

ในส่วนของภาครัฐ มีบทบาทอย่างยิ่งเช่นกันในการปลูกฝังคุณธรรมให้กับประชาชน รัฐบาลของสวีตเซอร์แลนด์จะออกกฎหมายที่เข้มงวดให้ประชาชนปฏิบัติตามอย่างจริงจัง บทลงโทษค่อนข้างจะรุนแรง กรณีที่ปรับเป็นเงินก็จะค่อนข้างสูง เช่น ด้านการขับขี่ยานพาหนะ การมีแอลกอฮอล์ในร่างกายเกินข้อกำหนด ถ้าถูกจับเป็นครั้งที่ 3 จะถูกลงโทษโดยถูกยึดใบขับขี่ตลอดชีวิต กรณีขับรถซึ่งในหมู่บ้าน จะได้รับการตัดเงินเดือนจากเพื่อนบ้าน และถ้ายังทำอีกจะถูกแจ้งจับ การขับขี่ยานพาหนะทำให้เกิดการบาดเจ็บของคนในหมู่บ้าน จะได้รับการตำหนิและวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากเพื่อนบ้าน จนบางครั้งต้องย้ายบ้านหนี

การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ระบบการนำมาใช้ใหม่สำคัญมาก รัฐมีมาตรการต่างๆ ให้ประชาชนต้องปฏิบัติ เช่น ขยะแต่ละถุงที่นำมาทิ้งนั้น จะต้องมีการชั่งน้ำหนัก ถุงละไม่เกิน 5 กิโลกรัม และต้องมีสติ๊กเกอร์ค่าภาษีติดไว้ด้วย มิเช่นนั้นรถขยะก็จะไม่เก็บให้ ด้วยมาตรการเช่นนี้ทำให้ผู้บริโภคต้องแยกขยะให้ถูกต้องถ้าเป็นแก้วต้องนำไปทิ้งที่จุดรับแก้วเก่าได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ถ้าเป็นเหล็กหรืออัลลอยด์ ก็จะมีจุดรับเช่นเดียวกับแก้ว ส่วนขยะเปียก เช่น เศษอาหาร จะถูกนำไปหมักให้เป็นปุ๋ยใช้ในการเกษตรต่อไป ถ้าอาศัยอยู่ในตัวเมืองไม่มีสวนของตนเองก็จะมีจุดรับขยะประเภทนี้เช่นกัน สำหรับกระดาษจะถูกแยกเก็บไว้ โดยทุกๆ 4 เดือน จะมีประกาศจากทางโรงเรียนว่านักเรียนจะไปขอรับเอาวันใดบ้าง แล้วนักเรียนก็นำไปส่งที่จุดรวมซึ่งจะมีบริษัทรับซื้อมาชั่งน้ำหนักและให้เงินนี้แก่โรงเรียน

2.5 ปัจจัยอื่นๆ

นอกจากสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาที่มีความแข็งแกร่งในการปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็กและเยาวชนแล้ว ยังพบว่ามีปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นบริบทที่เอื้อให้ชาวสวิสมีคุณลักษณะเด่นดังกล่าวหลายประการ ดังนี้

1. บทเรียนจากประวัติศาสตร์ รวมถึงปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้นในอดีต โดยช่วงหลังของทศวรรษที่ 1990 เช่น การบริหารงานด้านธนาคารผิดพลาดจนสายการบินแห่งชาติสวิสแอร์ล้มละลาย เหตุการณ์ไฟไหม้ใหญ่ในอุโมงค์ของถนนกอตทาร์ด (Gotthard Tunnel) การสังหารหมู่ในรัฐสภาคองเซตการปกครอง Zug และเหตุการณ์ย่อยอื่นๆ ทำให้ชาวสวิสต้องช่วยกันลบภาพการเป็นชาติที่มีปัญหา และเกิดการค้นหาจิตวิญญาณของตัวเองอย่างมากมาย

2. การมีประชากรน้อยเพียง 7.4 ล้านคน น้อยกว่าประเทศไทย 8 เท่า รวมถึงการมีพื้นที่เพียง 1 ใน 10 ของประเทศไทย ช่วยให้รัฐบาลสามารถดูแลประชาชนของตนเองได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง

3. ลักษณะของอุตสาหกรรมของประเทศสวีตเซอร์แลนด์เป็นปัจจัยเกื้อหนุนในการสร้างความอบอุ่น ความเป็นครอบครัว ด้วยอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่เรียกว่า KMO คล้ายกับ SME (Small Medium Enterprise) ของไทย กระจายอยู่ทั่วไปแม้แต่ในหมู่บ้านเล็กๆ การทำงานจึงไม่ต้องเดินทางไกล ทำให้มีเวลาให้ครอบครัวได้อย่างเต็มที่

4. การมีระบบประกันสังคมที่ดี ที่สร้างความมั่นใจให้ชาวสวีตส์ในการดำรงชีวิตโดยมีต้องกังวล

5. สภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ซึ่งขาดวัตถุดิบในการผลิตสินค้า ระบบการนำน้ำใช้อีก (recycle) โดยเฉพาะเรื่องแก้ว จึงเป็นตัวผลักดันให้ชาวสวีตส์ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องช่วยกันปลูกฝังเรื่องนี้ตั้งแต่เล็ก เด็กๆ จะได้รับคำชี้แจงถึงผลเสียหากไม่ปฏิบัติตาม ระบบการเก็บขยะมีส่วนช่วยในเรื่องนี้ โดยจะไม่เก็บให้ ถ้าบ้านใดไม่แยกขยะ น้ำหนักเกิน ขยะประเภทเหล็ก แก้ว อลลอยด์จะมีจุดรับ ขยะเปียก เศษอาหารจะถูกนำไปทำเป็นปุ๋ยต่อไป

3. บทเรียนจากสวีตเซอร์แลนด์

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนของประเทศสวีตเซอร์แลนด์ ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง เชื่อมโยงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อชาวสวีตส์นับแต่เกิดจนตาย และเกิดขึ้นมายาวนาน จนฝังรากลึก

และเกิดเป็นวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่ปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุผล ปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ชาวสวิสตระหนักว่า เด็กคืออนาคตของชาติ การมีบุตรเป็นเรื่องที่ทำนายทั้งชายและหญิงในการที่ต้องอบรมเลี้ยงดูให้มีคุณภาพ ชาวสวิสจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม โดยเฉพาะต้องมีฐานะมั่นคงจึงจะแต่งงานและมีบุตร

2. ชาวสวิสเชื่อว่า พ่อแม่มีส่วนสำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ไม่มีใครทดแทนได้ โดยเฉพาะบทบาทของความเป็นแม่ ซึ่งมีสายใยผูกพันกับลูกตามธรรมชาติ และความรู้สึกด้านคุณธรรมจะก่อเกิดขึ้นในตัวเด็ก ถ้าได้รับการตอบสนองของความต้องการจากแม่ด้วยบรรยากาศที่รู้สึกได้ถึงความรักความปลอดภัย ดังนั้น เมื่อมีบุตร ฝ่ายหญิงส่วนใหญ่จึงลาออกจากงานเพื่อทำหน้าที่แม่บ้านเต็มเวลา ซึ่งถือว่าเป็นการเสียสละอย่างมาก แม่จะทำหน้าที่เป็นครูของลูก ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดกับตัวลูกด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน

3. ชาวสวิสตระหนักว่า สังคมในเมืองใหญ่ไม่ช่วยหล่อหลอมให้บุตรมีคุณลักษณะที่ดีได้เท่าชุมชนนอกเมืองใหญ่ ด้วยเชื่อว่าบรรยากาศและกระบวนการทางสังคมของชุมชนเล็กๆ จะช่วยได้ คู่แต่งงานจึงนิยมย้ายออกจากเมืองใหญ่ไปอยู่ตามชุมชน

4. การศึกษาของประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีคุณภาพสูง ด้วยรัฐบาลให้ความสำคัญ การเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรม เด็กได้เรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ค้นพบตัวเอง รู้จักตัวเองตั้งแต่เมื่อจบประถมศึกษา เด็กจึงมีความพร้อมในการเลือกเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาในสายสามัญและอาชีพ ผู้ที่ต้องการทำงานเมื่อจบมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีระบบรองรับตั้งแต่เริ่มเรียน และสามารถ

ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ ชาวสวิสจึงมีการศึกษาที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ คือจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยประมาณ 12.8 หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

5. พร้อมๆ กับการปลูกฝังคุณธรรมด้วยสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา รัฐจะเอื้ออำนวยให้สังคมมีความสุข มีคุณธรรม ด้วยการมีระบบประกันสังคมที่ดีที่สร้างความมั่นใจในการดำรงชีวิตโดยไม่ต้องกังวลและมีการออกกฎหมายและเคร่งครัดในการบังคับใช้ มีบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎกติกาของสังคม

6. สังคมมีส่วนลงโทษผู้ที่ทำผิดด้วยเช่นกัน โดยเพื่อนบ้าน ชุมชน จะตำหนิติเตียนให้เกิดความอับอาย

7. ระบบอุตสาหกรรมของประเทศ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนในการสร้างความอบอุ่นเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว ด้วยอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของประเทศจะมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมคล้ายกับ SME (Small Medium Enterprise) กระจายอยู่ทั่วประเทศแม้แต่ในหมู่บ้านเล็กๆ ทำให้ไม่ต้องเดินทางไกล พ่อแม่มีเวลาให้กับครอบครัวเต็มที่

ประเทศในอเมริกาเหนือและในแปซิฟิกใต้

ประเทศแคนาดา

แคนาดาเป็นประเทศที่มีลักษณะพิเศษ ทั้งทางด้านภูมิประเทศและทางด้านสังคม วัฒนธรรม ทางด้านภูมิศาสตร์ ประเทศแคนาดาตั้งอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือ บริเวณแถบขั้วโลกเหนือ เขตอาร์คติก มีพื้นที่กว้างใหญ่ถึง 10 ล้านตารางกิโลเมตร จึงถูกจัดเป็นประเทศที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศรัสเซีย ในทางตรงข้ามกับพื้นที่ของประเทศแคนาดา เป็นประเทศที่มีประชากรเบาบาง จำนวน 30 ล้านคน เมื่อคิดความหนาแน่นของประชากรจะมีจำนวนประชากรเพียง 3.3 คนต่อตารางกิโลเมตร จึงจัดเป็นประเทศที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง

ทางด้านสังคมวัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่าแคนาดาเป็นประเทศที่ประกอบด้วยประชากรที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์สูงสุด เนื่องจากเมื่อ 20-30 ปีที่ผ่านมามีคนที่มีมาจากเกือบทุกชนชาติที่มีอยู่ในโลกนี้ มีภาษาราชการ 2 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผลมาจากการตั้งถิ่นฐานครั้งแรกของประเทศ ที่ประชากรกลุ่มแรกๆ เดินทางมาจากประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส

ความพิเศษของประเทศแคนาดาที่น่าทึ่งยิ่ง คือการใช้เวลาเพียงประมาณ 100 ปีเท่านั้นในการสร้างประเทศและเป็นประเทศพัฒนาอันดับหนึ่งของโลก ในช่วงทศวรรษ 1990 จากการจัดอันดับโดยองค์การสหประชาชาติ

นอกจากนั้น แม้ประชากรจะมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติและศาสนา มาก แต่แคนาดายังเป็นประเทศที่มีความสงบสุข มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ทั้งคนที่เป็นชนชาติเดิมของประเทศและผู้อพยพมาใหม่ และสามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะเด่น

คุณลักษณะที่เป็นลักษณะเด่นของชาวแคนาดา คือ ความมีระเบียบวินัย เป็นคนมีเหตุมีผล มีจิตใจที่เข้มแข็ง รักสันติ ความสงบสุข มีความอดทนอดกลั้น ไม่นิยมการใช้ความรุนแรง ให้เกียรติเพื่อนมนุษย์ ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างมีศักดิ์ศรีเสมอกัน ไม่กีดกันทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เพศ และวัย มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างจริงจัง นับถือคนที่ความดี ความสามารถ นอกจากนี้ ชาวแคนาดามีจิตสำนึกที่ดีรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ลักษณะเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การเป็นคนใฝ่รู้ รักการอ่าน เห็นคุณค่าของการมีสุขภาพดี นิยมการออกกำลังกาย กีฬาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่เป็นไปเพื่อสุขภาพมิใช่การแข่งขัน

สัญลักษณ์สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศแคนาดา คือความเป็นกลาง ไม่เข้าร่วมหรือฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ประสานไมตรี เป็นภาพสะท้อนคุณลักษณะเด่นของชาวแคนาดาบนเวทีโลกได้เป็นอย่างดี

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

คุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมของชาวแคนาดาไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่ผ่านการขัดเกลาจากสังคมนับแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา ไปกับการสร้างระบบต่างๆ ที่เอื้อต่อการบ่มเพาะอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง ดังนี้

2.1 สถาบันครอบครัว

ประเทศแคนาดาเชื่อว่าการศึกษาที่เด็กและเยาวชนจะเติบโตเป็นพลังที่สำคัญของประเทศได้ ต้องมีครอบครัวที่เข้มแข็ง และมีศักยภาพในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐจึงส่งเสริมให้พ่อแม่ดูแลบุตรหลานของตนและเพื่อนบ้าน ชาวแคนาดาร้อยละ 90 เห็นว่าบิดามารดาคือบุคคลที่จะเลี้ยงดูบุตรหลานได้ดีที่สุด ร้อยละ 85 เห็นว่าถ้าไม่จำเป็นต้องหาเลี้ยงครอบครัว จะอยู่บ้านเลี้ยงลูก และผลวิจัยยืนยันว่าการเลี้ยงดูในศูนย์เด็กเล็กไม่สามารถทดแทนพ่อแม่ได้ ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกและสถาบันหลัก ในการปลูกฝังหรือวางรากฐานทางคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็ก

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว จึงมีประชาชนและกลุ่มตัวแทนออกมาเรียกร้องไม่ให้รัฐเพิ่มจำนวนศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน แต่ต้องการให้รัฐเน้นการส่งเสริมผู้ปกครองให้มีศักยภาพในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าการส่งบุตรเข้าศูนย์เด็กเล็ก

รัฐส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนา และเลี้ยงดูให้มีสุขภาพและความปลอดภัย ซึ่งหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยของเด็กนั้น ไม่เฉพาะผู้ปกครองเท่านั้น เพื่อนบ้านและชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย รวมทั้งต้องดูแลบุตรหลานของเพื่อนบ้านและเด็กๆ ในชุมชน รวมทั้งเด็กจะต้องมี

สุขภาพที่แข็งแรง ได้รับความปลอดภัยที่บ้าน และการเตรียมตัวในการดำเนินชีวิตที่ปลอดภัย โดยได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต ตั้งแต่จากสถาบันครอบครัว การมีบ้านและที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย การฝึกวินัยและการดูแลเด็ก การที่ประเทศแคนาดาให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว ถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะของคนแคนาดาในทุกเรื่อง การที่ประเทศแคนาดามีความเชื่อว่าเยาวชนคือกลุ่มคนที่มีความสำคัญสำหรับประเทศ คนกลุ่มนี้ต้องได้รับการดูแลและเลี้ยงดูให้มีชีวิตที่มีความสุข ปลอดภัย รัฐบาลจึงได้มีโครงการต่างๆ ที่สนับสนุนให้ครอบครัวทำหน้าที่ในส่วนนี้ ซึ่งการที่จะให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ในเรื่องนี้ได้ แคนาดาใช้ทั้งกระบวนการทางการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการจัดโปรแกรมต่างๆ สำหรับบิดามารดา รวมทั้งการจัดทำเอกสารในการเตรียมพ่อแม่ ผู้ปกครองในการทำหน้าที่เลี้ยงดู อบรมปลูกฝังคุณลักษณะของชาวแคนาดา ตลอดจนการฝึกวินัยต่างๆ เพื่อเป็นการวางรากฐานในตัวเด็กและเยาวชนก่อนเข้าสู่กระบวนการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา นอกจากนี้ แคนาดายังเชื่อว่า การจะเลี้ยงดูและปลูกฝังคุณลักษณะต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนนั้น ไม่ใช่หน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครองเท่านั้น แต่สังคมยังต้องทำหน้าที่มีส่วนร่วมในเรื่องนี้ด้วย

การใช้ระบบการขัดเกลาทางสังคม โดยให้สังคมและผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างแก่เยาวชนโดยจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโปรแกรมการรู้หนังสือให้แก่ผู้ใหญ่ เยาวชนและครอบครัวโดยใช้แนวทางของชุมชนเป็นฐาน เช่น การกำหนดบทบาทของผู้ปกครองเมื่อบุตรหลานเข้าสู่วัยเรียน ผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยบุตรหลานของตนเอง เช่น วินัยภายในบ้าน เด็กแคนาดาจะเรียนรู้การมีวินัยในการดำเนินชีวิตในบ้าน เช่น

เมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร ทุกคนจะต้องรับประทานอาหารพร้อมกัน ไม่มี การดูโทรทัศน์ระหว่างการรับประทานอาหาร การมีวินัยขณะบริโภค การมี วินัยในการตื่นนอนและการเข้านอน เป็นต้น

รัฐลงทุนประมาณปีละ 5.3 พันล้านเหรียญต่อปีในการพัฒนาระบบดูแลเด็กและเยาวชน และคำนวณว่าได้รับประโยชน์กลับคืนมาถึง 105 พันล้านเหรียญ

ตัวอย่างของกิจกรรมที่รัฐดำเนินการ ได้แก่

1) ประกันการทำงาน 1 ปี (Employment Insurance Maternity and Parental Benefit) ให้แก่บิดาหรือมารดาหยุดงานได้ เพื่อเลี้ยงลูกในขวบปีแรก

2) การให้เงินเลี้ยงดูถ้าเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยระบบภาษีที่เรียกว่า Child Trust Fund

3) กำหนดบทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการสอน บุตรหลานของตน

4) เมื่อเด็กเข้าโรงเรียน มีการจัดทำคู่มือผู้ปกครองที่ระบุ บทบาทหน้าที่ของครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตใน โรงเรียน

5) มีระบบ Website ให้นักเรียน/ผู้ปกครองหาความรู้เพิ่มเติม

6) จัดทำคู่มือชี้แนะแหล่งบริการต่างๆ ของรัฐ คู่มือการเลี้ยงดู บุตรหลานในทุกด้าน เน้นการทำบ้านให้เป็นที่ปลอดภัย โดยมีองค์กรต่างๆ ให้ ข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติมและแนะนำการทำห้องสมุดที่บ้าน การกระตุ้นให้เด็ก อ่านเขียนผ่านศิลปะ รวมถึงการมีห้องสมุดที่มีตำรา สื่อ เพื่อพัฒนาเด็ก มี มุมทำกิจกรรมต่างๆ

7) มีการออกกฎหมายที่ชัดเจนในเรื่องสิทธิของเด็กในการได้รับการเลี้ยงดูอย่างปลอดภัย ไม่ถูกทอดทิ้ง เอาเปรียบ

รัฐเป็นผู้กำหนดบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองในการปกป้องคุ้มครองดูแลเด็กในปกครอง ไม่เพียงแต่การอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาเท่านั้น ยังได้กำหนดให้ครอบคลุมไปถึงการใช้แรงงานด้วย ผู้ปกครองไม่มีสิทธิขาดในการให้บุตรหรือเด็กในปกครองทำงาน การยินยอมให้ทำงานนอกจากผู้ปกครองแล้ว ต้องผ่านความเห็นชอบในลักษณะงานจากผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 สถาบันการศึกษา

ประเทศแคนาดาตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน ด้วยตระหนักว่า “เด็กคืออนาคตของชาติ” (Our Children are Our Future) ที่ต้องให้ความเอาใจใส่ดูแลอย่างดีที่สุด และเชื่อมั่นว่าระบบการศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพจะสร้างคนให้มีคุณภาพได้ จึงมีเป้าหมายที่จะให้การศึกษาเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และด้วยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว รัฐบาลจึงจัดสรรงบประมาณเป็นจำนวนไม่น้อย ในระหว่าง ค.ศ.2000-2002 ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเป็นร้อยละ 5.2 ของ GDP หรือเป็นร้อยละ 12.7 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด และด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนของตนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ชาวแคนาดามีอัตราการเข้าห้องสมุดและอินเทอร์เน็ตในระดับสูง เป็นประเทศที่ได้ชื่อว่ามีการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตมากที่สุดในโลก

โดยที่ประเทศแคนาดามีพื้นที่กว้างขวางมาก มีประชากรที่มีความแตกต่างหลากหลายในเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม กระจายอยู่ทั่วไป แคนาดาจึงมีโจทย์ที่ท้าทายคือ ทำอย่างไรให้ประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน ในการจัดการศึกษารัฐบาลกลางไม่มี

บทบาทโดยตรงในการจัดการศึกษา แต่ละมลรัฐและเขตการปกครองต่างจัดการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างหลากหลาย ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ความต้องการของประชากรในพื้นที่ โดยมีสภาพการศึกษาแห่งชาติกำหนดกรอบกลางในการพัฒนามนุษย์ในภาพรวมของประเทศ แต่ละรัฐจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของตนเอง

ยุทธศาสตร์สำคัญที่แคนาดาใช้คือ การทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้-เสียต่างๆ แคนาดาจึงมีรูปแบบของการศึกษาที่หลากหลายทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัย และมีรูปแบบของการศึกษาที่จัดอยู่ในกลุ่มการศึกษาทางเลือก (Alternative Education) อยู่มาก การจัดการศึกษาจะควบคู่ไปกับมิติของสุขภาพอนามัย ซึ่งรวมถึงการมีโภชนาการที่ดี การป้องกันการบาดเจ็บ ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่น รัฐบาล ชุมชน และนักวิจัย เป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จในเรื่องนี้

แคนาดาใช้กลยุทธ์ทางการศึกษาทุกรูปแบบในกระบวนการปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในชาติโดยใช้สื่อต่างๆ ในโรงเรียนมีกฎระเบียบที่เคร่งครัด ที่นักเรียนจะต้องอยู่ในห้องเรียน ไม่ยืน เดิน นั่งอยู่ตามทางเดินหรือสถานที่เปิดของโรงเรียน

แคนาดาตั้งเป้าหมายที่จะให้การศึกษาระดับประถมศึกษาทำหน้าที่วางรากฐานในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะเด่นอื่นๆ ของชาวแคนาดาตั้งแต่วัยเยาว์ โดยระบุชัดเจนว่า “เยาวชนต้องได้รับการปลูกฝังและพร้อมที่จะเป็นคนแคนาดา เพื่อจะก้าวสู่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา” ข้อกำหนดสำคัญคือ โรงเรียนต้องสอนให้นักเรียนเข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบของหน้าที่พลเมือง รวมทั้งมีทักษะและคุณลักษณะของผู้ที่จะ

เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งการวางรากฐานการดำเนินชีวิตที่มีสุขภาพดี และตระหนักถึงความสำคัญด้านโภชนาการ การดำรงไว้ซึ่งร่างกายที่แข็งแรง เรียนรู้เรื่องความปลอดภัย และความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อม

การสร้างคน สร้างชาติ ของประเทศแคนาดา มีการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีความชัดเจน โดยในระบบการศึกษา หลักสูตรจัดให้มีวิชาพลเมืองศึกษาหรือสังคมศึกษา และรัฐให้ความสำคัญกับ “พลเมืองศึกษา (Civic Education)” เป็นนโยบายที่ทุกมลรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นรับมาปฏิบัติ ที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศ มลรัฐ การเป็นพลเมืองของชาติ วัฒนธรรมและโลกทัศน์ของชนพื้นเมือง คุณลักษณะที่พึงประสงค์กำหนดให้ผู้เรียน **“ต้องเป็นบุคคลที่มีค่านิยมและเจตคติที่ดีต่อจริยธรรมของพลเมือง (Civic Ethics) ขึ้นชมต่อความซับซ้อนและเอกลักษณ์ของพลเมืองแคนาดา โดยการแสดงความเคารพต่อหน้าที่ ความต้องการ และความคิดของบุคคลอื่น และให้ความสำคัญต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติที่เป็นอยู่”**

แนวทางการจัดการศึกษาในเรื่องนี้คือ การสะท้อน ชี้นำ ค่านิยมและเจตคติเกี่ยวกับจริยธรรมของพลเมือง เข้าใจอุดมการณ์ของประชาธิปไตย ความเสมอภาค เท่าเทียม เสรีภาพ ความยุติธรรม อัตลักษณ์ของการเป็นคนแคนาดา หน้าที่ของตน การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม ความสามารถในการแก้ปัญหา การฟังคนอื่น การอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายของวัฒนธรรม โดยจุดเน้นของการสอนเรื่องสิทธิและหน้าที่ เน้นว่าการจะได้รับสิ่งที่ถือว่าเป็นสิทธิ จะต้องทำตามหน้าที่นั้นๆ เสียก่อน รวมถึงเน้นการปลูกฝังให้คนเติบโตมาเพื่อทำหน้าที่ให้สังคม ประเทศชาติ คนแคนาดาจะ

ต้องไม่นิ่งดูดายกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคม เมื่อพบเห็นจะต้องรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนาความรู้ลึกและอารมณ์การมีส่วนร่วม หน้าที่ของบุคคล ความจงรักภักดีต่อชาติ และมีการเรียนการสอนเพื่อให้มี political literacy คือ พัฒนาทักษะและค่านิยมที่จำเป็นในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ มิใช่เพียงเพื่อไปลงคะแนนเสียงเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีการเรียนการสอนที่ว่าด้วยการใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหา

2.3 ระบบการปกครอง

แคนาดาบริหารประเทศด้วยกฏธรรมนูญ คือการเปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของสังคม และเปิดโอกาสให้ตรวจสอบ ประชาชนสามารถที่จะเขียนจดหมายถึงนายกรัฐมนตรีได้โดยไม่ต้องเสียค่าไปรษณียากร ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ประเทศแคนาดามีกลุ่มตัวแทน (Advocate) จำนวนมากและกลุ่มตัวแทนเหล่านี้ได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองนโยบายและแผนงานของประเทศ กลุ่มเหล่านี้มีบทบาทอย่างยิ่งในการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาหาความต้องการของประชาชนในเรื่องต่างๆ การนำเสนอความคิดเห็นที่มีพื้นฐานจากการวิจัย รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การดำเนินการใดๆ ของรัฐบาล ไม่ว่าจะจัดทำเรื่องใหม่หรือการปรับปรุงนั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนเสมอ เช่น การจะเพิ่มจำนวนศูนย์เด็กวัยก่อนเรียน ซึ่งมีประชาชนและกลุ่มตัวแทนจำนวนมาก

ออกมาเรียกร้องไม่ให้มีการขยายเพิ่ม เนื่องจากหลายฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรหลานของตนโดยเฉพาะในช่วงต้นของชีวิต เช่น การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีศักยภาพในการเลี้ยงดูบุตรหลาน รัฐบาลมีโปรแกรมการศึกษาให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และเสริมสร้างทัศนคติในการเป็นผู้ปกครอง โดยการให้บริการข้อมูลข่าวสาร

นอกจากรัฐบาลแคนาดาจะมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ครบวงจร นับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดสรรงบประมาณให้อย่างชัดเจน และลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีระบบการควบคุมและกำกับการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมีการเก็บข้อมูลที่มีระบบและมีประสิทธิภาพที่นำมาใช้เป็นดัชนีชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานแล้ว ในการปฏิบัติภารกิจใดๆ หน่วยงานของรัฐหรือบุคลากรของรัฐจะทำตัวเป็นแบบอย่าง เช่น ในนโยบายเรื่องความเสมอภาค การไม่เหยียดสีผิว องค์การของรัฐจึงมีเจ้าหน้าที่ที่มาจากหลากหลายชนชาติ รัฐบาลเสริมสร้างปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เพื่อเอื้อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดบริการต่างๆ ให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก ดูแลความปลอดภัย จัดสภาพแวดล้อมต่างๆ มีการจัดตั้งหน่วยงานที่พัฒนาคุณลักษณะของความเป็นคนแคนาดา คือ The Department of Canadian Heritage ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น มีส่วนร่วมในแผนการดำเนินงานของรัฐทุกเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของคนแคนาดาผ่านระบบกลไกที่เข้มแข็ง การให้คุณค่ากับระบบการศึกษาและมาตรการการป้องกันที่ดีมีคุณภาพ และมีการจัดตั้ง

หน่วยงานย่อยที่ดำเนินการภายใต้หน่วยงานนี้ อีก เช่น สำนักงานสารสนเทศ คณะกรรมการด้านการสื่อสารวิทยุโทรทัศน์ หอจดหมายเหตุ คณะกรรมการ สรรภูมิของชาติ คณะกรรมการภาพยนตร์แห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ และ กรรมการสถานภาพสตรี

2.4 ชุมชน/องค์กร/อาสาสมัคร

ทุกชุมชนจะมีศูนย์กิจกรรมชุมชน ที่ดำเนินการโดยสมาชิกของ ชุมชนนั้นๆ โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณบางส่วน กิจกรรมที่ทำให้ กับคนทุกกลุ่มอายุ เช่น เรื่องกีฬาเพื่อส่งเสริมสุขภาพ โดยมีอาสาสมัครเป็น ผู้ดำเนินการของศูนย์ ในแคนาดาจึงมีกลุ่มอาสาสมัครมากมายที่ดำเนินการ เพื่อส่วนรวมในการดูแลสังคม ทั้งนี้เพราะรัฐบาลใช้ยุทธศาสตร์ให้คนทุกคน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในแผนการดำเนินงานของรัฐทุกเรื่อง

2.5 กฎระเบียบ

รัฐบาลออกกฎระเบียบให้คนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดย กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคล รัฐบาลจะใช้มาตรการทางการศึกษาควบคู่ไปกับ มาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการทางกฎหมาย โดยที่ผู้รักษากฎหมาย จะเข้มงวดและมีบทลงโทษที่ชัดเจน โดยที่มาตรการทางกฎหมาย มี วัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมากกว่าลงโทษ และเชื่อว่าระบบทางกฎหมายเป็น เครื่องมือในการให้การศึกษแก่ประชาชน การเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน มี กฎหมายรับรองที่เข้มงวดเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดถูกละเลย หรือถูกทารุณ กรรมโดยวิธีใดๆ ก็ตาม และกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่ต้อง รายงานเมื่อพบเห็น หากไม่รายงานมีความผิดตามกฎหมาย

2.6. ระบบเศรษฐกิจ

แคนาดาเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจดี เป็นประเทศผู้นำในอุตสาหกรรมหลายด้าน เช่น รถยนต์ อะไหล่รถยนต์ เครื่องจักรกล เทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ วิศวกรรมโดยเฉพาะด้านอวกาศ เป็นประเทศที่มีมาตรฐานในการดำรงชีพเป็นอันดับ 6 ของโลก ประชากรร้อยละ 65 มีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง

2.7. ระบบภาษี

รัฐบาลแคนาดามีรูปแบบและแนวทางในการจัดเก็บภาษีที่หลากหลายและนำภาษีเหล่านั้นกลับมาใช้ในการจัดบริการและสวัสดิการแก่ประชาชน รวมถึงการพัฒนาเด็กเยาวชนและครอบครัว

2.8 สื่อ

ประเทศแคนาดาส่งเสริมประชาชนให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการศึกษารูปแบบในระบบ นอกโรงเรียนและอัยาศัย การศึกษาผู้ใหญ่ โดยใช้สื่อทุกประเภทโดยเฉพาะสื่อหนังสือ เด็กจะคุ้นเคยกับการใช้ห้องสมุด ซึ่งมีอยู่มากมายตั้งแต่เล็กๆ ชาวแคนาดาถึงร้อยละ 80 อ่านหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ยังมีความก้าวหน้าด้วยการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยชาวแคนาดาใช้อินเทอร์เน็ตในระดับสูง มีการเชื่อมต่อบริษัทอินเทอร์เน็ตมากที่สุดในโลก ในปี ค.ศ.2001 บ้านเรือนร้อยละ 80 ได้รับการติดตั้งระบบเป็นต้นแบบของ School Net ในประเทศไทยและทั่วโลก

2.9 ประวัติศาสตร์/ประสบการณ์จากอดีต

ประเทศแคนาดาที่มีความเป็นเอกราช ที่ผ่านกระบวนการวิวัฒนาการอย่างสันติมากกว่าการใช้การปฏิบัติที่รุนแรง ท่ามกลางความขัด

แย้งของมหาอำนาจถึง 3 ประเทศ การได้มาซึ่งเอกราชจากสันติวิธีและค่อยเป็นค่อยไปเป็นแรงผลักดันให้แคนาดามีความเป็นอิสระ ประสบการณ์ดังกล่าวได้ทำให้แคนาดากลายเป็นประเทศมหาอำนาจขนาดกลางที่มีบทบาทสำคัญในองค์กรระหว่างประเทศในเรื่องของการไกล่เกลี่ย (Mediation) และการรักษาสันติภาพ (Peace-keeping) โดยได้เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในความคิดริเริ่มที่สำคัญในการรักษาสันติภาพทุกแห่งของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของประเทศแคนาดามาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

2.10 ลักษณะเฉพาะของประเทศ

แคนาดาเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ มีพื้นที่ 10 ล้านตารางกิโลเมตร มากเป็นอันดับ 2 ของโลก แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่สามารถเป็นที่อยู่อาศัยได้ มีประชากรประมาณ 30 ล้านคนจากหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ที่อพยพมาจากทุกส่วนของโลก จึงถือว่าแคนาดาเป็นดินแดนของผู้อพยพ (Land of Immigrants) รวมถึงเป็นประเทศใหม่ที่มีอายุเพียง 125 ปี ที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายที่สุดในโลก ไม่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งยาวนานแบบประเทศในทวีปยุโรปหรือเอเชีย แต่ยอมรับและนำเอาวัฒนธรรมที่หลากหลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประเทศ จึงเป็นตัวอย่างของชาติที่ไม่มีความขัดแย้งหรือแปลกแยกระหว่างเชื้อชาติ ศาสนา แคนาดาสามารถสร้างความเป็นหนึ่ง สร้างอัตลักษณ์ของประเทศตนเอง ด้วยการวางรากฐานคุณธรรม จริยธรรมของประเทศอย่างเป็นระบบ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ประชาชนจึงอยู่กันอย่างสงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. บทเรียนจากแคนาดา

แคนาดาจัดเป็นประเทศใหม่ มีวิวัฒนาการของการสร้างประเทศที่แตกต่างจากประเทศอื่นๆ แคนาดาได้ชื่อว่าเป็นดินแดนของผู้อพยพตั้งแต่นั้นมา เริ่มก่อตั้งประเทศจนถึงปัจจุบันที่ยังมีผู้อพยพเพื่อตั้งหลักแหล่งและวางถิ่นฐาน ซึ่งผู้อพยพนี้มีทั้งผู้ลี้ภัยจากสงครามและทางการเมือง และผู้สมัครใจที่จะย้ายถิ่นฐาน ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศอาจมีความแตกต่างจากประเทศในแถบเอเชียและยุโรปที่มีประวัติศาสตร์ของประเทศนับพันปี ที่อาศัยกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมผ่านศาสนา คำสอน และวรรณคดี ขณะเดียวกัน แคนาดาก็เป็นตัวแทนของสังคมยุคใหม่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขยายช่องว่าง การถ่ายทอดโดยกระบวนการขัดเกลาทางสังคมแบบดั้งเดิมไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ในการปลูกฝังคุณลักษณะ คุณธรรมและจริยธรรมเช่นในอดีตที่ผ่านมา ในการถ่ายทอด หรือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนนั้น แคนาดายังคงใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่เป็นระบบ ร่วมด้วยกระบวนการทางการศึกษา และกระบวนการทางกฎหมาย กฎระเบียบในการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของคนในชาติ ซึ่งรัฐมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการในเรื่องนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศที่ระบุว่า “Canada for All” หรือ แคนาดาคือสถานที่สำหรับทุกคน ซึ่งรัฐดำเนินการโดยไม่มีแบ่งแยกระหว่างกลุ่มคนที่มีรากเหง้าที่มาจากต่างภาษาและวัฒนธรรม และกำหนดเป็นทั้งนโยบายและการดำเนินเรื่องของความเสมอภาคทางเพศ อายุ และชาติพันธุ์

2. แคนาดามีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง มีระบบการควบคุมและกำกับการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ มีการเก็บข้อมูลที่มีระบบและมีประสิทธิภาพ ที่นำมาสู่การใช้เป็นดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงาน

3. การดำเนินงานที่เป็นการประสานความร่วมมือ และการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานและองค์กรหลัก มีการกำหนดภารกิจของแต่ละหน่วยงานในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน มีแนวทางการปฏิบัติที่ประสานกันทั้งในแนวราบระดับเดียวกัน และการประสานงานในแนวตั้งตามขั้นตอนของหน่วยงานระดับต่างๆ และที่สำคัญมีการปฏิบัติตามแนวทางที่วางไว้

4. สิ่งที่รัฐบาลแคนาดาให้ความสำคัญ ในการที่จะทำให้ประเทศชาติมีการพัฒนา ก้าวหน้า มีความมั่นคง รัฐบาลให้ความสำคัญอยู่ 3 เรื่องคือ เยาวชน สถาบันครอบครัว และการศึกษา

ความสำคัญแรกคือ เด็กและเยาวชน รัฐบาลให้ความสำคัญของเยาวชน โดยได้มีคำขวัญที่เขียนไว้ว่า “Our children are our future” โดยให้ความสำคัญว่า เด็กคืออนาคตของชาติ และเด็กสมควรได้รับโอกาสที่จะมีชีวิตที่มีความสุขและมีคุณค่า แต่รัฐบาลเชื่อว่า การที่เด็กจะเติบโตเป็นบุคคลที่มีความสุข ความสมบูรณ์ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เพื่อเป็นบุคคลที่มีคุณค่า สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยการสร้างและเพิ่มผลผลิตให้แก่ประเทศชาติได้นั้น สถาบันที่มีความสำคัญยิ่งคือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือสถาบันครอบครัวนั่นเอง เพราะเป็นสถาบันแรกที่อยู่กับเด็กและเยาวชนของประเทศ และต้องทำหน้าที่ในการหล่อหลอมให้เยาวชนเหล่านั้นเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของประเทศ และแคนาดาเชื่อในความสำคัญของการศึกษา และระบุไว้ว่าการศึกษาคือทรัพย์สินของประเทศ แคนาดามอบ

บทบาทของการศึกษาในการเตรียมคน เชื่อในการศึกษาตลอดชีวิต แคนาดา ไม่เชื่อว่า การศึกษาลิ้นสุดเมื่อบุคคลสำเร็จการศึกษา ซึ่งรัฐบาลตระหนักว่าการพัฒนาคุณลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ไม่สิ้นสุดและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ในการดำเนินการจัดการศึกษา ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการให้การศึกษ

แคนาดายึดหลักการในการส่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติให้มีเนื้อหาไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งช่วยให้ประชาชนมีความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ไปในทิศทางเดียวกัน ก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นจริงต่อแนวคิด หลักการปฏิบัติของประชาชนในทิศทางเดียวกันในเรื่องนั้นๆ อีกทั้งข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอต่อประชาชนนั้นได้ผ่านการตรวจสอบพิจารณาอย่างรอบคอบ และการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งในด้านการรับสารและการส่งสาร

5. การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เป็นนโยบายของรัฐ เช่น เมื่อรัฐต้องการให้ชุมชนเข้มแข็งมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนของชาติ รัฐบาลดำเนินการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ต่างๆ ในชุมชน เช่น ศูนย์ประชุมของชุมชน ศูนย์นันทนาการ เป็นต้น อีกทั้งการให้งบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ แก่ชุมชน กอปรกับการเป็นสังคมธรรมรัฐที่การดำเนินการทุกอย่างนั้นโปร่งใสและประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมสังคม

6. การวางและการใช้มาตรการทางกฎระเบียบ ในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ แคนาดาจะออกกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ และกฎหมาย เพื่อรองรับ

และส่งเสริมการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย แต่ลักษณะกฎหมายของประเทศแคนาดาเป็นไปเพื่อการป้องกันมากกว่าการลงโทษ ซึ่งการลงโทษจะเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะนำมาใช้

7. สังคมธรรมรัฐ การบริหารประเทศแบบสังคมนิยมซึ่งนำมาสู่สังคมปลอดภัย การมีส่วนร่วม และความโปร่งใส ในการดำเนินงานของรัฐนั้น รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนและกลุ่มตัวแทนมีส่วนร่วมในทุกเรื่องทุกขั้นตอนเช่น ในกระบวนการจัดการศึกษาที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การเลือกบุคคลที่เข้าไปเป็นผู้บริหารการศึกษา การมีตัวแทนประชาชนเข้าไปเป็นคณะกรรมการการศึกษาในระดับท้องถิ่น เป็นต้น

8. การดำเนินการเป็นแบบอย่างของรัฐ นอกจากรัฐบาลได้ดำเนินการในเรื่องการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการต่างๆ ที่ชัดเจนแล้ว รัฐยังตระหนักถึงการเป็นแบบอย่างในหน่วยงานของรัฐบาลเองนั้น ดังนั้นในการปฏิบัติในเรื่องใดๆ รัฐได้แสดงแบบอย่างในเรื่องนั้น เช่น นโยบายเรื่องความเสมอภาคทางเพศ และการไม่เหยียดสีผิว จะเห็นได้ว่า ในองค์กรของรัฐบาลนั้นจะมีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถหลากหลาย เป็นคนที่มาจากต่างเชื้อชาติต่างศาสนา ต่างภาษาและต่างวัฒนธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่องค์กรต่างๆ ในการรับบุคคลเข้าทำงาน ดังนั้น แคนาดาจึงเป็นประเทศที่นับถือบุคคลที่ความดีและความสามารถ

9. ลักษณะของสังคมที่ใช้ความรู้เป็นฐาน ในการดำเนินการในเรื่องใดๆ ก็ตาม รัฐมีเป้าหมาย แผนการปฏิบัติการ การควบคุมและติดตามอย่างใกล้ชิด เป็นรูปธรรม บนพื้นฐานของการวิจัยที่มีคุณภาพ และใช้กระบวนการทางการศึกษาในการพัฒนาบุคคลกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะ

เจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มตัวแทนต่างๆ กลุ่มชุมชน และประชาชนทั่วไป รัฐใช้ทุกช่องทางในการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องต่างๆ สนับสนุนการผลิตและการใช้ช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติการ

แคนาดาเป็นประเทศที่มีระบบที่เข้มแข็ง แคนาดาเกิดและพัฒนามาจากระบบ และพยายามจะรักษาสິงนั้นไว้ ด้วยความร่วมมืออย่างเต็มใจจากทุกฝ่าย การดำเนินชีวิตของคนแคนาดาไม่ได้พึ่งตัวบุคคล แต่พึ่งระบบที่ทำให้คนที่มาจากต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ต่างความเชื่อ ต่างภาษา และต่างวัฒนธรรม สามารถรวมตัวและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ซึ่งกลายมาเป็นเอกลักษณ์และสัญลักษณ์อันโดดเด่นของประเทศ การพัฒนาเยาวชนของชาติไม่ได้อาศัยองค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นหลักแต่เพียงองค์กรเดียว แต่เป็นการประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อการสร้างชาติ เริ่มจากสถาบันครอบครัว การมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การมีบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ในการศึกษาวิจัย ข้อมูล ข้อเท็จจริง ก่อนนำไปสู่ประชาชน โดยกระบวนการและวิธีการต่างๆ

ประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศนิวซีแลนด์ ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก ค่อนไปทางขั้วโลกใต้ ประกอบด้วยเกาะใหญ่ 2 เกาะ คือ เกาะเหนือ และเกาะใต้ มีพื้นที่ประมาณ 268,680 ตารางกิโลเมตร ประชากรทั้งสิ้น 4.03 ล้านคน พื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 51 ทำเกษตรกรรม ได้แก่ การเลี้ยงแกะ วัว และปลูกผลไม้ ร้อยละ 24 เป็นป่าธรรมชาติ และร้อยละ 6 เป็นป่าปลูกเพื่อการอุตสาหกรรม นิวซีแลนด์ เป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีประชากรที่เป็นฝรั่งผิวขาว ประมาณร้อยละ 80 อีกร้อยละ 15 เป็นชนเผ่าเมารี ร้อยละ 7 เป็นชาวหมู่เกาะแปซิฟิก ที่เหลือเป็นชาวเอเชียและแอฟริกาที่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐาน ซึ่งมีปริมาณมากขึ้นทุกปี ประเทศนิวซีแลนด์มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติจากการแย่งชิงดินแดนจากชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมกับผู้อพยพมาจากประเทศทางทวีปยุโรป อย่างไรก็ตาม ในท้ายที่สุดของการสร้างชาติที่เกิดจากการหลอมหลอมผู้คนจากหลายชาติหลายภาษาเข้าด้วยกัน การปรับตัว การยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย และนำสู่วัฒนธรรมหลัก (Core Value) ได้ทำให้นิวซีแลนด์กลายเป็นประเทศที่เจริญก้าวหน้า สงบสุข จนถึงปัจจุบัน นิวซีแลนด์แม้จะเป็นประเทศเล็กๆ แต่เป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศ OECD ที่พัฒนาแล้ว และให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศยากจนอื่นๆ คนนิวซีแลนด์ได้รับการดูแลด้านสาธารณสุขค่อนข้างดี ไม่มีปัญหาเด็กขาดสารอาหาร

1. คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะเด่น

คนนิวซีแลนด์มีนิสัยใจคอสุภาพเรียบร้อย ใจดี ซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียร มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายสมถะ รวมถึงมีความเอื้ออาทรต่อคนแปลกหน้า จนกลายเป็นการเคารพและยอมรับผู้อื่น ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งคือ การกล้าที่จะยอมรับผิด ซึ่งมีตัวอย่างดีๆ ที่เห็นได้ไม่ยากในชีวิตประจำวันที่คนนิวซีแลนด์กระทำเป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน สถานที่ทำงาน ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นคุณสมบัติที่อยู่ในสายเลือดของทุกคน

2. บทบาทของสถาบันและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

คนนิวซีแลนด์ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้โอกาสในชีวิตประจำวัน ผ่านกิจกรรมตามธรรมชาติของวิถีชีวิต ปฏิบัติอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ ดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสถาบันต่างๆ ดังนี้

2.1 สถาบันครอบครัว

คนนิวซีแลนด์ตระหนักว่าหัวใจหลักของการปลูกฝังค่านิยมควรเริ่มต้นที่พ่อแม่ และบทบาทของพ่อแม่จะต้องสอดคล้องกัน โดยค่านิยมหลักของครอบครัวคือ ความมีอิสระที่จะกำหนดชีวิตของตนเอง การเคารพความคิดของคนอื่นๆ ในครอบครัว แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเรื่องการเลี้ยงดูอบรมบุตรนั้น ไม่ยึดติดกับการศึกษาในระบบอย่างเดียว แต่พ่อ

แม่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ความเข้าใจ การสร้างความมั่นใจให้กับลูก คนนิวซีแลนด์เชื่อว่าการมีพื้นฐานครอบครัวที่ดีพ่อแม่เอาใจใส่มีเวลาอบรมสั่งสอน เป็นวิธีสร้างคนที่มีคุณภาพ การปลูกฝังจึงเกิดจากการฝึกในชีวิตประจำวัน จากครอบครัวอย่างจริงจัง

ผู้หญิงนิวซีแลนด์มีบทบาทค่อนข้างมากโดยส่วนใหญ่เมื่อแต่งงานและมีบุตร ผู้หญิงพร้อมจะสละบทบาทในการทำงานนอกบ้าน กลับมาเป็นแม่แล้วเลี้ยงลูกจนโตระดับหนึ่ง คือพอลูกเริ่มเข้ามหาวิทยาลัยหรือมัธยมปลาย สามารถดูแลตนเองได้แล้ว แม่ก็จะกลับไปทำงาน และเริ่มต้นชีวิตของตัวเองอีกครั้งหนึ่ง ตอนที่ลูกยังเล็ก แม่จะห่มเทีให้กับครอบครัวจริงๆ ใช้เวลาทั้งหมดให้กับครอบครัว เริ่มตั้งแต่ตื่นนอน เตรียมอาหาร ส่งลูกไปโรงเรียน โรงเรียนของนิวซีแลนด์ส่วนใหญ่ไม่มีร้านขายอาหารกลางวัน แม่ต้องจัดเตรียมอาหารเช้าและเตรียมอาหารใส่กล่องสำหรับมื้อกลางวันให้กับลูกๆ หลังจากลูกๆ ไปโรงเรียนแล้ว แม่บ้านก็จะทำความสะอาดบ้าน ดูแลบ้าน จัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ ส่วนพ่อบ้านจะกลับมาช่วยในเวลาหลังเลิกงาน เป็นการช่วยผ่อนแรงแม่บ้าน วันเสาร์อาทิตย์ใดที่แดดออก ฝนไม่ตก พ่อบ้านจะทำสวน ตัดหญ้า ซ่อมบ้าน ซ่อมรถ ทาสีบ้าน ทำงานจิพาดระอบบ้านโดยมีลูกๆ เป็นลูกมือ หรือลูกๆ บางคนจะออกไปเล่นกีฬา ดนตรี หรือทำกิจกรรมดีๆ ที่เขาสนใจ การดูแลสวนหน้าบ้านให้สะอาดเรียบร้อยเป็นเรื่องใหญ่มาก ทุกคนจะดูแลหน้าบ้านของตนเองอยู่เสมอ กวาดถนนหน้าบ้าน ตัดหญ้า ช่วยกันรักษาความสะอาดในบริเวณบ้านของตนเอง รวมไปถึงทางเดินสาธารณะ ทุกคนช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด เป็นความรับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมกัน เพื่อสร้างชุมชนน่าอยู่

ในวัยเด็ก เวลาก่อนนอนจะมีความสำคัญมาก เปรียบได้ด้วยการให้ปุ๋ยในการเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งความดีงามเพราะเป็นเวลาที่พ่อแม่จะเล่านิทาน อ่านหนังสือ หรือพูดคุยกับลูก เพื่อถ่ายทอด ปลูกฝัง หรือส่งต่อวัฒนธรรม ความรู้สึกนึกคิด คุณธรรมจริยธรรมต่างๆ อันเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก เด็กโตจะใช้เวลานี้บอกเล่าเรื่องราวที่ค้างคาใจตนเองให้พ่อแม่ฟังเป็นการหยั่งเชิงความคิดเห็นหรือขอคำปรึกษาจากพ่อแม่ พ่อแม่จึงถือเป็นหน้าที่ประจำที่จะสลับกันส่งลูกเข้านอน

ในครอบครัวจะมีความสามัคคีเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยกันทำงานที่สำคัญคือ พ่อ แม่ พี่ ป้า น้า อา ไม่ว่าจะเป็ครอบครัวของคนขาวหรือคนเมารี จะทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน แม้แต่ตัวพ่อแม่เอง เมื่อทำอะไรผิดพลาดก็จะขอโทษลูกๆ และทำให้เห็นว่าความผิดพลาดเป็นเรื่องปกติที่อาจเกิดขึ้นได้

ครอบครัวชาวนิวซีแลนด์ ส่วนใหญ่จะฝึกให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ดูแลตนเองตามความเหมาะสมของวัย รวมถึงจะให้ลูกๆ ได้เลือกและตัดสินใจเรื่องที่สำคัญๆ เช่น การเลือกคู่ครอง อาชีพ หรืออนาคตของตัวเอง

เมื่อลูกเข้าโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองจะมีบทบาทร่วมกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิดในการพัฒนาเด็ก สมาคมผู้ปกครองค่อนข้างมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน โดยปกติเมื่อแม่ๆ ส่งลูกเข้าโรงเรียนแล้ว มักจะพูดคุยหักทากันในเรื่องราวต่างๆ รวมถึงผู้ปกครองและครูจะพบปะกันเป็นประจำในห้องรับรองที่โรงเรียนจัดไว้ให้ เพื่อแลกเปลี่ยนหรือให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งขอคำแนะนำซึ่งกันและกัน โรงเรียนรับฟังความคิดของผู้ปกครองด้วยความเคารพในศักดิ์ศรี ความเท่าเทียมกันด้านความคิดเห็น โดยมี

เป้าหมายร่วมกันคือสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ นอกจากนั้น ผู้ปกครองยังเข้าไปเป็นอาสาสมัครต่างๆ เช่น เป็นครูช่วยสอน หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมในห้องสมุด ช่วยรับผิดชอบในการจัดค่ายใน camp week ในบางครั้งจะมีการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง ในวันที่อากาศดี บรรดาแม่ๆ จะชวนกันไปเดินเล่นในสวนสาธารณะและพูดคุยกันถึงการพัฒนาของเด็ก กระแสสังคม กระแสโลก เพื่อสร้างลูกให้อยู่ในโลกได้บนความเป็นจริง การรู้จักเพื่อนๆ ของลูกให้มากที่สุดเป็นยุทธวิธีอย่างหนึ่งที่ชาวนิวซีแลนด์ใช้เลี้ยงดูลูกที่อยู่ในวัยรุ่น

2.2 สถาบันการศึกษา

ประเทศนิวซีแลนด์ได้รับการยกย่องว่ามีมาตรฐานการศึกษาเป็นเลิศไม่แพ้ใครเมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศในซีกโลกตะวันตกชั้นนำและอื่นๆ ทั่วโลก การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพยอดเยี่ยมของนิวซีแลนด์มีเป้าหมายหลักคือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงการศึกษาที่ดีที่สุด พร้อมกับกับการปูพื้นฐานการศึกษาด้านการพัฒนาทักษะและความรู้อย่างมั่นคง อันเป็นแนวทางสู่ความสำเร็จในอนาคตของประชาชน นิวซีแลนด์ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติอย่างยิ่งยวดโดยมุ่งวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมทุกระดับของการศึกษา เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้จากประสบการณ์อย่าง “ก้าวแรกของเด็กเล็ก” สืบเท้าต่อไปเข้าสู่ “การศึกษาตลอดชีพของผู้ใหญ่” ที่เอื้อให้ประชาชนมีทางเลือกและสามารถปรับเปลี่ยนผ่านวัยจากวัยหนึ่งไปสู่อีกวัยหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากอนุบาลเข้าสู่ประถมต้น เชื่อมต่อประถมปลาย มัธยมต้นและปลายด้วยการมีส่วนร่วมอย่างมากในระดับการศึกษาขั้นสูงขึ้นไปเรื่อยๆ จนถึงขั้นอุดมศึกษา ด้วยระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ทั้งระบบการสนับสนุนคุณภาพครูด้วยการทำงานวิจัย พัฒนาศักยภาพครู อาจารย์สู่การเป็นครูมืออาชีพ และสนับสนุนในเชิงนโยบาย เป้าประสงค์ดังกล่าวประสบผลสำเร็จด้วยปัจจัยต่างๆ คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (ครอบครัวนักเรียน) และชุมชน วิธีการสอนที่เยี่ยมยอด การกำหนดนโยบายเกื้อหนุนและการบริหารจัดการภายในโรงเรียน

สิ่งที่ท้าทายบทบาทการศึกษาของนิวซีแลนด์ ณ ปัจจุบันคือการเพิ่มปริมาณประชากรนักเรียน ในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น นักเรียนต่างเหล่า ต่างก้อ ทั้งจากเชื้อชาติและจากพื้นฐานทางสังคมที่มีความหลากหลายซึ่งต่างก็มีที่มาที่ไปและความต้องการการเรียนรู้ที่ต่างกันทั้งสิ้น การจัดการศึกษาให้ตอบสนองทุกฝ่ายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาที่มีจุดแข็งอยู่ที่การอ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณได้ เพื่อให้การณดังกล่าวนี้บรรลุเป้าได้ การสนับสนุนโดยการทุ่มงบประมาณในเรื่องการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่ต่อยักการเข้าถึงการศึกษาของคนทุกระดับ และการเรียนการสอนในเรื่องหลักทั้งสองนี้ ซึ่งรวมทั้งการใช้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนพร้อมกันไปด้วย

ตัวอย่างของการเคร่งครัดกฎระเบียบของโรงเรียนเพื่อสร้างวินัยให้กับเด็ก เช่น ที่โรงเรียน “แคชเมียร์ไฮสคูล” ทุกเช้าที่หน้าโรงเรียนและทางเข้าออกอื่นๆ จะมีครูยืนประจำเพื่อสำรวจความเรียบร้อยในการแต่งกายของนักเรียน ว่ามีใครแต่งตัวผิดระเบียบของทางโรงเรียนหรือไม่ ถ้ามี นักเรียนผู้นั้นจะถูกลงโทษโดนใบเหลือง เช่นเดียวกันกับการมาสายก็จะได้รับใบเหลือง นอกจากกฎระเบียบเรื่องการแต่งกายและมาสายแล้วทางโรงเรียนยังมีเรื่องอื่นๆ เช่น ห้ามใช้วาจาไม่สุภาพ ห้ามทะเลาะวิวาท ห้ามสูบบุหรี่ และห้ามพกอาวุธ เป็นต้น การลงโทษนักเรียนที่ฝ่าฝืน ก็จะเริ่มสถานเบา เช่น การเก็บขยะรอบ

บริเวณโรงเรียน การกักบริเวณ ไปจนถึงโทษหนักคือ พักการเรียน ให้ออก และไล่ออก เป็นต้น

การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น นอกจากภารกิจของสถานศึกษาโดยเฉพาะแล้ว โรงเรียนจะดำเนินการอย่างไรใกล้ชิดกับผู้ปกครองโดยถือเป็นนโยบาย และใช้กิจกรรมการเรียนการสอน และการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ สอดแทรกการปลูกฝังเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา โดยพยายามอธิบายเชื่อมโยงให้เด็กเห็นถึงผิด ถูก ดี เลว ที่เกิดขึ้นจนเกิดเป็นระบบคิดและจิตสำนึกในตัวเด็ก

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการศึกษาที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน เช่น การมีครูไม่เพียงพอ การมีห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่เกินไป คักยภาพของโรงเรียนเริ่มลดน้อยลง พ่อแม่บางส่วนเริ่มมีความเห็นว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์นอกห้องเรียนมีอิทธิพลอย่างมากกับเด็ก ทำให้ขานิวซีแลนด์เริ่มไม่ยึดติดไม่คาดหวังจากการศึกษาในระบบอย่างเดียว จึงส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กนอกห้องเรียนมากขึ้น

บทบาทของสถาบันการศึกษาที่มีต่อครอบครัวที่เห็นชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษามีสิทธิ์จะหวังดึง ตักเตือน หรือสั่งสอนผู้ปกครองที่ประพฤติไม่ได้ได้

2.3 บทบาทของรัฐ

ผลการวิจัยได้หยิบยกให้เห็นว่า รัฐได้สร้างระบบสนับสนุนเพื่อหล่อหลอมคนในชาติให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน 2-3 ด้าน เช่น การสนับสนุนให้คนนิวซีแลนด์เป็นนักอ่าน การเอื้อให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งความรู้ด้วยรูปแบบวิธีการต่างๆ การส่งเสริมให้ทุกคนเล่นกีฬาที่มุ่งให้เกิดความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีเหตุผลรู้แพ้รู้ชนะ อดทน สร้างวินัยในตนเอง

2.4 ประวัติศาสตร์และประสบการณ์ในอดีต

ระบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของสังคมประเทศนิวซีแลนด์ เป็นผลที่มาจากเหตุปัจจัยของการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจทางการเมือง การต่อรอง การปรับตัวและการสร้างการเรียนรู้ที่จะสร้างสังคมประเทศให้มีความดี โดย การยอมรับเงื่อนไขความแตกต่างหลากหลาย นับตั้งแต่เรื่องประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติพันธุ์ที่ครอบครองแผ่นดิน สิทธิการเข้าถึงระบบ ทรัพยากรและสวัสดิการของประเทศ

ประเทศนิวซีแลนด์มีประวัติศาสตร์ชาติที่เจ็บปวดจากการตั้ง ถิ่นฐาน อันเนื่องมาจากข้อพิพาทระหว่างชนพื้นเมืองชาวเมารีกับชาวยุโรปผู้ อพยพมาตั้งถิ่นฐานใหม่จนนำไปสู่สงครามแย่งดินแดน เกิดการสูญเสียชีวิต เนื้อและสูญเสียดินอันเป็นมรดกที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ

อย่างไรก็ตาม ท้ายที่สุดได้มีการพยายามหลอมรวมคนในชาติขึ้น โดยสร้างการยอมรับความแตกต่างให้กลายเป็นวัฒนธรรมหลัก (Core Value) ที่ซึมซับอยู่ในสายเลือดของคนนิวซีแลนด์ทั้งสองชาติพันธุ์ ทำให้ใน ภายหลัง ประเทศนิวซีแลนด์สามารถฟันฝ่าอุปสรรคมาได้โดยไม่บอบช้ำ ด้วย ความเข้มแข็งของระบบรัฐสภาที่มีรากฐานมาจากคุณธรรมจริยธรรมที่ผสมผสานความแตกต่างได้อย่างลงตัว นำมาซึ่งการยอมรับซึ่งกันและกัน สร้าง การเคารพสิทธิของผู้อื่นและดำรงศักดิ์ศรีความเป็นเพื่อนมนุษย์อย่างเท่า เทียมกัน เป็นเหตุปัจจัยและเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่สั่งสมถ่ายทอด กันมาของปวงชนชาวนิวซีแลนด์ในทุกวันนี้

นอกจากความพยายามของนิวซีแลนด์ที่จะประสานรอยร้าวใน อดีต โดยการเปิดโอกาสให้ชนพื้นเมืองเดิมหรือเมารีได้รับการชดเชยค่าเสียหาย

หายจากการสูญเสียที่ดิน ความล่มสลายของโครงสร้างทางสังคมแต่อดีต และเริ่มมีสิทธิมีเสียงทางการเมืองมากขึ้นผ่านทางรัฐสภาแล้ว ทางรัฐบาลก็ยังคงมองเห็นเส้นทางในอนาคตของประเทศที่มีความจำเป็นในการเปิดรับชาวต่างชาติให้เข้ามาตั้งรกรากในประเทศมากขึ้น เพื่อสนองตอบต่อปัญหาปัจจุบันของการขาดแคลนแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ และเงินทุนสำหรับการเปิดกิจการต่างๆ ทางรัฐบาลจึงออกนโยบายประกาศรับผู้อพยพจากทั่วโลกที่มีคุณสมบัติ 4 ประการคือ 1) แรงงานทักษะ 2) มีใบอนุญาตทำงานและอยู่อาศัยได้ 3) มีญาติที่เป็นคนนิวซีแลนด์ 4) เข้ามาทำธุรกิจ ด้วยการโฆษณาความน่าอยู่ของประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคุณภาพชีวิต ค่าครองชีพ โอกาสที่เปิดกว้างสำหรับการลงทุน เป็นต้น

ปัจจุบันนโยบายเดิมที่จำกัดในขอบเขตของ “หนึ่งประเทศ สองชาติพันธุ์” ดูจะขยายกว้างออกเป็น “หนึ่งประเทศ หลายชาติพันธุ์” ที่ค่อนข้างจะประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถแจกแจงถึงสาเหตุที่ทำให้ นิวซีแลนด์บรรลุจุดประสงค์นี้ได้อย่างง่ายดายคือ 1) นโยบายและท่าทีของพลเมืองที่เป็นมิตรกับคนต่างชาติ ไม่มีลักษณะหรือทัศนคติของการเหยียดผิวปรากฏให้เห็น 2) การเป็นประเทศเล็ก เกิดใหม่ ที่มีการยอมรับกระแสวัฒนธรรมรากเหง้าของชนดั้งเดิมอย่างแท้จริง ในขณะที่มีการผสมผสานของชนชาติต่างๆ ที่เข้ามาตั้งหลักฐานภายหลังอย่างไม่มีอคติต่อกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมและการมีชีวิตที่สมถะตามอัตภาพ ในสภาพเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นแนวทาง 3) ระบบการเมืองที่โปร่งใส ไม่มีปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง และ 4) การให้ความสำคัญแก่การศึกษาหรือการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์อย่างสูง

2.5 บทบาทภาครัฐ

มีหลากหลายรูปแบบที่เอื้อต่อประชาชน เช่น เรื่องความสะอาด เป็นกฎที่ทุกบ้านจะต้องดูแลเป็นอย่างดี เช่น การเก็บขยะ จัดแยกพื้นที่เป็นโซนๆ ให้แต่ละวันมีการเก็บขยะทุกวันจันทร์ และพยายามรณรงค์ให้ลดปริมาณขยะและแยกโดยจดจำนวนถุงดำ อีกประการหนึ่งคือการแยกประเภทขยะที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ มีสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ มีระบบการศึกษาที่ดี เพราะคนที่มาเป็นครู ต้องเป็นคนเก่ง เรียนและจบทางการศึกษา ไม่ใช่สอบเข้าที่ไหนไม่ได้ก็มาเป็นครู สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตเมื่อพร้อม โดยไม่ยึดติดกับระบบปริญญา เช่น เมื่อลูกๆ โตช่วยตัวเองได้แล้วหรือไม่มีภาระทางการเงินแล้ว พ่อแม่ก็จะกลับมาเรียนใหม่ ในมหาวิทยาลัยจึงมีวัยต่างๆ กัน ทำให้ไม่มีช่องว่างระหว่างวัย คนอายุมากๆ 60-70 ปี ก็จะสามารถรู้ตลอดเวลาทำให้มีเพื่อน

นอกจากนี้ยังมีการวางแผนงานวิจัยของประเทศ มีการดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน และมีการดำเนินงานร่วมกันอย่างจริงจังในรูปบริษัท ผลผลิตทางการเกษตรมีตลาดที่แน่นอน ทำให้เกษตรกรเป็นอาชีพที่มั่นคงและร่ำรวย

เอกสารอ้างอิง

จินตนา พุทฺธเมตตะ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). **คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศเกาหลี**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2548.

ชุมพล เทียงธรรม ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). **คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศเยอรมัน**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2548.

เดิมแท้ ชาวหินฟ้า ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้(องค์การมหาชน). **คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2548.

ธนพล จาดใจดี ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). **คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศอินเดีย**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2548.

ธัมมนันทาภิกษุณี (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์) ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). **คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศศรีลังกา**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2548.

นิติภูมิ นวรัตน์ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงาน
บริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). **คุณลักษณะและ
กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศเวียดนาม** .
กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2549.

วิชัย ตันศิริ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **คุณลักษณะและวิธีการเรียนรู้
ของคนอังกฤษ**. กรุงเทพฯ:องค์การค้ำของคุรุสภา, 2546.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนา
องค์ความรู้ (องค์การมหาชน). **คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมของประเทศนิวซีแลนด์**. กรุงเทพฯ : พริกหวาน
กราฟฟิค, 2549.

สมชาย เสริมแก้ว ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงาน
บริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). **คุณลักษณะและ
กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศสวีเดน**.
กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2549.

สมอาจ วงษ์ชมทองและคณะ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **คุณลักษณะ
และวิธีการเรียนรู้ของคนญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา, 2546.

อลิศรา ชูชาติ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงาน
บริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). **คุณลักษณะและ
กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศแคนาดา**. กรุงเทพฯ :
วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น, 2549.

Marja- Leena Heikkila-Horn ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิง
คุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
**คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศ
ฟินแลนด์**. กรุงเทพฯ :วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น, 2548.

คณะกรรมการ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

คณะที่ปรึกษาคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม

1. นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์
2. พลตรี จำลอง ศรีเมือง	ประธานที่ปรึกษา
3. พลเอก บวร งามเกษม	ที่ปรึกษา
4. นายลิขิต เพชรสว่าง	ที่ปรึกษา
5. พลเอก ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ	ที่ปรึกษา

คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม

1. พลตำรวจเอก เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส	กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ รักษาการประธานกรรมการ
2. นายนิพนธ์ สุรพงษ์รักเจริญ	กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ
3. นายอนุสรณ์ ธรรมใจ	กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ
4. นายแพทย์ อำพล จินดาวัฒนะ	กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม	กรรมการ
6. ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
7. ผู้แทนสำนักงานประมาณ	กรรมการ
8. ผู้แทนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	กรรมการ
9. ผู้แทนสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
10. ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (นางสาวนราทิพย์ พุ่มทรัพย์)	กรรมการและเลขานุการ
11. นายประกอบ นवलชาว	ผู้ช่วยเลขานุการ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากรอบแนวทางการสังเคราะห์งานวิจัย
วันพฤหัสบดีที่ 24 สิงหาคม 2549 เวลา 13.00 - 16.00 น.
ณ อาคาร 9 บ้านพิษณุโลก

1. ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์	ข้าราชการบำนาญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์จรูญ สุวรรณทัต	ข้าราชการบำนาญ มศว.ประสานมิตร
3. นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม	ประธานศูนย์คุณธรรม
4. ศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช	สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมา ยอดดำเนิน แอ้ตติง	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงานวิจัย
วันอังคารที่ 12 ธันวาคม 2549 เวลา 13.00 - 16.00 น.
ณ ห้องประชุม 4 ศูนย์คุณธรรม ชั้น 17 อาคารวิทยาลัยการจัดการ ถนนวิภาวดีรังสิต

1. ศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาการศึกษา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชาติ พวงลำสี	คณะสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ ไชยอำพร	คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รายชื่อคณะดำเนินการโครงการ

ที่ปรึกษา

นางสาวนราทิพย์ พุ่มทรัพย์   ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวศศิธร เล็กสุขศรี
นางสาวอมรรัตน์ ธีรสรพรเพชญ
นางสาวปรีนทร บุญเนตร
นางสาวณัฐกฤตา หิรัญสุข

ผู้เขียนรายงานการวิจัย

ดร. เจ็อจันท์ จงสถิตอยู่
ดร. รุ่งเรือง สุชาภิรมย์

ผู้พิจารณารูปแบบ

นายแก้ว วิฑูรย์เชียร

ท่านผู้สนใจ สามารถ Download รายงานฉบับนี้ได้ที่

www.moralcenter.or.th

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช้หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป